

Universitätsbibliothek Paderborn

Homiliæ Qvadragesimales Reverendissimi D.ni P. F. Hieronymi Baptistæ De Lanvza Venerabilis memoriæ Episcopi Barbastrensis & Albarrazini, Ord. FF. Prædicatorum

Ex Hispanico idiomate in latinum perfectè fideliterq[ue] iuxta posteriorem
omnium, nouamq[ue] editionem translatae, & ab innumeris cùm S.
Scripturæ, tùm SS. Patrum typographicis erroribus emendatæ ... cum
triplici Indice ...

Lanuza, Jerónimo Bautista de

Antverpiæ, 1649

Sexto die Mercurij Quadragesimæ. Homilia Trigesimaseptima. De
prædestinatis & præscitis. Facta sunt Encænica in Hierosolymis & hyetus
erat. &c. Ioan.10.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53104](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53104)

Christiane, illos tu attende pulsus, quibus in occulto ad cordis tui pulsat ianuam, dum seordia stertis: illum audi, illum cognosce: etenim Dominus est, ascendit & occultus mansit usque in quartum diem: tunc enim publice templum ascendit predicaturus, in hoc seuerum Deum ostendens, sicut in fugiendo se verum hominem esse designat. Pijssimæ bonitati illius placeat, animæ nostræ templum ascendere, nobis concionari, docere nos, atque diuinæ suæ gratiæ donis exornare, quibus æternæ tandem gloriæ donâ consequamur. Amen.

S V M M A R I V M.

HOMILIÆ TRIGESIMÆSEPTIMÆ SEQUENTIS.

ROFVNDa comprehendit hoc Euangelium mysteria, nominatim prædestinationis, & reprobationis, quod quamuis aliquam incutere debeat sollicitudinem. *a.* non tamen curiosus debet indagari: cum certum sit, quod Deus nobis vel gloriam tribuat celestem, vel æternis damnet cruciatibus secundum opera nostra, *b.* Ad illorum solamen, & horum terrorem, nobis Deus in Sacris litteris suis quædam reliquit indicia, ex quibus conjecturare licet, an aliquis prædestinatus sit vel reprobatus. Hæc describit D. Ioannes in hoc Euangelio, nobis tres figuras proponendo: illam Christi nostræ prædestinationis Auctoris: illam prædestinatorum sub figura ouium Christi, & reprobatorum sub persona quorundam Iudæorum, qui Christum circumdederunt. Figura quæ nobis proponit Christum, ea est: describit illum ambulans in porticu templi, misericordiâ plenum, peccatores expectantem. *c.* & cogitationes retractantem. *d.* Prædestinatos ostendit sub figura ouium Christi, quarum conditiones Saluator noster exponit; reprobos autem nobis indicat sub eorum nomine, qui Christum circumdant: habent etenim contrarias. Primum indicium ouium Christi hoc est, quod audiant vocem Dei, quintupliciter, & nullo horum modorum illam audiunt reprobi. Primum: illam simpliciter credunt. *e.* Secundò: illi obediunt. *f.* Tertio: ad illam accurrunt. *g.* Quarto: agunt iuxta veritatem eius. *h.* Quintò: desiderant illam audire, ut sciant quid sibi sit agendum. *i.* Secundum harum ouium indicium est, quod Christum sequantur, non illum cingendo, sed eius insilendo vestigijs, hoc ostendendo, quod sint per opera sua. Contrarium est præcitorum, qui cingunt illum, & per vias incedunt oppositas. *k.* Tertium prædestinatorum signum est, quod sicut reprobi iam in hac vita patiuntur, & participes sunt cruciatuum infernalium. *l.* ita in illam participationem quandam gaudij vitæ æternæ communicant. *m.* Quartum prædestinatorum indicium est, quod non pro semper pereant, pertinaces in peccato, si in hoc lapsi fuerint, sicut reprobos in sua perditione. *n.* Quintum illorum indicium est quod firmi sint in manu Dei sic ut illos inde diabolus non eripiat, ut horum est, quod ab illo se rapi patiuntur. *o.* Tandem exponit Dominus qua ratione possit hæc admiranda in prædestinatis suis operari declarans quod verus sit Deus æterno æqualis Patri. *p.*

§. 1. Solliciti viuere debemus, vtrum prædestinatus & signatus, sicut piscium in secunda sinati sumus: horum numerus est decem. D. Petri piscatione.

§. 2. 16a

- §. 2. Ita desideranda est fors praeſinatorum, ſicut timenda fors reproborum: unde ſancti ſemper timent.
- §. 3. Ne myſteria ſcruteris praeſinationis; ſunt enim capilli nigri, ſed attende ad opera, qua ad tuam requirit Deus ſaluationem.
- §. 4. Concordia praeſinationis diuina cum tua libertate, coma eſt nigra ſponſi: non à te requiritur illam intelligere, ſed credere, & bene operari.
- §. 5. Licet actus aeterni praeſinationis, & reproborum procedant ex mera Dei voluntate: verum dare caelum, vel infernum, fiet ſecundum opera noſtra.
- §. 6. Non attendas, virum ſi praeſinatus vel reprobus, ſed quomodo viuas, qualis enim tu Deo fueris, talis tibi Deus eſt ſuturus.
- §. 7. Ambulabat Ieſus &c. Deſcribit Euangelista primò perſonam, qua praeſinat, Chriſtum exſpectantem: etenim optimè quadrat illi hac ſententia: Exſpectat vos Dominus &c.
- §. 8. Ambulat Ieſus. Hac ſaluatoris exſpectatio velut miſericordia ſua probatio, noſtram confundit ſtultitiam & impudentiam: cum ex illa peccatus inhereamus.
- §. 9. Huic ſaluatoris noſtri figura, qua in porticu ambulat optimè conuenit illa Theocriti ſententia: Retraecat cogitans &c.
- §. 10. Circumdedeunt ergo eum &c. Oues meae vocem &c. Praeſcitos illi praefertunt, qui Chriſtum circumdant: & praeſinatos, oves, quorum primum indicium eſt, audire vocem eius, illam ſimpliciter credendo: ſicut & illorum illum circumcingere.
- §. 11. Oves meae vocem meam audiunt. Indicium eſt praeſinati, audire vocem Dei, eius ſeruando legem: ſicut reproborum, illam tranſgredi.
- §. 12. Vocem meam audiunt. Indicium eſt praeſinationis, ad Dei vocem accurrere, ſicut reproborum ad eam, qua eſt diaboli, ſicut exponit Hieremias ſimilitudine perdicum.
- §. 13. Vocem meam audiunt. Sicut ſignum eſt praeſinati vocem audire Dei, qui eſt ipſa veritas; ſic eſt praefciti mendacis dolique inherere, prout viſio Michae declarat.
- §. 14. Vocem meam audiunt. Indicium eſt praeſinationis interrogare cum ſimplicitate ad audiendam veritatem: & reproborum cum ſiſtione quarere tantum ad ſuum intentum, ſicut illi: optimo corde percunctare, momente te Spiritu S.
- §. 15. Hac ſimplicitas poſſimum quaritur à potentioribus, nec Regem Aſſuerum, nec hos imitentur.
- §. 16. Sequuntur me. Praeſinati ſignum eſt, ſequi Chriſtum: non autem illum circumdare, nec cum illis ſe illi opponere.
- §. 17. Sequuntur me. Oves Chriſti ex operibus ſuis, grefibusque comprobantur. Praeſciti ſimiles ſunt virginibus fatuis: quae oleo lucere volunt alieno.
- §. 18. Sequuntur me. Indicium eſt ouium Chriſti grefſus eius ſequi: praefciti, ſicut Balaam, cum aſini ſint, caudam aſſolant pauonis.
- §. 19. Vitam aeternam do eis. Illi velut ſymbolum praefcitorum oſtendunt ſe ſuſpenſos: illos etenim veritatis Dei conſtringit laqueus, ex quo ſe multi expedierunt, facti haeretici, ne illo conſtringerentur.
- §. 20. Referunt iſti praefcitos: nam Chriſtomatitia ſua culpam adſcribunt, ut perſidus ille ſeruus.
- §. 21. Iam illi tormenta patiuntur inferni participatiue, quibus ex propria torquentur conſcientia: ſicut Cain, & bene deſcribit D. Chryſoſt.
- §. 22. Ipſa anima propria imordinatio miſerum torquet peccatorem. Timeat ne praefcitus ſit ille, qui hac deletatur, & magis ille, qui illam non ſentit.
- §. 23. Vitam aeternam do eis. Indicium eſt pra-

- prædestinatorum iam vitam gaudere sempiterna, quæ hic Christus suis concedit omnibus.
- §. 24. Vitam æternam do eis &c. Nunc eâ fruuntur oves lætitia, qua teste Spiritu S. cordis vitæ nuncupatur.
- §. 25. Vitam æternam do eis. Oves Dei cælum secum deserunt portatile, ob bonam conscientiam iucunditatem, atque spem, quæ ex illa oritur, certissimam.
- §. 26. Vitam æternam do eis. Exposuit D. August. quod sicut sanctissimum mundi tormentum hoc est, quo reprobum mala torquet conscientia; sic solidissima est hilaritas, quæ bonum bona recreat conscientia.
- §. 27. Non peribunt in æternum. Sicut præscitorum symbolum est, perseverare in ruma peccati, atque in circuitu cum illis

ambulare: sic indicium est prædestinatorum in illis non perseverare in æternum.

- §. 28. Nemo rapiet eas &c. Symbolum ovium Dei hoc est, quod de manu illius non eripiantur; quamvis enim mobiles sint, ut naues, firma tamen sunt ut columna.
- §. 29. Nemo rapiet eas &c. Ostendit se Tobouem Dei, in eo quod diabolus illum minime potuerit Dei manibus eripere.
- §. 30. Nemo rapiet &c. quod dedit mihi Pater &c. Ego & Pater vnum sumus. Probat Dominus id quod dixerat locutus illis clarè; & si voluerint illum lapidare, nos ipsi illuminamur, & hæreses contra diuinam eius personam confunduntur.

HOMILIA XXXVII. DE PRÆDESTINATIS ET PRÆSCITIS.

Sexto die Mercurij Quadragesimæ.

Facta sunt Encania in Hierosolymis & hyems erat &c. Ioan. 10.

Tract. 48.
in Ioan.

HODIENVM Euangelium describit nobis dilectus Christo discipulus D. Ioannes, qui velut aquila cælestis eousque ascendit & attollit remigium vt ex mente D. Augustini necesse nobis sit intellectum intendere, quatenus ex eo aliquid capiamus: etenim ea est doctrina quam nobis proponit, non ordinaria est, sed suprema & altissima, quæ præclarissima & Theologie puncta complectitur: quia ex occasione quâ illi, qui ceteris in mundo sapientie palmam accipiebant scilicet Sacerdotes, Pharisei, & Principes à Salvatore postularunt, vt apertius loqueretur, & distinctè diceret absque vili verborum inuoluentis quicquam esset: manifestare cepit illis diuinitatem suam & immensæ sapientie sue aperire

catarractas: *Ego sapientia effudi flumina.* Ri. Recl. 24. vos effundit ore suo diuino multiplici adco gurgite: vt omnes absorberentur, cum vires illis deficerent quibus horum profunditatem pervadarent: etenim agit de sublimissimis mysterijs prædestinationis & reprobationis de generatione æterna, & emanatione verbi diuini, de distinctione diuinarum personarum, vnitatis essentie, æqualitatis & consubstantialitatis filij cum Patre, de vtriusque omnipotentia, de sanctificatione animarum, de aduentu suo in mundum, de forma qua & ob quam illum æternus Pater misit: de modo quo homines sunt dii: hæc subtiliora licet superficialiter considerata ipsos exerceant Seraphinos: proinde non miremur, quod miseris illi sic obsecrarentur: etenim tali luce turbati & ob-

Recl. 24.
40.

Altissima
docet hic
Christus
Sacramenta.

ob-

obfufcati velut vespertilioes illū lapidare conati ſūt: porro de illis adeo efficaçiter Chriſtus triumphū retulit: vt verbi ſui ſolā potentia illos vt ſtatua reddiderit, atq; vt tales hæſerint manibus lapides præferentes, quibus Redemptor noſter vt illas moterent, locum viresq; minime conceſſit. Ipſe per miſericordiam ſuā nos dignetur illuminare: nam tales diuina veritates luce indigent clariori: *Emitte lucem tuam, & veritatem tuam*, petebat Dauid: Optimè veritatem Dei, Dei luci coniunxit: non enim hæc intelligetur veritas, quam nobis communicat niſi ſuam pariter lucem ad eius intellectum, nobis infuderit: illam obtinebit illa Dominus, quæ illam adeo copioſe recepit, vt eam Dn̄s Ioannes vidit ſole circumamictam, hanc autem nobis aſſequetur ſi eam ſupplices deprecemur, dicendo: *Aue Maria*.

§. I. *Sallciti viuere debemus, veram prædeſtinati ſumus: horum enim numerus eſt determinatus, & ſignatus, ſicut piſcium in ſecunda D. Petri piſcatione.*

ſerm. 1.
de qua drag.
1.
Prædeſtinatio magnam inuoluit anxietatem.

Disputat D. Bern. de altifſimo prædeſtinationis myſterio, & circa illud tria notat. Primum: quod ſic magnæ anxietatis myſterium. Secundū: quod non ſic ſapientis illud velle perſeruari. Tertium: quod ad iuſtorum conſolationem quædam Deus prædeſtinationis ſtaterit indicia: atq; ad improborum terrorem indicia reprobationis. Primum: certe non pariuam ingerit hoc anxietatem, quid de me futurum erit, num ſaluabor, num damnabor? Vtrū ad æternam ſim prædeſtinatus gloriam, vtrum ad æternos ſim præſcius cruciatus? Vtrum de numero ſim electorum Dei, vt cum illo in regno eius regnem in æternum: vtrum de numero ab illo reprobatorum, vt cum Dæmonibus ignes ſuſtineaſ ſempiternos? Doctrina eſt plana & indubitata, ſacris litteris expreſſa: quod Deus noſter & Dominus ab æterno quosdā prædeſtinauerit & alios reprobauerit, quosdā elegerit in cæli ſtellas & regni ſui reges, in quibus ſuam oſtenderet bonitatem & in quos miſericordie ſuæ cunctas effunderet diuitias, quibus illos aſſatim repleret: ea namq; de cauſa Apoſt. illos nominat: *Vaſa miſericordie*; alios autem reprobauerit, vt ſunt inferni titiões, perpetui Luciferi dæmonumq; ſerui, conſtricti in æternum obſcuris illi ergaſtulis & tenebrarum carceribus, in quibus ſuam Deus oſtendit iuſtitia, & horrendos in ſua torquentes eſtudit: qua de

Ad Rom.
2. 23.

cauſa à D. Paulo dicuntur *Vaſa iræ*: licet autem noſcat Deus, quot ſint hi, & illi: tamen prædeſtinatorum numerus particulariter eſt à Deo præfixus & determinatus, vt probat D. Thom. ſicut & certus eſt eorū numerus, quos ad cœnā inuitaſti & elegiſti: hoc enim eſt quod ait, D. Paul. *Cognouit Dominus qui ſunt eius*. Merito dicit *Cognouit Dñs*: quia ipſe ſolus nouit, quot & quinā ſint iſti, quibus fors illa cecidit optatiſſima, ſicut Eccl. canit: *Deus cui ſoli cognitus eſt numerus elektorū in ſuperna felicitate locadus*.

Notat eleganter D. Aug. duas piſcationes D. Petri cum Apoſt. per virtutem Chriſti Saluatoris, prima contingit ante reſurrectionē, altera poſt. Primam piſcationem narrat D. Lucas: quando Dominus occurrit Apoſt. piſcantibus & multā moleſtia fatigatis: etenim totā nocte huc impenderant miniſterio, ſed irritò conatu & vacuis retibus. *Per totam noctem laborantes nihil cepimus*. Præcipit Dominus D. Petro: *Duc in altum & laxate retia veſtra in capturam*: id que in verumque latus dextrum & ſiniſtrum, Imperata faciunt, & illico implentur retia piſcibus tanta multitudine, vt ambæ nauiculæ hiſ implerentur, ſic vt ad ſubmerſionis periculum grauarentur: *Impleuerunt ambæ nauiculæ: ita vt pone mergerentur*. Tantum erat piſcium pōdus, vt retia dilacerarentur: *Pumpabatur autem rete eorum*.

Secundam piſcationem narrat D. Ioan. Chriſto Domino à mortuis reſuſcitato. D. Petrus cum aliis diſcipulis piſcatur, illis apparet Dominus in littore maris, atq; inde inungit illis: *Mittite in dexteram nauigij rete & inuenietis*. Iuſſis abiemperant, retia mittunt, & maximam colligunt piſcium multitudinem: erant omnes magni, grauioris ponderis, & determinato certoque numero, illos autem nauibus in mari ſituantibus non inieci: ſed ad ſolidum terræ littus attraxerunt: *Traxit rete in terrā plenum magnis piſcibus, centum quinquaginta tribus*. Subiungit autem Euangelista hanc circumſtantiā: *Et cum tantis eſſent non eſt ſeiſſum rete*. Sed omnes in terrā attraxerunt, & educti. Hic D. Aug. angelico præſtans ingenio ſubtiliter diſcurrit per has piſcationes piſces, retia, naues, & terram, etenim certum eſt cum hæc ipſe Deus operaretur & Sp. S. calamo D. Ioan. & D. Lucæ ſcriberet, quod credere non debeamus hic aliquid vacare myſterio: quinimo multa hiſ piſcationibus myſteria repræſentari.

Duas inuenimus piſcationes ambas expreſſa Chriſti virtute peractas. Prima, ipſo adhuc mortali

I p. 13.
ar. 7.
2 Ad Th.
2. 19.

II.
Dux Apoſtolorum piſcationes allegorice explicatur.
Luc. 5. 9.

104. 22. 6

53

III.
In duo-
bus Ec-
clesiæ
statibus
confide-
rantur.

mortali vita viuente, perfecta est altera, cum esset iam in statu gloriæ per resurrectionem immortalis. Licet illas in duobus Ecclesiæ considerare statibus: quorum vnus vitam hanc spectat mortalem; alius venturam immortalem & gloriosam. Prima piscatio illa fuit facta per Apostolos, quando misit illos reti bus instruktos Euangelij per totum mundum prædicatos dato illis præcepto vt ducerent in altum & maris profundiora penetrarent: non illis satis esset populo tantum Iudaico Dei verbum proponere, sed etiam Gentilibus, mandans vt retia laxarent & mitterent in mundum quaquaersum: *Euntes in mundum vniuersum, prædicata Euangelium omni creatura.* Retia laxant sua,

Marc.
16. 15.

per vniuersum collegerunt piscium multitudinem omnibus manibus copiosam bonos & malos, vt ambæ complerentur nauicula per mundum fluctuantes, populi scilicet Iudaici & Gentilitij. Hos pisces nauibus iniecerunt mare sulcantibus, illi etenim quos colligebant, in huius vitæ mari remanebant, mille tempestatibus periculisque subditi quæ secum misera hæc trahit vita, velut mare nulla constans securitate.

IV.
Mali vel
hæretici
retia di-
laccrant.

Consideremus eum D. August. tantam fuisse piscium multitudinem vt nauicula pendere mergeretur, & pisces quidam retia dirumperent ac egredierentur: quia tantus fuit eorum numerus quos retia complexa sunt Euangelij, vt inter illos multi sint qui criminum suorum gravitate Ecclesiam non contemnendo exponunt periculo, & eam videntur submersuri qui & capius rete dilacerant, atque exiliunt scissuras in Ecclesia producentes, & diuisiones, ab eius se gremio discernentes: *Præmuntur nauigia præmultitudine, ita multi mali Christiani, qui male viuunt, Ecclesiam premunt. imo & retia dirumpunt: nam à nobis exierunt & schismata inducunt:* Dicitur Augustinus.

D. Ang.
Ser. 148.
de temp.
Te. 10.

Potèrò alia piscatio est piscium eorum quos Dominus mensæ suæ, & regno eligit seruatque immortalis, per rete æternæ prædestinationis, quæ significatur per eam quam fecit redemptus in statu immortalis, cuius symbolum erat terræ soliditas, *Stetit in litorea.* Proinde ve illam insituar, non vult vt in incertam, & ad quodlibet latus, retia mittantur, sed tantum ad dexteram, quia piscatio, quam Deus æternæ prædestinationis reti instituit, est tantummodo electorum ad dexteram suam in iudicio collocandorum: *Tam modo qualis erit Ecclesia post resurrectionem nauis, discernite, gaudete, spe-*

V.

Omnes
electi ad
littus se-
cundi tra-
hantur.

re resurrectionem nauis, discernite, gaudete, spe-

*rare, comprehendite. Mittite, inquit, retia in dexteram partem, iam dextera apertur, nulli mali timeantur scitu eum qui dixit, se separatum esse oues à dextera, dicitur: accipite regnum. Collecti hoc reti in terram tracti sunt solidam: quos enim Deus elegit æternæ suæ prædestinatione, ad littoris trahit firmitatem, & beatitudinis statum immobilem, Ne timeas hoc rete dirumpendum: nullus etenim eorum, quos Deus hoc reti collegit, interibit: hoc enim est quod in præfati contestatur Euangelio: *Nemo rapiet oues meas de manu mea, & non peribunt in æternum.* Quod ipsum Apost. exposuit in hoc mysterio veritatissimum, dicit: *Firmum fundamentum Dei stat.* Omnes pisces*

ad securam tutamque pertingunt stationem.

Considera, monet D. Aug. omnes esse mag-
nos in tantum vt Angelis æquiparentur: *Cap-
piuntur pisces magni quæ tunc paruis, quando
erunt æquales Angelis Dei.* Omnes magis, qui
coram Deo in eadem cum ipso mensa reside-
bunt. Hoc inuuit Iſaias: *Non eris tibi amplius
infans dierum.* Sed quomodo hoc? Numquid
multi pueruli reces baptizati hinc discesserunt,
q. d. non erunt ibi parui, omnes erunt magni,
omnes sapientes, omnes diuites, omnes tanta
magnitudine præfatis, vt maximus terræ
Moorcha coram illis scoria fumusque reputet-
ur. Similiter certus erit eorum numerus, qua-
lis & piscium eorum fuit: *Centum quinqua-
ginta tres.* Quia certus est numerus, inquit D.
Aug. nec hoc te moueat, quod numerum ponat
adeo exiguum: *Abst. vt tantam paucitatem
sanctorum in illo regno futuro esse suspicemur.*

Hoc etenim tantummodo dicitur: quatenus

NVII.

intelligas prædestinatorum numerum certum
esse, determinatum, præfinitum, à Deo compo-
situm qui illum certo numero coarctauit: nam certus
quos hic pisces nominauit, alio loco sidera est.

dixit, quæ tanto sunt numero vt omnem vi-
deatur numerum superare, vt nullus ea possit
Arithmeticus comprehendere, sed Dominus

Psal. 146.

est, Qui numerat multitudinem stellarum.

4.

§. 2. Ita desideranda est fors prædestinato-
rum, sicut timenda fors reproborum;
vnde sancti semper siment.

Hinc in te debet oriri perpetua quædam & 4

auxilia sollicitudo: vtum de numero hoc
futuras sis, vel non: vtum inter electos ad glo-
riam

2. Ad
Tim 2.

16.

VI.

Omnes
electi
magis
sunt.

1sa. 64.

20.

Numerus
eorum

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

riam, vel inter damnatos ad poenam sis annu-
 merat: s. Hac erat illa sollicitudo, quæ Da-
 uidi somnum eripiebat, & cordis intima timore
 perturbabat quando securus dormiebat: *Anti-*
cipauerunt vigilias oculi mei, turbatus sum &
non sum locutus. Vigilias vocat custodes qui in
 militia nocte habent diuisa in quatuor partes
 seu vigilias: quæ vigilie tanto rigore seruan-
 tur quanto iustum est cum in eis totius exer-
 citus somnus fundetur. Significat igitur Da-
 uid: quod siquidem vigilis illi vnus post alterū
 inuicem expergefaciunt, vt tempore suo suas
 peragant vigilias & dum vnus dormiret, alter
 veniret, qui vigilias suas explebat somnum illi
 interrumpebat, vt ad eas accederet multo tamē
 fortius ipse à curis suis anxius excitabatur, &
 ad vigiliam inquietam remittebatur, tantoque
 timore perturbabatur, vt nec verbum tacitar-
 nus effaretur: *Turbatus sum & non sum locutus.*
 I. Diuus Hieron, legis *Stupebam* quasi attonitus
 extra me raptus, Felix exorsus: *Deliquimus*
animi passus sum, ad similitudinem eius qui
 ex confi- cordis laborat palpitatione. Dicit igitur mihi
 deratione Rex sanctissimi ne, quid tantis te premit augu-
 prædesti- stis, quid suspensum habet & attonitum? *Co-*
 nationis. *gitauit dies antiquos, & annos aternos in mente*
habui &c. Nūquid in aeternum, *proiciet Deus*
&c. Mente reuoluebam attentiori quod in die-
 bus illis antiquis aternitatis Dei decretū esset:
 qualiter diuino suo proposito quosdam elegit,
 alios autem reiecit, & annos aternos præcē-
 res consideraui, totamque reliquam aternita-
 tem, in qua & illi, cum Deo sunt regnaturi, &
 hi cum Satana pœnas perpellari sempiternas:
 quod gloria quibusdam seruetur, aliis aternus
 cruciatus: perpetua gaudia & ignes sempiter-
 ni. Hinc timor ille, hinc illa turbatio, que
 me reddebat attonitum. O Domine, de quoru
 numero futurus sum? an de reiectis, an de ad-
 missis? Num ex his futurus quos Deus elegit
 in vasa misericordiae: vel de illis quos reie-
 cit in vasa iræ, in quibus suam ostenderet iram
 & suæ iræ suæ rigorem iustitiae exqueretur?
 Hæc te quoque excitare debet sollicitudo,
 considerando: heu Domine mi, qui de niglu-
 tatione? Sumne prædestinatus? sumne repto-
 batus? Quid Deus de me quæso, decreuit? Ex-
 citat: à somno sollicitudo successus litis quam
 trahis, & timor non parum te suspendit; an
 illud quod præterdis, sis obuenturus, cum res
 sit adeo vilis minorisque pretij, Quid de hoc
 timore futurum? Voluit hoc Sp. s. designare

vocando prædestinatos optima fortis: *Sorte vo-*
catis sumus, ait Apostolus Paul. & Prophe-
 Regius: *In manibus tuis sortes mea.* Videtur
 spectare Dauid id quod ipsemet effecit, & eius
 tempore Regibus erat consuetudo, nec non
 postmodum Romani frequentarunt, Quando
 vrbis quædam erat criminis lætæ maiestatis res,
 illi bellum indicabant, donec eam subiugarent,
 Vidit iam & subactis rebellibus, vt Rex vel
 Princeps suam patefaceret clementiam, quæ
 tantopere in Regibus excellere debet, decerne-
 bant quosdam liberare vitæque donare: vt
 autem suam quoque declararent iustitiam (cui
 pariter obligantur) stantebant alios gladio
 plectere, multa addentes pro culparum gra-
 uitate supplicia. Vt hanc porro diuisionem
 facerent, sortes mittebant, & cuiusque fors
 illa obtingebat, liber euadebat, dimissa culpâ,
 & in optatam Regis admittebatur amicitiam:
 quibus autem hæc fors deficiebat, manibus
 tradebantur scitissimorum carnificum punien-
 di, torquendi, occidendi. In his Rex iustitiæ
 suæ monstrabat rigorem: in illis autem suæ
 misericordiæ benignitatem. Hoc modo se ges-
 sit Dauid contra Moabitas sibi rebelles & re-
 fractarios: missis enim exercitibus suis omnes
 subiecit, cumque iam illos superasset, licet
 omnes delere potuisset, nullâ factâ iustitiæ in-
 iuria: liberè tamen atque ex mera gratia quosdam
 decreuit liberare, quo clementiam suâ mundo
 patefaceret. Hoc egi forte, quædam erant vitæ
 alix mortis: illas sacra pagina vocat funiculos:
Mensus est duos funiculos, vnum ad occidendū,
& vnum ad viuificandū
 Tempore Iosue præcepit Deus institui distri-
 butionem terræ promissionis per funiculos, &
 cuique tribui illa dabatur terræ portio, super
 quam funiculus & fors cadebat. Hinc ortum
 est vt funiculi & sortes idem essent sicut pro-
 priè Dauid designat: *Sorte diuisit eū terram in*
funiculo distributionis. Sortes illæ ad occiden-
 dum illos, & viuificandum alios aliquando ex
 mera & libera voluntate nascebantur Principi-
 bus Ducum, quibus hoc committebatur: alias
 ex fortibus quæ realiter egrediebantur: statim
 ab vna parte quibusdam, & aliis ab alia, sortes
 mittebant super quos fors vitæ, vel mortis fu-
 niculus caderet. Erat autem hoc ita frequens, vt
 Deus conquestos fuerit per Prophetam Iosue
 quibusdam Principibus quod cōtra populum
 suū dimicantes super illum tam superatum tales
 sortes mittebant. *Super populum meū miserunt*
 sortes.

Eph 1.12
 Ps. 10.16.
 II.
 Quid sit
 sortes
 mittere.

III.
 Dux sunt
 sortes.
 2 Reg 8.1
 5

Ps. 77. 55
 IV.
 Duplex
 fors.

Ios. 3. 3.
 L. 2. 2.
 sortem.

Al. 11.
Lib. 3. de
ciuit. 20

fortem. Iulio Vate: Ab his ait: *Cepibant
alicui exercitum eius &c. Et super Hierusalem
mittabant fortiam.* Huiusmodi ait D. Aug.
agens lo. L. teio Sylla: cum enim Romanum vi-
cisset e in hostiis: vellet gladio exsente ob-
trancare, dixerit: ei: quod si cunctos interime-
ret, nullus superesset, cuius esse posset Dominus,
cui posset imperare: qua de causa tunc tabulam
composuit, in qua illos descripsit quos morti
destinabat, & occidendo: omnesque anxio ti-
more turbabantur, quis illorum in illa scribe-
retur: iudicio dicebatur *Tabula proscriptiois.*

Illas fortes iussit Dauid suamque restari vo-
luit quibusdam eximiam misericordiam gra-
tiamque manifestandam, parcens illis, vita do-
nans, & in suam recipiens obsequium & manse-
rant ipsi tributarij: similiter constantem suam
patefecit aliis iustitiam, quibus hæc felicissimi ma-
non venit fors: tristi enim & lamentabili nece
consumpti sunt. Illas igitur fortes tangit Da-
uid, aitque de sorte non nisi dubia & incerta,
quam dicimus fortunam, sed ex mera Dei vo-

Pl. 30. 16.

luntate, & hanc vocat Dei manus: *In manibus
tuis fortes mea.* Eo modo quò dicit substitui tuum
esse in manibus viri illius id est ab eius
dependere voluntate, Iure merito Deus Rex
illustrissimus & supremus omnium Dominus
toti humano generi indignabatur: quandoqui-
dem omnes nos in primario parente nostro vi-
derit proditores, & infames mandati sui præ-
varicatores *Eramus naturæ filij ira.* Omnes nos
ex rectissima poterat cõdemnare iustitia, mor-
tisque tradere, non minor ex ratione quam ip-
sos Chananeos, de quibus Salomon: *Semè erat
maledictum ab initio.* Quocirca, teste spiritu
Sancto iure merito illos poterat occidere: *Quis
enim dicit tibi: quid fecisti? Aut quis stabit
contra iudicium tuum? aut quis in conspectu tuo
venit vindicæ iniquorum hominum?* &c. Nihil
ominus, inquit Apostolus, suam voluit osten-
dere misericordiam, pariter & iustitiam. Ad
ostensionem misericordie liberè atque ex me-
ra sua gratia quosdam elegit: & cum illis tan-
tã uti voluit misericordie abundantia, ut vasa
essent misericordie. Hoc scriptum est in æter-
næ suæ libro prælectionis: opposito modo
quò Sylla, qui tabulam conscripsit occidendor-
um: Dens autem catalogum conscripsit ad vi-
tam electorum: vnde nata pharisis s. Scripturæ,
quæ nobis credito proponit libram vitæ, de quo
perdoctè disputat D. Thomas: ceteri verò, qui

Ad Ephes.
2. 3.

Sa. 13. 11.

V.
Liber
vitz.

1. p. 9. 24.

Nunc igitur perpende, quam anxius quisque
foret eorum, qui fortibus subiecebantur, si sci-
ret Regem in tabula conscripsisse numerum
vitæ destinatorum, quàm sibi quisque timeret:
num ego de numero illorum? An forte mei
Rex meminit? Quanto gaudio delibutus est Da-
uid, quando diuina reuelatione intellexit se
eorum numero comprehendi, sic ut omnes ad-
hortetur ut pares cum eo referant Deo gratia-
rum actiones: *Benedicite gentes Deum nostrum,
qui posuit animam meam ad vitam.* Et hoc vos
debet reddere suspensos? Quid de me futu-
rum? Qualis mihi fors obueniet? Hoc angebat
summo perè D. Gregor, ut ipse testatur scribens
illustrissimæ Matronæ Dominiæ Gregoriæ Cu-
biculariæ Imperatrici: hæc etenim plurimum
tribuens & confidens sanctissimi Pontificis
meritis litteras illi dedit, instanter vgens ut
eam solaretur, dicendo, num diuina reuelatio-
ne cognouisset eam fore saluandam, cui sum-
mus Pontifex: Mihi hoc optarem ego solame-
amque instruit ex singulari hoc disposi Dei
decreto, ut illud nobis maneat occultum, qua-
teus semper pauidi, semper sumus solliciti,
scientes quanti nobis nostra referat saluatio.

Hanc rationem omnes allegant S. S. Patres
D. Prosper Episcopus Aquitanie pari doctrina
& sanctitate celebris, hanc protulit notauit di-
gaam sententiam: *In remotissimo ab humana
cognitione secreto, præscriptio huius electionis ab-
seculata est, ut perseverantem humilitatem uti-
lis metus seruet, & qui stat, uideat necesse, De-
proptit hoc D. Prosper ex S. Aug. quinimo D.
Greg. huius Dominiæ rescribens adducit in ex-
emplum idem ex Apost. Paulo, quod v. Aug.
adduxerat, Aduerte, charissima filia (sic D.
Greg.) quod Apost. Paul. iam tertium cælum
petuaserat, atque in Paradisum raptus fuerat,
& eam ibidem adeo sublimes habuisset reuelati-
ones, quas nefas erat mortalibus indicare,
meruit tamen vehementer & ait: *Castigo cor-
pus meum & in seruitutem redigo ne forte cum
alijs prædicauero, ipso reprobus efficiar.* Si igitur
ille qui tertium cælum ascenderat tantopere
formidet & metuat de opposito, an rationi
conueniens esset, ut qui nunquam seipsum de
terra sursum exulit, securus sit, & omnis ex-
pers sollicitudinis? Recordare dilectissima filia,
securitate Matrem esse socordie & negligentiæ:
ut autem ab illa libremur, nullam nobis Dns
concedere voluit securitatem: quocirca Sp. S.
ait. *Beatus vir, qui semper est pauidus.* Sed nec
iplos*

VI.
Simili-
tudo,

VII.
David
laudat
Deum ob
prædesti-
natione
suam.

VIII.
Deus cur
abscidi-
tam velit
prædesti-
natione.

6. 40

D. Pro-
SPER.

Lib. 2. de
vocat e.

Lib. de
correp. &
13.

1. Ad Co.
9. 27.

IX.
Timor
nobis est
salutaris.

Pr. 28. 24

Pf. 2. 11. ipsos electos vult Dauid ab hoc timore absolui: quo circa illis a t: *Seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore.* Freti Dei misericordia gaudent: verum tamē time: non enim vobis innotuit quid de vobis ipse decreverit. Eleganter descripsit Isaias virum iustum coelestia meditantē & penitentia lapidibus & operibus

Isa. 33. 17 sanctis circumvallatum: *Iste in excelsis habitabit, munimenta saxorum sublimitas eius &c. Regem in decore suo videbunt oculi eius.* Terrā & quidquid in ea est alpernatur; vilique facit: vade illam tam paruum iudicat, sicut is qui aliquid de longē conspicit *Cornes terrā de longē.* Obiicitis: o quam illi tranquillū erit cor, quantum gaudio demulcebitur & quam longē omni mali timore tranquillus, loco consistens alto adeo & securo? Falleris: quinimo cor illi perpetua contremiscit palpitatione: *Cor suū metabitur timorem:* legunt alij: *Palpitabit pre timore.* Totus metu, sollicitudine, & suspitione contremiscet: quāto namque clarior bonum hoc agnoscit, regnum hoc, hanc forem, tantō grauiori turbatur anxietate: num ex eorum numero sit futurus, qui tantis sunt fruituri gaudiis: est que hoc familiare sanctis.

X. Instus semper timet.

Cur ea nullo amigeris timore, sed sic hilaris non quiescis, sic omnisemota formidine, quasi nihil tua referret quod futuram est vel quasi non esses vnus inter illos qui tam occulto exponeris periculo; & alex non sibi ceteris fortique a leo formidanda? Si litam habeas quatuor assium vel medij muri fragoris videre licet te suspensum, anxiū, timentem, informantem, loquentem media iudici proponentem, sollicitantem summā cura atque attentione; desiderando nosse rei succellum, & sperare potes: atque in illo sic te negligentem videam, vt nec timeas, nec te moueas nec quidquam malis suspiceris: Ratio est: quod non consideres, quod tibi referat, quanti vel eternum cum Deo regnare, & gaudiis perfrui sempiternis: vel eternum cum diabolo commorari, & supplicii deputari sempiternis: habere & possidere in te omnia Dei bona idque in omnem eternitatem: vel istidem carere idque in omnem eternitatem.

XI. Similitudo.

L. 1. vita B. Bertr. Stupendum est, quod refert Magister Instianus: cum enim aliquando beatus Pater D. Lud. Bertrandus religio sis patribus absideret, subito assurrexit totus lacrymis infusus, & de ratione inquisitus, respondit, Cur non fleam, cur non lugeam, non plorem, non formidem, si

nesciam quid de me futurum sit: vtrum condemnandus? Qui carcere detentus esset ac suspensus; vtrum sit inde egressurus vt regnum accipiat tanquam legitimus filius, vel patibulo suspendendus tanquam adulterinus: quo timore turbaretur, quo timore illi ossa colliderentur; quotiescumque consideraret vtrum egressurus esset ad regnum, aut ad mortem ignominiosam & rigorosam? Si in hoc mundo tanquam in carcere detenti sumus incerti, vtrum eo egressuri cum Deo in coelestibus regnaturi palatii: vtrum ad mortem sempiternam in tartarum detrudendi: numquid ergo suadet æquitas vt semper simus pauidi, & maceant oculi lacrymis: eo quod ignoremus in quam partem sortis nostra casura sit, an ad dexteram & bonam, an ad sinistram & malam? Pauca omnes hanc Sp. S. sententiam: *Sunt iusti atque sapientes, & opera eorum in manu Dei, & samē nescit homo: vtrum amore, an odio dignus sit.* Si quis ergo stulo constrictus probè sciat, quod alterutrum illi sit euenturum, vel regnum, vel patibulum, quodque processus in manus traditus sit iudicis perspicacissimi qui sæpe multos quos ipsi & omnes credebant ad regnum euehentos patibulo addidit ignominioso? Quis vidit Iudā? Quis notauit Magistrum Parisiensem in vita D. Brunonis? Quis non iudicaret de Iuda, cum esset Apost. ab ipso Christo ad Apostolorum euectus, à Magistro suo tantopere promotus, tot beneficiis in eū collatis opulētus; quod hinc egressurus esset cū illo in perpetuū in cælo regnaturus? Quis sibiperfuaderet, quod ille Doctor Parisiensis tæx sãctitatis opinione notissimus, atque omniū veneratione dignissimus, ad perpetuam egressurus esset damnationem? ecce, mi frater charissime, quantopere sit formidandū.

§. 3. Ne mysteria scruteris predestinationis, sunt enim capilli nigri sponsi, sed attende ad opera, quæ ad tuam requirit Deus saluationem.

Licet autem hoc ita sit, ne curiosus hociquiras mysteriū vtrū prædestinatus sis, an reprobatus. Ne dixeris si prædestinatus sū indubiē saluabor certamq; habeo mihi gloriā: si reprobatus, certum est, condemnabor, & me tartarus expectat. Quare Deus hunc ad gloriā prædestinauit, qui nullum adhuc obsequium illi præstiterat? Quare reprobauit illum

Zzzz ad

Manichæorum argumēta contra prædeterminationē.

ad gehennam si nondū illum offenderat? Mis-
 sas facito has cogitationes, nec hoc velis per-
 nagari pelagos: etenim submergeris tuumque
 iudicium hoc in profundissimo mari & im-
 mēso pelago prælocabitur. In hoc demersi
 sunt hæretici Manichæi, teste D. Aug. iudica-
 bant enim nullam dari posse grauiorem iniu-
 stitiam, quā antequam malus quis esset vel bo-
 nus ad præmium hunc destinare, & alterum ad
 supplicium. Censebant illi & arguebant tanquā
 horredam crudelitatem, quod Deus ab æter-
 no aliquem reprobet, & determinet inferno de-
 truden- solum, antequam peccatum aliquod com-
 misisset. Domine mihi, felix faustumq; sit, quod
 prædestines & huic velis ceteris dare gloriā,
 antequam illam mereatur: etenim hic est vo-
 luntatis tuæ effectus: verum enim verū in quam
 legem cadit iustissime Domine, quod reprobes
 & æternis damnare poteris determines eum qui
 non solum nondum iram tuam peccato provo-
 cavit, sed nec quidem natus est? Ea de causa
 Manichæi dicos creabant Deos & bina princi-
 pia: unum malum, & alterum bonum, docebāt
 quæ bonum eum esse qui prædestinat, tribuitq;
 gloriā: malum autem qui reprobat poenāq;
 infligit. Portō stultescitis, inquit D. Augusti-
 nam enim illam vidit difficultatem is, qui sa-
 pientiā vos longè præcurrit D. Paul. eā que
 proposuit in hæc verba: *Nunquid iniquitas est
 apud Deum &c. Voluntati enim eius, qui resi-
 stit. Si mihi gloriā, si mihi detruxerit poe-
 nā, quis illi resistit? Quænam mihi sunt vi-
 ces in oppositum? Cum tantus esset orator D.
 Paul. edoctus in schola non inferiori, quā celo,
 ubi mysteria didicit adeo profunda, quæ verbis
 explicari nequeant: quando ad hoc venit, (a)
 alas demittit, humeros contrahit, se conatur
chana en expedire & mergi formidat: exclamat & qui-
la baraja dem merito verba proferens suæ admirationis
 Ad Rom. iudicia: *O altitudo diuinarum sapientiæ &
 11 33. scientiæ Dei quam incomprehensibilia sunt iu-
 dicia eius, & inuestigabiles viæ eius! Qui co-
 D. Paulus gnouit sensum Domini? Aut qui consiliarius
 nescit eius sunt. Verbum illud *Altitudo* in ss. litteris
 explicare aliquando significat altitudinem, aliquando
 prædesti- profunditatem? sic dicitur: *Puteus altus*, id est
 nationis profundus; dicitur magna esse altitudo iudi-
 ciorum sapientiæ Dei in tantom vt oculos su-
 104. 4. 11, giant supremorū Seraphim, itaq; eius est pro-
 funditas, vt persuadari non possit, nec fundū ubi
 inueniat acutissimum quodlibet creaturarū in-
 genium. An tibi iustum videtur, velle te Dei**

persecrari iudicia, vel in eius consilijs dare
 suffragium? Et nosse qua de causa hunc decre-
 uerit condemnare & saluare alterum, antequam
 hic bonus fuisset & ille malus?
 Videtur spectare D. Paul. quaestionem illam
 quæ in Dominis Iob proposuit: *Nunquid in-
 gressus es profunda maris, & in nouissimis abyssis
 deambulasti?* Non ait profundum maris in no-
 gulari, sed in plurali *Profunda maris*: sunt et
 enim in mari mille finus, an- etus, antra, & lima,
 profunditates, quæ tanquā abest vt pericliteris,
 vt nec quidem eorum detegas superficiem; *Nū-
 quid ingressus es profunda maris & abyssos pe-
 l-gipencti alit?* Per maris ambulare superficiē,
 adeo difficile est, vt ipsi expertissimi nauæ ad
 minimum tempestatis turbæ nauticæ labo-
 rent marina & caput illis obstopeat: *Moti
 sunt sicut ebrius, & omnis sapientia eorum de-
 uorat a est* Sicut Latin. canit: quomodo pedem
 fige & per illius abyssis solū ingredieris, quod
 nullom videtur habere? Vel quomodo per illas
 intrabis cavernas, quæ sunt in profundo, quas
 ipsi pisces, cum tamen illis sint naturales, non
 penetrant earumque profunda: minime proue-
 stigen? hanc ne praesumus in possibili-
 indubi quippe submergeris i remediabiliter.
 Ad hunc D. Aug. *Cœculum est altum
 est inaccessibili secreto ab humana cogitatione
 seclusum est, quemadmodum Deus & damnet
 impium & iusti: cet impium utrumque enim de
 illo crispuratum ss. veritas legitur. Num
 igitur aduersus diuina iudicia garrere delatit,
 quia sunt inscrutabilia. Quanto conuenientius
 quanto accommodatius est modulo nostro expa-
 uescere & exclamare: *O altitudo sapientiæ &
 scientiæ, ei quæ inscrutabilia sunt iudicia eius,
 & inuestigabiles viæ eius! Quanto melius est ita
 mirari quod inuestigare non fuisse u quam pro-
 terea velle alterum Deum malum iugere, quia
 unum bonum non potuisti comprehendere.*
 Optimè nos præmonet diua sponta monitq;
 prædeterminationē obseruandam à nobis in illis ver-
 bis, quæ cum pluribus mysterijs quam litteris
 abundant, toties repetimus. Sponsorem suum de-
 scribit & à capite exorditur: *Caput eius aurum
 optimum.* Dicitur mihi sponsa diuinitissima, ca-
 put illud nunquid caluum est? Nequaquam
 profectō: hoc enim in principe venustissimo
 ceteretur non leuis esse defectus: quinimo ca-
 pillis redundat ex illo nascentibus. Quales ob-
 scuro sunt illi: *Coma eius sicut elata palmiarum,
 nigra quasi coruus.* Nullus potest his Achaies
 comp.*

Iob 38. 16
 111
 Quæstio
 hæc est
 difficil.
 Ps. 106. 72
 D. AVG.
 ib. 22.
 Faust. e.
 2. 106. 6
 8
 Can. 5. 11

Comparari: his verbis Christum delineat Redemptorem nostrum. Caput illius, eius est divinitas: *Caput Christi Deus*. Caput hoc infinita scatur & immensa sapientia, ex eo capilli nascuntur divinatorum decretorum. Quidquid Deus determinat, ex infinita eius procedit sapientia: nulla ab ipso manat resolutio quæ non sit sapientissima & prudentissima, tamque confusa ut sit infallibilis & seposito omni dubio suum fortiter effectum: *Vino ego, quia omnia voluntas mea fiet*. Idcirco ait, comas illius esse elatus seu ramis similes palmarum: palma victoriam præfert; etenim contendat mundus universus omnia suas vires impendere, ut vel minimum evertat seu impediat Dei decretum: certum est, quod frustra laborabit: *Omnia quæcumque voluit Dominus fecit in celo & in terra, & in omnibus abyssis*. In sublimiæ caelorum, in medio terra & in ipsius abyssis. Hoc tibi certo perscrutis decretum factum de prædestinatis futurum infallibile, & quantumlibet diabolus, mundus & caro illos conentur evertere, effectum habebit indubitatum. Hoc Christus in Evangelio declaravit, locutus de prædestinatis, eius scilicet martibus eriptendam fore neminem: *Nemo rapiet eum de manu mea*.

S. 4. *Concordia prædestinationis divina cum tua libertate, coma est nigra sponsi: non à te requiritur illam intelligere sed credere, & bene operari.*

9 **A**TIUS hæc verba considerando ni fallor vult Spiritus Sancti, hoc symbolo profundissimum nobis Sancti Theologie declarare mysterium, in quo submersa perierunt plura ingenia tam Philosophorum, quam fidelium. Sunt capilli eius sicut palmae cretæ *Elata palmarum*: quod dicit similes esse palmis significat id quod diximus, nimirum, quod Dei cogitationes, decreta & definitiones absolute suam sint habitura effectum, & cum victoria fiat perficienda. Dicendo quod sint elata, insinuat, quod iusta sint, suam cuique inservantia, ut nec torquant, nec iniuriam alicui irrogent creaturae, nec vim inferant, sic ve consistans semper firmaque maneat illa Sancti Tobitæ confessio communis in ore Sanctorum omnium: *Omnia iudicia tua iusta sunt*. Quia verò intrinsecam naturam suam habet homo libertatem, non eam illi Deus per sua decreta

seu definitiones adimit, nec punctum quidem, aut atomum ab ea tollit: ita ut nullam factam libertati violentiam, nullam vel in minimo iniuriam, Deus faciat quodquid voluerit, quomodo, quando, & quo tempore sibi bene placuerit.

Hæc est illa præcellsa magnitudo, quam ponderat sapientissimus ille amicus Iob Baldad Sabites: *Potestas & terror apud eum est, qui facit concordiam in sublimibus suis*. Potestatem pollet Deus tantam ut terrorem incutiat, & concordiam in sublimissimis pariat gratissimam. Niat Cardinalis noster Caietan, verbum illud *Potestas* non solum in Hebræo significare potestatem in habitu, sed etiam in actu quod, exequitur suam potestatem, & facit quæcumque voluerit, ita ut stuporem generet vehementem, hoc enim est *Terror*: & hoc adeo præcellare, ut ad concordiam sublimissima quæque reducat, quæ videbantur maxime distantia, nec posse pariter congruere sibi que convenire. Nonnulli interpretantur eum hoc dicere, propter ordinem hunc caelorum: qui cum tanti sint, tamque varii, atque motibus incedat contrariis, & cum ille quo motu primi mobilis agitantur quotidie, sit de oriente in occidentem, singuli tamen eorum cum illo motu progredientur suam perficientes propriis contrario de occidente in orientem, luna versus mensis spatio, sol versus anni & reliqui suis temporibus. Alij vero arbitrantur quod ternonem inferat eius, quod quotidie experimur: etenim aere & vaporibus in regionibus istis sublimioribus & excellentibus inter se decertantibus & tantas excitantibus turbationes, quales patet in tonitru, fulgure, ignitisque radiis, Deus suam illis adiciens manum revocat in concordiam & pacem, ita ut qui terram tremore percellerant, in pluviam mactentur operam & frigiditatem, in plentes illud quod David divina omnipotentia iubeat decantare: *Fulgura in pluviam fecit*.

Congrua sunt hæc interpretationes, verumtamen arbitror alius hic quoddam à tanto viro intimari mysterium. Maxime sublimia quæ sunt esse possunt & intelligi, sunt libera Dei voluntas, libera similiter creaturae rationalis voluntas. Præclarior rerum excellentia in libertate consistit: nam tanto sublimior est quisque, quanto liberior & sui ipsius, suarumque actionum Dominus independentior: nec non cui minor potest inferri violentia. Hæc est illa altitudo Dei, sublimitas, ut in operibus suis sit

nationem non tollit homini libertatem.

Iob. 25. 2.

Pf. 134. 7.

11. Duo sublimitas Dei et hominis libera voluntas.

ita liber & potens, ut faciat quidlibet, quomodo libet, quando libet: *Qui dominatur in virtute sua in aeternum*: psallente David, in omnibus procedit, agit, & facit ut Dominus absolutus pro voluntatis suae beneplacito. Sublimissimū in homine est hęc libertas illi à natura ingentia, voluntas adeo libera & Domina: ut nulla vincat creatura, quæ vim valeat ei inferre libertati; sed nec ipse Deus, totā licet potentissimus omnipotentia: sicut probat Theologia Primæ, D. Thom. atque ex illa parte principaliter homo dicitur creatus ad imaginem & similitudinem Dei: quia suarum Dominus est actionum, ut idem D. Thomas a. exponit iuxta doctrinam D. Damasceni, b.

O quam sublimia sunt hęc, Dei libera voluntas, & hominis libera voluntas, quis efficiet ut sibi conveniant? Determinavit ab æterno Deus liberā suā voluntate hoc quod ageret & operaretur in te, & per te: quod tali tempore nasciturus esses: eos annis viveres, ista opera bona faceres, vel omneres; quod hęc & illa mala faceres: quod moreretur in gratia, & saluaretis, vel vitam tuam in peccato terminares & damnaretis. Ingredieris tu, & te statuit in mundo, atque tibi: age secundum tuam liberam voluntatem; *Posuit hominem in manu consilij sui etc.* Quæro: homo potestne illud non facere, quod Deus scivit & determinavit ut veller, vel non? Si non potest, admissi illi libertatem. Si potest: ergo potest invertere & impedire Dei decreta. Ecce hic mysterij profunditas, quam perferutari non poterunt illi, quos mūdus, viros admiratus est eruditissimos.

Incipit Cicero (teste D. Aug.) hoc pelagus intrare. Si Deus præscivit & determinavit, quod illud futurum esset, quod ego facio: vel postum hoc omittere, vel non? si postum hoc non facere; ergo postum Dei sententiam reddere falsam & inane voluntatis eius decretum. Si non possim, ergo non sum liber. Cum fundum humanus non posset rimari peragi, nec hęc adeo sublimia reddere sibi convenientia, submersus est, in falsam proferens sententiam dicendo, Deus nec disposuit, nec determinavit, sed nec scivit quid in mundo futurum esset. sed statuit homines in eo, ut faciant pro libera

sua voluntate: *Ut homines faceret liberos* (inquit D. Aug.) *facit sacrilegos*: Illis a deo excrandam in Deum persuadens blasphemiam, quæ posset illis suā conservare libertatem: nesciens

qualiter faceret concordiam in duobus his sublimibus, in præscientiā scilicet Dei & decreto, atque hominis libertate, idem conigit hæreticis & elagianis in materia de auxiliis diuinæ gratiæ, sicut prosequitur idem D. Aug. cum enim non possent componere efficaciam gratiæ quæ Deus mouet, determinat & nostram adiuvat voluntatem, cum eiusdem libertate: ne hęc tollerent, illam negarunt, dicendo: quod omnia nostræ reliquæ voluntati, & quidquid agimus eiusdem viribus fieri: quia capere non poterant, quomodo hęc duo possent sibi convenire. Quinimo etiam nostro sæculo idem euenit hæreticis Lutheranis: non enim intelligentes quomodo hęc sibi possent convenire, concedendo in omnibus diuinæ voluntatis efficaciam, nostræ negant liberum arbitrium.

Hoc autem docet fides Catholica: voluntatem in Deo esse efficacem, & liberam hominis voluntatem: hęc etenim est permagna Dei potestas, qui concordiam adeo præclaram efficit inter diuinam suam & liberam voluntatem, & nostram: etenim sine dubio infallibiliter in nobis, & per nos fiet illud, quodcumque ipse determinavit & voluit, & vult pro libera sua voluntate, nostram suam adeo perfecte seruando libertatem, ut nollentus illis vis inferatur aut violentia: *Qui facit concordiam in sublimibus suis*. Notandum illud: *In sublimibus suis*, Perpetuo mysterium Incarnationis, quod heri infinitissimus & qualem concordiam fecerit inter duas illas naturas suas sublimes: diuinam & humanam: ambas etenim vnio in vno eo: sequi; supposito, cuique suas seruando proprietates: ut nec puncto quidam vnadinuerit alteram; gloriam Dei & hominis penas Dei diuitias, & hominis paupertatem, Deitatem & mortem hominis: *Salua igitur proprietate utriusque nature* (sic D. Leo Pontifex) *insuscipitur maiestate immortalitas, à virtute infirmitas: ab immortalitate mortalitas etc.* Et tanto fœdere utramque naturam conseruit, ut nec inferiorum consumeret glorificatione, nec superiorum minueret assumptio.

Qui hęc effecit inter duas vitas sublimes naturas concordiam, hanc quoque facit inter duas istas liberas voluntates; ita ut non dimiqua potestate in vna, nec libertate in altera, fiant effectus illi quos Deus determinavit & prædefiniuit. Nosti tu arboris rami tantā dexteritate colligere: ut quamuis illum possis cum violentia dirumpere, non tamen facis, sed illū illaxum, in seclis quomodo, & vbi cumque vellis

Pf. 65. 7.

1. 2. qu. 10 ar. 4.

2. 1. 2. in prolo

b. Lib. 1. Orithod.

fid. e. 12.

Ec. 15. 14

III. Obiectio Cicero- nis,

D. AVC. Lib. 4. de Ciuit. 2. 9. 10. 10.

10. D.

IV.

Quid de hoc fides doceat Catholica.

D. LEO. Ser. de Natiuit.

V. Similitudo.

velis sic vt illum nec in cortice laxis : & non non poterit Deus , nec sciet seruata libera voluntatis tue integritate illam inclinare & inflectere in hanc vel illam partem quomodo sibi placuerit seruata eius libera , & naturali libertate : Recordare tibi Moyfi in quo hæc vno vehementis ignis viridis quæ rubi facta legitur : vt nec ignis consumeret eius virendem , nec eius viredo tolleretur vel diminueretur efficacem ignis astititatem : Nouit enim Deus ipse que solus est qui potest has facere concordias. Non intelligit Moyfis mysterium cui dicitur, *Salue calcamentum de pedibus tuis & faciem tuam obnubila* : quatenus ad tanti mysterij accessus visionem. Oculos tibi intellectus tui contege, & tuorum calcamenta tolle disertum : non enim hoc est negotium , quod tibi videndum, sed credendum esse præcipitur. Certe hoc crede mysterium : non enim inter minus difficultia nostra fidei sacramenta numeratur : imo potius tantum hoc semper fuit, vt sapientissimos Ecclesiæ coegerit sua submittere iudicia & intellectus suis renouare rationum acuminibus, soli que fidei adherere doctrinæ: sicut D. August. D. Hieron. D. Prosper. Aquitan. PP. Concilij Milenitani & Arasociani tractando, dicendo & scribendo de concordia diuinæ præscientiæ & prædestinationis cum libero arbitrio, & de concordia efficaciæ diuinæ gratiæ cum humana libertate.

VI. Allegoria de rubo Moyfi.

Exed. 3.2.

Epist. 109 ad Sixtū post med. Ep 106 ad Paulin ad med. Ad Rom. 11. 32.

VII. Minora Dei non intelligimus quanto minus sublimiora.

Et quid miramur (inquit D. August.) quod sic nos ipsi agamus: quando quidem D. Paul. idē egerit, seipsum expediens & hanc difficultatem finiēdo dicit: *O altitudo diuinarum sapientiæ & scientiæ Dei*. &c. Concordiam quam Deus facit in sublimibus capere non sufficit, sicut nec illam quam facit in tot membris, corde, visceribus, oculis, & alijs partibus in musca vel in culice: illam non capis, quam apes consueunt in suo auerari: tantis tamque variis mansuetolis, & alijs rebus inferioribus, qualiter igitur intelliges quam facit Deus in sublimibus suis? Redige in captiuitatem intellectum tuum in obsequium fidei, confessionis, & doctrinæ Ecclesiæ, & si hoc minimè intelligas, saltem crede: hæc etenim de causa postquam crines illi descripti sunt sub symbolo clatarum palmarum, tibi dictum est, eos esse nigrimos id est obscuros & difficiles, vt impossibile sit illos penetrare & perquirere. Hoc ait D. Paul. *O altitudo diuinarum sapientiæ & scientiæ Dei*: Dei capat nos scit vacuū, sed immensa ple-

nū sapientia, atq; ex eo procedunt capilli suorum decretorum, iudiciorum, prædeterminationum, & perfectionum. Ecce quam nigri sunt hi capilli: vt sint inuestigabiles, & incomprehensibiles, nigri quasi cornuum quid dixeris sicut pix, vel sicut sardonix vel sicut carbones: sicut hæc declarat quæ denigrata essent altorum facies: *Denigrata est facies eorum super carbones*. Nequaquam, se sicut cornus cui proprium est rostro sapere & expungere oculos apertissimos, qd sunt Dei cogitationes & decreta ateo profunda, vt oculos euellerint illis qui illa suo voluerant obtutu perlostrari, suoque perquirari ingenio: quoniam *Scrutator masculatus opprimetur à gloria*: Fixis tu oculis radios contemplantare clariores à sole dimanantes, & visum amittes oculorum, hecque cæcus.

Tör. 4.3

Pr 25.17

Prudentissimum dedit nobis Spiritus S. consilium: *Altiora te no quaeris, & fortiora te ne scrutatus iueris, sed quæ tibi præcepit Deus, illa cogita semper*. In pluribus operibus eius nos uisurus curio us. Ne uolueris manum extendere ad te ne ea quæ sunt altiora, quam quæ tua possint brachia pertingere. Si quis uellet seipsum attolere vt stellas apprehenderet & saltus attolendo brachium ad illa capiēda: quid de illo diceret? Ne scrutaris, ne penetrare uelis, ne coneris uignes illi inire, quod tuis est uiribus inæquale. Si quis uignes rupi uelit inire, conatus illam apprehendere & ad profundū eius penetrare, quid diceret? sus ille se saltibus dirumpet & alter uignes sanguine laceros intriget; ne credideris quantum in altum salias, quod intellectus tuis manibus apprehensurus sis diuinorum sidera decretorum, quæ diuino eius capite comprehenduntur. Ne uolueris uignes inire diuinis illis consilijs & determinationibus ipsa rope fortioribus, quandoquidem illa nemo possit inuicere, & si egeris, indubie interibis, intellectus obstupescet, iudicium reddetur insipiens & in amentiam incidet. Hoc ad litteram indicat Spi. S. *Cogitatus præscientia auertit sensū*. Si quis cogitare uoluerit quid Deus diuinæ suæ decreuerit sapientiæ & inuestigare utrum hoc ibidem sit conclusum vel contrarium, sui patietur naufragium intellectus. Quot uidimus his cogitationibus lapsos in amentiam? Quid igitur, Domine mi, recogitabo? Subiungit: *Quæ tibi præcepit Deus, cogita semper*. Attende diligenter quid tibi præcipiat: & sedulus sis vt sanctissimæ eius simplicitatis uoluntate, & hæc tua sit perpetua sollicitudo: an

II. 20

Eccl. 22.

VIII.

Altiora

Scrutaris

IX.

Similitudo.

Eccl. 31. 2.

facio vel non, quæ mihi Deus in iunxit, an san-
ctæ eius legi obedio, vel non; an statuta mihi
custodio, vel non. Hæc primaria sit tua cura; ab
ea namque te pædet saluationis vel condem-
nationis effectus; & quod liber sis & in tua sit
manu vel saluare te, vel te condemnare.

Sanctissimi pariter & doctissimi viri, D. Hil.

*Haben-
tur Io. 7.
Aug.
antelib.
de prad.
ss.*

Arclat, & D. Prosp. Regien. Antislites suos D.
Aug. scripsere litteras, illi dicentes: quod id,
quod in operibus suis scripserat de mysterio
prædestinationis & reprobationis, non leue
moleis intulisset damnum: quandoquidem sin-
guli dicerent: si præscitus sum, ut quid me mor-
tifico: quandoquidem quidquid egero ad tarta-
ra sim deuoluendus? Si prædest. natus sum, ad
quid me torqueo & occido, ut de peccato re-
surgam: cum certum sit me saluandum iri? Re-
sponder illis D. Aug. librum componens q. em
inscripsit *De prædestinatione Sanctorum*: At-
que rationes illas proprias esse hæreticis Pela-
gianis, qui confiteri volebant necessitatem &
dependentiam à diuinâ gratiâ: sed docebant
omnia nostris esse viribus tribuenda, quodque
in eis tota nostra comprehenderetur vel salua-
tio vel condemnatio. Vah! non tolerandam
nequitiam (inquit D. Aug.) diuinæ potentie, &
maiestati tuam submitte intellectum, nec iudi-
ciorum eius secreta perferutare, & hoc attende
quod teste Apost. tibi nullam faciet iniuriâ: li-
cet de te faceret quodcumq. velle: sicat nec si-
gulus luo infecti iniuriam quando ex illo vas
format mensæ proprium, vel secretis paratum
obsequiis: præsertim cum Deus tuam non sta-
tuerit saluationem vel condemnationem in eo,
quod scias an prædestinatu. sis vel reprobatus,
sed in legis suæ custodia vel transgressione.

*XX.
Respon-
det D.
August.
obiec-
tionibus.*

*Ad Rom.
9. 20.*

Hoc semper tibi est obseruandum & de hoc
te monere voluit qui tibi dixit: *Deus ab initio
constituit hominem & reliquit illum in manu
consilij sui. Adiecit mandata sua & precepta
sua. si volueris mandata seruare & conserua-
bunt te &c. Apposuit tibi aquam & ignem, ad
quod volueris, porrige manum tuam. Ante ho-
minem mors & vita: bonum & malum quod
placuerit ei dabitur illi quoniam multa sapien-
tia Dei.* Omnia verba hæc notatu sunt dignis-
sima, Diuina sua decreta, & voluntatis suæ de-
terminationes tuis oculis Deus non obiecit ex-
aminanda, nec manibus tuis euerienda vel com-
mutanda. Cæterum te liberum permittit, ut agas
pro beneplacito tuo: ætiam quoque gloriam &
vitam æternam tibi ex vna parte proposuit:

*XI.
Homo in
actioni-
bus suis
est liber.
Ec. 15. 14*

& infernam, pœnam æternam mortemque
perpetuam ex altera: hoc tuis commisit ma-
nibus, illas extendere ad quodcumque libue-
rit: etenim certum est *Quoniam multa
sapientia Dei.* Nouit autem nec iustum fore
largiri tibi præmium, nisi illud merearis: nec
supplicium pœnamq. infligere, nisi bene merito.

Sapius mecum cogitauit, quod nunquam ho-
mines in actionibus suis dirigant se & guber-
nent, eo quod cogitent, quid Deus in sua de-
creuerit æternitate: sed ex eo quod ordinauit,
ut quisque agit & uultis recordatur præscien-
tiæ atque æternorum decretorum in his, quæ
aggreditur: tantummodo mediis studet sta-
tuendis ordinariis, & quas possunt, adhibet
diligentiam. Numquam dixit agricola: regere
me volo ex decretis Dei, atque ex resolutioni-
bus, quas ab æterno determinauit. Iam ipse
conclufit & nouit utrum hoc anno messem sim
collecturus, an non: si determinauit mihi
messem opulentam, indubiè futura est. Sin au-
tem minime, licet me frangam laboribus, nec
granum quidem sum collecturus: sed gubernat
se secundum id, quod Deus illi determinauit:
amice si prouentum optes tæcidiorem, semina
& esto securus: nisi etenim seminare terram
quæ coleres, prouentum non colligeres & iuxta
cultus, rigationis, & arationis studium, erit
& prouentus epulentis.

Nallus eorum, qui dignitates ambiunt & ho-
nores: nullus mercatorum auri cupidorum, sua
disponit, vel in suis negotiis diuinis attendit
determinationibus, nec alius proximo dicit: si induc-
tione decreuerit Deus ut ditescam: indubiè ditescam:
sed quisque manus suas aperit operi, (a) (a) *Se
& præciam adhibet diligentiam, quæ quod esse
præcendit, assequatur. Si tibi decerem, Domi-
ne, relinque sermone ista aperta quibus
tuos conclusisti nummos: & tu, matrona, ci-
stas gemmarum permittit ad domus tuæ por-
tam omnibus patulas: si namq. Deus ab æterno
decreuit ne perdantur, certo certius non per-
dentur, nec est qui illas deprædetur: si quoque
Deus statuerit permittere, quod illæ tibi aufer-
rantur, auferentur insalubriter: quid diceret?
Domine mi, quid mea refert, quid Dominus ab
æterno decreuerit, vel hac in redeterminari:
etenim Dei decreta me non concernunt, nec
illa mihi Deus in regulam statuit eorum, quæ
mihi sunt agenda: hoc unicuique scio: nisi
pecuniam meam sedulo seruarem, mihi di-
rigitur: & nisi gemmas cistis concluderem,
deper-*

*XII.
Homines
se non
gubernat
iuxta Dei
præscien-
tiam.*

*XIII.
Probat
determina-
tione
decreuit
ne
can: sed
& præciam
præcendit,
assequatur.
Si tibi
decretem,
Domine,
relinque
sermone
ista
aperta
quibus
tuos
conclusi-
sti
nummos:
& tu,
matrona,
cistas
gemmarum
permittit
ad domus
tuæ
portam
omnibus
patulas:
si namq.
Deus ab
æterno
decreuit
ne perdan-
tur, certo
certius non
perden-
tur, nec est
qui illas
deprædetur:
si quoque
Deus statu-
erit permit-
tere, quod
illæ tibi
auferantur,
auferentur
insalubriter:
quid diceret?
Domine mi,
quid mea
refert, quid
Dominus ab
æterno
decreuerit,
vel hac in
redeterminari:
etenim Dei
decreta me
non concernunt,
nec
illa mihi
Deus in
regulam
statuit eorum,
quæ
mihi sunt
agenda:
hoc unicuique
scio: nisi
pecuniam
meam
sedulo
seruarem,
mihi
dirigitur:
& nisi
gemmas
cistis
concluderem,
deper-*

deperdentur: proinde mea sollicitudo hoc in negotio est in eo quod ad me pertinet mihi que incumbit. Idem Spiritus Sanctus tibi infirmat Charissime missa facito Dei decretum: ut re prædestinaverit Deus, vel reprobaverit, utrum determinaverit me salvandum vel condemnandum: illa namque illi remanent, etenim ut sapiens gubernator disponit, omniaque determinavit: *Altiore te ne quaesieris*. Refert autem tua, scire & attendere iis, quæ tibi præcepit: *Quæ tibi præcepit, cogita semper*. Vitam etenim & mortem tuis commisit manibus; gloriam æternam pœnamque æternam tibi apposuit eligendam; *Ad quod volueris porrigere manum tuam*. Hoc autem non te fallat, quod si damneris, culpa tua damnaberis, nam veritatem tibi dixit; qui hoc tibi confirmavit: *Perditio tua ex te*. Ne despondas animo, nec timeas te præcistum; nec te securum facias, credens esse te prædestinatum; hoc autem ut verum crede, quod nec saluaberis nisi volueris, nec condemnaberis nisi volueris; nec tibi Deus gloriam tribuet, nisi benemerito; nec pœnam infliget nisi tu ipse voluntarie peccata committas; atque per hoc Deus ab omni redditur querela absolurus, & tu ab omni liber excusatione.

Ad rem expendit D. Bern. illud Salomonis: *Attingit à fine usque ad finem fortiter & disponit omnia suavis*. Fortiter pro se, suavis pro me. Ordinavit Deus & omnia decrevit, potissimum verò prædestinationem, & reprobationem, ut sublimia quædam, eaque tam fortiter constanterque stabilivit, ut sint infallibilia, illisque talem terminum finemque concedit, qualem ipse præcedit, ita ut nulla sit potestas, quæ decretum eius possit invertere, suaque prius intentione, *Attingit à fine usque ad finem fortiter*. De termino ad terminum, de prædestinatione facta ab æterno usque dum illi terminum finemque imponat: *Attingit* (sic D. Bern.) *à fine usque ad finem hoc est ab ortu creatura usque ad finem destinatum à creatore*. Verumtamen suavi dispositione, nec enim credideris, nec suspicaris Deum adeo crudelem esse, ut te sine culpa sit damnaturus, nec si tu illam nolueris committere; quodque te condemnabit nisi tu voluntarie eum ad hoc coegeris; sicut nec te saluabit, si tu non adiuves, & quantum in te est, agas quod tuum est, teque moveas divino eius suffultu adiutorio.

Hieron. Bapt. de la Naza. Tom. III.

§. 5. Licet actus æterni prædestinationis, & reprobationis procedunt ex mera Dei voluntate: verum dare calum, vel infernum, fiet secundum opera nostra.

Declarare hoc contendit D. Augustinus ingenio sui præstantia sublimis ad instantiam sanctissimi Antistitis Simpliciani, quem hæc materia graviter angebat, scripsitque Sixto presbytero & Paulino Episcopo. Primum igitur dubium clarius exponit in casu prædestinationis Iacob, & reprobationis Esau, quos ut videtur, statuit Deus in exemplum prædestinatorum & præcistorum, estque tanta Divi Augustini subtilitas ingenii, ut ex ipso casu, ex quo dubium oritur & difficultas, quæ nullam videbatur pati solutionem, elegantem eliciat, quæ prudentia doctaque tranqillet ingenia. Voluit (inquit D. Augustinus) Apostolus Paul. declarare mysterium prædestinationis, & reprobationis in duobus illis geminis Iacob & Esau, etenim ut tales posuit illos Deus hominibus ut spectaculum, dum apud Malachiam sic ait; *Iacob dilexi; Esau autem odio habui* divina quoque sapientia declarat Apostolus modum huius mysterii, & quare Deus prædestinaverit Iacob, Esau autem reprobaverit, verbis illis, quæ pluribus sciant Sacramenti, quam litteris; *Sed & Rebecca ex uno concubitu habens Isaac Patri nostrum*. Cum enim nondum nati fuissent, aut aliquid boni egissent, vel mali (ut secundum electionem præpositum Dei maneret) non ex operibus sed ex vocante dictum est ei; quia maior serviet minori, sicut scriptum est; *Iacob dilexi, Esau autem odio habui*.

Nec credas Simpliciane (sic D. Augustinus) quod Apostolus verbum dixerit illius summa non vigilantia trutinatum. Pr. mo præfuerat electionem Isaac & reprobationem Ismael, quia vero polles obicere, Isaac electus fuit, quia filius fuit Saræ totius familie Domine; Ismael autem reprobatus, quia de Agar natus est ancilla; statim proponit duos alios fratres ex parte sua in omnibus & per omnia æquales, quorum vnus prædestinatus fuit, & alter reprobatus, ut hinc intelligas, quod non ad eos tota referenda sit eorum causa prædestinationis & reprobationis. Duos considera viros ex eadem progenie, familia sanguine & parentibus, ut ne dicas, quod ille fuerit prædestinatus, quia de familia & sanguine natus est electorum, alter vero reprobatus, quia de progenie natus est reproborum.

A a a Fratres

XIV. Ex te saluaberis, & ex te damnaberis.

Off. 13. 9.

Sap. 7. 17.

D. Bern. Lib. 2. de gra. & lib. arb. post med.

12. Ed. Lib. 1. 99. ad simpli. q. 2. Epist. 105. ad Sixt. Epist. 106. ad Paulin. I. Iacob & Esau prædestinatorum sunt exemplar

Mal. 1. 2.

Ad Rom. 9. 10.

Frates vnus patris marisque filii : ne repro-
bationem vel prædeterminationem huic adscribas,
quod vnus meliori patre, vel matre natus sit
meliori. Similiter illud aduerte *Ex vno con-
cubitu*. In eodem actu, in eodem ventre, in
eodem hora, in eodem puncto fuerunt conce-
pti : ne forte dicas : quia ille conceptus fuit eo
tempore, quo parentes illius erant Deo gra-
tiores, ideo prædeterminatus fuit & alter repro-
batus, quia illa tempestate conceptus est, qua
parentes non adeo diuine placebant maiestati.

Similiter ait Diuus Augustinus vt omnem
præscindat occasionem Aitrologis dicendi,
quod eo tempore quo fuit conceptus hic, be-
nigniores habuerit siderum influxus, quam
quo tempore alter conceptus in lucem prodit.
Antequam nati essent in mundo, nec in illis
quidquam boni vel mali notandum esset, ob
quod hic eligeretur, & alter reprobaretur
nullo notato inter illos discrimine amauit Deus
vnum, illum æternæ prædeterminationi eligens,
& alterum odio habuit illum ad æternam ei-
siciens reprobationem, quid per hoc innuis? Quod
nimium Sanctiorum prædeterminatio & damna-
torum reprobatio à mera dependeat libera, ac
voluntaria Dei electione : *Vt secundum electio-
nem propositum Des maneret, non ex operibus, sed
ex vocante dictum est ei, Iacob dilexi, Esau autem
od. & habuis.*

II. Obiectio-
nes sol-
vunt D.
Paulus
& D.
August.
III. Prima
difficul-
tas.
D. Aug.
Ser. 89. de
temp.
Tom. 10.

Ex hac doctrina (loquitur D. Augustinus) vi-
dit Apostolus quidam actutum citri difficul-
tates, quas ipse proponit & erudite soluit. Qua-
rum vna hæc est. Quid hoc optime Deus, an
ergo antequam in aliquo peccata cernas, illum
reprobas? D. Augustinus execrandam probat
fuisse Regis Pharaonis immanitatem, quod He-
braeorum pueros nondum natos morti feroc
addiderit. Quis tamam credat in homine crudeli-
tatem? Quis iustus vniquam sententiam reit
nulla præcognita ratione? *O prodiga furoris au-
dacia, necdum natus parva mandatur, & ante prin-
cipium vite periculum conicitur. Prohibe, ne farie
homo insaniam suam, quos necdum vides, in seque-
retur? Quid scilicet scimus? Nondum natos occidit & seruet
ordinem sortitus sua : nascantur ante quos prius,
vtique reorum mus est, vt reus sui sententiam
expectare soleant : Nec enim reus potest ante
damnari, quam eius culpa capere manifestari.
Idem videtur Deo posse obici.*

IV. Secunda
difficultas

Altera difficultas hæc est : Domine Deus, si
jam ab æterno sic hoc determinasti, & voluisti,
vt prædeterminatus saluetur, reprobatus damnetur,
vero verius est & infallibile hoc ita futurum:

proinde jam non videtur quid super sit vni aut
alteri agendum : quandoquidem vnus certam
habeat iuam saluationem, alter vero condemna-
tionem : quis enim diuina resistet voluntati?
quis mutabit illud quod jam ab æterno libera
sua voluntate & efficaci determinauit? *Dicu-
itaque mihi (sic D. Paulus) quid adhuc queritur?
Voluntati eius quis resistit?* Respondet ipse Paulus
Apostolus & aliam adiungit D. Augustinus re-
sponsonem dicendo : non te hæc perturbent
Dei decreta : quandoquidem ista diuina deter-
minatio, nec est reprobis condemnatio, nec con-
tra illum pronuntiatio sententiæ, nec liberam
admit hominis voluntatem: quanto huic pun-
cto attendendum, hæc esse Catholicam proposi-
tionem quod tibi cæli gaudia non retribuet nisi
bene merito, illaque diuina eius gratia roboratus
merearis, nec te condemnabit nisi tu ipse
voluntarie illum volueris offendere & ejus in te
peccatis tuis iram prouocare, atque in eis pernicax
ad finem vsque perseuerare.

De iustitia Deus iudicat (inquit D. Augustin.
a) non de presentia : An illud tibi quæris ex-
emplo probari? Perpende (ait D. Chrysostom. b.)
duos illos geminos exemplum prædeterminatorum
& reprobatorum. Negari non potest, quin Deus
libera, mera, puraque sua voluntate vnum ele-
gerit qui per paternam benedictionem obtineret
hereditatem, & primogenituram, & reprobaucrit
alterum, atque rececit ne illam assequeretur.
Porro perpende, qualiter hoc Iacob obtinuit,
& qualiter hoc Esau perdidit. Obtinuit illud
Iacob, quia matri suæ fuit obediens, eius acq-
vix consiliis, fecit ex parte sua quantum potuit,
manus collumque pellibus contexit, patri sercu-
lum obulit palato illius peracceptum, cui Pa-
ter manus collumque tetigir, hoc enim multo
illi stetit labore & sollicitudine : & eum diu-
nam haberet promissionem, totus tamen timore
percellitur, ne forsitan in maledictionem mu-
raretur illa benedictio. Perdidit Esau benedi-
ctionem : quia ipse voluntarie eidem voluit
renuntiare primogenitura, cuique lenis edulio
distraxit, rem committens adeo vilem & abie-
ctam : vt ea de causa à toto mundo habeatur lu-
dibrio, & quotquot sunt, fatentur eum me-
rito illa fuisse spoliatum : *Prophanus Esau, qui
propter unam escam vendidit primogenita,* ait A-
postolus. *12. 16.*

Quatenus hoc te reddat certiore, quod
quantumvis absolute sis prædeterminatus, co-
lestem non obtinebis benedictionem, & primo-
genituram, nisi mandate Dei, eiusque Ecclesi-
custodias,

Ro. 9. c. 1.
Lo. c. 11.
13. 19
a In illud
Ro. 9. Cum
nondum
nati fuif-
sent.
b Hom. 50
in Gen.
V.
Qualiter
Iacob ob-
tinuerit
benedi-
ctionem
& Esau
illam
perdidit.
Ad Hebr.
12. 16.

custodias, studeasque Deo placere, illique seruire: nec illam perdes si tu illam nolueris voluntarie diuendere lenis edulos. Et hoc numquid ita est? Quid te crucias, vtrum Deus me reprobauerit, vel non? & non anxias, dum vides quod Dei gratiam, & ælique primogenita voluptate quadam, temporis pascitur, & illicita vendas vanitate? O te profanum (exclamat D. Paulus) noueris quod Non est iniquitas apud

Ad Rom. 9. 14.

VI.
Deus enim

ad peccatum impellit.

D. Aug.

quia tota tua est: cum talis sis, ut voluntarie festines ad infernum: videamus vter te eo deducat, Deus an tu ipse? An forsitan te Deus impellit ad impudicitiam? An te Deus tam graua cogit committere scelera quanta quotidie committis? An te sua Deus expellit domo, vel in istam expellit culpa regionem; in qua miser moraris, omnis honoris, salutis, & bonorum expertus, ut alter prodigus, tuorum appetitum, sensumque porcos pascens immundissimos? Non te Deus sua exturbat domo, verum tu ille es, qui illa velis excedere, qui tuas dilapidas facultates, tibi ab optino illo Patre distributas. Itaque, ex mente D. Augustini, iuste te condemnabit Deus, atque de te merito conqueritur: *Iustus de reprobis conqueritur, tamquam de his, quos peccare non cogit.*

Ex hac doctrina respondet D. Augustinus hæretico Manichæo nomine Adimanto docenti, Deum veteris testamenti esse crudelem, eo quod homines sine culpa damnet. Ille ipse, ait protestatur dicens: *Ego Dominus vindicans peccata patrum in filios, usque in tertiam & quartam generationem.* Manifestum est, quod filii parentum

Exo. 20. 5.

VII.
Quorum peccata Deus in filiis puniat.

suorum peccatis culpisque non sint obnoxii, potissimum autem illi, qui nondum sunt nati, nec nascuntur vsque ad quartam generationem. Pauca nosti, respondet D. Augustinus & peccata valde sacras voluis literas, illam omittens partem, quæ tuæ respondet obiectioni. Si paululum progrediaris, inuenies quod Deus non dicat, te cunctos puniturum filios ob suorum parentum peccata, sed eos, qui sicut sunt illis in natura similes, sic fuerunt & in crimine comparati: hoc enim his declaratur verbis: *In iis qui oderunt me id est illos puniam filios, qui me execrati sunt, & offenderunt, sicut me odio habuerunt & parentes eorum sunt execrati: Ex eo enim quod additur: Qui me oderunt, intelligitur eos puniri qui in peccatis parentum perseverare voluerunt. Nulla est hæc crudelitas, aut sine culpa punitio: Tales non sciunt, sed potius iustitia Dei, & sua iniquitate puniuntur.* Et hoc est: (inquit D. Augustinus) quod ait ipse Deus ore Sapientis,

D. Aug.

Li. contra Adimant. c. 7. To 6.

& quod tibi ve certum est statuendum, quod illoqueus de hypoerita vel de sicco hæretico, quem vocat *Discipulus fictum*, ait, quod duobus punietur damnis. Primum: quod ab eo se Spiritus peccata Sancti elongabit, eumque deseret ut insipidas suas sequatur cogitationes: *Spiritus Sancti, discipulus, effugiet fictum, & auferet se à cogitationibus, que sunt sine intellectu.* Secundum: quod plegetur ob peccata que commissurus est. Et corripietur à superueniente iniquitate: id est, corripietur homo à superueniente sibi iniquitate sua, cum ab eo recesserit Spiritus Sancti: sicut & in alio loco dicitur: *Sanctus peccatorum suorum confringitur impius.* Tu tolle funiculos, & illis non flagellaberis. Ex quibus Sancti Doctor concludit: *Quia concordia utriusque testamenti satis ostenditur non esse suum Deum, sed unumquemque in se saure peccando.* Itaque non te Deus condemnabit propter æterna sua decreta, sed propter iniquitates tuas, quas illis tu decretis superaddis: *A superueniente iniquitate.* Hanc tu tolle, & illa te minime condemnabunt: etenim firma est illa Ecclesie definitio: *Nulla nocetis aduersitas, si nulla dominetur tibi iniquitas.*

VIII: Quisque propter tur damnis. Primum: quod ab eo se Spiritus peccata Sancti elongabit, eumque deseret ut insipidas suas sequatur cogitationes: Spiritus Sancti, discipulus, effugiet fictum, & auferet se à cogitationibus, que sunt sine intellectu. Secundum: quod plegetur ob peccata que commissurus est. Et corripietur à superueniente iniquitate: id est, corripietur homo à superueniente sibi iniquitate sua, cum ab eo recesserit Spiritus Sancti: sicut & in alio loco dicitur: Sanctus peccatorum suorum confringitur impius. Tu tolle funiculos, & illis non flagellaberis. Ex quibus Sancti Doctor concludit: Quia concordia utriusque testamenti satis ostenditur non esse suum Deum, sed unumquemque in se saure peccando. Itaque non te Deus condemnabit propter æterna sua decreta, sed propter iniquitates tuas, quas illis tu decretis superaddis: A superueniente iniquitate. Hanc tu tolle, & illa te minime condemnabunt: etenim firma est illa Ecclesie definitio: Nulla nocetis aduersitas, si nulla dominetur tibi iniquitas.

§. 6. Non attendes, vtrum sis prædeterminatus vel reprobatus, sed quomodo vitas, qualis enim tu Deo fueris, talis tibi Deus est futurus.

Hæc omnia confirmat D. Augustinus locum *14* expendens insignem valde S. Scripturæ. Ex quo, quantum opinor, Apostolus Paulus prædictam hausit doctrinam. Supponit etenim primo Salomon, quod omnes sumus filii Adam de terra lutoque confecti, quodque ex peccato Adam omnes mortales sumus & peccatores. Sic igitur ait: *Omnes homines de solo & ex terra, unum de cratu est Adam: in multitudine disciplina Dominus separauit eos, & immutauit vias eorum.* Omnes de terra nascimur filii Adam & cum nos Deus in primæuo parente nostro sibi per gratiam vniuersent, & omnes ad gloriam direxisset, atque vitam statisset immortalem, plus æquo nos punit, atque à se reicit ut iuxta filios, & de paradiso eiecit, nec non mortales reddidit, mutando immortalitatis viam in viam mortalitatis.

Ecce 33. 10

I. Deum ex
castri-
ce
quodam
elegit ad
gloriam.

Supponit secundo profundam doctrinam cui
sepe nititur altissima D. Tho. Theologia scilicet
quod Deus nos considerans omnes ab aeterno
per diuinam suam præscientiam in culpâ lapsos,
quam Adam pater noster commisit, & cum om-
nes posset nos iuste pœna plectere sempiterna,
noluit tamen sed quamuis omnes nos in conspe-
ctu suo viderit peccatores, quosdam tamen ex
illis elegit, & benedixit: alios autem reiecit &
maledixit: *Ex ipsis benedixit, exaltauit, & ex ipsis
sanctificauit, & ad se applicauit. Et ex ipsis male-
dixit & humiliauit, & conuertit illos a separatio-
ne ipsorum, quasi lutum figuli in manu ipsius plas-
mare illud & disponere. q. d. Ex mente D. Aug. id
quod ait Ap. quod fecit, scilicet id quod agit fi-
gulus, qui idem habens ante se lutum, ex vna il-
lius parte vas efformat mensæ, lancem, vel cati-
num sordibus colligentis destinatum & alia va-
sa abiecit apta ministerijs. In propatulo est quod
hoc ei sic liceat inquit D. Paul. Potest hoc de lu-
to figulus, & non poterit hoc de nostra natura
facta lutum, Deus efficere? Numquid non habet
potestatem figulus lutum ex eadem massa facere, aliud
quidem vas in honorem, aliud in conuulsiam?
Cum ergo ita sit Domine, quid mihi superest
agendum? Si iam à Deo sit dispositum & deter-
minata sua conclusum, voluntate, quanti referet
quidquid egero?*

Eccl. 33. 14

Respondet D. Aug. attende id quod addit: *Et
reddis illi secundum iudicium suum. Ne credide-
ris, quod præmiatio vnius æterna gloria, & casti-
gatio alterius æternis ignibus & cruciatibus fu-
tura sit taliter & qualiter, sed ex rectissimo iudi-
cio, Secundum iudicium suum. Iudicium Dei iu-
diciu est rectum: Omnia iudicia tua iusta sunt.*

Dan. 3. 27

Dixerunt sanctissimi illi iuvenes fornaci iniecti
Babylonica, & clariori voce protestatur David:
*Omnia iudicia tua æquas: iustus es Domine, &
rectum iudicium tuum. q. d. Hoc tibi consideran-
dam est, quod Deus te hinc non tollit, vt tibi
ex lum largiatur, rationem eius allegans: quia te
prædestinavit: sed quia illud lucratus es, & mer-
nisti, tuumque bonis tuis fecisti operibus, diuina
gratia confortatus. Ne timueris eum diciturum:
Ego te cruciatibus addico sempiternis, quia te
reprobavi: sed quia crimina tua, quæ libera tu
voluntate perpetrasti, illos meruerunt, & quia
mandatis meis diuiniſque legibus refracturus
obedire noluit.*

Psal. 118.

137. 172.
III. Omnes
ex operi-
bus suis
iudica-
buntur
non ex
secretis
Dei.

D. Chry.
De 77. 10
Math.
Tom. 2.

Idcirco adueniente hora iuxta D. Chryl. *Primo
cum eis disceptabit, hoc quod dicit, dicit præde-
stinat. Illi namq. sunt de quibus ait, Ex ipsis be-
nedixit, & ad se applicauit & c. Domine qua de cau-*

sa? Quia ipsos prædestinasti? Non, sed, *Quia
esuruis, & dedisti mihi manducare serui & dedisti
mihi bibere & c. Iphis autem reprobis, qui sunt,
Quibus maledixit, discedite maledicti. O Domine
quam ob rem? An quia ab æterno illos reprobauit
Nequaquam, sed: Quia esuruis, & non dedisti
mihi manducare, seruis, & non dedisti mihi potum.* 34.

IV. Probatur
ex 5. Scriptura
Matt. 25.

Hæc est illa D. Aug. propositio, præmissis enim
lterioribus argumentis, in quibus agit qualiter
Deus secreto suo iudicio deferat, & manû suam
ab aliquibus retrahat, ratione quorum nil aliud
agendum est, nisi cum Apostolo vociferandum:
O altitudo diuitiarum sapientia & scientia Dei & c.
Concludit: *Nullum elegit dignum, sed eligendo effe-
cit dignum, nullum tamen punit indignum. Nô de-
iecit ludam in infernum propter actum æternæ
Dei reprobationis, sed quia ipse voluit eo tede-
re, execrandam illam committens iniquitatem, quæ
Christum vendidit & non toleranda tradidit pro-
ditione. Saulem nou condemnauit quia ab æter-
no à Deo fuit reprobatus: sed quia diuinis fuit
mandatis inobediens, insuper & incantatricem
confuluit Pythonissam vt declarat Spirit. Sanct.
diuinis illis verbis quibus perditionis eius pro-
fert rationem: Mortuus est ergo Saul propter iniqui-
tates suas, eo quod præuaricatus sit mandatum Do-
mini quod preceperat, & non custodiuit illud, sed
in super etiam Pyth. onissam consuluerit, nec speraue-
rit in Domino, propter quod interfecit eum.*

D. Aug.
lib. 5. con-
tra Iulian.
c. 3. To. 7.

V. Similiter
exemplis
in Saule.

1. Paral.
10. 13.

Aduertendum est illud Ergo vt enim dicunt logi-
gici nota est illationis, quæ conclusionem infert
ex principiis. Ista conclusio condemnationis
Saul ex quibus infertur principiis? An quia fuit
ab æterno reprobatus? Nequaquam: sed quia
male vixit, Dei præcepta non custodiuit, refra-
ctarius fuit, insuper & Pythonissam consuluit,
ex quibus omnibus infertur & colligitur illa
conclusio: *Mortuus est ergo Saul propter iniquita-
tes suas. Idem dici potest de quolibet condemna-
to, quod non nisi propter iniquitates suas con-
demnetur. Hoc, docente Diu. Augustino, clare
patet in Pharaone, vt enim ibidem expendit A-
postolus, statuit illum Deus in exemplum repro-
batorum & petuicacium peccatorum: licet enim
verum sit quod Deus illum reprobauit, quis ta-
men eum ad suam perduxit damnationem? An
nou ipse, qui maris voluit profunda intrare,
Deum persecutus, Deique populum? An non
ille fuit, qui conscripsit exercitum, vt illum
bello laceferet, & qui totum suum excitauit
populum ad inimicam illam patranda iniquita-
tem, quæ Dei populum delere contenderet,
contra mandata, flagella, præmonitiones.*

VI. In Pha-
raone.

Deique

Deique admonitiones? De quo conqueri potes, D. B. fil. d. traditor obliuione? Nunquam Deus (ait D. Ba- Hom. quod filius idem expendens) Pharaonem morti tradidit, Deus non ilon: e ipse se praecepit dedit, dum cordis arrogan- tia fretus, iter inflorem ausus est ingredi. Hoc rum causa tibi intelligendum est in hoc mysterio & hoc Tom. 11. circa illud perpendebat Dauid, sicut declarauit verbis illis, mysteriosis, quae ponderat D. Hier. Semel locutus est Deus, duo hac audiui: quia pote- stas Dei est, & tibi Domine misericordia, & in red- des vnicuique iuxta opera sua.

D. Hier. In illud In illud Pf. 61. 3. 15. Duo sunt, que & c. Supponit primo quod Deus ab aeterno locu- tus est, & firmam ac securam statuit determina- tionem, quae nunquam immutabitur hoc enim est: Semel locutus est Deus. Semel decreuit, iam manet decretum illud immutabile, & quamuis fuerit in se actus aeternus, per illum duo dispo- suit, quae ego audiui nulum inter se differen- tia: Duo hac audiui, vnum quod Deus sua faciet ostensionem potestatis & iustitiae: & alterum suae misericordiae: in eum finem quosdam praedestinauit, & in eum finem alios reprobauit: hos reprobauit ad ostendam suam potesta- tem & iram, sicut Pharaonem: In hoc ipsum ex- citauit te, ut ostendam in te virtutem meam, & annuntietur nomen meum in vniuersa terra. Prae- destinatos elegit, ut suam in eis ostenderet mi- sericordiam: Ut ostendas diuinitas gratia sua in va- sa, quae preparauit in gloriam. Tu vero Dauid, quid in illo consideras? An forsitan mente tur- baris has tecum reuolvens rationes: si praedesti- natus sum, salua or: si reprobatus, condemnabor, nec his quid amplius est addendum? Absit hoc: sed hoc considero, quod sciam te Domine, ita iustum, ut vnicuique his redditurus iuxta opera sua: si namque fidelis tibi seruiero praemio me remuneraberis aeterno: quod si offendero te, pun- nies me: sicut suadet aequitas: Tu reddes vnicui- que iuxta opera sua. Aliud non superest tibi con- siderandum. Hoc spectare videtur Apostolus. Fir- mum fundamentum Dei stat, habens signaculum hoc: Cognouit Dominus qui sunt eius, & discerdat ab iniquitate omnis, qui inuocat nomen Domini. Secutum est Dei decretum, firmum habet in sua diuina potentia & sapientia fundamentum: ne ti- mueris illud euertendum. Caeterum hoc atten- das velim ut ad peccato te contineas: Discedas ab iniquitate. Et esto certus quod si nolueris esse peruersus, non te Deus condemnabit.

VII. Dauid in hoc Dei decantat misericordiam & iudiciam. Ad Rom. 9. 17.

2. ad Tim. 2. 19. Firmum fundamentum Dei stat, habens signaculum hoc: Cognouit Dominus qui sunt eius, & discerdat ab iniquitate omnis, qui inuocat nomen Domini. Secutum est Dei decretum, firmum habet in sua diuina potentia & sapientia fundamentum: ne ti- mueris illud euertendum. Caeterum hoc atten- das velim ut ad peccato te contineas: Discedas ab iniquitate. Et esto certus quod si nolueris esse peruersus, non te Deus condemnabit.

VIII. Si tu no- si muta- re vitan-

Novit Dominus mutare sententiam, si in noueri & Deus emendare delictum. ait D. Ambr. confirmat hoc mutabit D. August. illis verbis, quae Dominus loquitur sententia per Vatem Hieremiam: Repente loquor aduersus D. Ambr. gentem, & ad a. sus regnum, ut exaditem, & de- D. Aug. struam, & disperdam Si penitentiam egerit gens Ser. 102. illa à malo suo, quod locutus sum aduersum eam, & 109. de agam & ego penitentiam super malo, quod cogita- temp. To- nis ut fac rem ei. Et subito loquar ad gentem & re. 10. Hier. gno, ut aditem & plantem illud. Si fecerit malum 18. 7. in oculis meis, ut non audiat vocem meam, peni- tentiam agam super bono quod locutus sum ut face- rem ei. Quasi verbis diceret apertioribus iuxta D. August. eodem modo, quo tu mecum agis, agam & ego tecum. Quam primum te penituerit pec- catorum, quibus iram meam prouocasti, peni- tebit & me eius, quod decreueram videlicet se- cundam praesentem iustitiam, statim te addi- cere sempiternis. Perpende, quis modus hic lo- quendi: si penitentiam egerit de peccato in me commisso: Penitentiam agam & ego super malo, quod cogitasti facere ei. Nō potest Deus in se pe- nitere, nec agere penitentiam eius, quod facit quantum ad affectum, bene quidem quantum ad effectum prout declarant Theologi: quia eo modo quo aliquis qui fecit aliquid, cuius illum periret, confestim illud dissoluit: ita Deus quam primum te tui peccati flagitij dissoluit vel reuo- cat decretum à se propositum, & sententiam contra te latam secundum praesentem iustitiam: Videte fratres (audio loquentem D. Augustin.) & cognoscite, vtrum velit negare misericordiam, qui de conversione nostra, suam dicit mutare senten- tiam quid times, quia dixit: Si mutaberis, mutatur. An non recordaris, inquit praefatus auctor, ut IX. S. Scriptura nobis exponat, quis Deus sit hoc De: s. no- nobis declaree in symbolo speculi: Speculum sine bis est speculum. Quis habet speculum? Quae eius natu- ra: Quod se mutet eodem passu quo tu te ipsum. Si rideas ridet, si ploras plorat, si illud incipias ipsum te inspicit, si faciem ad illud conuerteris, se pariter ad te conuerit: si terga verteris, etiam terga tibi verit. Ecce qualis sit tibi Deus, & quid de illo tibi sit intelligendum: sic enim ca- nit Propheta Regius: Cum sancto sanctus eris: cum Pf. 17. 26. electo electus eris: cum pro innocente innocens eris: & cum peruerso perueris. u.

Exponunt hoc, & confirmant D. Chryl. de panit. a & D. Hieronym. d. ex facto Niuitarum, d. Ep. 46. Enormibus se pollunt flagitiis & execrandis ad Rustic. Deum irritant criminibus: de diuina produ- ritia decretum, ut moriantur & deleantur om- nes infra quadraginta dies. Mutantur illi, atque Dei mil-

ex toto corde conuersi ad Deum, agunt poenitentiam: quid tunc Deus? Et ipse suam mutat decretum, reuocat sententiam, illis ignoscit, vitamque concedit. Super hoc admiratur Ionas, ait D. Chrysostomus. & pudore confunditur suspicatus, quod Dei terribilia non complerentur, iudicans Dei sui hunc esse defectum, quod se ostendat mutabilem, quinimo conqueritur, quodque decreta eius videantur ioci puerorum secundum quod immutantur. Rationem illi dat Deus suæ conditionis, suæque exponit illi misericordiam naturam, & viscera pietatis vete paternam: si namque filius ad patrem recurrat facti scelerumque penitens, ostium illi domus suæ aperit imo etiam patrum viscera & expansis ipsam brachiis expectat, recipitque amantissime; similiter & Deus.

XI.
Qualis
fuit Heli
Deo, talis
& ipse
Deus fuit
Heli.

Non hic pratereamus, qualiter se Deus cum Heli gesserit sacerdote. In summum illum elegerat sacerdotem, tantumque extulerat ut firmiter statueret, nostro loquendi modo, supream hanc pontificis dignitatem familia eius auertere perpetuam. Male respondit illi Heli: cum enim filij eius inhoneste ac sacrilege versarentur cum mulieribus ad sacrificia confluentibus, eaque ad stuprum impellerent, ipse vero paterno victus amore erga filios scena non eogibuit, nec seuerè tanta puniuit flagitia, diuinæ sic iniuriosa maiestati: Prophetam illi misit, qui à S.

1. Reg. 2.
27. Lib. de
99. Hebra.
11. 1. Reg.

Spiritu dicitur *Vir Dei Venit vir Dei ad Heli.* D. Hieronymus scribit Hebræos credere fuisse Phinees magnum illum diuini honoris æmulatorem, quodque fuerit ille qui postmodum vocatur Elias. Parum refert: certum est fuisse Prophetam cuius nomen ignoramus, qui Dei nomine hoc illi nuntiabat. Decreueram (inquit) ut summus esset sacerdos: & hæc pontificatus dignitas in posteris tuis tuæque seruarietur familia in perpetuum, qua tu illaque summo semper in honore coleretur: verumtamen perpendi, quod tam flocci meum æstimes honorem, a que ut tuis placeas filiis, consentias ut meorum sacrificiorum honor intereat: quocirca notum tibi sit, quod meam de te mutauerim conclusionem, & oppositam determinauerim.

Non patitur, nec mea permittit iustitia, ut cum mihi sis adeo ingratus, in eo perseuerem, quod in tui fauorem aue decreueram: itaque hoc tibi confirmo: pontificium à te, tuæque tollam familia, nec erit in ea quisquam vir honorabilis, aut qui annos videat seniores: *Quia calcabisti victimam meam* (legit Vatab. *Conculcasti*

sacrificium meum) & magis honorasti filios tuos quam me &c. Propterea, ait Dominus Deus Israel: loquens locutus sum, ut domus tua, & domus patris tui minuetur in conspectu meo usque in sempiternum. Nunc autem dicit Dominus: abijt hoc à me, sed quicumque glorificauerit me, glorificabo eum: qui autem contempserit me, erunt ignobiles. Ecce dies veniunt, & prœcidam brachium tuum (vocat Brachium ex mente D. Hiero. dignitatem sacerdotalem) Et brachium domus patris tui, ut non sit forte in domo tua &c. Et pars magna domus tue morietur, cum ad virilem ætatem venerit &c. Siltamus in illo loquendi modo Loquens locutus sum, quod phrasi Scripturæ significat: statui firmiter, & absolute decreui, ut summum sacerdotium in ipso & in familia eius semper permaneret: nihilominus, quia Heli non Deo gratus respondit, ait quod primam illam mutauerat sententiam: *Nunc autem dicit Dominus: abijt hoc à me &c.* Sic ergo utas Domine stabilitas in interiori peccatoris tui secreto mutas conclusiones, & quidem verbis exterius declaratas? Loquens locutus sum &c. Nunc autem &c. Nulla potest in Deo statui imperfectio: sed ut tibi exponatur & intelligas, quod sicut tu cum illo processeris, ipse tecum procedet similiter: videtur (ait D. Hiero.) quod quod diuinæ determinationes à tuis dependant: quales enim hæc fuerint erga Deum, tales & illæ erga te sint futurae.

Ex illis colligit D. Gregorius omnesque Theologi illius tibi responsum, quod nobis Spiritus Sanctus obiecit: Isaac in coniugem assumpsit Rebecam iam quadragennariam, inuenitque eam sterilem: Quæ dolens afflictione deprecatur Isaac Dominum ut sibi ex vxore prolis tribuat fecunditatem: Deprecatus est Isaac Dominum pro vxore sua: eo quod sit vtilis esset. Opinatur autem D. Chrysostomus probat quod viginti annorum spatio orauerit iam enim ipse sexagenarius erat, quando Rebecca peperit ut ait Spagana. Sille gradum, inquit D. Gregorius. & Patriarcha Isaac, an ignoras quid Deus prædestinavit, inno æternæ prædestinationis illius decretum, quod patri tuo manifestauit Abraham: quod videlicet geniturus esset filios: *Sicut stellas cæli, & arenam quæ est in litore maris.* Et ipsum declarauit per te implendum: *Sicut erit semen tuum sicut stellas cæli.* Et postmodum: *In Isaac vocabitur tibi semen.* Primo, dicit D. Gregorius. Deus qui fines prædestinat, prædestinat etiam media, & singulariter exercet per media orationum. Secundo noveris, quod Sancti non tantum attendant ad id quod Deus prædestinavit, quantum ad illud quod illis præcepit faciendū, sciunt.

L. 1. Diak.
XII.

Isaac præscius prædestinationis tamen oratur.

Gen. 25.
21.

Gen. 15.

Gen. 21.

12.

sciunt enim quod eo modo, quo se habuerint erga Deum, & ipse Deus se erga eos est habiturus.

XIII. **16**
Terra de pendet à caelo.

16
XIII. **16**
Terra de pendet à caelo.

XIV.
Sed ce- lum de- pendet ab homine.

XIV.
Sed ce- lum de- pendet ab homine.

seruendo, fauore diuinæ suæ gratiæ roboratus, quam nemini negat: vel illum libera tua voluntate offendendo; & quod te perfecte à peccato segregando cœlesti eius adiutus misericordia, quam tibi semper offert, secunda erit tuaque tua saluatio: *Et discedit ab iniquitate omnis qui inuocat nomen Domini.*

Tandem proposito seruiet insignis ille D Chryso- st. conceptus Diabolus melius quam tu nouit decretorum Dei constantiam & quod certum sit prædeterminatum infallibiliter saluandum, & re- probum certo certius condemnandum: atamen nihil illo minus cogitat, sed hoc solum attendit, ut quolibet suis oppugnet tentationibus, etiam D Petr. & Apostolis nec ipsi Christo pepererit. Huc igitur adesto dæmon. An ignoras, quod Deus iam decreuit, quod futurum est? An hoc te latet, quod determinatam eius non possis im- mutare voluntatem? utique: sed hoc non atten- do: sed quod homo sit liber, & possit quicunque, quantumlibet sanctus, condemnari, & quantumlibet malus saluari: similiter, quod nemine Deus in cœlum admittet, nisi qui uiriliter certauerit, nec pœnis addicet infernalibus, nisi qui volun- tate illum ostenderit: idcirco quemlibet etiam prædeterminatum tentate contendo cunctasque meas impendo vires. Si igitur diabolus, quo te perdat, actus non curet æternos Dei decretorum, sed tuam solummodo libertatem, quodque seiat Deum esse iustum, qui non nisi bonum corona- bit, non nisi malum castigabit, quanto magis hoc tibi pro animæ tuæ saluatione procuran- dum? Hoc igitur est tibi perpendendum: *Discedit ab iniquitate omnis, qui inuocat nomen Domini.*

Licet autem huic rationi, nihil videatur magis ad dendum vnâ tamen expendamus cum Spiritu S. ex lib. Sapient. in quo loquitur ipse de forma qua Deus procedit cum peccatoribus, & singula- riter obseruauit in barbaris illis nationibus, & peruersa progenie Chanaanorum, terram sanctam incolentium. Erant hi peccatores coram Domi- no uimis cuius irâ non tolerandis suis sceleribus prouocarent: tamen ait quod illos vno non velit delere tempore, sed paulatim & successu tempo- ris exterminare, scriptum cohíbent, contraque il- los procedens, sicut contra Pharaonem, lente & pedetentim erectis pedum digitis. Iam illis mu- stas mittebat, & crabrones, quibus illos acriter infestabat: modo animalia ferocia colubros & serpentes: modo his alia. submittebat crudeliora, ut leones. Domine cœlorum, qui sunt hi agendi modi? An ignoras gentis huius pernici- tiam, quodque sic inuisceratam gerunt malitiam,

XV.
Diabolus tentat etiam prædesti- natos.

XVI.
Cur Deus Chanaanos non conuer- tendos paulatim exterminat.

XVII.
Cur Deus Chanaanos non conuer- tendos paulatim exterminat.

XVIII.
Cur Deus Chanaanos non conuer- tendos paulatim exterminat.

XIX.
Cur Deus Chanaanos non conuer- tendos paulatim exterminat.

XX.
Cur Deus Chanaanos non conuer- tendos paulatim exterminat.

XXI.
Cur Deus Chanaanos non conuer- tendos paulatim exterminat.

XXII.
Cur Deus Chanaanos non conuer- tendos paulatim exterminat.

ut ne passum quidem pedis à sua sint iniquitate retrogressuri? Tu ipse noli, imo proceltari: *Scias quia naturalis est malitia eorum, & non poterit mutari in perpetuum.*

Ut quid ergo morum expectas emendationem, eorumque penitentiam: etenim euidenter noli nullam futuram quæcumque media sis adhibiturus? An quæris rationem: *Non ignorans* (inquit Salomon) *sed partibus iudicans, abas locum penitentia.* Proh verba mysterosa: *Partibus iudicans.* Sumitur metaphora ab eo, quod iudex ait ut cuique parti proferat sententiam, id audit quod quæque pro sua parte proponit, & in medium adducit: prodibat Dei iustitia genti illi reprobæ aduersaria, postulans, ut contra illos perditionis sententia proferretur: quandoquidem præsciret certo Deus, eos nedum esse malos, sed iuluper & in sua perseveraturos malitia, & quantalibet Deus proponeret media, fore inania, nullumque in eis fructum productura. Prodibat ex altera parte contraria, Dei misericordia, bonitas & benignitas, proponens homines arbitrium habere liberum, & voluntatem humanam de malo ad bonum esse flexibilem Dei gratia confortatam.

Videamus in hac contentione partium, in cuius fauorem Deus pronuntiet sententiam? An fortitan in fauorem iustitiæ: quandoquidem illud, quod proponit, est ex certa venturi scientia: Nequaquam: *Partibus iudicans.* Pronuntians, iudicans & ferens sententiam inter duas has partes, sententiam non fert in fauorem iustitiæ, nec pronuntiat iuxta certam suam & euidentem scientiam: sed in fauore misericordiæ & benignitatis, qua nos gubernat, decernens, quod quamuis sciat nullam futuram in eis emendationem, nec eis profutura media à Deo oblata: verumtamen ita possibile erat eis hæc profutura, quam quod non profutura eorum culpæ adscriberetur. Hoc est: *Partibus iudicans, non ignorans &c.* Sic cum illis processit, sic eum alijs innumeris, quos sacrum commemorat eloquium. Itaque in negotio nostræ prædestinationis, & saluationis procedit Deus, ac si nesciret quid futurum sit: tantum inspiciens, quod possibile sit quemlibet posse hominem saluari: & quamuis obdurata Pharaõ sit impietate pertinax liberum tamen illi ianet arbitrium, quo per Dei gratiam illam possit omittere, seque ad bonum conuertere: & quamuis sciat Iudam à proditoris scelere nõ destitutum, cum illo procedit, non id considerans, quod scibat, sed quod in Iuda erat fieri possibile.

Atque ex hac doctrina pendet declaratio ser-

monum Dei cum Ezechiele. Vade Propheta, & populo illi prædica, qui inuiseratam, cum serpen- te & viperâ, gerunt iniquitatem: noui quod te non sint audturi: *Vade inter scopones tu habitans. Loquere eis, non audient te loquere ad eos, si forte audiant.* Domine mi, tu ais, quod præscias quod me non audient, ut vllam huiusmodi prædicationem allaturus vtilitatem: ut quid ergo præcipis ut vadam? *Si forte audiant.* Noui ego, quod te non audient, verum & scio quod libero poleant arbitrio, & hoc attento possibile sit, ut te audiant. Ego in hoc particulari non iudico conformiter ei, quod in meipso noui, sed conformiter libertati & possibilitati, quam in illis considero: Sic Deus iudicat inter suam sapientiam, eiusque decreta ex vna parte, atque in te tuam libertatem, & hoc quod eius fauore fultus effecere potes, ex altera parte: *Partibus iudicans.* Etenim pronuntiat in tuæ fauorem libertatis, ut tecum procedat: hæc attendit, hæc considerat, hæc trutinat. Quid igitur tibi agendum, quo iudicio teipsum regere debes, an ex eo quod Deus nouit & æterna sua disposuit prædestinatione: vel iuxta illud, quod tibi ex diuina gratia est possibile, quam illi numquam negat, qui ex parte sua agit quod debet, & sibi est possibile? His intende & age de morum correctione & peccatorum omissione: *Firmum fundamentum Dei est.* Secutum certumque est æternæ prædestinationis vel reprobationis decretum: sed non ex illo iudices, sed ex eo quod potes: *Et discedat ab iniquitate omnis, qui inuocat nomen Domini.*

§. 7. Ambulabat Iesus &c. Describit Euangelista primo personam, qua prædestinat, Christum expectantem: etenim optime quadrat illi hæc sententia: Expectat vos Dominus, &c.

AD solamen tamen quorundam & aliorum terrorem, ut D. Bernar. credimus, statuit Dominus, & in S. literis suis quædam declarauit signa quæ forent velut delineamenta, quibus conijcere possemus & considerare, atque aliquo modo cognoscere, quis prædestinatus sit, & quis reprobatus, non secuta certitudine, vel quædam certa securitate: etenim de hoc, ait Ber. nullus potest eam habere seclusa expresse de celo reuelatione: quandoquidem aperte nobis dixerit Spiritus S. Nemo scit vtrum amare, an odio dignus sit, eundem sed omnia in futurum seruantur incerta. Amari vel eodum odio haberi in hoc loco idem est, atque esse cursum.

præ-

Eccles. 5. 1. prędestinatum, vel reprobatum, conformiter illi
phrafi, qua vltus Dominus de Iacob loquitur &
Malach. 1. *Esau Iacob dilexi, Esau autem odio habui.* q. d. in-
terprete Apollolo Paulo. Iacob prędestinaui &
Esau reprobauit.

Notandum autem ista signa dari, vt ex illis
iudicemus secundum ordinationem communem-
que cursum, qui Deo non tollit potestatem ill. m
trahendi quę ratione & quando, & cum
quocumque voluerit, & valde contrarium illi
quod de processibus huius vite possit iudi-
cate, prout eleganter profequitur D. Greg. vnde
videmus al. quoties optimum sortiri finem. &
prędestinari eum qui vixit vt reprobus; & con-
trario reprobati finemque habere malefactum
eum, qui semper vitam duxit quasi prędestina-
ti. Quis iudicet latronem esse prędestinatum
qui mortuus est Christo collateralis: cum ad
eam vsque horam vitam duxisset improbam. &
continuo in fernum verus recta p̄tressit:

D. Gre Lib. 25. Mor. cap. 9. *Quis enim homo, loquitur D. Gregor. asserere
possit, Iudam viuendi sortem etiam post misse-
rium Apostolatus amittere? Et qui contra Iero-
nem & eides causam vita, etiam in ipso mortu ar-
culo iuente: Ceterum vnicus fuit, & quali sin-
gulari quid nouit hoc Euangelista Lucas, no-
ta quadam particulari, dicendo: Vnus autem de his
quis pendebat in tronibus. Vnicus fuit, & vna hi-
rundo non facit ver: hanc noluit prestare mi-
sericordiam ambobus; licet tempus esset, quo
cuncta parent ostia pietatis, & p̄s Ch. illius
fons jam esset & torrens sanguinis & gratia-
rum, sed vni solummodo: Vnus autem. Nam
regulas p̄tergredi communiores, tarum est &
Luc. 23. 39 in vno contingit: prout non expediet, vt tu
velis duo sint & templum statuas vt secun-
dum.*

Commune est, quod considerare debes, quod
estimare possis te prędestinatum, si illa in te
videris signa: quę Deus eorum esse dicit, qui
prędestinati sunt, & time te reprobam, si
illa in te signa videris, quibus descripti repro-
bati, hęc licet sparsa sint per S. scripturam,
illa tamen in hoc Euangelio: coniuncta conspi-
cimus, in quo aqua illa regalis D. Ioan. altio-
ra penetrans pro more suo, dum talia proponit
mysteria, tria nobis describit obiecta, & oculis
nostris tres proponit spectandas imagines in
quibus plura nobis veniunt consideranda. Prima
Christi Domini primogeniti Prędestinatorum:
Secunda reprobatorum in persona horum hypo-
citarum Christi inimicorum, qui hodie illum
circumdant: tertia prędestinatorum: vt autem

II.
Tres no-
bis propo-
nuntur
imagines
Christi,
reprobo-
rum &
prędesti-
natorum.

Hieron. Bapt. 464. Noza. Tom. III

hęc omni modo sic perfecta, non illam linguę
sue penicillo depingit, sed depictam offert ip-
sius Christi Saluatoris opera, qui nobis eorum
offert prototypum sub eorum symbola, eorum
deklarando conditiones. Itaque tres habemus
imagines eorum qui in iudicio sunt compari-
turi: Pastoris æterni, & omnium illius manfactu-
rum, hęc eorumque latronum id est, Christi,
Prędestinatorum, & reprobatorum. Tres illas igitur
imagines expendamus.

Prima, quam nobis obijcit Euangelista, Chri-
sti est Saluatoris in porticu Salomonis ambu-
lans. Occurrit eo tempore festum in populo
Iudæo, quod dicebant Encenia. Notat D. Aug.
quod encenare ex Græco idem sit quod reno-
uare, in tantum vt suo tempore familiaris hic
esset loquendi modus, vt dum quis vel tunicam
vel indusum mutaret, diceretur encenare, &
idem est quod nos dicimus nouit: induere vel
quid auspicari. Encenia igitur idem est ac reno-
uatio: de qua fufe discurrit D. Gregor. Nazian. Festum
ostendens quam stricte teneamur renouare vi-
tam cum Christo cernimus in vitam nouam a quale fue-
rit morte suscitatum. Aliquoties irruerant gentiles titi-
deique templum solo deiecerant, & prophane
polluerant. Postmodum regressi Iudæi illud e-
mundarunt, reedificauerunt, & denuo in honorem
Dei dedicauerunt. Quo die hęc facta sunt, decre-
uerunt vt singulis annis festum hoc perpetuum
& solemne celebraretur. Incidebat hoc festum
in hyeme: quando scilicet Rex impius Antio-
chus dicitur il. ultis templum prophanauerat, in
altari illius stans Iouis olympi simulacrum
offere in eo su. puola diabolo sacrificia: post-
modum vero generosus Dux Machabæus tem-
plum ab omnibus his mundant immunditiis &
renouauit, perpetuam huius festi statuens me-
moriã hęc celebrare, quę ad finem Nouem-
bris vel principium Decembris colebatur, de quo
memor sit in libris Machabæorum. Ascendit
Christus ad festum hoc & templum valde mane,
quando hyemis frigus est asperius: *Ambulabat
in porticu Salomonis.* Multa hic congerunt aucto-
res quibus exponant, quę fuerit ista porticus,
de qua Iosephus multa profert particularia. Suf-
ficit nobis intelligere quod circuncirca tem-
plum multa essent porticus vicinę portę tem-
pli: principalis autem dicebatur Salomonis ver-
sus Orientem vbi primo illam erexit Salomon,
quendam applanando colliculum: & quamuis
hęc fuerit per Chaldæos diruta, sicut & tem-
plum, semper dum templum denuo reedifica-
batur, eam hęc porticus erigebatur
B b b b
eodem

*Tract. 48.
in Iona.*

III.

*E. 15. An-
tig. c. 14.
& lib. 12. c.
9. & 1. 6.
de bello
Iud. c. 6.*

IV.

*Que fue-
rit portu-
cus Salo-
monis.
Vide Bar.
Tom. 1.
Annal.
anno
Christi 34
c. 22. &
seqq.*

codem nomine insignis : *Porticus Salomonis.*

V. Honorem hunc voluit Deus seruari Salomoni templi auctori : quantum enim dirutum sit semel ac bis , & pariter porticus , suum tamen semper retinuit nomen : enim postulat æquitas eum venerari , qui structura adeo excellentis auctor fuit illique dedit principium. Appulit Abraham , sedemque fixit in terra Palestinae , idque ex Dei præcepto : cumque sterilis esset & arida puteos in ea effodit rigandis campis & aruis , ex quibus messem in sui alimentum esset collectorus. Excellens fuit hoc facinus aperienti puteos , & in tota Palestina celebratum : etenim per hoc aqua obtinuit rigandis campis abundantem , qui prius aridi sterilitatis vitio laborabant. Mortuo Abraham , Palestinae illos obsecerant liuore stimulati illius commodi , quod ex apertis illis puteis consequebatur , aquas aruis suis rigandis depromendo : *Ob hoc inuidantes ei Palestinae , omnes puteos , quos foderant serui patris illius Abraham , illo tempore obstruxerunt implent es humo.* Venit Isaac & Dei mandato in regione illa motas trahit. Hoc autem in primam agit , puteos emundat , & quasi renouat : postro eadem illis indidit nomina quæ pater eius Abraham illis indiderat : *Appellauitque eos israhel nominibus , quibus ante pater vocauerat.* Eadem fortiantur habeantque nomina ; non enim vult Deus , vt alicui gloria tollatur , quam operibus suis sibi lucratus est insignioribus : & hanc eandem curam seruari & perpetuam vult in porticu Salomonis ad maius honoris eius incrementum : cum fuerit manuum illius structura & nominis adeo præminentis. Imminet porticus portæ templi , quæ ex structura venustate nomen contraxerat vt diceretur : *Porta speciosa* : pro vt liquido constat ex Actibus Apostolorum.

Gen. 26.

25.

Act. 3. 2.

11.

VI.

Christus

misericors

describitur.

Isa. 6. 1.

3. Reg. 22.

17.

Exod. 3. 2.

Exod. 19.

et 20.

Facta sunt encensia in Hierosolymis , & hyems erat. Et ambulabat Iesus in porticu Salomonis. Habes hic figuram qua gloriosus D. Ioan. nobis Christum proponit. In more habet S. hic Euangelista illum nobis ob oculos pone e , non quasi iter illum vidit Ihas maiestatis throno radiantem. Seraphinis circumscriptam gloriam illi continentibus , vt templi cardines mouerentur : nec qualem Propheta Michas describit multitudinem circumdatum Angelorum , non leuiter indignatum perfido illi Regi Achab : nec qualem Moyses vidit in ardenti rubo , quo non parum perterritus : nec horrendis conitibus , & tremendis fulminibus pavendum , quibus tanto populum suum tremore concussit , vt audita so-

lummodo eius voce in terram collapsi deficerent : imo , teste D. Paulo , ipse Moyses , cui vultus amicus amico loquebatur , perterritus fuit *br. 12. 21.* & tremebundus : sed talis describitur , qualis nobis necessarius est peccatoribus. Altero die illum *Ioan. 4. 6.* nobis proposuit in terra Samaritanorum sedentem & super ripam putei inclinatum mulierem expectantem Samaritanam vile prostibulum , vt suas illi dimittat iniquitates , repleat eam gratia , suamque ercet Apostolam : notauimus autem tunc temporis inscriptionem tali pro cypro conuenientem eam esse , quam Isaias prædixerat : *Vidit quia non est vir , apertus est : quia non est , qui occurrat.* Nunc autem describitur nobis exurgens & in porticu Salomonis ambulans huc & illuc digrediens : *Ambulabat in porticu Salomonis* : quasi expectans vt ad se accedant , omnes donis suis , gratijs , & misericordijs alliciens.

Vt arbitror huic imagini optime conueniret dictum illud eiusdem Vatis Euangelici : *Expectat vos Dominus , vt miseretur vestri . Et ideo exaltabitur patiens vobis* illum considera obambulantem , & de loco in locum transmigrantem , nunc ex hac parte , nunc ex altera prospicientem , & expectantem , vt nostri miseretur. Hoc etenim gloriæ suæ & magnitudinis adscribit , si nobis ignoscat. Alia lectio habet : *Propterea ictum suspendit , vt sit vobis propitius.* Præstatatur , & ictum librare non vult , quo te consumat , tuam anhelans emendationem , qua tibi sit propitius : eo modo quo dum ille qui sicum , quam plantauerat , voluit excindere ob vnius anni , duorum , etiam trium sterilitatem , ictum suspendit securis , qua iam illam erat eradicaturus , sperans quod in futuro fructum esset productura , præteritam corrigens sterilitatem. Perpende quid hic agat ambulando . *Expectat vos.*

Verbum hoc *Ambulabat* , sicut de alio simili notat Angelicus Doctor est præteriti incipientis , & non finiti , & actionem significat continuatam , quam agebat , & in qua perseverabat. Dicit itaque quod Dominus hanc ambulandi faciebat actionem , & non desistebat , sed in ea perseverabat. Similis factus mercatori qui ad nundinas veniens mercibus instructus pretiosis extenso tentorio suo resider , expectans mercium emptores aduenientes : si neminem aduertat accedentem , exurgit & obambulat nunc in hanc , nunc in illam partem mercibus alliciens , vt accedant illas empturi . O ditissimum mercatorem de caelestibus descendente Indijs , diuinis opulentum mercibus , aquarum symbolo declaratis .

18

VII.

Et expectas

nos.

Isa. 30. 18

Apud Vas

180.

Serm. 2.

Dom. 2.

Quandam

vt. ac supra

Ho. 19. 24

40.

VIII.

Quid si

gaudeat

ambula-

bat.

IX.

Similitudo

dei

mercatoris.

10.

tis, peccio traditis solius voluntatis illarumque desiderij. Tentorium suum in mundo erigit quotiens accedant illas comparaturi. Ad illas omnes inuitat præcone Usara; *Omnes sitientes venite ad aquas, & qui non habetis argentum, proferate, emite, & comedite. Emite absque ulla commutatione.* Eandem ob causam stans in templo vociferatur & exclamat: *Si quis sitis veniat ad me & bibat.* Dilatata taberna sedet, hominum præstolatus aduentum. Sic illum nobis representat D. Ioan. In casu quem retulimus de puteo Samaritanæ *Sedebat sic supra fontem.* Porro neminem cernit diuites has conquirentem merces: quid agit? Surgit flagrans desiderio, & nunc hac nunc illac contendit illas esse ens acquirendas: *Ambulabat in templo in porticu Salomonis.* Hæc est vicia in auge qua D. Ioan. Christi personam offert expositam, & nobis opportunam nimirum, expectantem, quod si vero talis non fuisset, quid de nobis miseris foret? si Deus non patienter nos sustineret, nec longanimis nos expectaret: ut expectat: sed nobiscum ageret. sicut cum Angelis: etenim ad primum eorum peccatum & offensam æterna eundem damnatione multauit: quis saluaretur? Quid actum fuisset de Dauid, de D. Petro, de D. Paulo, de D. Magdalena de D. Mattheo aliisque sanctis innumeris? Hæc est, ita hæc est illa misericordia, qua nobis est propitius: *Expectat vos &c. Propterea scilicet suspendit, ut sit vobis propitius.*

Hanc Domini patientiam & longanimitatem sponsa diuina meditatur, ut quid in eo omnino singulare. Membratum illum describit à capite vsque ad pedes quos esse dicit columnas marmoreas: *Crura illius columnas marmoreas, que fundata sunt super bases aureas.* Pedes quibus celsus ille sponsus stat immobilis, interprete Ruper. Abb. longanimitatem eius designant patientiam magnamque misericordiam, qua sceleratos quosque expectat peccatores: iuncturas non habent, quibus incuruentur, nec carni sunt, qui fatigentur, sed columnæ sunt marmoreæ constantes, securæ: *Fundata super bases aureas.* Considera, quid in hoc prototypo, & hoc in templo sit solidius istis columnis fundatis super bases suas, q. d. ne timueris fatigandâ hanc esse patientiam, aut iustitiam, qua te vitæ tuæ decursu constans expectat ad penitentiam. Quinimo ea de causa (ait Ruper.) diuino consilio Christus in cruce positus sibi noluit frangi crura, quod vtiq. ad tantum spectat mysterium, ut aorante ipso Euang. illud Deus in agno præstituerit Patebali obseruandum. Fracta sunt crura

duobus latronibus Christo lateralibus: etenim hominum patientia languescit & temporis diuturnitate deficit: verum Christi Domini nostri patientia immobilis est quantumcumque numerus accrescat criminum quamdiu peccator in hoc mundo viuit. Habes hic, inquit D. Ambr. quid Dominus agat nobiscum, nimirum expectat nos continuo, ut cum lacrymis accedamus, atque ex corde nostrorum petamus criminum indulgentiam, ut fecit Magdalena, quo nobis plenariam liberaliter impertiat eorum absolutionem, sicut & illi: ut accedamus visum obsecratis nostris oculis postulantes, ut illum nobis concedat, sicut illi, qui supplex ex corde eundem ab eo requisit: *Expectat Dominus leuisus gemitus nostros, sed temporales, ut gemitat perpetuos. Expectat lacrymas nostras, ut profundat pietatem suam.*

§ 8. *Ambulabat Iesus. Hæc saluatoris expectatio velut misericordia sua probatio, nostram confundit stultitiam & impudentiam: cum ex illa peccatis inhæreamus.*

EX prædictis D. Ambr fatuam nostram colligit amentiam & audacem impudentiam qua ex hac misericordia, qua Christus nos expectat, & de eius patientia qua nos præstolatur libertatem elicimus ut nostris inhæreamus sceleribus, imo etiam nouis illum peccatis irrite mus. Si dicamus concubinario, quod iam a tot annis extra diuinam vixerit gratiam, & quomodo flocci facia tã diu hoc in peccato immorari um sciat infernum esse penaq. sempiternas, responder, se pariter scire, Deum esse misericordem & illum ad penitentiam patienter expectare, quocirca quoriscumque voluerit ad eum se convertere, brachijs illum excipiet vniq. patientissimis. Si petulant dixeris, ad omnem impudentiã, furum, & proditorem audaci qua audeat temeritate, quo corde tãtis Deum provocare sceleribus, quem nouit vitæ suæ spectatorem, iustum iudicem, & brachio præpositum, quo vitam illi præscindat æternisq. præcipiet damnatum cruciatibus? Respondet, non distitor, verum & fateor, tantam Deo esse patientiam, ut me ne vno quidem de aut altero sed omnibus vitæ meæ elemes sit expectaturus; sic etiam nobis asseruerit Prop. *Expectat vos Dominus Deus vester &c. In quacumque hora ingemuerit peccator &c.* Unde sic eum representat Euang. sedentem, expectantem. *Sedebat sic &c. Ambulantem quasi expectantem. Ambulabat*

D. Ambr. Lib. 1. de Gen. c. 4 Tom. 1. Lib. 2. de Gen. c. 9. De Dei misericordia præmens peccat homo. 19. I. De Dei misericordia præmens peccat homo. B b b b i

2fa. 5. r. 10a. 7. 37. Câr. 5. 15. In cap. 5. Can. 5. Lib. 5. de diuinis offic. c. 14. X. Crura Christi marmorea, & in cruce fracta eius designant longanimitatem patientiã.

II. Stultissimi sunt qui hoc similitudo.

Ambulabat in porticu. An aliquid esse potest hoc stultus? An appetitur dari posset alicuius fatuitas, quam eius qui recepro in capite vulneret, ex quo non modica proficit copia sanguinis, mortem traheret, nec citius ad Chyrurgum concurreret: qui a nouit quod quocumque aduenit, illum recipiet, & suo vulnere medebitur? An amentia posset esse grauior, quam si quis lue infensus conuagiosus procrastinaret, nec ad Apothecarium domiprotheraca mitteret, dicendo, noui semper hoc pharmacopolium hoc apertum, quocumque conuagiosus parare mihi uoluerit medicinam? O stultum te: & si quando uelles recurrere ad Chyrurgum iam tibi esset uita commutata? Et si quando festinare uelles ad tabernam iam tibi peris omnem corruptisset sanguinem, iudicium mentemque suam uisisset?

Lib. 1. de Cain & Abel. c. 9. III. Pharaonis stultitia notatur remedii procrastinatio.

Expendit D. Ambrosius, inspidam plane & cerebro uacua perfidiam Pharaonis amentiam. Castigat illum Deus incredulitate flagellis, quibus illius reprimetur peruersa populorumque Dei dimittit et libere ex Aegypto discedere, in qua detinebat illum captiuum: primo muscas & ciabrones mittit adeo execrandos ac molestos, ut nec Aegyptiis nec ipsi Regi locum darent quiete: tamque uenenosos ut mordendo occiderent uel ad rabiem usque cruciarent. Non submittit se Pharaon pernix: precipit Moysi Deus, ut funem stricibus comprimat, & laqueum arcibus coarctat & uirtute atque uirga suae potentia producat de lacu & fluminibus ranas. Tantas produxit ut plateas, foras, domos, & cubacula implerent, ad mensas usque in quibus comedeant, & lectos in quibus dormiebant, ita coarctantes ut ipsis auditum offenderent, ita fordiditas & execranda ut maximam causarent nauisam Aegyptiis. Conuocat Rex Pharaon diuinos suos: & aruspices, & inantatores, usque iussit ut huic malo prospicerent. Ipsi uero, qui suis debuerant illa amouere praestigis, & tollere incantationibus, similitur plurimas eduxerunt ranas, quae hoc a se illas quas Moyses produxerat, ad matas illis uenerunt tormenti dolorisque incrementum: erat autem hic euentus, quod licet illos potuerint prodicere: non solum tamen non potuerunt abigere ranas a Moysse productas, sed nec illas quidem, quas ipsi produxerant, quo tormentum creuit intolerabile: etenim se Pharaon luxit omnis remedii expectem, cum nec quietere, nec illi dormire posset: ubique enim illum ranae circumdabant, & si strato decumberet, ipsas iociter & cetualia penetrabant: si uellem inderet, plicae & colli tegmina inuadebant: si

mensae accumberet inappis infidebant & sancti infilligebant. Itaque deuictus Rex Pharaon, Moyses & Aaron appellat, atque illis uirtutes est hoc pondus, arma proiecit: rogat Deum uelut, ut ranas illas tollat a me tam illas, quas uos eduxistis, quam illas quas incantatores mei produxerunt: iuro per Dominum: populum de terra mea libere abire permittam. Cur sic Moyses: & mihi hoc ardet: tempus mihi constituit, quo Deum tuo nomine deprecet: quocumque enim tempore uolueris, hoc te beneficio dignabitur: Constitue mihi, quando deprecet pro te, & pro se uis tuo, & pro populo tuo, & abigantur ranae a te, & a domo tua, & a iuueni tuo, & a populo tuo. Cui Pharaon: erant uerba Moyses: Luxit uerbum tuum faciam.

Adit D. Ambrosius, & ait: an similem uisisti stultitiam & insuliam magis insipientiam? Etenim poena quam patitur intolerabilis est, & oblatio illi remedio quacumque uoluerit tota, dicat tamen & differat in crastinum: Cuius uisum mortalium stultissime, an prudentum non dixisset: nuuc hoc instanti? etenim tantae calamitati remedium, quantumlibet festinum, tardum est. Per magna est haec stultitia. Quod cum dicat illi Moyses, Deum qualibet hora paratum esse, quae recurrerit ad illum, uelut tam intolerabili uoluerit calamitati, & tormentum perferre non perferendum, suum procrastinando remedium. Prae grandis fuit haec amentia, nec tua multo inferior: cui conscientia torloquacibus scetertanis, coarctantibus & nauisabundis, quanta tua sunt peccata mortifera, & quae tam crudeliter vexant tormento, quanto postmodum exarabimus: quia uero te Deus expectat, tibi que ait: quocumque ex corde ad me confugeris, praesto tibi succurram, tantarum differis remedium miserarum, damnique & parationem, & ais: Cuius est. Vox est haec cornu reprobatum atque de arca eliminari. Tuam perpende Christiane facultatem: etenim ex eo, quo diligentiam educere debuisses, & ilico ad tuum festinare remedium, procrastinationem elicias, & in dolendo hoc statum tuo peruectam.

Pariter ex illo nostra confunditur impudentia, sic D. Ambrosius: quia maior dari non potest. Primo: quia quantum est ex parte tua, Deum affligis & in angustias compellis, nostro loquendi modo: imo eo etiam modo, quo ipse seipsum in S. Litteris nobis obicit. Poena nulla dari potest acerbior illa, quam sustinet is qui anhelus expectat. Teipsum considera quantum angustiaris, dum iter instituens iam illi accipiscus socium expectas,

Lib de Cain etc.

Exod. 8. 8.

20 IV. Maior est adhud nostra Licit.

V. **Similitudines.** expectas, qui se comitem reddat via, multumque nimis tardat: quoties illi nuntium mittis? Quoties attentus aspicias, an hac vel illic accedat, quoties viges illum & instas quoties? Deinde si febris exaltues vel graui morbo decumbas, & lingua arida nimis haereat palato siti exaescens, quando praescriptum habes a Medico vt ad horam quantum haultum possis sumere cum iusto faccari, quam diuturne tibi hora illa videri tur? Quoties illas numeras? Quoties de illis inquiris Bethulienles corona militari cinchi audiunt a Principibus suis vt nullatenus se trahant hostibus, etenim Deum affirmant illis subsidia missurum. Ad illa suspirant, expectant, & iam ad extrema deduci praeparant, nec quidem illis videbatur tempus hoc esse modicum expectationis. Oportet Saul Deum consulere mediante sacrificio, quod illi Propheta Samuel designarat, qui & illi respondit, Dei beneplacitum fore, vt ad hoc septiduo expectet. Vno alteroue die praestolatur: porro tardet eum tam diu expectare: nam ante tempus praesentium, illud compleret, cumque Propheta se commotum ostenderet, diceretq, Deum grauius in hoc offensum, quod ad plures dies non expectasset: respondit illi Saul: nihil hoc te moueat Propheta: etenim mihi in longam moras trahere videbaris, nec mihi tanta fuerunt vires patientiae. Hinc causa patebit, cur se Deus ostendat amicum & rediolum (nostro loquendo modo, nam nostros in se non paritur affectus) quia continua illum suspendis expectatione. Audivo longanimitas, altero, imo pluribus protrahis, facisq, expectare. Sic se per Prophetam Isaiam demonstrat fatigatum: *Laboravi sustinens*. Et per Prophetam Ieremiam, sic animam alloquitur: *Tu reliquisti me, dicit Dominus, retro sum abisti*. Et laboravi et gans D. Hier. O qua dulcia sunt haec verba, quae interprete D. Hier. significat: *Quod lassus sit semper prouocando eos ad salutem* O anima, quae dorsum mihi vertisti quaeque tuis seruauisti praua desideris, perpende quanta me fatigatione, quam longa & continua assiliteris iogaris, vt red res, & ad me conuerteteris. Quam apposite conueniunt illi Vatis verba Ieremias: *ignis exstinguitur, clausus quo in ossibus meis* & desit, se re non sustinens. Metaphoram sumit ab eo, qui bile nimis excauit, cui calor ossa penetravit, & iam suspirans calicem postulat aqua, quem diuersis suspendunt rationibus, quanta torquetur hic anxietate? Quam grauius con-

queritur, quod tam tarde propinent illi, quam tantopere desiderat, aquam? Quam moleste conquisit? Talis nobis offertur Deus animae tuae amoris igne inardescens quam expectat, quam desiderat, quae praestolatur? Quoties intrinsece corde pulsas, pullasq, fortius? Quas voces audis eius, qui tu flagrat desiderio? Tu vero, quas non moras trahis? Quam diu illum non suspendis expectantem? O quanta serui impudentia, quem Rex praestolatur, vt aqua calicem adferat siti deficienti: ille vero se cum aliis iustis occuparet? cui si dicerent: attende, Rex tuum praestolatur aduentum, ille responderet: expectet, reexpectet.

Tu videris an idem cum Deo non facias. Et hinc secunda colligit D. Ambr. impudentiae nota. IX. *Lib. 2. de hinc secunda colligit D. Ambr. impudentiae nota. IX. Stra rationem: etenim hoc ipsum, quod nos debet commouere, vt ad Deum reuertemur, in motuum sumimus, quo diutius eius inhaereamus offensis, illas, reiecto omni timore, perperamus. Etenim dic mihi quis tibi tantam tribuit audaciam, vt tam multiplex Deum seclere prouocares? An non perpendis quodcumq, mortale peccatum, quantum est ex natura sua, sic Deo repugnare, ac si elato brachio illi velles alapam impingere? Idcirco de peccatore amicus ille Iob eloquitur: *Tentasti aduersus Deum montem suum, Iob. 15. 25.* Imo sic dicendum, quasi silicem in eum iaceres adeo fortem, quo si illum non proferas, ratio est, quod in se nimis sit praesumptus, eo modo quo quis thoracem habet aeneum glandi imperuimus, quo si illum is non occidat, qui in eum glandem explodit, causa est, quod arma gerat obharama. Quomodo igitur tantam aggreris prodicionem? Domine, tui Deum esse bonum, quod me expectet, & reuertentem eum misericordia benigne suscipiet.*

An ergo diuina erga te bonitas esse debet occasio tibi, vt Deo malus sis & infidelis. An quia te expectat, hoc animum tibi dat illum diutius in expectando detinendi? *Remedium peccati* (loquitur D. Ambr. D. Ambr. *Est incentiuum peccati*. Et hoc ipse tibi, quod alteri, potest exprobrare: *An oculus tuus 15. nequam est, quia ego bonus sum*; Meo quidem iudicio, ait D. Ambr. rerum pervertis imprudenter ordinem: etenim vulnus instigis pro medicina: quid pro quo si? An vulnus pro medicina: an medicina pro vulnere? Quis cui ordinatur, an Chyrurgus plagae, vel plaga Chyrurgus? virum dicentem audires: Domine mi, Chyrurgum habemus, qui in hanc appulit civitatem, vt omnia cures omnium vulnera, etiam pestis: idcirco mihi grauem & mortalem instigam percussuram, vt illam iple cures & medeatur. O caput cerebri

VI. Saul deficit expectandi constantia. Reg. 12.

VII. Dei in nos expectandi constantia. Hier. 15. 6. Tom. 4. D. Hier. Lib. 3. in 15. Hier.

VIII. Similitudo. Hier. 20. 9.

vacuum: non enim percussura ad medicinam, nec ad Chyrurgum ordinatur, sed medicina & Chyrurgus sananda sunt percussura. Talem te accuo: nosti etenim Dei misericordiam & patientiam, medicinam esse plagi omnibus tuis curandam efficacissima uisumq; Chyrurgū vulneribus tuis sanandis expertissimum. Accurre festinus quo tua sanentur vulnera, nec alia tibi indigas, nec accrescant vetera, quibus affigeris titulo & fiducia Chyrurgi adeo experti, & efficacis adeo medicina: *Vulneri medicamentū necessarium est, non vultus medicamentū: quia propter vultus medicamentum queritur, non propter medicamentum vultus desideratur:* ait D. Ambr.

D. Ambr. *Lib. 1 de Cain & Abel 16. 9.* O quā bene fundata erat illa contra nos probata Dei querimonia apud Dauidem, in qua contra nostrum grauitate ex postulat agendi modū, quo bellum illi mille sceleribus noxiūque inferimus atrocissimum: *Sæpe expugnauerunt me a iuuentute mea &c.* *Supra dorsum meum fabricauerunt peccatores, prolongauerunt iniquitates suas.*

Præclara continent hæc verba mysteria, eaque declarant apertius quæ habentur in originali Hebræo quæ diuersimode transferunt interpretes, qui communiter illa sic legunt, ut ait D. Hie. *Supra dorsum meum arauerunt peccatores, prolongauerunt sulcos suos.* Contra nostram inuerecundam ex postulat impudentiam, aitque supra dorsum meum suas peccatores machinas, fabricas & ædificia crexerunt, illi innixi suas prolongauerunt iniquitates. Humeros meos aratro peccauerunt, & sulcos per eos produxerunt largiores. Humeri Saluatoris nostri patientiam eius designant & misericordiam super quos peccata nostra imposuerunt: illi etenim humeri peccata nostra in se susceperunt, ut diximus dum de adultera ageremus.

Exo. 33. 18. Age Deus valde familiariter cum Moysē: hinc XII. ille factus audacior Deo supplicat: *Ostende mihi humeros faciem tuam.* Cui Deus: hoc nequaquam quod ausuos ostendit oculos tuos in humeros meos conicias: *Posteriora mea videbis:* quod enim opus est peccatori, qui propriis viribus non sufficit suorum pondus sustinere peccatorum, pro illis satisfaciendo, humeri sunt Dei, qui illa tollat & pro eis omnibus plene satisfaciat. Hoc autem ita contigit. transeunte ceterum Domino, Moyses posteriora eius cernens exclamat: *Domine Deus, miserere & elemens patiens & multa miserationis.* Ex hebræo legimus: *Longanimus cernis hic humeros Dei, eius misericordiam, bonitatem, patientiam, longanimitatem: id est Longus narius.* Super illos suas

extollunt peccatores machinas, suasque extendunt iniquitates. Quid tibi anam præber, huic vacandi concubynatur, & illum de anno in annū protrahendū: etenim jam pluribus illi infortiuit nisi forte te, Deum esse misericordem cuius gratia passum esse, nec non misericordē esse, quodq; tibi parcat quoriscumq; facti peccatores ad illum recurreris, cui vitæ tuæ libertas immittitur, proximum circumueniens tuis vacans libidinibus, inordinatis iuis seruens voluptatibus: nisi in eo, quod Deum intelligas expectantem, benignum, & misericordem, nec non brachus te præstolantem apertissimis, An dari potest temeritas impudentior, *Supra dorsum meum arauerunt prolongauerunt sulcos suos.*

Quod si Christo in nocte passionis suæ manibus detento satellitum, dum super eum seuerat nimis flagella multiplicat, quasi super dorsum eius ararent (etenim de illo præfata verba nonnulli interpretantur SS. Patres) tu ipse accederes diceresque: quandoquidem tanta patiente longanimitate super humeros suos excipiat flagella eadem multiplicare, eumque ar. ocus excipit. Bone Iesu: & quis hoc de homine suspicetur Christiano? Si crudelissimis illum ministris coronantibus spinis accederes diceresque: spinas illas infigite profundius, premitte crudelius: quandoquidem taceat, patiatur, & minime conqueratur. Oblitescite coelestis: quis unquam tam horrendam de te malitiam imaginetur: hic igitur considera idem te saltem aliquo modo dum peccas, agere. An ignoras peccatum esse flagrum & scuticam qua Christum, quantum est in te, flagellas atrocis? An te fugit spinam esse, quam quantum est in te, eius in his capiti durissimam. Nec hoc multum est, me tibi dicere, quod Saluatorem, & credas, & spinis coronas: quandoquidem dicat Apostolus quod illum de tuo tuis crucifigas occidatque sceleribus. Iterum crucifigentes in vitis & concupiscentis suis. Hoc concessit, dum peccas flagris illum credis tantaque super eum multiplicas flagella, quanta committis crimina: tot illum spinis coronas in capite, quot tuæ sunt culpæ peccatorum. Quis credat, quod ex eo, quod hæc tanta perferat patientia & longanimitate: *Ego in eis, & quasi non videris;* velis ut flagra illa ingeminentur, sulci que prolongentur & infigantur spinæ profundius? Attendite peccatores, quid agatis, & cum horrendam Iudeorum damnetis iniquitatem, in eo quod Christo inuulerunt, vos ipsos reatus eiusdem esse confortes: quia tantam eius in perferendis vestris criminibus attenditis patientiam, & in vos expectantes

XIII. *Explicatur ad hominem*

isa. 67. 11.

Et ande

Et ande

Et ande

Et ande

Et ande

Et ande

Et ande

Et ande

Et ande

Et ande

Et ande

Et ande

Etando longanimitatem : *Ambulabat Iesus &c.*

§. 9. *Huius Saluatoris nostri figura, qua in porticu ambulat optime conuenit illa Thecuitis sententia: Retrahat cogitans &c.*

22 **O** Prime quadrant hæc verba imagini, quam nobis proponit D. Ioan. Chryl. *Ambulabat in templo in porticu Salomonis.* Sed verius mihi videtur, cum video Saluatorem, sicut illum nobis proponit, ambulantem suspensum, attonitum, iustar viri per cubiculum ambulantis animo suspensi & cogitabundi illi ad amissum conuenire, quod mulier quædam ex verbe Thecua oriunda prolocuta dicitur, quam David vsq. p. entissimam proclamauit, cuiusque Spiritus S. maximam celebrat prudentiam: *Non vult Deus perire animam, sed retrahat cogitans, ne penitus pereat, qui abiectus est.* Animo proposuerat David de medio tollere filium Absalonem ob fratricidium Amnon eiusdem Davidis filii: conata est mulier hæc Davidem eo adducere, vt à proposito desisteret: quocirca sapientissima proposuit illi argumenta, atque inter alia hoc objicit. *Domine mi Rex oro supplex vt tuis in actionibus Deum studeas imitari, quo fiet, vt à vero, rectoque non aberres: Recordetur Rex Domini De sui. Quid agit Deus? Non vult perire animam, sed retrahat cogitans &c.* Sumit metaphoram ab eo, quod Patri cont. ngit clementissimo, qui filii sui uolans insolentias, quo:que per dies singulos viles & infames patret actiones, hæret anxius & diuertis suspensur cogitationibus: quid huic nebuloni faciam? Prudenter actum esset si nequam illum actibus meis expellerem, ne mihi occurrat amplius: omne decedat hinc faulio: non enim de meis vel panem facultatibus hereditabat. Facta hæc propositione, in se reuersus ait, *H. u quid ago: filius meus est: iuuenis est, & imprudens: si perferam illum, fieri potest vt meliora sapiat, & in virum euadat præclationem quem si profugum eiecero, fieri potest, vt æternum pereat in non leue nominis mei detrimentum? Illa cogitatione primam reuocat conclusionem: & quasi defectus eius ponderans, propositione: concludit illi contrarias, & seipsum attendens, quod Pater sit, atque proinde in beneficium filii patienter oportet vt eum sustineat, hanc retrahat & mutat in suauitatem.*

II. *Similino do.*

Hoc modo se nobis proponit Deus, concludit

siones statuens contra filios suos immorigeros, peccatores intelligo: etenim eorum attendens crimina, videtur illis intentare velle supplicium, eosque damnare perpetuo; verumtamen suam naturam expendens, Patris scilicet & quod tandem, licet hic sit peccator, tamen filius suus sit, ex concessa illi natura, quem futurum creauit regnorum suorum heredem: reuertitur, & illam retrahat sententiam, qua filium punire decreuerat, sumitque aliam filio benigniorem: non quod in illo quædam arguatur imperfectio earum, quæ reperiuntur in Patre mutante sententiam, gnorantia scilicet & defectus potestatis: sed quo declaret nostro modo paterna sua viscera, misericordia turgentia: si namque nostra cogunt illum peccata sumere sententiam, qua nos perdat: sua cum & bonitas mouet & excitat misericordia, qua piores abroget (nostro loquendi modo) nobis perniciosam, aliamque sumat nobis summopere proficuum.

Nou hunc mihi conceptum arrogo, sed grauioribus Ecclesiæ adscribo doctoribus D. Amb. a D. Chrysothom. b & D. Hieronym. c qui illum hauserunt ex quibusdam eiusdem Dei, ea refert e vato Osea. Deus inquit SS. PP. certum est, quod in se nullas patitur passiones, nec variis mutetur resolutionibus, nec illi viscera moueantur: hoc etenim nobis proprie conuenit: sed aliquoties vsuam nobis testetur misericordiam, & amorem exponat, se nostris oculis subicit, illis quasi moueretur. Talem se quondam ostendit Prophetæ Osee: etenim videbatur circa caeli cardines obambulare cogitabundus, mentes suspensus, sibi que loquens, & quasi vir, cui quidquam magni momenti contigit qui suspensus animo obambulat, nec sumit resolutionem, nunc caput agit, nunc manibus ludat. In finitibus populum suum Deus cumulauerat donis & misericordiis, quem nomine compellat Ephraim & Israel, sed in recambium respondit illi populus, terga vertens illi, simulacris adolens incensum, mille suum sceleribus offendens benefactorem. Intueatur illum Prophetæ, vt ipse ait, obambulantem, cogitabundum sibi que colloquentem, imo eo modo, vt illum Prophetæ potuerit intelligere: *Quomodo dabo te Ephraim, protegam te Israel: Quomodo dabo te sicut Alama, penam te vt Sebaim: conuersum est in me cor meum: pariter conuertata est panitudo mea. Non faciam furorem ira mea, non conuertar vt disperdam Ephraim: quoniam Deus ego, & non homo. Ecce quam hæreat animo, quam se ostendat cogitabundum, & mutantem sententias. Heu: Ephraim*

a Lib. 1. de pen. c. 4.
b Ho. 5. do pan. & in proemio super Isai. c Ep. 46. ad Rusticum. III. Sic testatur per Oseam.

Ose. 11. d.

Ephraim quid agam tecum? Puniam te, par-
 camne tibi hoc est: *Qua modo dabo te Ephraim?*
 Quod Septuaginta legunt: *Quid faciam tibi*
Ephraim? An te defendam, & laboribus cri-
 piam? *Proregam in te Israel.* Video quod peccata
 tua meam prouocent iustitiam, eogantque ma-
 num tibi subtrahere auxiliarem. An igitur te de-
 feram? suadet æquitas, ut ecclesi te igne con-
 sumam, sicut luxuriosas illas ciuitates. Adama
 & Seboim, quæ cum Sodoma simili perierunt
 incendio: quandoquidem minora non sunt tua
 crimina, & pares culpe pari plectantur iuste
 supplicio. Verum quomodo hæc tibi faciam?
 negare non possum, meas es tu populis ele-
 ctos, nepotes amici mei Abraham in egerimi:
Quomodo dabo te sicut Adama. ponam te ut Se-
boim? Hæc & grauiora mereris, & iuste rec-
 pe: es: sed absit omnino: nam dilectus es mihi
 populus: proinde stat animo, mutare senten-
 tiam: hoc etenim significat: *Conuersum est in*
me cor meum: iuxta phrasim scripturalem, qua
 quis dicitur mutasse cor suum, qui suam mu-
 tauit opinionem. Sic ait Dauid: *Conuersus est*
cor eorum, ut odirent populum eius: & in alio loco:
 3. Reg. 18. *Et tu conuersisti cor eorum iterum:* atque de illo
 qui sententiæ suæ pertinax insitit, ait Dauid:
 37. *Confirmatum est cor eius, non commouebatur donec*
despicias inimicos suos.
 D. Hier. Hoc inquit D. Hieronymus, significat: *Con-*
 uersum est in me cor meum, quoniam ergo terri-
 bile supplicium, comminatus fuerat, rursum paren-
 tis affectus in misericordia vincitur, & auertitur em-
 in dicit pietate mirgat parit. Et subiungit: *Pa-*
riter conturbata est paritudo mea. Quasi nostro
 diceret idiomate. Quam primum deceuit te pu-
 nire, te itaque considerans peccata tactus ium
 dolore cordis intrinsecus considerans meip-
 sum, me esse patrem: & hoc ipsum, quod dixi,
 calligabo te, cordis intima lacerauit. *Oce ait*
 Gen. 6. 3. *hio quod dixerat in diebus Noe. Tactus dolore*
cordis intrinsecus. Quocirca sententiam muta-
uit: Quia Deus ego & non homo. Non me co-
 git mutare sententiam id, quod in te contem-
 plor: non enim aliud præter peccata in te con-
 sidero, quæ me prouocant: sed quod me ipsum
 attendam, quod equidem Deus sum & non ho-
 mo, diuinum & non humanum cor sit mihi.
 Homo fitiosus se patitur duci passionibus, cui
 ira obsecat intellectum & rat onem, idcirco
 præconcepas non mutat resolutioes: ve-
 rumtamen Deus ego sum, cuius viscera fons
 sunt misericordie: Quod si inter homines pa-
 tres, tuas mutauit erga dilectos filios resolutio-

nes, quamuis enim prouocati nequij, quis in
 illis aduertunt, decernant illos ædibus suis ex-
 terminare, & ab oculis suis abigere: tamen con-
 siderantes, quod partes sint, has reuocant reso-
 lutiones, aliisque statuant, illos defendendi, ex-
 pectandi, & paululum sustinendi: ego qui paren-
 tum omnium parens sum. *Ex quo omnis paterni-*
tas in calis, & in terra nominatur. Non mirabo
 resolutioes ad quas tua me peccata impulerunt,
 ut sumerem, in illas ad quas iustitia me prouo-
 cat: utique in misericordia?

Cuncta hæc verba singulari prorsus eloquen-
 tia, nec inferiori Theologia declarauit D. Chry-
 lost. *Foris est amantissimus filiorum, & ut ille*
seas dicit: Quis faciam tibi iudas? Numquid nesci in pro-
quid faciam? noli, verum nolo. Natura habitudo pe-
ccatorum panam ultricem reposcit, sed diuina cle-
mentie magnitudo colubet. Quid tibi faciam? Igno-
scant tibi sed eo efficietis in cogitator, ac legior.
 si te non puniero, peior euades, segnior ac negli-
 gentior. *Ad uirar te.* An igitur cogitabo te, delebo
 te? *Sed mea erga homines benignitas ad non iussert.*
 Quid tibi faciam? *Vi Sodoman, ponam te? Vi Go-*
morram subuertam? Conuersum est cor meum. Nal-
is obnoxius perurbationi hominem imita, ut com-
moram esse tibi. Verius matrem representat libe-
ros amant in. Conuersum est cor meum. Quasi di-
cat mulier de puero: Conuersum est cor meum se-
cundam matrem affectionem. Turbatus sum in
mea paritudo, Deus turbat ut? imitatur locutio-
nes n. 1. ras.

Eadem de re locus alius adducitur quem D.
 Chryl. ex hac doctrina videtur declarare: post-
 quam enim dictum fuerat qualiter Noe, vxor
 illius filii, & vxores eorum egressi fuerant de
 Arca, iussit Noe ædificauit altare: in quoque sacri-
 ficium obtulit Deo gratissimum hinc statim an-
 te Arca. *Obsecrus est Dominus odore in suauitatem,*
& ait ad eum. In H. b. b. b. est: Amari libo: Que
diuersimode transferuntur: Chalpus legit: &
dixit ad cor suum. Alij: & dixit in corde suo. D.
Chrylostom. Et dixit Dominus in mente sua:
 Septuaginta: *& dixit recognos: hoc est imen-*
 te reuoluens, quæ prius cogitauerat: consilium
 inuit contra consilium, diuersum à priore. De-
 creta: delere hominem, vtpote malum. Non
 permanebat spiritus meus in homine, etc. id est, vi-
 tam hominis delebo, & hoc ipsum diluuii ca-
 pit ex qui: sed hoc decretum recogitat. *De-*
xit recognos: nequaquam vltra maledicam terra
propter homines: sensus enim, & cogitatio humani
cordis in malum prona sunt ab adol. scemia sua.
 Fateor quod tam peruersas notans in homine
 iudi-

Ephes. 3.

23

VI. Confir-
marur,
hic lo-
quendi
modus
ex alio.
Hem. 17.
in Gen. 8.
21.

Esal. 104.

24.

3. Reg. 18.

37.

3. 111. 8.

D. Hier.

IV.

Et expli-
catur à
D. Hie-
ronym.

Gen. 6. 3.

V.

Qua ra-
tione
Deus
suas mu-
ter reso-
lutiones.

inclinationes, ad cum delendum vehementer sim prouocatus: sed tandem hoc ipsum me ad commiserationem impulit & benignitatem. Non dixit, auctore D. Chrystostom. quod hoc fecerit, eo quod hominem cernebat mutatum: quia talis erat ex mala sua inclinatione, & dixit Dominus in mente sua: iterum humano more loquitur. Ait præfatus doctor. Quamuis enim perpensis hominum sceleribus videatur decreuisse vt hominem deleret verum attenuata natura eius corrupta, restat ut cogitans in mente sua.

VII.
Quid
nunc fa-
ciet Deus
cum suæ
homo?

Hoc agebat Deus, & eo se modo suspensum multaque animo volentem ostendebat, dum Deus tantum esset & non homo: Deus ego sum, & non homo. Sed nec nostram assumpserat naturam, nec pro nobis sustinuerat, famem, sitim, fatigationem, flagella clauos, crucem & mortem: sed nec effuderat, aut pro nobis sanguinem suum dederat pretiosum, nihilominus terrat & mutat castigandi & perdendi homines resolutiones, ad quas cum enormia cogebant eorum crimina, in alias expectationis & remissionis, ad quas sua illum urgebat misericordia. talemque se monstrabat, qualem illum Theuitis describebat. Non vult animam perdere, sed reuocare cogitans, ne penitus pereat qui abiectus est. Perpende quid modo sit acturus: non enim Deus tantum est, sed etiam homo. Verbum caro factum est. Nam in hominum salutem eandem induit naturam, suum profudit sanguinem, vitam suam, imo seipsum quid igitur acturus est?

Ioan. 1. 14

Se certe obstrictum ex non tolerandis sceleribus & impudentis audacioribus quibus illum Iudæi prouocant, vt illos interfectione deleat: attendit quod sua illis non proficiat doctrinam, suis eos non moueat miraculis, non emolliat blanditiis, non corrigat reprehensione, nec doctrina sua, nec mirabilibus: ex alla vero parte se Deum esse recogitat quodque factus sit homo, in mundum venerit pietate motus & misericordia, vt perditum hominem repararet: igitur quasi mente suspensus & animo multa voluens, obambulans & sibi colloquutus ait: Quid faciam tibi Ephraim: quid faciam tibi iuda? Quid vobis faciam, o homines? Expediret quidem tantas igne cælesti puniri petulantias etenim illum merentur: sed meæ non correspondet hoc bonitati, & aduentus mei in Hieron. Bap. de Lanna Tract. III.

mundum intentioni, qua parcere illis & expectare decreueram. Ecce, qualis ambulet: Ambulabat in templo in porticu Salomonis.

O Christiane, quam iuste dicere mihi licet, nullo loquendi modo, quod Christum detineas suspensum, velut ambulantem & interrogantem: Quid faciam tibi Ephraim quid faciam tibi iuda? Quid faciam tibi? quid amplius in tui facere potui beneficium: quid vero tu amplius facere in mei dedecus potuisti? Creauit te, dans animam tibi comparem Angelis, omnium regnorum meorum ac diuitiarum capacem: in ventre matris te latentem custodiri, & cum salute ad lucem huius mundi produxi, & quam primum magis tibi curam meam Angelum destinavi, vt esset tibi pædagogus, atque à periculis superuenientibus te seruaret illasum, tuique tantum, idque singularem, curam susciperet. Ad meam intulisti Ecclesiam, aquis mundani Baptismatis, filium creauit te cælestis Patris mei omnium regnorum heredem fratremque meum per gratiam: meam insudi doctrinam, tradidi legem, sacramenta, merita: carnem tibi meam apposui in ferculum & sanguinem in poculum, & tandem meipsum tibi consignauit. Quid est quod debui ultra facere?

VIII.
Ista cont
vobis confide-
tanda.

Millies lapsus es, & toties te lapsum erexit millies te Satanae seruum effecisti, & toties te de tyrannica eius eripui potestate. Quid est quod debui ultra facere. Quid est quod in mei nominis ignominiam facere potuisti, & non fecisti? Quas præteristi occasiones, in quibus non volueris tui potius seruire carni, & placere diabolo, quam mihi? Quoties, me contempto, Satanae adhæcisti? Numquid meas non audisti voces, meas sprouisti promissiones, minasque meas irritasti? Quomodo habo te Ephraim? Suaderet equitas, vt te deletem, & securi præcinderem arborem ita intrudensam. Sic fieri conueniret, dum te perpendo, sed meipsum cohibeo, meipsum perpendens, quod pater tuus sim, nec sit amor Patris in o parentum omnium simul erga omnes filios suos, meo comparandus, quo te solum prosequor tibi que afficiot vnicò.

Isa. 54

Vtinam animo renouerēs tu, qui ad xdes festinas aliteris vt tuis vacēs libidibus, pluri assidens moribus viliemque voluptatem, quam ipsum Deum, ioumque eius
Cccc calum

cælum, quodque te conspiciat ex alto, & quasi suspensos cælos ipsos, & Angelos alloquatur: *Obstupescite cæli super hoc, & portæ enis desolamini, etc. Me dereliquerunt fontem aqua viva, & foderunt sibi cisternas, cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas.*

Nim. 25.
7.

Quid acturus sum super impudentia tali, qua mihi dorsum vertunt, & vilibus adeo postponunt delictis? Quis hoc sufferat? Iustum esset tibi supplicium si mitterem Angelum, qui te & aliam pugione confoderet, ut olim laudabiliter fecit Phinees illis, qui similitate polluerant impietate. Hæc quidem condigna ait, tuis sceleribus, sed quid? Pater tuus sum, Pater misericordiarum & totius Deus bonitatis, atque ut talis: *Non faciam secundum furorẽ iræ meæ.* Vtinam attentius tu perpenderes, quod sanguinem bibisti pauperis, quem perire permististi: hic autem contra te vociferetur: & tu similiter, qui fame cernis perire languentes, nec illis compatieris magis, quam dives ille Epulo jacenti Lazaro, quod Deum quasi stupentem detineas & attonitum, sibi loquentem: qua ratione tantam perferam duritiam, tantam non castigabo malitiam? Sic seipsum Propheta proposuit. Ezechielii tales considerantem & exclamantem. *Vsuram & superabundantiam accepisti, & auare proximos tuos calumniabaris, etc. Ecce compleri manus meas super auaritiam tuam, quam fecisti, & super sanguinem, qui effusus est in medio tui.* Verbum Complodere significat ad iniuriam collidere eo modo quo agit quando alicui indignatus manus collidis, ambæque coniungens clavis brachis, sic inquit Apage hinc.

Eo modo se Deus ostendit, crudelem te & auarum conspiciens, qui denarios Deo anteponis, illique in paupere frustum panis denegas unimilicors. *Eccc compleri manus meas super auaritiam tuam.* Hinc apage: tua namque meretur peruersitas, ut te perdam in æternum. Hoc tua meretur auaritia. Sed quid ago? Deus ego sum, & tui gratia sanguinem meum profudi, tuamque volo expectare correctionem. Vtinam & tu considerares dignitatem ardellio (a) qui caelestes continens sedes quas tibi Deus offert, viles has mundi sectaris ipso vento, vel fumo, vel umbra vaniores: quod ipse hæreat anteo suspensus, te tuasque perpendens ipse cogitationes. *Peccata mensi cogitationes.*

(a) Papa
uicino.

22. 11.

hominum, quoniam vana sunt. Quasi dicat *Os. 12. 2.* quid illi faciam, qui continuo ventos sectator & auræ? *Ephraim pascit ventum, & sequitur æstum. Quid faciam tibi Ephraim.* Illud tibi conueniet, si tuas perpendam iniquitates. Porro, non faciam secundum furorẽ iræ meæ. Proh Dei misericordia! diuinam eius obstupescite bonitatem. Habes hic imaginem qua D. Ioan. Christum nobis describit. *Ambulabat in portis Salomonis: & quam apte huic imagini conueniat illa sapientissimæ mulieris sententia. Non vult Deus perire animam, sed reuocare cogitans, ne penitus pereat, qui abiectus est.*

§. 10. Circumdederunt ergo eum, & c. oues meæ vocem, & c. Præscitos illi præserunt qui Christum circumdant: & Prædestinatos, oues quorum primum indicium est, audire vocem eius, illam simpliciter credendo: sicut & illorum, illum circumcingere.

Secundam nobis proponit Euangelista imaginem scilicet reprobatorum in figura horum inimicorum Christi, qui tam clare tales se esse demonstrant, ut poni possint tamquam symbolum eorum, qui præciti sunt: sicut ad exprimendum hominem crudelem, Neionem p. of. 8, & ad declarandum sapientem propositis Salomonem: ita similiter si reprobatorum vis cognoscere, illos intueri. Imago tertia est prædestinatorum, quam nobis depictam offert penicillo multo eminentiori, quam fuit Apellis, lingua scilicet. Saluatoris: etenim illos nobis depingit in symbolo suarum ouium.

Expendit Theodoretus Dei consuetudinem: etenim quia homo per peccatum: *Comparatus est in iumentis insipientibus, & similis factus est illis.* Solet Deus homines animalibus comparare: crudeles, tyrannos, leonibus: astutos & versipelles, vulpibus: gulosos, vris: carnales & luxuriosos, porcis & iumentis: bonos & pacificos, animalibus mansuetis, domesticis & simplicioribus. vespere columbis, & nominatim ouibus: harum enim symbolum nobis describit prædestinatos: & latius quidem nobis illud indicauit (inquit D. Aug.)

24

I. Homines varie comparantur animalibus.

Serm. 5. de
provident.
Ps. 48. 13.

Tract. 48. D. Aug. quandoquidem in ferm. de iudicio; *in Ioan.* dicendo . quod omnes homines in duas sint *Matt. 25.* deuidendi classes, prædestinatorum & probatorum: hos declarauit lob symbolo hædorum, illos autem in figura ouium.

Illa igitur symbola perpendamus & imagines, vnã alteri conferamus & opponamus: oues, sicut illas Christus describit, illos autem reprobos, & illos, describit Euangelista: quatenus per hoc vnusquisque faciat coniecturam, vtrum prædestinatus sit, vel reprobatus: vtrum merito sperare possit annuere andum se inter oues, quas iudex statuet ad dextram: vel timere inter hædos se collocandum, quos ad sinistram reiciet. Domine, in quo cognoscemus an de numero simus. ouium tuarum: carum perpende conditiones.

Su. cit. Prima est, ex sententia D. Bern. quam ponit Saluator primo loco: *Oues meæ vocem meam audiunt.* In hoc signo ita in communi prolato, multa alia particularia comprehenduntur, secundum quod in SS. litteris multifariam intelligitur: audire vocem Dei. Primus modus & magis literalis assignatur à D. Basil. verbi illius: *Audiunt* vim expendente. *Audiunt: vocem meam audiunt, non disputant, neque discutiunt.* Simples sunt oues, & audientes vocem Pastoris circa illam non altercatur, non disputant, vtrum se debeant mouere illius voci conformiter, sed simpliciter illam audiunt. Quid oues meæ simplicem voci meæ præstant obedientiam, nec illam disputationi subiciunt, vel examini. Hinc omnis orta est nostra calamitas, quod parentes nostri Protoplastes audientes Dei vocem in paradiso præcipientis eis, ait, ne comedent de arbore scientiæ boni & mali, simul asseuerantis, quod si comedere præsumerent, morerentur, illam questionem subiecerunt & examini cum diabolo, qui illos accessit interrogans. Quare vobis præcepit Deus, ne fructum arboris illius comederetis? Respondent illi: quia nobis comminatus est, quod si fructum illius gustemus, certo certius nobis sit moriendum. Hinc apagete tale commentum: cur, quæso, moriemini? Arborem intuemini, quam pulchra, quam formosa sit, & quam lapidus esse debet eius fructus? Vt quid illa potius, quam aliæ, vobis mortem inferet, & occidet? Nulla huius constat ratio, nec in illo fructu quid-

quam videtur esse mortiferum, magis quam in aliis. O quantis hic defectus, velle pastoris vocem submittere discussioni. Hinc illa lachrymæ, hinc nostra perditio. Oues meæ vocem meam examini non subiciunt, inquit Deus.

Omnes admirantur argumentum, quod his conformiter prosequitur D. Chrysostr. ostendens quam simpliciter, & omnia omni disputatione audire Dei vocem nos oporteat. Manifestum est, seruum Domino suo debere obedientiam: quocirca supremo Domino suprema debetur obedientia. Quænam est hæc? Ea, quæ nullam admittit contradictionem, nullam disputationem, quod si contradictio contraria sit obedientiæ, suprema obedientia nec punctum quidem patitur contradictionis. Hæc est illa, quam præstant oues Dei eius voci in duobus. Primum: ex parte intellectus, credendo sine disputatione id quod dicit. Secundum: ex parte voluntatis faciendo, & implendo eius mandatum. Hinc est quod grauem iniurat Deo ignominiam, qui vult examinare verum verum sit id, quod dicit, & iustum id, quod præcipit etenim non est hoc agere cum Deo, sicut cum supremo Domino, & prima veritate.

Ex prædictis, inquit D. Chrysostr. intelliges qualiter tibi sit audiendum Dei verbum eiusque doctrina, nimirum cum obedientia suprema, non examinando, quomodo hoc est? Quomodo illud? Qui fieri potest, vt tres sint personæ & vna sola essentia? Qua ratione, si Pater generet filium non est illo prior? Quomodo in tam parua quantitate vnus hostiæ perfecte lareat totum Christi Saluatoris nostri corpus? *Oues audiunt & non disputant:* de quo subtiliter discurret D. Basil. illa Davidis exponens verba: *Credidi, propter quod locutus sum,* &c. Non queritur à te, ait ille sanctus, vt intelligas illa mysteria tibi à Deo propofita, nec vt illa tuo capias intellectu: etenim exiguum haberet pelagus fundum, quod breues adeo pedes tranfuerent: hoc autem tibi præcipit, vt credas simpliciter. Hæc est diuina bonitas quæ nobis magnam hanc facit misericordiam, quæ præclara sua mysteria, & suprema communicat Sacramenta. Noueris ea esse talia, vt *Cecæ a* impossibila

Homi. 2. in Ep. ad Ro. post mediæ.

III. Supremo Domino suprema debetur obedientia.

25

In Ps. 119. v. 2.

Credenda sunt non intelligenda.

impossibile sit nobis in hac vita illa intelligere: valde forent exigua, si nos ea posset intellectus comprehendere: supremam à nobis exigat obedientiam, ut audiamus id, quod nobis dicit oritur simplicitate, credendo, & non disputando, nec examinando nec tantam volendo intelligere profunditatem. Adcirco nobis mandat, non ut intelligamus, non ut comprehendamus, sed ut simpliciter credamus.

Tract. 36. in illud Ioan. 8. Non sum solus.

Duo (sic D. Augustin.) potes percunctari circa illa mysteria, quæ tibi Dei verbum proponit, quæ sunt fidei: primum, quomodo illa intelligam quæ non comprehendo? Secundam quomodo credam non enim intelligo? Ad primum tibi respondeo: optime dicis, quod illa nequas intelligere, cum illa non possis comprehendere: ad te secundam tibi dico, quod non bene dicis: quomodo illa possum credere quandoquidem illa non possum intelligere: quia ad illa bene credendum, non à te petitur, ut illa bene intelligas, imo potius idcirco à te petitur, ut illa bene credas & simpliciter, quia illa nequis intelligere. Dices: quomodo istud creditur. Quomodo istud capitur? Ad hæc duo respondeo, quomodo capitur, recte dicis: quomodo creditur, non recte dicis: imo ideo bene creditur, quia non capitur: nam si aperitur, non opus erat, ut crederetur: quia videretur. Ideo creditur quia non capitur. Hoc igitur est quod Deus à suis requirit, simplicem obedientiam erga diuinum suum verbum: hæc enim illi debetur, ut ipse supremo Domino, & primæ veritati nam credendo, sicut credis, quod Deus sit, iniuriam illi facis dum vis examina: e si verum sit id, quod ait, & si iustum sit id, quod præcipit.

Rom. 5. 1. 2. Cor. 10. 5. Intellectus non ster omnium est inuestigator.

Hæc est illa obedientia, quam ut primum fidei fundamentum statuit Apostolus. Ad obediendum fidei. Et illam alio loco declarauit, dicens: In captiuitatem redegentes: omnia intellectum in obsequium Christi. Tribuit nobis Deus intellectum, ut esset velut inuestigator & omnium eorum examinatio, quæ nobis occurrunt, ut illo nostros gressus examinemus & actiones, idque discutiamus quod nobis dicunt, qui in mundo sunt; ne nos circumueniant. Hæc quidem sic se habent quando agimus cum creaturis, quæ nos possunt decipere. Diligenter examina, quod aliter tibi dicit, quod hic tibi promittit, & tuus hæreat intellectus, in eo quod ille narrat

redux ab Indiis, aut ille, qui tibi tendit iustitias, sed ad vocem Dei, sit ligatus, sit captivus, & illum tu in captiuitatem redige, non illi permittens, ut examinet, ut quæstioni subijciat id, quod Deus asserit: nam hæc illi obedientia debetur quod tamquam supremus Dominus præcipit, & tamquam prima veritas confirmat. Habes hic primum Dei iudicium, id est prædestinatorum, obedientiam simplicem ad Dei vocem, credendo id, quod ait, & faciendo id, quod præcipit.

Quibus notum est, quod in duobus illis fratribus Iacob & Esau nobis Dominus symbolum præmiserit populi Iudaici, & Gentilium: prædestinatus ille per gratiam Euangelii & hic in ordine ad eam reprobatus: sic enim Deus Rebecca prædixit, quando geminos gellabat in utero. *Dux gentes sunt in utero tuo, & duo populi ex ventre tuo diuidentur.* Quæ verba huic proposito conuenienter expendit Apostolus. Quod si à Deo scisciteris, quænam futurae sint singulorum conditiones, tibi per Dauid respondet: quod ille populus prædestinatus obedientiam præstet voci suæ, adeo simplicem, ut quam primum illam audierit, recipiet. *Populus quem non cognouit seruiuit mihi, in auditu auris obediuit voci.* Talem mihi seruauit obedientiam, qualis supremo debetur Domino, cui seruire oportet nulla facta eius verbo oppositione.

Populus autem reprobatus eius examinaret verba & circa illa disputaret, maiorum suorum vestigia secutus, qui semper contradixit iis, quæ Deus & dicebat, & faciebat, eiusque verbis dubium ingererat, nec illa credebatur, similiter & eius mirabilibus defectum adscribebat. *Filij alieni mentis sunt mihi, inuenerat sunt.* Ecce quales illos describat D. Ioan. Christum circumdantes. *Circumdedebant eum Iudei, dicens: Quomodo unquam nostram tellurem & solum ex Christus, ait nobis palam.* Quomodo tandem nos decives suspensos? Si tu es Christus aperte nobis hoc indicato? Respondet Christus: *Millies hoc vobis dixi, & semper verbis meis vos posuistis aduersarios, & contradixistis per hoc ostendendo, quod non estis ex ouibus meis: si namque ex illis essetis, vel semel hoc dixisse sufficeret: Laqueus vobis non crederetis, &c. quia non estis ex ouibus meis.* Mirum

VI. Iacob prædestinatus, Esau signatur reprobatus: Iudeos & gentes. Rom. 9. 10. Ps. 17. 45.

26
Iudei
semper
Christo
contradi-
cerunt.

Mirum est, quam prouisi fuerint & perui-
caces, vt Saluatoris Christi verbis contradi-
cerent. Quando illis ait quis sit, replicant,
dicendo quod non teneantur illi credere: nul-
lus etenim in propria causa bonum fert te-
stimonium: & sic vidimus Sabbato præce-
denti, cum eum illis diceret: *Ego sum lux
mundi*. Obiecerunt illi: *Tu de teipso testimo-
nium perhibes, testimonium tuum non est ve-
rum*. Ab ipso requirunt, vt dicta miraculis
confirmet: quando autem illa exhibet, tur-
lus obiciunt vt illis verbo clarius d. cat
quod illo conatur iperiuadere. *Si tu es Chris-
tus, dic nobis palam*. *Circumulerunt eum*:
quando opera exhibebat, petebant verba, &
quando verbis affirmabat, opera requirebant.
Notandum verbum illud. *Circumulerunt*
quo D. Ioan. vitur: hoc etenim profundissi-
ma signat mysteria. Verbum hoc *circumulare*
in rigore, significat animo hostili & milita-
ri corona cingere. Sic Spiritus S. loquitur
quod Rex Saul persequens Dauidem, illum
in modum coronæ circumcingeret. Simi-
liter Christus prædicans Romanorum ad-
uentum super Hierusalem, & obidionem
futuram, sic ait. *Circumdabunt te inimici tui
vallē*.

1. Reg. 23.
26.
Luc. 19.
45.

VIII.
Et Dei
veritate
in iniu-
stia de-
tinent.

Rom. 1. 22

Præponit nobis illos Euangelista acce-
dentes ad Christum animo hostili, vt illi
contradicere: & meo quidem iudicio pa-
teat de illis intelligimus quod Apostolus
Paulus dixit de Philosophis illis inflatis, re-
probis, & præcitis quorum non toleranda
impietas grauissime diuinam prouocauit iu-
sticiam. Duo de illis enuntiat: vnum: malam
arguit in eorum intellectu dispositionem:
Dicentes se esse sapientes: stulti facti sunt. Al-
terum: malam ostendit in voluntate disposi-
tionem: etenim diuinæ se veritati opposue-
runt, eamque iniuste detinuerunt: *Qui ve-
ritatem Dei in iniustitia detinent*.

Rom. 1. 18

IX.
Philoso-
phi nihil
credunt,
nisi quod
ratione
probatur.

Primo: dicit quod in eo ipso, & per idem
ipsum, quo ostendere se voluerunt esse sa-
pientes. Stulti facti sunt: quo peruersam de-
clarat dispositionem eorum in intellectu ad
diuinam recipiendum veritates. Sapiens dicitur
apud Philosophos ille, qui rem cognos-
cit ex causis suis & principiis: & tunc di-
citur, quod quis se sapientem ostendat,
quando proposita illi aliqua re, eiusdem cau-
sas inquit, & principia. Quæ circa dice-

bant illi Philosophi, quod credere res pro-
positas, nulla præhabita clara ratione, pro-
prium esset simplicioribus: sapientes enim
non eis fidem adhibent, nisi illis ratio eius-
dem assignetur. Sic refertur de Aristotele:
dum enim die quodam in manus eius liber
incideret Geneleos, quem Moyses conscrip-
sit, primam illam cepit legere propositionem:
*In principio creauit Deus cælum & ter-
ram*, & iterum progrediens in eiusdem le-
ctione, sperans quod prædicta confirmaret,
nullam autem aduertens probationem, li-
brum abiecit, dicendo: *Bene dixisset iusti-
cius, si probaret*. Ad Philosophos peruenit
diuina veritas: etenim absque dubio illam
sepius audierunt, & eo quod ad eorum au-
res peruenit id, quod Prophetæ, & alij de
populo Dei dicebant, vt probat D. Clement.
Alexand. sed volentes se sapientes ostende-
re, petebant vt illa rationibus ad credendum
probarentur. Quo factum est, vt stulti
facti sint, & obsecratur habuerint intelle-
ctum: grauior etenim dari non potest
amentia, quam velle Dei veritates intelli-
gere ad illas credendum: quia non debent in-
telligi, vt credantur, sed ex opposito, cre-
di debent vt intelligantur: vt diebus præte-
ritis diximus: nam idcirco hanc statuit I-
saias propositionem: *si non credideritis, non
intelligetis*.

Secundum: quod de illis dicit hoc est:
Veritatem Dei in iniustitia detinent. Quæ
verba licet altero die vno sensu explicau-
rimus, alterum tamen habent mirabilem,
& plane mysticum, quo demonstrat Apo-
stol. reprobam in eorum voluntate disposi-
tionem. In intellectu suo Dei veritatem mi-
nime receperunt: unde deficiente illis hoc
fræno, soluti habentis in quos suos sectari
sunt appetitus, quo eorum voluntas in tan-
tam est delapsa malitiam, ut non solum hanc
non crediderint veritatem, quæ ea, quæ
oculis suis cernebant, illis clare propone-
bat: sed ducte se illi opposuerunt, ingres-
sum illi prohibentes. Omnes has creaturas
tali creauit Deus ordine, vt veritatis Dei es-
sent tubicines: quod ipse vnus sit, solus, om-
nipotens, æternus, & omnium earum crea-
tor, quod nulla earum Deus sit, sed factura
illius qui Deus est, quod singula & omnes
simul illas Prophetæ Regij voces attollant:
Ccc. 3. Ipsa

X.
Vnde in
tot vitia
corruc-
runt.

Pl. 99. 3. *Ipsi fecit nos, & non ipsi nos.* Quilibet eorum conspecta veritatem illis Dei proponebat inuisibilem. Inuisibilia Dei, per ea quae facta sunt, intellecta conspiciuntur. *Ecce. Ita ut sint inexcusabiles.* Illa, quae videbant, clare illis demonstrabant essentiam divinam veritatem: sed tanta erat voluntas eorum perversitas, ut ingressum illi negarent, & violente eam decernerent: ne intellectum eorum ingrederetur. Ipsa illis clare se proponebat, & ipsi illam cognoscentes, eidem adversariis sunt, & ingressum impediunt, non sine gravi iniuria: mendacio vero confenserunt ingressum, tantorum Deorum adeo vilium & immundorum, quos adorabant. Hoc est quod ait Apostolus. *Veritatem Dei in iniustitia detinent.*

XI. Metaphora.

Er metaphora sumitur à tumultu seditioso civium in Regem suum, qui alium pro suo cerebro constituunt, ut Rex si cum autem Rex legitimus accedit, & suam querit intrare civitatem, portas illi praecludunt, ingressum negant, & tormenta bellica in eam dirigunt explodenda. Hoc ipsos fecisse demonstrat Apostolus. & per hoc se reprobos esse significavit: idcirco permisit Deus, ut in tam execrandas laborarent ineptias, ut adorarent colubros, bufones, lacertos, & alia, quae refert Apostolus: *Idcirco tradidit illos Deus in reprobam sensum.* *Ecce.*

27 XII. Tales fuerunt & Iudaei.

An reprobos illos notasti, nobis ab Apostolo descriptos? Tales ergo fuerunt illi ex Evangelio, quos nobis proponit Evangelista Christum circumdantes. *Circumdederunt eum Iudaei.* Primo, malam eorum perpende in intellectu dispositionem: etenim eo nomine, quod sapientes sint, volunt Dei veritatem examinare, & hoc ipso stulti sunt, & obcaecantur. *Quem suam animam nostram tollis? Si tu es Christus dic nobis palam.* Sumus nos huius plebis oculi sapientes & magistri, quod enim nobis credendum est, prius hoc nobis evidenter est demonstrandum: quod si populus ut simplex in rebus certificandis non haereat, nobis similibus non est assentiendum, nisi illas nobis confirmes evidenter. Hoc supposito principio quidquid Christus dicebat, praeedicabat, & operabatur, perpetuo subiciebant examini. Quando proponebat illis veritatem, dicebant, quod illam non deberent credere: quandoquidem

nullus bonum fert in propria causa testimonium: Tu de teipso testimonium perhibes, testimonium tuum non est verum. Volumus, ut, hoc, quod dicis, operibus confirmes. Fiat, opera demonstrat, & die quodam cum ea examinaissent ut iudices, dicunt ea vir vilius esse momenti, & communia: alias quod virtute haec patretur diabolica: alias quod haec sibi non sufficerent, nisi clare illis verbo loquatur: quid plura? Declarant, quod sint sapientes, ac proinde nihil illis sit credendum, nisi quod viderint: unde in omnibus quae Christus aut dicebat, aut faciebat, se itauebant examinatores & ea in quaestionem revocabant, dicendo: *Quomodo proprium illis verbum. Concionatur & sublimitate perorat: haerent ipsi in inquirendo: Quomodo hic literas scripsit, cum non didicerit? unde huic sapientia? Proponit illis SS. Sacramenti mysterium & profiliunt omnes in medium obiectantes: Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum? Caeco à natiuitate lumen restituit, ut per illud eorum animabus lumen infunderet, & omnes conveniunt & inquirunt. Quomodo? Itaque quando verbis veritatem illis proponit, dicunt se opera, flagitare: quando exhibet illis opera procedunt, & dicunt se audire velle verba clarissima: *Dic nobis palam.**

Habes hic illud Apostoli. *Dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt.* Hoc ipso intellectu obtenebrati sunt, & satutum imperium sequentes passionum, eorum impletur voluntas invidia, & pervertitur iniquitate: ut dicere liceat: *Veritatem Dei in iniustitia detinent: nam animo se se opposuerunt adeo rebus veritati, ut manifestam illi inuulerint ignominiam, iniustitiam & violentiam, qua illam detinuerunt, nec ingredi permiserunt.* Erat haec veritas dominia legitima, cui se subdere tenebantur, iuxta foedus initum & constitutum, quo Messiam recipere aduenientem: *Quam aperte veritas haec accedebat in eorum animas ingressura? Illam Christus per diuinum verbum suum mittebat: *Sermo meus veritas est.* Quam efficaciter & fortiter tentavit ingressum nunc per auditum, cum gratia & eloquentia, qua Christus illam proponebat, & quidem tanta, ut ipsimet obstupescerent: alias per oculos, prodigiis adeo caelestibus nam per illos videbant quod illa*

XIII. Christi opera sepe volebant examinare. *Ioan. 7, 15. Ioan. 6, 55.*

XIV. Veritatis se se opposuerunt.

illa faceret ad eiusdem confirmationem adeo
suprema : vt ipsimet faterentur hæc suffice-
re, vt totum mundum in fidem suam pellicer-
eret. Quod si veritas Dei maiores ad in-
gressum vires adhibuit, non minores illi ad-
hibuerunt, quibus illam repellerent & ab
ingressu procul arcerent. Eius cernebant mi-
racula à quibus realiter conuincbantur, &
hanc cognoscebant veritatem, prout postea
dicendum. Cum esset legitima domina at-
que vt talis cognita, detinebant illam ne in-
traret suæ violentia malitiæ : ideo dicitur:
In iniustitia detinent. Ecce quam graphice
D. Ioan. illos deserbat. *Circumdederrunt enim
Iudæi, &c.* Quasi bellum inferentes illi, &
oppositionem. Si nonnulli forent tam a-
nientes vt solem circumdarent, quasi ra-
dijs lucis eius vim vellent inferre, cona-
ti illam detinere ne ad oculos intraret,
illos ocludendo & obturando; tales sunt
illi de quibus prædixit Iob: *Ipsi rebelles fue-
runt lumini.*

Iob. 24. 13

Habes hic apertum reprobatorum symbo-
lum, hominum, quibus anima tanta reple-
tur malitia, vt Dei veritati negent ingres-
sum, imo illam impediunt forasque manere
patiuntur. Tu perpende, vtum ex illis vi-
uas sis: licet enim ita sit quod ex illa possi-
mus iudicare principaliter vt reprobos &
præcitos ipsos hæreticos, qui non solum
non audiunt cum omnis voce Dei, quam
illis per Ecclesiam suam proponit, sed illam
velint examinare, illi sese opponant, & nul-
lum permittant ingressum: pariter possemus
aliquo modo iudicare, quod hinc timere
possint nonnulli Christiani sese inter repro-
bos esse numerandos. Quoties ad te Dei
veritas verbumque accessit, & illud tu co-
gnosces, nedum illi nolueris dare introi-
tum, sed iniuper illud ab ingressu iniuste
cohibuisti, tanquam si legitimo patrifami-
lias quis in domum suam ingressum impedi-
ret. Quod si dedisses ingressum, tecum Dei
veritatem adduxisses, & cum legitima sit
ipsa domina, hanc animæ tuæ domum gur-
bernaret. Dico mihi tot diebus quibus iam
prædicamus, & quibus omnibus ad te veritas
accessit diuina, quam vel quas ex illis tibi
retulisti? Post tot auditas conciones, quæ-
nam obsecro veritas ingressa est sedemque
sua in corde tuo permanentem? Aliquoties

XV.
Etiam
Christia-
ni verita-
ri se op-
ponunt.

à nonnullis vestrum inquiri, qui sermones
frequentatis, vt mihi dicatis quid ex illis
vobis superfluit, & quid animæ vestræ
collegistis: dicit hic, labilis sum memoriæ,
dicit aliter, oblitus sum: respondet ille,
labore iudicio. Non est hæc ratio prin-
cipalis, sed quod accedenti veritati in ani-
mam vestram ingressum minime concessis-
tis, vnde hic, vbi illa dicitur & proponi-
tur, ipsa remansit. Numquid audisti verita-
tem à predicatore tibi propositam, quod
tibi vitæ tuæ interesset affectum hunc pro-
cul arceri sensualem, & manu mittere
mulierem: hanc impudicam: tu vero a-
morem illum ad nummos abnegares, &
aliena restitueres: tu autem illicitas illas
omitteres luxurias quibus immemor tui
tuæque animæ detineris? An hæc intra-
uit veritas? An sumpsit in corde tuo do-
micilium? An procam dimisisti? An ma-
leparata, dixerit melius male sublata re-
parasti? An in teipsum reuersus es, quo
vitam aggredieris, qualem decet diui-
no consecratam obsequio? Ingressum ve-
ritati num dedisti? Totus es in exa-
minando: quomodo manu mittam mulie-
rem: quo namque die, non illam vi-
deo, sic languero vt mihi deficere vita vi-
deatur? Quomodo facultates restituum,
quas iam in sanguinem mihi conuertisti?
Cave, ne tibi dicat, *Vos non creditis: quia
non estis ex omnibus meis. Oves meæ vocem meam
audiunt.*

11.
§. 14. Oves meæ vocem meam au-
diunt, Indiciam est prædestinati au-
dire vocem Dei, eius seruando legem:
sicut reproborum, illam transgre-
di.

Non solum vox Dominus noster his
verbis: *Oves meæ vocem meam au-
diunt:* signum declare suorum præ-
destinatorum, quod nimirum omnium sim-
plicitate vocem suam audiunt ex parte in-
tellectus, credendo, nec verborum suorum
examinando veritatem: sed etiam ex parte
voluntatis illam ad amissum impiendo,
vnde.

28.

1.
Audite
vocem Dei
id est ex
obedire
simplici-
ter.

nec discutendo utrum mihi hoc expediat, quod mihi Deus imperat vel utrum illud in aliud differam tempus: quia iuxta diuinum idioma, audire verbum eius, nedum est dicta credere, sed mandata operibus implere. Nota sunt etiam vulgo verba Prophetæ Samuelis ad Saulem Regem Israel. Præcepit illi ex Dei nomine, vt exercitu suo comparato inuaderet Amalecitas & omne, gladio cadente, viuens obtruncaret, non homini parceret, non gregibus, non armentis, &c. Ab ipso Rege vique ad vilissimum subditum, ab ipso tauro generosissimo vsque ad minimam ouiculam cuncta demoliretur. Audire hæc verba Saul, non illa custodire: quia vitam concessit saltem ipsi Regi, & armentis peperit melioribus. Ipse accedit Propheta, atque: dixit mi Rex,

II.
Saul eo
Imodo il-
lam non
auduit.

1. Reg. 15.
10.

Quare non audisti vocem Domini? Quis tibi quid mihi imponit querit Rex? Imo, audisti vocem Domini & quidem bene, ad cuius confirmationem, quam primum eius intellexi mandatum, copis meis aggressus sum Amalecitas. Imo audisti. O quantum falleris, rege fallis o Rex? Noueris quod secundum Dei vocabularium, audire eius verba, non solum significet auribus illa percipere, sed illa perfecte custodire, nullam de illis mouendo quæstionem. Cum autem hoc non feceris, dico: Non audisti vocem Domini.

Ps. 80. 12.

Eodem modo, vt Dominus de populo suo per Dauidem grauitèr quereret, quod sua minime seruasset instituta, sic ait: *Non audisti populus meus vocem meam.* Et nihil innocuo frequentius, atque sæpius hæc phrasim repetitum. *Si audieris vocem Domini Dei tui, si non audieris vocem Domini Dei tui.* Eo modo, quo medicus infirmum alloquitur: si audire me voluisses, iam salutem obtinuisses, & contra eum expostulari, quod præscripta sua haudquaquam impleuerit, atque illi: audire me noluisti. Hic liquido constat prædestinatorum indieium: Audire scilicet vocem Dei ouina simplicitate, hoc est, illam exequi, & opere perficere, nulla proposita contradictione, nulloque examine, utrum bona sit, nec ne. Domine, quomodo diligam insensum mihi inimicum, quomodo inustam mihi remittam illi iniuriam, honor meus vilescit & in oculis mundi despicior?

Deut. 28.

III.
Qui sūt
qui Dei
vocem
non au-
diunt.

Quomodo bona illa restituoam: etenim in pauperem decidam, nec amodo per ciuitatem potero, vt feci, ambulare pompaticè? Quomodo carnem meam mortificabo: nam illa ipsa est, in qua vivo? Hancine moues voci diuinæ quæstionem? Signum non habes ouis illius (inquit D. Chrysostomus) etenim Deus supremus est Dominus, & Domino debetur obedientia, supremo vero Domino talis obedientia, qua nulla superior. Hæc vt sit talis, tam stricta esse debet & simplex, vt nullo modo velit examini lubijcere, utrum bonum sit nec ne, quod sibi præcipitur: utrum conueniens sit, nunc implere vel in aliam differre opportunitatem.

Hinc (teste D. Chrysostom.) supplicium illud emanauit, quo Deus vitum aliquem multauit atrociter. Ad eum accedit Propheta, atque Deus tibi præcipit vt alapam mihi infringas ferociorem, quæ mihi caput collidat. *Dicit ei in sermone Domini, percutite me, & verum erat: quia certis de causis, quas Deus ita disponebat, illud sic fieri conueniebat.* Replicat vir ille, & ait: *Quoniam obsecro, rei huius utilitas, si tibi caput collidero: Discutiamus utrum hoc expediat, nec ne: nullam etenim hic inuenio conuenientiam rationem: nequaquam hoc fecero.* Sicine, respondet Propheta, subijcis inquisitioni, utrum conueniat id, quod tibi Deus præcipit vt fiat? *Quia noluisse audire vocem Domini, ecce recedat à me, & percutiet te leo.* hic te in partes discerper, eiusque unguibus dilaceratus interibis. Nota loquendi phrasim: *Noluisse audire vocem Domini: quid hæc indicas? Quia non audisti simpliciter Dei mandatum, sed illud examinare voluisti: idcirco interibis: etenim omnes Dei, sicut non examinant veritatem, vt sibi propositam ab eo credant, sic nec iustitiam eius, vt mandatis eius obtemperent. Ad alterum accedit, idemque significat, Deus tibi mandat vt mihi caput contundas. Illico tantum alter Propheta pugnum impegit, vt caput vulneraret, sanguisque fluxerit vberior percussor examinatur, at solatur eum Propheta: nihil hoc te turbet amice, salua tibi sunt omnia, vitæque tutissima: nam hæc tibi Deus impertietur: quia vocem eius quia audisti simplicitate, *Inssus à Deo.**

3. Reg. 20.
35.

IV.
Nō simp-
liciter
obediens
punitur,
& sim-
pliciter
obediens
seruatur.

Propheta

D. Chryf. Prophetam percussione (loquitur D. Chryfost.)
Hom. 2. in quandon. idem quod illi res. asfarda esse videtur,
epist. ad curiosus de ea perferunt ut est, & simpli-
Rom. cit. erit non parati. pennis ex. remas dedit: potens-
Tom. 5. ser autem provocatus est, &c.

V. Considera, inquit D. Chryfost. Abraham
Abraham orem Dei quam simplicem diuine voci ser-
vt ouis uet obedientiam: dum enim illi præcipi im-
Dei voci molare filium vnguentum Isaac, non hæret
simplici dubius, non examinat curiosus, non mouet
ter obedi- molestus difficultatem aliquam, ex illis quæ
d uir. poterant proponi plurimæ, sed actum se-
D. Chryf. accingit executioni. Non curiose de mandato
seruatus est, sed iubentis dignitate perpensa,
mandatum dumtaxat adimplet. Notanda sunt
hæc uerba: Iubentis dignitate perpensa. Magni-
tudinem, maiestatem, & eminentiam perpen-
dit eius, qui hoc sibi præcebat. etenim
Deus erat, cui, sc. quia Dominus est, debetur
obediencia: cum supremus sit, suprema illi
debeatur obedientia, quæ omne procul abigit
flabium, & in eo quod mandat, reficidit tar-
ditatem.

En tibi primum iudicium satis planum &
secundum prædicatorum, illi sunt enim,
qui Dei uocem audiunt, hoc est, qui ad amul-
sim præcepta istius seruant, & instituta. Sa-
tis si quido constat hoc ex definitione præde-
natorum omnis. Theologorum omnium antesigna-
nus D. Thomas sic definit prædeterminationem.
Irregularitate ad uitam æternam per cer-
ta media. Quæ media magis conueniunt
ad æternæ uitæ consequentiam? Mandato-
rum Dei obediencia. Sic Christus adoles-
centi respondit interroganti: Quid facis nunc
ad uitam æternam persequeris? De uis ad uitam in-
tegritatem seruanda. Gradus per quos ad cœ-
lum scanditur, sunt Dei mandata, per illa sur-
sum ascendit & eo deuenies.

VI. Signum prædicatorum est pe-
fieri Dei mandata.
I. p. q. 23.
A. 1. & 2.
Mat. 19.
17.

Ve opinor, alludit Dominus ad illud Da-
uidici: beatus uir, cuius est auxilium ubi se,
ascensione in corde suo disposuit in ualle lacryma-
rum &c. ibum de uirtute in uirtutem, u. debuit
Deus Deorum in seon. Felicissimus ille, Do-
mine, tuus est amicus, quem prædestinasti,
tuisque donis præuenisti. Quis ille adeo fel-
lix? Ille, qui hæc in ualle lacrymarum mor-
talis in corde suo gradus disposiit & as-
censionis. Quamquam istæ? Dei mandata,
hæc etenim sunt tantorum scilicet graduum,
quanta sunt, quæ nobis præcepta manda-
uerunt. Ille, qui d. vno ad aliud ascendit, &
Hieron. Bapt. de la Noza. Tom. 111.

juxta legis diuine præscriptum, modo hæc
modo alteram exercet uirtutem, crede fir-
miter quod ad cacumen pertingeret, quo uideat
Deum eoque in cælo perficiatur. Tutissi-
mum hinc expandas tuæ prædeterminationis in-
dicium. Ut tutissimum arbitris iudicium,
quo iudices, utrum aliquis futurus sit opu-
lentus, si uideris eum, & in lucrando dili-
gentem, & in seruando sollicitum: etenim
hæc sunt illa media ad diuitias aptiora, nempe
pe lucrari & custodire. & quando uideris
aliquem optime mediis insistentem, quibus
finis obtinetur, ferre sententiam, quod illum
sit indubie conuicturus.

Mihi firmiter persuasum hoc fuisse primo
intantum Prophetæ Regii, nobis in suis
psalmis iudicium assignare, quo coniecturari
possit, quis prædestinatus sit, & quis repro-
batus: unde primum orditur psalmum nullo
præambulo, nulloque titulo. Beatus uir
qui non abiit, &c. Beatorum appellat, non
eum, qui iam est in possessione, sed in spe bea-
titudinis, q. d. in motu, qui firmiter spe-
rare possit sibi que iohde. pollicetur beatitudi-
nem certamque prædeterminationem. In He-
braico primo uerbum legitur in plurali t
q. circa, q. uerbi illius vim retinet, le-
gunt Beati uirum uir, q. d. milles vocare po-
tes uirum illum beatum, plenisque buccis
illi suam prædicere beati uirum, & si mil-
le forent, omnium posse sperare fructio-
nem. Quis est iste o Rex sanctissime? Qui
non abiit in consilio impiorum, &c. Scilicet in
lege Domini uoluntas eius. Ille, qui ex vna
parte omnia uirat genera peccatorum: hoc
enim significat: Non abiit, non peti, non se-
dit, atque ex altera totus incumbit legi diu-
inæ custodiendæ. Subtiliter uocauit Agel-
lius, quod uerbum uoluntas in hebraico est
Hapher derivatum à uerbo, quod significat
amate, non taliter qualiter, sed tunc & toto
corde, sicut ille, qui amore si grati puella
formosissima: uir enim suos ab illa ohe-
dit oculos, erga illam totum eius studium,
cogitatio, cordis uoluntas, qua nihil præter
illam exoptat ardētius: quo uerbo s. Pa-
gina uirtus, ut amor, exponit, quo Prin-
ceps Schemorum filius Regis Erioc D. Gen. 34 13
nam filiam Iacob prosequēba ut: Amabat
puellam ualde, q. d. illi cor suum tradiderat,
ita ut aliud illi non faceret, ad aliud non
intenderet, aliud minime cogitaret, aliud
D d d d, præter

VIII. Hoc Da-
uid in
primo
psalmo
indicauit
Psalm. 10-

Gen. 34 13

præter illam nihil æstimaret. Figuram considera prædestinati, cuius voluntas sit in lege Domini, qui mandatis illius afficitur, velut puella purissimæ, mundissimæ, ac formosissimæ: non enim per diem aliud mente ruminat, & per noctem somniat aliud, nec loquitur, nisi de illa, nihil præter illam curat nec pedem aut manum movet nisi iuxta præceptum illius & institutum. Ille, ait

In Ps. 1.

Deut. 6. 6

Theodolet: qui implet illud à Domino constitutum, cum ait: *Evangelia verba hæc, que ego præcipio tibi domine, in corde tuo, &c. Meditaberis in eis sedens in domo tua, & ambulans in itinere, dormiens atque consurgens. Et ligabis ea, quasi signum in manu tua, eruntque & monumentum inter oculos tuos, scribesque ea in limine, & ostis domus tue, &c.*

IX.
Signum est reprobationis Dei legem transgredi.

Ille, qui divinæ negligit legis observantiam, inquit Danid, ille est reprobatus: *Non sic impius, non sic, sed tamquam pulvis, quem proicit ventus à facie terra.* Hæc est figura reprobati: pulvis quem tollit ventus à facie terræ: ille, qui velut pulvis impetu ducitur suæ passionis, velut turbine furioso: ille, qui se patitur impetu rapi passionis luxuriosæ ad vides mulieris inhonestæ, ut suæ vacet impuritati: ille, quem avaritiæ ventus impellit ad vîsuras, & iniquos contractus: ille, quem procella commouet ambitionis in superbiam, vindictam & proximi contemptum. Hic congrue servit illud, quod paulo ante diximus, hoc tuum esse debere studium, non utrum te Deus prædestinaverit vel reprobaverit, sed utrum Dei præceptis obedias, vel illa transgrediaris. Mattheum dat huic proposito periculis illa Isaia Prophetæ admonitio. Erant Iudæi admodum curiosi in inquitendis rebus futuris, & secretionibus pectoris divini dispositionibus: hæc de causa serviebant incantationibus, divinos interrogabant, præsertim eos, quos dicunt Pythones, & idola consultabant, fuitque hæc una ratio, inter ceteras, ob quam illa venerabatur. Quando volueris, inquit Isaia, futura cognoscere, & quæ Deus disposuit, certo conijcere, tibi que dixerint: consule Pythones, Aruspices interroga, quære à divinis: hæc nulla factio, & Dei legem eiusque consule testimonia. *Cum dixerint ad vos: Quæris à Pythonibus, & à divinis, &c. Ad legem magis quædam testimonium. Num inquitis, an hoc iancto sibi, vel infansio succedet*

Isa. 8. 19

omine? Quid tecum acturus sit Deus, vel agere deberet? Utrum te sit saluaturus, aut condemnaturus? Quid de te futurum sit? Quem vitam terminum sis habiturus? Illa ne quaeris à divinis & Astrologis, sed teipsum interroga, teipsum examina in ordine ad Dei præcepta: nam in tantum credere poteris, & bonos vel malos vitam tue coniecturæ succellus: in quantum legem Dei vel observaveris, vel fueris prævaricatus.

§. 12. Vocem meam audiunt. Indicium est Prædestinationis ad Dei vocem accurrere, sicut reprobationis, ad eam, quæ est diaboli sicut exponit Ieremias similitudine perditum.

ALio possumus sensu verba Christi intelligere, ut nobis secundum signent indicium, quo conijciamus, quis sit prædestinatus; nempe, ad dicitur vocem eius; hoc est ad vocem Domini statim accurrere, sicut ovis ad vocem properat Pastoris. *Omnes meæ vocem meam audiunt.* Miramur omnes instinctum, quem Deus auctor naturæ filijs suis infudit, quo parentum suorum vocem intelligant, speciatu incundum est, & quod sæpius expendi ouile agnorum in quo tota die conclusi remanent, oves autem matres per pascua obambulant & pascuntur; ad vesperam autem, dum illis aperitur ouile, & balantes ingrediuntur matres, videre licet inter mille oves, agnos singulos ad propriam recurrere matrem, & quomodo illam agnoscunt? Ingridiuntur matres balando, estque tam proprius cuiusque matris ad agnum suum balatus, ut nullam sit periculum, quod earum aliquis, nisi ad matrem suam sit accursurus. Dicit mihi; patre agnelle, quis te vocem illam edocuit? Heri natus es, & vix matrem vidisti, & jam illam agnoscis? An hoc tibi Pastor vel quis alius indicavit? Dixit mihi hoc ovis matris meæ vox, quæ visceribus meis ita correspondet, ut quam primum illam audio, illam inter centum millia dignoscam. Statue ad hoc latus regem omnium atque ad aliud caprarum: colloca in latere ovium hircos caprarum: & ad latus caprarum agnellos, balent oves, balent capræ, non est quod timeas hircos caprarum, ad oves res, auturos.

f.
Agni ex balatu oves matres cognoscunt.

X.
A lege Domini peccanda virum his prædestinatos.

Carfuros: etenim non est illa vox, quam audiunt ipsi, nec agnello ad captas recurfuros: non enim est illa vox, quæ ipsis satisfacit: sed quantumvis larvati essent & igno- rantes, quinam sint hirci, & quinam agnelli ex vellere, tamen illos agnosces ex auditu vo- cis, quam audiunt, & ad quam recu- rrent.

L.A. com- ment. in Hier. 6. 17 Rom. 1. 18 Exo. circa finem.

II. Hoc magis obset uatur in perdicibus.

Licet autem hoc cunctis commune sit ani- malibus, & anibus, potissimum tamen est perdicibus, sicut ex opinione D. Hieronym. & prius Originis hoc Propheta dixit Iere- mias: exponens naturæ secretum in perdicibus observandum. Perdix ex natura sum- moperè pullos exoptat: cum enim adeo salu- bris sit hominibus, indidit illi Deus plures concipiendi pullos appetitum: unde illis est familiare sibi mutuo ova suffurari, suisque adiungere, fouere & excludere: ex quo con- tingit aliquoties, ut vna perdix viginti sub alis suis ova foueat, quæ omnia excludit, & non nisi decem sunt illi propria. Quo- modo autem illa nutriat, vel non, est mihi incognitum: scire sufficit, quod in hoc na- tura mirabiliter operetur, sicut videmus in felibus, & canibus, qualiter catulos suos enutrit. In quo igitur cuius sint ova dignoscemus? Notate licet putamine pullos excludos, dum in perdicibus socie- rare, quæ illos excludit, quam primum sen- tiunt legitimum vocem parentum eorum quemlibet propriam matrem agnoscere, & hanc deserere, & illam sequi illi vim in- ferente voce, quam audit naturali. Unde contingit aliquando, ut perdix quæ mul- tos excludit pullos, hac de causa ab omni- bus sola destitatur. Hoc teste D. Hieron. significauit Iereemias. *Perdix fouet, quæ non peperit. Ecce illiusus, & non in iudicio, in dimi- dio iterum suorum derelinquet eas, & in nouissi- mo erit insipiens.*

Gen. 17. 11

III. Deus autem dilectus est filio- rum.

Ioan. 1. 12

Cupidissimus est Deus filiorum & laeten- tium quibus vitam largitur æternam & æter- nam; dque tam auide, ut ea de causa tantum- modo descenderit de cælis in terram, ut no- bis potestatem daret, qua filii Dei efficere- mur. *Dei dei est potestas: filios Dei fieri, &c. Et verbum caro factum est, &c.* Illud & In- terprete D. Chryl. idem est ac *Quia vel ideo*: q. d. ex eo quod filius Dei naturam as- sumptit humanam, emanant, quod homo possit fieri De. filius: in illum finem, mor-

tem passus est adeo crudeliter: *Ve filios Dei, qui dispersi erant congregaret in unum.* Filios suos congregauit, qui sub alis perdicis late- bant infernalis, quos mundus iniquitatibus suis atque idololatriis sibi subiecerat. Dia- bolus eodem modo omnem mouet lapidem ut nos sibi congreget, & sub alis suis hos & illos comprehendat. Hinc oritur, quod Deus plurimos habeat pullos, quos sub alis suis fo- uet, atque inter illos nonnulli sunt, qui illius non sunt per æternam prædestinationem, sed sunt diaboli per æternam reprobationem. Si- militer & diabolus multos sub alis suis fouet & enutrit, qui non sunt eius, sed Dei per æ- ternam prædestinationem: unde cognoscant quinam cuius sint? Attende ad cuius vocem accurrant.

Ioan. 12. 31.

IV. Etiam diabolus pullos ex optat.

V. Unde dig- noscantur

Habet Christus duodecim suos Apostolos velut ova quæ semen esse debebant Ecclē- siæ suæ, & inter illa vnum erat, quod non erat filius Dei per prædestinationem, sed dia- boli per reprobationem & hic erat Iudas: quod esse Christus primo protestatus est, ut nemo crederet, quod ipse aberraret, & non cognosceret quinam essent, quos sub alis suis protegebatur. *Ego scio quos elegerim. Nummo ego vos duodecim elegerim, & ex vobis vnus dia- bolus est? Quomodo cognoscetur? Atten- de, dum Pater illius diabolus vocem emit- tat. Congregatos habet Christus discipulos suos: venit diabolus, & ad illius cor modula- tur, expediens forte medium inquirere, quo pretium sibi compareret vnguenti: effusi à Mag. Ialena: confestim auscultat illum, au- dienque de consortio surgit Redemptoris, eiusque discipulorum & abijt, & egreditur.*

Ioan. 6. 71

VI. Quod vo- cem au- diant Dei vel diabo- li.

Continuo exiit. Illico patrem suum sequi- tur diabolus, & vnus alium sequi tur dia- bolus diabolus: quia filius erat diaboli, quod paterfecit, ad vocem eius Euro- citius accur- tendo. Hoc est quod D. Iohannes dicebat Ap- post. plures fouebat aquila illa regalis pullos sub alis suis qui audita voce hæreticorum & pseudo-apostolorum, illo cælestio teste ad hos recipiebant. Videti illos, inquit D. Ioha- nes: Ne mireris: *Ex nobis prociuerunt, sed non erant ex nobis, nam si iussent ex nobis, permanissent usque nobiscum.* Non erant illi ex filijs Dei: si namque fuissent, non illos post se vox rapisset Satana: nam vocem suam illis indicauit per ministros suos hære- ticos.

Ioan. 13. 2

1 Ioan. 2. 19.

31 Pariter protegit multos diabolus sub aliis suis, & peccatis immeros, qui filii tamen sunt Dei per prædeterminationem, sed cognoscuntur: quia a Deo acclamante confestim vocem eius audiunt, illurgunt, & demoni valedicunt, & Patris sui seclantur vestigia legitimi. Quot mensibus perdidit illa tartarea sub aliis suis Davidem detrahit, &c. Et quam defes quam immemor sui, quam contentus sub illis videbat: Veram accedit Deus, & per Prophetam Nathan vicem illi vocem intonat, & verbo illo modulatur, quod illi proponit: & ecce divini Patris sui vocem agnoscit. Satanam deserit, atque ad Deum confugit, petitque supplicat. *Sub umbra alarum tuarum protego me.* Idem Magdalene contigit, ut mane dicendum est; idem Petro: illum etenim diabolus sub aliis suis frigidissimis continebat timore percussum: nam ad tacitam vnam vocem, qua Christus vi u suo illum alloquitur, illis egreditur: *Egressus foras stetit.* Quid de Paulo reteram: quem adeo firmiter aliis suis Satan constringerat, quam primum Dei percipit vocem acclamantis: *Saule, saule, quid me persequeris?* De sub aliis foras profilit, illum secutus ait. *Domine, quid me vis facere?* Hoc enim est, quod ait: *Continuo non acquiescit carni, & sanguini.* Hoc ipsum, ut arbitror indicavit D. Lucas accidisse postquam D. Paulus Antiochie verbum Dei disseminasset, cum plures ad concionem convenissent: *Crediderunt quotquot erant præordinati ad vitam æternam.* Omnes illi, quos æterna prædeterminatio in Dei filios adoptauerat, de sub aliis Satanæ prodierunt, & egressi per viam filii in Deo fideles adhererunt.

VII. Hinc amice, te ipsum examines, utrum ovis sis Dei: perpende utrum audiens vocem eius continuo de sub aliis demonis assurrexeris, & Patrem tuum secutus fueris caestem. Ignoscat mihi Deus, quot vocibus intus in corde tibi Deus acclamavit, quot motibus conscientiam perturbavit, quot pulsibus cor inquiescit? Christiane, mente sedulus reuolue vitam hanc tibi præterlabi, caue ne forte tibi mane nullum elucescat, perpende dæmonem te expectare ut te deuoret: ut quid amiram non deseris, quæ tibi salutem, opes animamque perdidit? Ut quid minime restitit, quo iurges, pauperum incipumque sanguinem contra te in coelum usque vociferantem? Quæ iniuriam non remittis,

quod impedit ne à Deo indulgentiam conseruaris. Quot vocibus ore prædicatorum acclamat? Quid tota facimus quadragesima, ceterisque diebus inueneris implentes Dominicum præceptum. *Quasi tuba exalta vocem tuam, & annuntia populo meo scelera eorum, clamamus, & vociferamur.* Videamus an audiuit? An veltulit? An proeam dimisit? An cum fratre tuo scedera sanxisti amicitia? An peccata tua stibus abluisti? An pauperum necessitati subuenisti? Ah charissimi dicere possum illud Pauli, *Timco vos ne forte sine causa laborauerim in vobis.* Hoc autem aduerto quod vix ad Deum accurratis, vestra confestim peccata, & communicastis: & ecce ad primam diaboli vocem, accurratis, amittis, illico in domum illius ad vestras voluptates, confestim ad tabernam lusoriam in vestram ruinam, actum ad murmuracionem, repente ad vindictam, festinato ad usurariam concoracionem: ut merito queratur Deus, dicatque prædicatori, quod olim Moysi, qui cum parumper abfuisset à populo, confestim ille mille se criminibus iniquauit: *Recesserunt cito de via, quam ostendisti eis.* Auditis hic Dei verbum & vnam proponitis terere virtutis, vniique desistere, & egredimini ab Ecclesia, sed quam primum minima vos diaboli voce, compellat, iam vestra abducit vos sensualitas ad libidinem, iam ad illicita lucra trahit vos auaritia, iam ad vanitates pellicit vos appetitus, & ad vindictam ira vos prouocat acerbissimam.

Quoties, & heu quantis contigit quod ait Propheta Ieremias animæ econtigisse, quam in Symbolo describit oliuæ, interprete D. Gregorio. Oliuam contemplantur Propheta formosam, vberem, fructiferam, bacisque grauidam, tantumque placuit illi ut mille impertiret ei benedictiones, aliunde vox auditur incognita oliuam alloquens, & momento temporis ignem concipit oliua vehementissimum, quo tota perit eius vberitas, pulchritudo, gratæque speciositas. O malefautam oliuam! *Oliuam vberem, pulchram, fructiferam, speciosam vocauit Dominus nomen tuum: ad v. com loquela, granis exarsit ignis in ea & combusta sunt fructus eius.* Illam ut perditam reputa, quæ ad vocem adeo exiguam, quam audit, adeo vehementi flamma succenditur, ut

Isa. 58. 11

Gal. 4. 11.

IX. Pullus diaboli oliuæ comparatur Hieremia. Ho. 12. in Ezech. ad finem.

tota.

tota consumatur. *Ad vocem loquela*, *grauis exacte ignis in ea*. Sic legit & interpungit. D. Hieronym. & damnatam illam ætates antiam, in qua tam cito vox illa diaboli operatur. Quoties te conuertis ad Deum, & scelerum tuorum poenitens confiteris, plures elicit actus contritionis, vitæ proponis emendationem, mille voluntas tua floret desideris, usque piissimis, cogitas lamenta poenitentia, pauperi subuenis, adiuuas hospitale: oīua videris spei cœlestis vitæ digne speciosa: verumtamen ad vitæ diaboli voculam: *Ad vocem loquela*. Ad vnicum verbum, quod tibi per os dixit puella adhuc soluta, ad vnum signum, quod tibi significauit, ad vnam loquelam qua te ad lux pellexit venustatis aspectum, ad vnam reprehensionem lucri quatuor tetrae orum, ad vnum indicium quo tibi proponit conuenire hanc vel illam honori tuo impendere diligentiam, igne exardescis subito concupiscentiæ, cupiditatis, itæ, vindictæ & appetitus. *Ad vocem loquela*. Caue tibi, ne sis de numero præscitorum. cum ita dispositus sis & paratus ad Satanae vocem audiendam: oues enim Dei diuinam audiunt vocem & accurrunt.

§ 13. Vocem meam audiunt. Sicut signum est prædestinati, vocem audire Dei, qui est ipsa veritas, sic est præsciti mendacis dolisque inhære, prout visio Michæa declarat.

32 **A**liud signum, intendit Dominus verbis illis indicare proposito suo cōuenientius quo oues designat, & confirmet Iudæis eos ex illis non esse: *Oues meæ vocem meam audiunt*. Gravem cum illis haberat contentionem: & illi multum suam extollebant dignitatem, dicentes: filij sumus Abraham, de quo multam habuere inter se questionem, & tandem aperte dixit illis Christus: vos Abraham non estis filij sed diaboli, *Vox ex patre diabolo estis*. Probatque illis hoc quia vocem eius non audiebant, nec fidem verbis adhibebant. *Non credidit: quia non estis oves meæ*. Si namque ex illis electis, audiretis vocem meam, quia *oves meæ vocem meam audiunt*.

Christus & diabolus sunt sibi mutuo contrarij: Christus est ipsa veritas. *Ego sum via, veritas, & vita*. Eius verba adeo vera sunt, vt prius terra cœlamque deficeret, quam minimum eorum interiret: & ideo de cœlo descendit in terram, vt eam doceret & prædicaret. *Ego in hoc natus sum, & ad hoc veni in mundum, vt testimonium perhibeam veritati*. Hinc collige, quod omnes, qui Dei sunt, audiunt vocem eius. *Omnis qui est ex veritate, audit vocem meam*. Diabolus est ipsum mendacium & fraus, fallax & mendax: pater fraudis & mendacij. *Cum mendacium loquitur, ex propriis loquitur: quia mendax est, & pater eius*. Ex his sequitur quod illi qui filij sunt diaboli mendacium audiunt, & hoc illi quadrat, a que in illis locum habet & mansionem. Indidit ipsa natura (recte D. August.) filius quandam cum parentibus conformitatem: etenim nihil magis conuenit filiis, quam parentum conditiones: leuculo receris edito accrescunt vngues, fortitudo & parentum suorum pectoris robur: agno statim excreuit alba blandaque lana, qualis est ovis, ex qua gignitur: lupo nihil magis conuenit, quam voracitas: cum hæc sit parentibus illius naturalis. Veritas Deo est naturalis: etenim est veritas per essentiam: vnde nil magis eius quadrat filiis & eis fixius inhæret, quam veritas. *Omnis qui est ex veritate, audit vocem meam*. Sed nec aliquid est, quod filiis diaboli magis conueniat, quam illud, quod ipsi adeo proprium est, & malitiæ suæ naturale, sicut mendacium, quandoquidem proferre mendacium, sit naturale daemoni.

Hic attende signum ouium Dei hoc esse, vt amice sint veritatis, hanc audiant, hæc illis inhæreat, hæc apta conueniat: nunc autem vt cognoscas, verum ex illis sis, perpende num veritatem frequentes vel mendacium: verum tuus agendi modus simplex sit, & candidus, sicut ouium, vel subdolos & fraudolentus: quod si ita sit time, ne sis de numero Præscitorum. Iudæos attende in quibus D. Ioan. nos talium proponit imaginem: quam pleni sunt duplicitate verbis subdolis, & astutis intentionibus. *Circumdeverunt eum Iudæi dicentes: Si tu es Christus ille nobis palam*. Circumdeverunt eum, quasi illum vellet apprehendere, & fraudibus irretire: quod iam impossibile est, vt nobis elabatur. *Coronaciogunt illum admirabili, quia reprobus oīua*

I. Christus & diabolus sibi contrarij: Christus veritas, diabolus mendacium. *Ioan. 18. 37.*

Lib. cont. Mendac. c. 4.

Ioan. 18. 37.

II. Iudæos fallacia.

D d d d Saul

Saul Dauidem circumcingebat : etenim co-
pis suis Dauidem in monte sic concluso-
rat, ut nec in vnam, nec in alteram desle-
te partem posse videretur, nisi cum passeri-
bus iustum per acra alis instructus euola-
ret : Quosque animam nostram tollis, &c.
Euge Domine, simus amici, & pacifice
questionem nostram dirimamus? sanum
est nobis desiderium, & opinio, quam de te
habemus, adeo præclara est, ut animo
proposuerimus ea sequi, quæ nobis indica-
ueris, Non inferiora de tua credimus vitæ
sanctitate, quam de moribus Ioannis Bap-
tistæ, nam cum tanta fulgeret opinione san-
ctitatis, ut multi eum esse Christum opina-
rentur, tandem conclusimus illum accedere,
quatenus ex ore suo nobis veritatem, sicut &
fecit, explicaret.

Opera tua cernimus admodum prodigio-
sa, & doctrinam tuam intelligimus supra
modum admitandam, unde populus hæ-
ret anxius, vtrum tu sis Messias, vel non :
& toties quoties te de hoc percunctati su-
mus, respondes metaphorice, & verbis equi-
uocis, adsumus animo parati is, quæ dixe-
ris consentire, & tantum expectamus ut a-
perite nobis loquaris, ne nos (amabimus)
detineas suspensos: Si tu es Christus dic nobis
palam.

Notandum ex D. Augustino proprium
fuisse Iudæis vocare Christos ipsos Reges
& Sacerdotes: etenim Christus vultum si-
gnificat, & apud Iudæos Sacerdotes tan-
tum & Reges vagebantur, quia vero scie-
bant quod Messias, quem expectabant, fu-
turus esset supremus Rex, & summus Sacer-
dos: nomen magis commune, quo illum
declarabant hoc erat, Christum eum appel-
labant. Hoc nomen in illa gente per illas lit-
teras & sciebatur, & expectabatur: nam nul-
la alia gens Reges & Sacerdotes suos Christos
habuit, & vocant: quorum significatam
unctionem cessare fas non fuit, nisi eum ille
venisset, qui in eis prænuñciabatur. Sic enim
Iudæi non erant Christes sui, ut tamen omnium
sperarent, per quem liberarentur. Itaque no-
mine illo prolato absolute significabant Mel-
siam, qui Rex futurus erat eminentissimus,
& Sacerdos supremus: unde perpendit D.
Augustinus, quando legatos suos ad Ioannem
destinavit, ut interrogarent eum an Mel-

sias esset, percunctati sunt, an ipse esset
Christus; & D. Petrus D. Andreas & D.
Philippus quando in principio Saluatorino-
stro occurrerunt, dixerunt Nathanaeli: Inue-
nimus Messiam quod est interpretatum Chris-
tus: & quando tempore passionis suæ con-
gregatis omnibus in concilio Sacerdoti-
bus & Principibus, ab eo ipsi conati sunt
extorquere, ut publice fateatur vtrum Mel-
sias esset hoc modo interrogant: Si tu es
Christus, dic nobis. Hoc igitur est quod mo-
do dicunt, si tu es Christus hoc est Messias
quem expectamus, Rex supremus, qui
nos sit liberaturus, & summus Sacerdos,
dic nobis palam: etenim nihil aliud expecta-
mos.

Nobiles illi & milites Ducis Iehu tan-
ti illum faciebant, ut quam primum ipsis
asseruit, quod diuino esset ordine victus
in Regem, omnes abiecit pallijs & ad
pedes eius prostratis, eum ut talem adora-
uerunt (ceremonia hæc erat illo tempore in
tali frequens occasio) idem & nos sumus
præstaturi.

Quid conquæreris quod te, ut talem non
veneramur & accipimus si nobis aperte mi-
nime loquaris? Vah proditores, filij dia-
boli præfectorum & reprobatorum exam-
plar, omni dolo & usquequiritia duplices: ete-
nim vos probe nouit, qui, quasi vos præ-
fens aspiceret sic ait: Mellis sunt sermones
eius super oleum, & ipsi sunt iacula. Quod o-
leum adeo suauis & blandum quod verbis
his posuit equiparari? Noueris igitur pectus
eorum esse pharetram sagittarum, quibus
cor illi transigere moluntur. Non veritatem
desiderabant (inquit D. Augustinus) sed calum-
niam præparabant. Circumdederunt eum, ut
suo iudicio, laqueum non posset effugere.
Circumdederunt eum, vel hic nobis respon-
debit affirmatim, quod ipse Rex sit Mel-
sias, vel nobis respondebit eo modo, quo
Baptista respondit, quod non sit Christus,
vel nos repellat, dicendo, se nolle nobis
respondere: quod si dixerit: vobis nolo re-
spondere, dicemus, quod iniuste conquæ-
tur, quod non faciamus illud, quod ipse di-
cere non vult interrogatus. Si dixerit: non
sum ego Christus, opinionem erademus
quam in populo habet, quod Christus sit:
quandoquidem ipse saniora docet, Si di-

Ioan. 1. 41.

Luc. 22.
66.

33

IV.
Iudæi
calum-
niam
Christo
parabant

D. Aug.
tract. 48.
in Ioan.
circa fi-
nem T. 98

III.
Quid
Christi
nomen
signifi-
cet.

D. Aug. 1.
1. cor. 1.
Falsum
e. 4. &
1. 13. c. 2.
T. 6.

Et ait, ego sum Christus, ad manum habemus, quo perdamus illum, apud Imperatorem accusando, vel Pilatum præsidem, obediendo: ut rem serio pendat, hominem hunc iactare se ut supremum Regem: proinde cauendum ne vexillum contra Cæsarem erigat seditiosus.

Rom. 12.
de inuidia

O diaboli filios, qui sub comiciis his verbis mendacia vestra, & traditiones occultatis. Composuit D. Basil. iuculentissimam hominiam de inuidia atque inter alia, hoc asserit de illa, quod principalem habeat filiam, dolosum duplexque mendacium: cum enim illa sit ignaua, & vecors, vel itque nocere aliis, nec aperto hoc agere Marte præsumat, fraudibus id conatur effecere deceptiois: Et hinc intelligitur, quod diximus, dominum asseruisse de diabolo, quod pater esset fraudis & mendacij: cu a prima fornax & confactorum inuidia, peccus fuit Sarana: ut alias exarauimus: & cum ille vecors sit, & imbellis animi, qui aperte nullum aude impugnat, ad fraudes confugit & constat mendacia, quibus procedit hominemque aggre ditur.

V.
Diabolus mendacius omnia peragit.

Creauit Deus primauos nostros parentes donis & gratis eminenter instructos, ut sedes illas impleant, ex quibus Lucifer eiusque consortes exciderunt. Quam primum illos vidit in paradiso, feruentiori cepit contra illos inuidia stimulari. An ergo vilissimi illi terra cespites ad tantam attollendi sunt, quam nos perdidimus, altitudinem? Perdere conatur illos, nec hoc aperte præsumit: etenim illum ad malas aues pro merito reiecerent. Imperator suum fraudibus aggreditur & mendacis, eo sine præsidio sibi sumpsit animal astutissimum nempe serpentem. Sed & serpens collidit erat cunctis animantibus

Gen. 3. 1.

Hoc schemate parentes nostros accersit, & verbis huius fraudulentis ac mendacibus, quibus diuinam illi spondebat essentiam, illos euerit atque de summa eorum deiecit altitudine: Inuidia diaboli mors introiit in orbem terrarum.

Sup. 1. 24.

VI.
Inuidia vitium diabolo proprium.

Hoc idem hodie faciunt eius filij, atque in hoc cognosces, si Spiritui S. credis, quinam illi sint: Imitatur eum qui sunt ex parte eius. Multorum pater filiorum est diabolus: sed potissimum eos esse sentio, cum D. Basil. liquidos & inuidos: est etenim inuidia semen

proprium ex quo illos excludit si similes.

Illi rabie liuidi proximum suum inuestere desiderant, nec facie ad faciem & aperte præsumunt accedere: nam inuidia, quantum crudelis est illi, qui ea torquetur, tantum imbellis est contra eum, in quem commouetur: vnde ad constatorum dolorum fraudumque confugiunt. Illos hic considera, quibus Christus dixerat. Vos ex patre diabolo estis, & desideria eius vultis facere. Ipse statim in mundi primordio tabescens inuidia mortem hominis machinatur, fraudes inuestens dolosas, & mendacia fingens, infernalis ille homicida erat ab initio, hoc ipsum vos agit. Diabolica contra Christum ardebant inuidia dum magnam eius apud vulgus audiunt opinionem, videntque reuerentiam, quam sibi ex operibus conciliauerat, sic ut cum totus sequeretur mundus: hinc illud eum occidendi desiderium. Aperte non audent eum aggredi: etenim timebant plebem, magnumque illud nouerant fore flagitium, quodque totus in eos pro Christo mundus, insurgeret: idcirco ut filij diaboli verbis videntur implicitis & captiosis, quæ blanda videntur, suauia, & magnam Christo submissionem demonstrant: intus tunc autem erant sagittæ, quibus eum confingere conabantur.

Ion. 3. 4.

Illos considera, cum D. Gregor. quales accedunt, quam duplicibus & dolosis Christum verbis alloquantur. Quousque animam nostram tollis? Si tu es Christus, dic nobis palam. O quam formosus verborum apparatus? Eia Domine, familiariter agamus & amice, nolimus amplius nos illi opponere, quod de te clare manifestatur: Si tu es Christus, dic nobis palam. Quanta verborum elegantia! quam solidam videntur adferre rationem: talis mea sit salus, qualis secundum apparentiam, iusta est vestra petitio. Porro quæ peior potest esse petitio, quam hæc, quæ sub hoc pallio delitescit: ad viuum illos depinxit Isaias, teste D. Gregorio hanc proditorum colluuiem inultus. Ibi cubauit lamia & inuenit sibi requiem. Lamia dolum significat, & dupliciter. Est etenim animal vultu muliebri formosum, adulatorium, & applaudens, ut nonnulli placere velle videatur & ab blandiri: in se autem est animal, atque sub illa

L. 3. Mor. c. 12.

Ps. 32. 14.

VII.
Iudæi lamia: cōparantur fraudulenti.

illa facie cor occultat trigide crudelius : noe, enim intendit aliud, quam illum ipsum cui blanditur, in froita parietque de- cespere. Talis erat maleficus ille po- pulus. In illis cubabat lamia frous, & aspiciat : nec enim aliud cogitabant, aut aliud intendebant, de quibus satis abunde sacra scriptura, contra quos ut tales Deus amarius expollulat.

34 Nunc illos attendamus filios diaboli, symbolum Præscitorum; quam formosam, gratamque præferunt faciem: sed quam maledicto corde sevitunt: *Circumdederunt enim*: congrue dicere licet Salvatore, ex- mente D. Gregorius cum Davide: *Circum-*

D. Gregor.
Hom. 9. in
Eze. b.
Ij. 17. 12
VIII
Similiter
& spi-
bus.

Ej. 14. 1.

dederunt me sicut apes. Habet apes mel in ore & acul unum cunctisum. Nota symbolum præ- scitorum. Porro Domine mi, oves tuas quales sunt? *Oves me vocas in unum autem.* Si simpliciter & sine ulla tractant duplicitate veritatem. Intendebat David à Deo in- quirere, quinam essent prædestinati, & unde dignosci posset de quo tale quid diceret consistere: quocirca ad Deum recurrit, ut hoc sibi revelaret etenim hoc ille solus, qui novit, potest aperire. *Domine quis habitabit in tabernaculo tuo. Qui quis requiescet in monte sancto tuo?* O David, hoc est, quod ipse de me scire & opere desidero: uti um sim cælo prædestinatus. virum illud sim in- gressurus: & quandoquidem à Deo illud in- quitas, videmus, quid tibi respondeat. *Qui loquitur veritatem in corde suo: qui non egit dolum in lingua sua.*

Speciare videtur, ut notat D. Basilius an- tiquum tabernaculum, strictissime conclu- sum, quod nullus, nisi summus sacerdos, in- grediebatur vestibus ornatus ut pretiosissi- mis, ita mundissimis: inter istas autem eminebat super pectus eius rationale, quod erat lamina quædam aurea, cui verbum hoc erat insculptum: *Veritas q. d. huc non ingre- dietur, nec ingressus concedetur illi qui ve- ritatem non loquitur, & simplicitatem.* Quoniam hoc declarare voluit Angelus D. Ioan. si pernam demonstrans illi civitatem, in qua regnat veritas, & quæ à Deo per Zachariam vocatur: *Civitas veritatis*: cum autem D. Ioan. sine præoptaret, quibus illam ingrederetur, respondetur illi: *Non intrabis in eam aliquid conquiriturum, &c. Facies*

Hom. in
Ej. 14.
IX.
Sacerdos
eui in la-
mano ge-
re. et
scriptum
veritas.
Zach. 8. 3.
Apo 27.
27.

mendacium, nisi qui scripti sunt in libro vite Agui. hoc est soli prædestinati q. d. nihil illis magis alienum quam mendacis, dolis, & fraudibus irreti.

Ut optior casum illum tangit ostendit quem sacrum refert eloquium. Gra- titer Deus peccatis impiissimis R. g. s. A. hab irritatus eius meditatur poenitentia, & hoc supplicium suo revelat Propheta Mi- chæa visione quadam admiranda: nam rap- tus spiritu in cælum inuenerat Deum throno suo residentem cum no cunctisque cælestes spiritus, & innumerabiles illos Angelorum exercitus illum circumstantes ac circum- stantem, quoddam eorum ad dextram, & ad sinistram alios, quem sic Deus affatur: decrevit, conclusum est, regem illum punire sacrilegum, ut descendens in prælium superiret, [a] & querendo lanam ipse con- deat. rj. cia igitur ex omnibus vobis hic ad- stantibus. *Quis decipiet Achab Regem Israel ut ascendant & cadat in Ramoth Galaad? Au- dit Michæas omnes illos angelicos spiri- tus Deique milites varios obicietes mo- dos decipiendi Regem, at nullus eorum po- tuit fraudem dolique componere. Permi- sit Deus, ut inter illos malignus adisset quidam spiritus, ingreditur hic & ait: hoc me nemo fecerit apertus: illum mihi tra- de, & actutum illum rebus dolisque in- tricauero: Ego decipiam illum Cui Deus: qua ratione hoc effectus? In mundo multi sunt mihi ministri, qui aliud nihil nisi decipulas fraudesque moluntur: ego ex his v- num incitabo, & duobus verbis quatuer concludet mendacia: ac si geis se Regis contumodo consulere rebus delusum im- plicabit. Respondit illi Deus: v. de age: etenim facultatem tibi ad hoc concedo plenariam. Quis non stupeat, inter tot Angelos tanta sapientia præclaros, tan- to illustres intellectu, ut eorum min- imus plus noverit quam inquam intellexit Salomon omneseve Philosophi: qui ino quam omnes homines capiunt, & dae- mones quantumvis sint fallaces, nullum inveni- ri qui possit componere mendacium, frau- dem neclere dolumque consingere? Quod- que in hoc plus noverit vel parvus diabolus quam omnes illi licet simul adunati? Quis igitur plura capit, diaboli, an Angeli? Plura*

X.
Achab à
pseudo
Propheta
fraudibus
irretitus
occiditur
(2) yendo
por lana
quæ de
traquil-
Lido.
4. Reg. 22.

XI.
Dæmo-
nes non
Angeli
norunt
fraudes
neclere.

norunt Angeli præsertim cum ad eorum naturalem scientiam adiungatur scientia gloriæ quæ tanta est: vt plura nouerit ille qui minimum possidet gloriæ gradum: quam ceteræ omnes creaturæ, licet inter illas Lucifer annumetur qui in scientia naturali reliquos omnes antecellit.

XII. **A** celo exulat omne mendacium.

Apo. 14. 5. **H**oc est quod dico quod ab illa ciuitate ita procul ab sit omne mendacium, sique adeo proprium illius incolis profari veritatem: vt licet omnes in vnum conueniant eius incolæ, componere non possent vel vnam decipulam aut vnum proferte mendacium. Huic facis conuenit quod Angelus D. Ioanni demonstrauit vidit enim hic agnum in montis vertice & cum eortubam innumerabilem, cui cum Angelus exponere vellet quinam essent isti, sic ait: *In ore ipsorum non est inuentum mendacium.* Habes hic conditiones eorum qui eò ascendunt: vt in eis nullum arguatur mendacium, nec in ore duplicitas: quod fieri sic oportebat: iam enim audierat Diuus Ioannes præconem Angelum exclamantem, dum illi supernam hanc proponit ciuitatem: *Fortissimis qui amat & facit mendacium.* Te ipsum per hoc signum examina, & vide num quis sis Deipendente vtrum amicus sis veritatis, ipsaque in te requiescat & cum omnibus illam loquaris. Bone Deus: hoc concessio, heu quot suam possunt timere reprobationem, si ad hoc attenditur iudicium. Quale est tuum sine fraude negotium? Quid procuras amplius, quam pauperem iurare cui sanguinem exlugas inuisibilis? Tu vero quid animo facis feruentiori, quam innocentem decipere puellam, tuis studens ganeo voluptatibus, quam falsiloquis mille decipis promissionibus sicut serpens Enam seduxit infernalis:

1. Ioa. 3. 12. **Q**uid maiori laboras efficere sollicitudine quam mille protestari blanditiis, & exaggerationibus, quod illam vna charitatem habeas, illique velles animam eripere. Aptè dicere potuit Diuus Ioannes. *Mundus totus in maligno positus est.* Quod aliqui interpretantur: in maligno in dolo quod sci. mundus totus fingendis mendaciis, dolis, fraudibus & proditiionibus occupetur. Hæc ciuitatem in qua moramur, quam appositè de te dixisse potuit Propheta regius, quod de alia dixerat: *Non defecit de plateis eius vsura & dolus.* Plena sunt fraudibus fora tua, foenerationibus, vsurisque pallatis. Hanc perambula basilicam: deinde illa perambula prætoria percurrere tribunalia, procellus illos criminales & ciuiles *Hieron. Bapt. de Lanuz. Tom. III.*

attende, plateas visita in quibus sibi sedem dolus fixit & mendacium. An esse vis ovis Dei? Primum est vt amicus sis veritatis & simplicitatis. Hæc etenim prima est, quam Apost. nis inungit qui Christum induunt, & illius esse desiderant. *Deponentes mendacium, loquimini veritatem vnusquisque cum proximo suo.*

§. 14. **V**ocem meam audiunt. Iudicium est prædeterminationis interrogare eum simplicitate ad audendam veritatem: & reprobationis cum fictione querere tantum ad suum intentum, sicut illi. *Optimo corde percunctare, monente te Spiritu S.*

Attentius hæc Christi verba perpendens: *Ovis mea vocem meam audiunt.* Inuenio & aliud hic signum contineri prædestinatorum, quod cum in his non reperitur, illos Iudæorum Diu. Ioannes nobis vt symbolum proponit præ-interrogando: *Si tu es Christus, dic nobis palam.* Ollen-deus illis quod cordis intelligeret dupliciter & viscerum eorum perversitatem, qua accedunt tas. & interrogant, non vt veritatem audiant & discant, sed vt ipsis pro voluntate suoque desiderio respondeat, ita vt ex responsio eius ansam accipere possint eum occidendi. Percuntantur eia, Domine solue dubium nobis, quo tenemur suspensi circa tuam personam, *dic nobis palam*, amone larnas, tolle metaphoras, si tu es Christus. Videtur eorum petitio consona rationi: quan diu enim legatus claris illis non responderet, quibus interest illum vt talem recipere, dicendo quis sit, non vacat ratione, si illum non respiciant, aut vt talem habeant, nec iusta ille potest ad hoc adferre querimonias. Intelligimus (aiunt illi) quod te proponas vt Messiam in concionibus tuis populo propositis. Hoc parum ad rem pertinet: non enim ad populum spectat vulgarem hæc examinare, nec vt talem te recipere: vt enim vulgus est, potius illi dat occasionem, vt volendo te recipere tanquam Messiam seditionem commoueat insolentem, qua omnes percamus. Nobis incumbit, qui principes sumus, & superiores, primario recipere Messiam, illumque vt talem populo proponere: hoc enim prædixit Dauid: *Suspiciant montes pacem populo, & collis in-bstitiam.* *1. Sal. 72. 3.*

Quando Baptista Ioannes cursum suum inchoauit, multi de populo Messiam illum esse ediderunt.

E e e e e d d d d d

diderunt, quo factum est ut populus vesteretur in seditionem, fuitque sapientissimum remedium, quod concilium nostrum determinavit, ut aliqui ex Dominis illis Baptistam de hoc plenius interrogarent, & ecce quiescunt omnes, sedantur tumultus, & plebis altercatio. Idem modo notamus in populo circa personam tuam: unde statim eodem vi remedio: quocirca nos ipsi de hoc certiore volumus verificationem, vtrum Christus sis. *dic nobis palam*: si namque nobis aperte hoc revelaveris, & omnem abstuleris æquinoxiationem, laborabimus ut in hac populus ille confirmetur opinione. O proditoria vulpes quid mente voluitis, an putatis quod vestra percipiens verita cordis vestri minime cognoscat peruersitatem? Optime vestram notum, ait illis Dominus, & qua venitis & quam adfertis animi duplicitatem, satis aperte vobis loquor, sed hoc vobis non placet: ut enim simplex non est vestra interrogatio, vobis nullum quadiat sedetque responsum: quod licet clarum sit, vobis tamen non videtur vestro convenire proposito atque intentioni: tale namque velletis audire, ex quo possitis ansam arripere in me insurgendi, vitamque adimendi. Non auctis nosse veritatem, sed calumniam mihi præparatis. Hoc est, quod illis volebat indicare: *Loquor vobis & non creditis: quia non estis ex ovis meis: Oves mea vocem meam audiant.* Oves meæ simplices sunt, nec aliud ore quam corde proferunt: unde dum illis clarè loquor, simplicitè & sine Amphibologia, illis vox mea satisfacit: vobis autem nequaquam: cum enim duplici queratis animo; ut me laqueis innectatis; non vobis hoc quod dico satisfacit nisi vobis respondero eo modo quo vestrum possitis exequi desiderium.

II. Hoc liquidò constat in eo quod Salvatore contigit, quando illis palam locutus est: etenim non hoc crediderunt: hoc enim hæc verba sonant: *Loquor vobis* q. d. sæpè sæpius vobis locutus sum. Aperte loqui cepit, postquam apud pilsinam paralyticum erexerat in pedes: nam ut responderet illis ad obiectam calumniam, quasi Dei legem infringeret de festorum observantia, cum homini illi præcepisset ut grabatum suum tollens per civitatem deferret, quod illi lege divina iudicabant esse prohibitum, cepit se Dominus manifestare, & illis aperte loqui se ipsum ut verum declarans Messiam, & filium Dei naturalem, argumenta producens ex ipsa lege efficacissima. Evidenter & explicitè loque-

batur illis sed non solum illi non crediderunt, sed insuper coacto concilio determinatum, ut cum in ius vocaretur, diemque dicerent tamquam blasphemum, & eo vique negotium efferbuit, ut Christum coegerint illinc excedere, eoque deferere.

Dominica præterita vidimus, quid cum illis ipsis actum sit: nam in templo convenientes quæstionem illi movent, & percontantur, ut dicat: ipse quis sit, an ipso Abraham & ceteris Prophetis superior: quandoquidem illis hoc videbatur velle significasse. Clarè respondet illis, & addito iuramento confirmat se esse. *Amen dicitur Ioa. 8. 58.* *ego sum, antequam Abraham fieret ego sum.* Illi eo sese inclinant & lapides arripiunt, quibus eum præfocent, ita ut Christus sese subdaxerit atque de templo profugerit. In quem ergo si-
III. nem hoc interrogastis? Ea nocte, qua captus est marit ex eum in concilio staret omnium Principum, Sa- eo quod cerdotum, Seniorum & Doctorum, & illi in Christo causa eius progredi tentarent, eum interrogant, contigit ut dicat quis sit? Tacente verò Domino sum-

mus assurgit Sacerdos, atque illi? *Adiuro te per Matt. 26.* *Deum vivum, cuius munere fungor, ut dicat 37.* *nobis si tu es Christus, populo hæcenus prædicasti rudiori & ignoranti, & præclara multa de te promulgasti. Hæc parum ad rem proficiunt. Adsumus hic principes, quibus si ex Dei nomine veneris, tibi incumbit loqui explicitè. Dic nobis.* Respondet illis Dominus adeo clarè, sicut Evangelista scribit Marcus: *Ego sum: potestis fari Mar. 14.* clarus? Quod inde propositum: ut omnes in illum assurgant & tamquam blasphemum accuserent, cui ut tali iniiciunt ipsi manus, alapis eum cadentes & in faciem eius expulserunt. O pultime Deus qua quæro de causa, hoc ab illo quæsitistis? In quem finem voluistis ut vobis clarè loqueretur? Et hodie quidem cum ab eo sciscitaretur. *Si tu es Christus dic nobis palam*, illisque Dominus palam responderet, quod ipse Christus esset, Deique filius, vni cum Patre in essentia. *ego & Pater vnus sumus.* Confestim ad lapides confugiunt, & saxa, quibus eum opprimant, ut blasphemum. O diaboli filios in quem finem est interrogastis, an ut respondente illo vobis euidenter, rebelles in eum assurgeretis? Opprobant illi liberè posse dicere, quod Christus non esset Messias: & sibi persuadebant hoc se plenaria posse facere potestare, si Christus illis dixisset aliquid quo se non illum esse significaret, vel se ipsum à dicendo excusaret: etenim ex hoc in medium prorumperent, totique populo notum facerent.

erent, quod iam ex ipsis haberent ore veritatem. Si non respondet illis iuxta eorum desiderium, turbantur, & in illum grauius commouentur conaturque eum lapidare: ad quid ergo illum interrogatis? illum interrogant, credendo, quod illis pro voto suo responderet.

IV. 36
Symbolū est hoc præcitorum.
Pro. 18. 2.

Habes hic præcitorum symbolum: homines qui totam vitam suam transigunt in interrogando; non ouina simplicitate, vt planum audiant responsum, sed duplicitate fraudeque vulpina, vt illis secundum eorum desiderium respondeatur, quo eorum satishat desiderio & passioni. Optime dixit, hic Spiritus S. Non recipi stultus verba prudentia, nisi ea dixeris, que versantur in corde eius. Licet autem nomen stulti cunctis conueniat peccatoribus, magis tamen proprie ita perficitur frontis & obstinatis peccatoribus, vt quis timere possit ne inter præcitos annumerentur. Sic illos Christus descripsit in quinque virginibus illis fatuis & reprobatis. Ille qui talis est, quando sciscitatur, non illi placet responsum, in quo veritas illi aperitur, nisi suo desiderio correspondeat: quia non inquit vt sciat, quod scire tenetur, sed vt id, quod pretendit exequatur. Qua ratione respondendum est aperte & omnis metaphoris illis, qui veniunt laruari, & malitiam suam gerunt absconditam, vt dato responso, non qualiter eorum desiderio, aua sumant in respondentem?

V.
Iudæorum, in interrogando Dominū, peruersitas.

In diebus Ezechielis Prophetæ accesserunt primates populi Sacerdotes & seniores, vt à Deo requirerent, diceret ipsis candidè & sine furore, quid ab illis exigeret, quod actū illud imple- rent, quod si vero moras traherent in perficiendo, ratio non esset alia, quam quod clarè & aperte illis minime loqueretur, quamuis autem hæc ore promerent, nihil minus tamen corde deside- rabant, sed suis inharere nequitiis, sequi cupiditates, fraudesque sectari. Ceterum per hoc vole- bant vt omnes intelligerent, quod iam ex parte sua facerent quæ possent, nempe ab illo require- rent, vt suam illis patefaceret clarè voluntatem. Aduocat Deus Ezechielem, atque illiquid tibi Prophetæ de populo illo videtur? Perpende qua- les veniant te interrogaturi, cum nihil magis distet, quam sint verba ab eorum corde disiun- cta. Quid censes mihi agendum? Accurrunt, vt illis meam clarè proponam voluntatem, quid ab illis requiram faciendum. Quando hæc accedunt dicuntque tibi se velle mihi loqui, dic illis, an illis hoc æquum videatur, vt taliter mecum agant verispelles? Etenim vivo ego, quod si ve- nerint interrogaturi, non ea insatiatione, vt sciant

quid illis sit agendum, sed vt suæ colorem ap- pingant malitiæ, quod illis non sim aperte res- pondurus, sed tale quale merentur pronuntiabo responsum: *Filij hominis, loquere senioribus Israel* Eze. 10. 2. *& dies ad eos: hæc dicit Dominus Deus: Numquid ad interrogandum me vos venistis? Vivo ego, quia non respondebo vobis, dicit Dominus.* Ad quid veltris respondebo petitionibus, si responsum non que- ratis aliud, nisi iuxta vestri pectoris iniquitatem? Quo sine vobis sincerè & candidè respondebitur, si hoc futurum sit, vt lapides accipiat, & in respondentem vobis irruatis, si vestro hoc non placeat appetui?

Notissimus est ille casus, quem refert Spiritus S. de Achab Rege Israel: cum enim exerci- tus S. de Achab Rege Israel: cum enim exerci- tum in campum educeret quasdam sibi subiuga- turus ciuitates, à Rege Iuda Iosaphat petiit sup- petias; ambo igitur Reges mutuas inire co- ptas, magnumque constarunt exercitum. Ante- quam in aciem prodirent: Rex Iosaphat vt erat inter- vir sanctus, sic Regem Achab alloquitur: Domi- ne mihi Rex grande nimis iustum hoc est in- tentum, fraderet æquitas, Deum in concilium aduocare, cui sic Achab iam illum consulit, ete- num hic habeo quadringentos Prophetas, & cer- tam pollicentur mihi de hoste victoriam. Repli- car Iosaphat. Non sunt illi Prophetæ Dei Israel: An aliquis hic est vates Dei Israel, quem ego venero & à quo possumus interrogare sermo- nem? Est vtique, inquit, hic homo quidam im- becillus & vecors, quia vero nunquam mihi ad mentem respondet, execor illum, vocaturque Michæas: aduocetur. Aduocant illum dicunt- que: negotium attende, ecce te Rex vocari iussit, & hoc præueneris id quod à te sunt quaesituri iam calculo quadringentorum Prophetarum v- nanimi esse conclusum, & expedite vt tuum ab eis non discreparet iudicium. *Ecce sermonis Pre- 3. Reg. 22.*

phæi, in ore uno Regi bona prædicant, sit ergo ser- mo tuus similis eorum, & loquere bona. Accit Michæas, quærit ab illo Rex Achab: vtrum con- sultum foret, se certamini committere: respon- det Michæas: vtique & prosperè cuncta eueniet: hoc autem gestu quodam dixit, & modo loquē- di, vt Achab satis cognosceret, quod in sermōe lo- queretur. Assurgit & cum eo grauius agit: atten- de Pater quid loquaris non ioco sed serio loqua- mur. Iterum atque iterum adiuro te, vt non loqua- ris mihi, nisi quod verum est in nomine Domini. Sit ira, respondet Michæas: quandoquidem à me clarè requiras, clarè tibi respondebo: Dico igitur aperte, quod si in prælium descenderis fini-
Eccc 1. stro

stro Matre configes, tuus cadetur exercitus, populus dissipabitur, nec aliud ex bello referes, quã tu nominis ignominiam: sic enim mihi Dominus revelavit, omnesque tui te Prophetæ decipiunt. Cui Rex iam & hoc noueram, quod mihi non aliud esses responditurus, quam quo mihi displiceres. Vnus autem ex assilensibus credens se gratum Regi facturum, at tollens manum alampain insingit Prophetæ duriorum. Si hoc igitur acturus esses, dum ille clarè tibi respondet, ad quid perunculatus es, vatemque adiurasti, vt tibi clarè responderet? Erat Rex ille reprobatus & perunculatus est, non vt veritatem addiceret, sed vt voto illius responderetur, illudque Prophetæ dicto subiaceret.

VII. Talibus scater mundus.

O quot tales sunt in mundo. Quoties fornicator interrogat an herum illud sit licitum, an lucrum liceat collere ex quatuor vel sex mensium remora solutionis? Quoties Theologum consulit, quoties Canonistam? Et nihil minus intendit, quam nosse veritatem: nec enim sibi satisfactum esse credit, si non ad palatum ei respondeatur, nec aliud acceptat responsum, vt in eo confirmet hoc quod optat, & facultates operæ retineat, quandoquidem illi dixerint, quod possit: & si cupiditati illius minime respondeant, queritur eos esse scrupulosos, & semper nunc ab vno nunc ab alio inquit, donec inueniat, qui respondeat congruenter eius libidini, maloque desiderio. Non suscipit verba prudentia, nisi ei dixeris, que versantur in corde. Quam frequenter alter inquit, vtrum promissis tuis stare teneatur, quibus puellam circumuenit: iam enim rei casum illo describit modo, iam altero: nunc hanc adiungit, nunc alteram circumstantiam: & nihil minus exoptat, quam scire, quid sibi sit agendum: hoc vnum cogitat vt illi dicas aliquid, in quo suum possit fundare desiderium, vt suæ lapsifaciat fertiarque cupiditati.

37

VIII. Duo sunt dno nobis sibi propria proponit sequenda consilia. Primum est vt diligenter attendas quem perpendenda in mentu negotium amicus, si fidelis sit, officie Confiliatals inuenitur: etenim sapius experientia doctior, quod quem tibi credebas fideliorum, & doctiorum fuisse infideliorum, & quo tempore te ab vt non illo protegendum sperabas, eum tibi patiaris sibi sed aduersarium. Secundum: vt sedulo perpendas, quem tibi consiliarium adhibeas: non omnia

scire te est possibile, nec quid in omnibus occasionibus, euentibus, & casibus inueniat tibi faciendum: necesse est ad aliquem recurras, qui tibi consular, quid pro te tua faciendum expediat. In hoc casu duo tibi facienda. Primum attente considera cui fidias, quem consulas: non enim omnes literati, hoc nomine insignes tibi conueniunt. Omnis consiliarius pro. Eccl. 37. 2. da consilium, sed est consiliarius in semetipso. Quorquor sunt viri docti & hoc nomine noti sunt, omnes Theologi, Iurilla. Canonistaliaam ferunt sententiam, ne veteraris, quod tibi dicent: se nescire quid dicere debeant, omnes enim incedunt dare consilium & aliquid ille magis qui minus nouit & expertus est. Omnis consiliarius proda consilium, sed inuiti sunt, qui non tibi, sed sibi consulant id est non attendunt vtrum exims sit tibi futurus prosper, an aduersus: sed vt inde sibi tantum lucrum expicantur. Hoc est. Est consiliarius in semetipso.

Notandum cum Diu. Gregorio quid inter alia hoc tibi primario attendendum in eo a quod consilium es petimus: Nullus fidelior tibi ad consilium esse potest, quam qui non tibi, sed se diligit. Hanc scribit epistolam Venantio Cancellario Italix qui Monachum exiens ad seculum redit, illum reprehendit, illi consulit, vt damnationem suam attentè consideret. Si vngula a vanitas mortis periculo arguas sunt qui cor quos dederat nimis Deo, abstulit, considerat quanto periculo a suo iudicio dignis erit, qui non nuncius, sed semetipsum Deo omnipotenti cui se submittat habet de quo ueritas, subiacet? Porro iam non quod tibi uerba non deest in presenti & futuro consiliariorum, hinc & in peccato non deluerunt. Scio qua cum epistola mea suscipitur, precibus nimis conueniunt literati cientes vocantur, & de causa vite consilium in sanctorum inerte querunt, qui non non se sed res tuas diligunt, nulla tibi, nisi qua ad tempus placeant loquuntur. Tales enim fuerunt docti consiliarij qui te ad tantum faciunt, perduxerunt delicti, vt tibi aliquid loquar cum antea, amara tractanda sunt, sed prius de sp. s. O præclarissimam sententiam. Nullus tibi fidelior. Hoc tibi faciendum, inquit Spiritus Sanctus dicitur aliquod proposituro, vt hinc attendas quem consulas, vtrum aliquis sit, qui necessitate premittitur: etenim magis perpendet quid tibi quatuor lucrator asses, quam vt tibi prospiciat. Vtrum vir sit scientia & conscientia, quem nec respectus

D. G. ex Re. 37. 2. Epist. 33.

Eccl. 37. 9

respektus terreat, nec proprium alliciat commodum, nec vltam habeat apud eum auctoritatem, nisi ratio & iustitia. *A consiliario serua animam tuam prius scito, que si illis necessitat: ipse enim animo suo cogitabit.* Ex Græco cum aliquibus sanctis Patribus legitur: *Prius scito, que si illis necessitat: quod in sermo suo cogitat.* Considera, quod ille homo sit, qui tuas patiatur passiones & affectus, & quam primum consulueris eum in commodum tuum, si tui de tuo cogitabit magisque sibi quam tibi prospicit. Considerandum ut eum eo consilium non ineas, qui solum ad hoc laborabit, vt tibi placeat & satisfaciat, sibi vero conquirit: nam dicendo, non possum perdere te in tuum miserum deuoluerit tuium, vt dum ad illum accedis, dicat tibi culpam impunitam, eo quod illius non bene instruxeris: *Ne forte mirat sudor in terram.* Legit Græcus textus: *Ne forte mirat super te formem & dicat tibi: bona est via tua & si forte contrario videret, quid tibi eveniat.* Hoc amplius nobis explicat experientia quotidiana, quam quibuslibet verbis potest explicari.

Hæc publica percurte loca, percipe quid in his dicatur tribunalibus, quæ ite formant procellus, qui ex illis nullum aliud referunt lucrum, quam expensas, & malam sententiam ex consilio aduocatorum non aduocatorum. Vide cui tuam exponas necessitatem, sic te mouet Spiritus S. Quia vero hoc notis pluris refert quod an mam nostram spectat, ostendit & docet quod oporteat te consulere circa animæ tuæ negotia, & à quo querendum sit quid agendum tibi sit ad animæ tuæ saluationem. Ne ab homine improbo requirās, qualiter Deo sit seruendum, & qua ratione vita tua sis extirpaturus: nec à mundi s.atore qualiter mundo sis renuntiaturus eumque contempturus: nec à viro aui cupido qualiter faciendâ si restitutione ab avaro quis modus largiendi elemosinas: *Cum viro ereligioso tracta de sanctitate, & cum iniusto de iustitia, & cum timido de bello, &c.* Loquitur ironice: non tibi dicere sufficiat: hic est confessorius, ille Theologus, ille Licentiatus, hic catalogo inscriptus est confessoriorum: quamuis enim multos habeat principes milites conscriptos ad bellum, si nosse cupiat quid circa belli expediat negotium, non interrogat nisi eos quos nouit in bello magis exercitatos, armisque affectos: similiter & ille, qui negotium suscepit arduum, magnæque ponderis, licet multi sint qui nomen habent mercatoris, non tamen ab eis interrogat procedendi modum, nisi quos intel-

ligit in gerendis negotijs ceteris esse prudentiores: & infirmus de cuius vita timetur licet multos esse sciat medicos licentiatos, non nisi tamen eum aduocat, quem sibi persuadet, quod prudentius pulsum suum explorabit, remedia sit apriora præscripturus, apertiones renas, cucurbitas, &c. Quem igitur mihi in consilium aduocabo: *Cum viro sancto assiduus ego, quem cognoueris obseruantem timorem Dei, cuius anima est secundum animam tuam, qui cum tui uideris, in tenebris, condolebit tibi.* Elige tibi confessorium, qui vir sit: *Cum viro.* Qui mulier non sit, quo nomine Spiritus S. multos appellat, quibus animus non est aut pectoris robur, vt potentioris, proferant se for iudum: vt alius exaratumus: sed vir sanctitate celebris, integer vitæ, virtutis & timoris Dei amantissimus: cum viro qui commodum animæ tuæ non bonâ tuâ, non delicias, tuas non fauorem tuum, non tuam auerpetur animam: *Hoc est cuius anima sit secundum animam tuam.* Cum viro qui tibi compatitur, dum te peccatum ceruit, tuamque lugeat tuiam, & summo perè contristetur dum te conspicit in peccata sibi præcipitem: *Qui cum tui uideris in tenebris, condolebit tibi.* Itaque hoc tibi plurimum refert, vt in dubijs tui eligas confessorium tui conuenientem.

Verum tamen hoc à te in capite libri in tui commodum expostulo, vt coris processas simplici, & omnia innocentiâ, paratus iam, quam tibi dederint acceptare sententiam: *Et cor boni consilij statuo tecum.* Cor tuum ad omni eius desiderio denuda, & illud non habeas vt tibi iuxta illa respondeant, sed iuxta planam & simplicem veritatem, hoc animo proponens, illud simpliciter exequi, quod tibi dixerint esse faciendum. Expendit Diuus Augustinus illud de psaltes. 107. *Beati qui scrutantur testimonia eius. In toto corde Can. 1. exquirunt eum.* Exponere conatur Dauid, quilibet. 118. 1. nam sit beatus, omnes aiunt, esse beati desideramus, sed aberramus eo quod ubi non est, queramus beatitudinem. In celo est, quoad possessionem & effectum: hic autem in solimondo quoad spem & affectum. Quis hic est beatus? Primo, *Inmaculati in via.* Secundo, *Beati qui scrutantur testimonia eius.* Hoc concessio ait beatos esse Phariseos, qui *Se deni super tabulam Moysi, seruantes legem, & dicere possent hos esse beatos, si tu es Christus dic nobis palam.* Sed ideo a diungit: *In toto corde exquirunt eum.* Ad tui gloriam legem Dei seruare, & non sic ut illi ad propriam malitiam, quia Deum non querunt. In mentem tibi veniat, inquit, adolef-

IX.

Secundum
vt sit vir
sanctus.

E c c e e 3 c e n s

72 cens ille Christum accedens, acriter instans & studiosè inquirens de modo instituendi vitæ rationem, ut vitæ consequatur æternæ possessionem.

Math. 29. 17. *Magister bone, quid faciendo vitam æternam possidebo.* O, qui illum vidisset, statim in album referre potuisset electorum, viam inquit, legem & media quibus finem obtineat, beatitudinis!

Ceterum attende, quod Deum ex toto corde suo minime quæ fuerit: quia cupiditate feruebat bonorum, optabatque ut Christus conforme suæ cupiditati daret ipse responsum: *Quomodo enim in toto corde quæsiuit, & cuius consilio diuitias suas prætulit, quo auditu vultu abscessit?* Heu quot tui similes inuenias!

D. Arg. Eo modo Pharisei Dei mandata scrutabantur. Ita scrutantur Pharisei: & similiter multi scrutantur, & inquirent, quâ ratione seruanda sit lex diuina, non quia in eo Deum præcipientem, sed ut videant, utrum ex responsione aliquid percipiant, quod eorum placeat appetitu. Venit alter, interrogaturus, utrum seruare sibi possit iuramentum ex fornicatione conquistum, scrupulosus, vel restituendum habeat quod supra receperit, quia vendidit credito: vel utrum teneatur hoc exequi quod illi patet in testamento suo mandatum implendum: vel utrum de domo oporteat eijcere scandalum, quod ibidem alit ad animæ suæ perniciem: vel utrum satisfaciendum sit honori, quem in conuersatione denigravit: & cum desiderio venit, illudque monstrat ut illi dicatur, quod bene se deat appetitu: si verò percipiat, quod ab hoc declinet responsum, ingemiscit, & viam & alteram ad id rephicam adiungit & mutat circumstantias, satis clarè designans, hoc sibi minime complacere: Non est tibi *Cor boni consilij*, statim hoc tibi, Accede, sed corde simplici paratus exequi quidquid tibi responderint, ostendens simplicem hanc in te, & omnibus esse obedientiam.

§. 15. *Hæc simplicitas potissimum queritur à potentioribus: nec Regem Assuerum, nec hos imitentur.*

18 **P**rinces & potentiores primariò par est ut hanc habeant dispositionem: dum enim consilium exquirunt, hoc ita sit ut suum non exponant beneplacitum nec desiderium quo feruent, sed simplex cor sciendi veritatem: etenim satis ex periculosum, quod si namque

desiderium suum aperiant, & ostendant se hoc vel illud optare, illud ipsum non leuem parit occasionem, ut consiliarius & censearius inclinetur ad idem quoque desiderantum: nam opinantur ipsi sibi ininteresse ut talibus complacent, & communiter trahit intellectum voluntas, adducitque eum ut inclinetur ad iudicium eius, quod ipsa desiderat.

Valde frequenter accidit Regibus, Principibus & Magnatibus, quod Spiritus Sancti reletur in historia Esther de Rege Assuero: non enim sine ratione describit illam suis omnibus distinctam circumstantijs, sed ad nostram utilitatem & instructionem, sicut de alijs similibus aduertit Dnus Gregorius. Erat autem Assuerus tantæ potentie Monarcha, ut centum viginti septem Prouincijs Dominus imperaret. In exordio Monarchiæ suæ conuiuium intruxit toto orbe celeberrimum omnibus Principibus suis & imperij Magnatibus: eodem motum ex do coniux illius Regina Valthi ex altera parte Rege cõ aliud præparauit illa conuiuium feminis emni- bus insignioribus. Die quodam Rex genio u- Assuero. mis indulgens & magnificè conuiuantium societate lætatur, ut testatur Scriptura: *Post nimiam potationem, cum inualuisset mero: præcepit ut eam Reginam adducant Valthi: ut ostenderet eum in populo & Principibus pulchritudinem illius: Erat autem pulchra valde.* Renuit illa, & uenire contempsit. Bile Rex ex caudat ultra modum, & si potu nimio, multo magis cholera itaque demersus. *Iratus Rex, & nimis furore succensus.* Quocirca sine mora septem conuocat regni sui Consiliarios, eosque primarios, & nobilitate & auctoritate, qui proximi Regi assidere consueuerant, & ceteros sapientiâ superabant, utpote legum regni scientissimi: *Scientes leges ac iura matorem, qui uidebant faciem Regis, & primi post eum residere soliti erant.* Congregatis illis in eodem loco sic ait: Non est dignitas mea, ut tantam patiens feram impudentiam: etenim dum Reginam aduoco & huc accurrere præcipio, uobis insipientibus, mei renuit mandatis obedire: nequaquam mihi conuenit, nec ratio suadet, ut impune transeat tantum inobedientiæ facinus: idcirco stat animo tale de ipsa sumere supplicium, ut omnibus sit regni mei in exemplum. Illico postremus eorum nomine Manucham Regi respondet: Domine mi Rex, plus æquo est, & nullatenus impune transire potest talis impudentia, talis, inquam, quæ mulieris superbiâ inflata extollit in maritos refractarias: si namque maiestas tua faci-

nus illud non vlciscatur, animos sument vxores, vt virorum suorum contemnant impetia: Egritudine sermo Regine ad omnes mulieres, vt contemnant viros suos, & dicant: Rex Assuerus iussit, vt Regina Vasthi intraret ad eum, & illa noluit: atque hoc exemplo omnes Principii coniuges Persarum atque Medorum parui pendunt imperia maritorum. Hoc postulat equitas: vt in omnium regnorum conspectu illam Regine prius dignitate, repudiet, & ætibus suis exarbitret, aliam autem eius loco sufficit, quæ promptiorem tibi seruet obedientiam: Placuit consilium eius Regi, & Principibus, fecitque Rex iuxta consilium Manucham.

Regina Iosephus hanc describens historiam quandam obicit difficultatem: vter melius fecerit & iuxta legum decreta: Rex præcipiens, vt Regina prodiret in conuiuium, in quo cum Principibus suis acumbat: vel Regina ire renuens? Certum est Regiam egisse quod illi faciendum incumbebat, & iuxta Persarum iustitiam: proinde Regis imperium directè Persarum repugnabat iustitiam. Hoc vnum inter alia habebatur vt lex i refragabilis (inquit Iosephus referitque Macrobius) vt mulieres honorabiliores nullatenus intrarent conuiuij locum, in quo Principes mensam celebrabant: insuper vt testatur Iulianus, nec daretur locus, vt illas aspicerent. Parthopersæ feminis non conuiuia tantum, sed & virorum conspectum interdicit. Quocirca in Perside Regine Regum non intererant conuiuijs. Confirmatur autem: quia ante eundem Assuerum, cum ipsam provincijs Rex Balthasar imperaret, licet coram instruxisset opiparam ad quam magnates suos inuitauerat, mulieres suas ordinarias & concubinas, non tamen ad illud ingreditur Regina, nec ei licium erat, quod patet ex eo quod scribit Daniel: dum enim manum aduertit hæc scribens: *Mane, Techel, Phars,* verba tot documentis & plena mythenijs ad uostram instructionem, vt tota Regis curia non modicè perturbaretur. Aduocatur Aruspices, sapientes, & diuini vt huius scripturæ legitimam edicant interpretationem: sed non erat qui sermonem interpretaretur, eum igitur omnes stupor teneret mentisque turbatio, pertinet verbum ad Reginam, quæ in cubiculo suo sedebat sola secretiori: vel forte nobilioribus epulas ipsa domicellis instruebat: & illico accurret ad locum, in quo Rex maritus cum magnatibus suis & vxoribus ordinarijs residebat, illumque verbis demulcet consolatorijs, varum se scire, qui scripturam hanc

posset interpretari erat autem Daniel. Regina autem pro re, quæ acciderat Regi, & optimatibus eius dominum conuiuij ingressa est & proloquens ait: Rex in æternam viue, nõ te conturbent cogitationes tuæ, neque facies tua immuetur: est vir in regno tuo. Ad tales casus quando viri patiuntur animi deliquium, vitæque periculum, accurrunt Regine, & vxores primariæ, quæ viuis assulant, illos solentur illosque corroborant; ceterum ad comedendum & bibendum, atque ad pulchritudinis solij ostentationem, omnino non fiat: etenim est innum ardentius sociare titonibus, & seipsum periculo exponere manifestissimo. Tamummodo vxores admittentur vtiliores & abiectiones, dicte concubina: nam illas inroducebant, hanc conuiujs exhibituras recreationem vt seruiret illæ coniuuantibus, atque eo sensu quædam Di. Ambrosius verba interpretor: *Plerique Persæ more mulieres dignas simulonorum consortio inducunt, & ab his phialas accipiunt.*

Multi Persarum inhærentes consuetudini discernunt vt mulieres dignæ consortio ebriorum conuiuio deseruiant: non vero digniores, & hoc rationi conuenit: nam velle aliquem, qui mulierem sortitus est elegantiorum, vt in conspectum veniat coniuuarum, cuiusque contemplantur faciei venustatem: quid aliud est quam illos excitare, & huic dare licentiam? Rei veritatem expressit casus pulcherrima Lucretia: quæ cum venustate floreret, voluit vir eius coenaturus, vt in conspectum prodiret Sexti Tarquinij, nam eius pulchritudine captus & accensus, non desebat donec eam impudice violasset: similibus autem emscant historiæ infortunijs, quæ referunt Cicero, Herodotus & Iulianus. Hac ex causa legem Persæ considerant, sic scribente Plutar. quæ morte pledebant quemlibet, qui mulierem iherda vediam propitius accedens intraret.

Hoc dato, Regina Vasthi (testatur Iosephus) prudenter iuxta regni præscripta fecit, illæque seruire volens inuenerata, virorum noluit interesse conuiuio: Voluit ipsa Persarum leges custodire, quæ ab alienis vxores vt dicitur prohibentur. Ex hoc ipso concluditur quod Rex in eo quod præcepit, proprias præuaricatus sit leges & primariæ monarchiæ violauerit iustitiam. Vide sequitur (inquit Sulpitius) quod ipsa præceteris dignitate fuerit reprehensione. Sicut Rege consilio, pudicis virorum oculis spectaculum præbere iussa abnuuit: ante ipsa laudabilior, quanto in legu pudorisque custodia constantior.

Dan. 4.
20.
D. Ambrosius
L. de Elia
c. 15. To. 4.
39
III.
Ex consuetudine
Persarum mulieres
nõ intererant
virorum
conuiujs.
Verr. 1.º
l. 7. l. 15 in
Attaxer.
x.º
Serar. in
c. 1.º. Esber.
p. 3.º. 4.
De

De quibus diligenter scribit Auctor modernus: qua igitur ratione euenit, vt nonnulli viri dignitate literis, & scientia clariores, petenti ab ipsis Regi consilium darent omnibus illis Persarum legibus oppositum, & consulerent priuatione plecti, quod laudibus extolli, præmioque donari merebantur: & cum ipse pessimè in hoc procederet, merito regno priuandus, ipsa vero Regina, optimè, atque ea ex ratione plura estimanda, ferrent attamen sententiam quod Rex prudenter egisset, & Regina seuerissimo esset plectenda supplicio?

Ne mireris: iam enim Spiritus S. rationem indicat, & hæc quidem ea erat: quod Rex ab iis consilium inquireret, suum exponens desiderium, quod eamiam decreuerat exemplar statuere supplicij: illi vero consiliarij Regi pestiferent complacere, & ob hoc semper in faciem eius intendebant. *Videbunt faciem Regis: sibi autem persuadebant per hoc illis fore consilium si Regi blandirentur, eiusque mentis propositum extollerent, licet inordinatum, eamque condemnarent, quam iuxta Persarum decreta liberam declarare debuissent.* O quam fide es fuisse ipsi consiliarij, si Regi dixissent: Domine mi Rex: sapientius in hoc se gessit Regina, quam Regia tua maiestas: quod enim illi mandati, maiorum tuorum contradicere iustitiam: quod autem illa renuit agere, illis est conforme, & pudicitia, quam mulier debet seruate principalis. Sed illis ad hoc animus defecit, & Regis voluntatem explorantes, suam inclinarunt vt ei se conformaret intellectus: etenim certo constat, quod si potentior suam declaret voluntatem, reuam in te pessima, tamen eam vt optimam iudicabunt esse consiliarij: iam enim prædixit Salomon, *Princeps, qui libenter audis verba mendacij, omnes ministros suos habent impios.*

Pro. 29. 12. Lib. 1. li. 1. Notari digna occurrit historia ex Sozomeno de Constantino Magno Imperatore: cum enim aliquando fidelitatem seruorum suorum & consiliatorum vellet experiri, cum suis ad se conuocauit, atque illis: Amici vobis notum ar- bitror, iam à pluribus me diebus in lege & fide viuere Christiana, meque illi subiecisse, verum- tam en hoc seruire, me ledere huius legis ac fi- dei, qua tam strictè nostra comprimit desideria, vt nullum nostri locum cedat appetitus voluptatibus. Imperatori penè omnes respondent: verissimè Domine: nam maiestas tua nobis quaestionem proponit quam iam illi proponere de- creueramus, nullatenus expedire vitam ducere

sic oppressam, vt tanta continuitas oppressionis necessario vires & salutem sit extenuatur: cum autem maiestas tua iam hoc experientia didicerit, & ipsa experientia coggerit idem de illa nobiscum cognoscere: conueniens foret salutis vitæque conseruationis Imperatorie maiestatis, vt dei illi quasdam explicationes quibus parum de rigore eius remittatur, quo vitæ nobis rationem constringit legique conformem adeo molesta, tantummodo quidam superfluerint, dixerintque Constantino: moderate ô Cæsar, ne tale quid aggrediaris: etenim ingratitude erga diuinam gratiam foret nõ minima, quæ te illuminat, vt bonè agnosceas illud que se quaris: malum autem, vt fugias & castiges. O prodoctores, inquit illis Imperator, vt etiam in eo quod directe contra Deum militat, adestis adulatoribus consilium mihi contra Deum suaduri: procul hinc abite maleuadi consiliarij, nec vniquam in curiam meam redire præsumatis: qui namque contra Deum dat consilium multo paratior erit, vt tale quid suis contra me ferat adulationibus. Igitur aduerte, qua ratione tibi sit interrogandum, quam non exponendo voluntatem, sed corde simplici & amico veritatis Hoc est, *Cor boni consilij.* Cum illi non accederent illi præscit non enim omnes sunt simplices sed desiderantes vt Dominus illis eo modo respondeat vt eius responsum possint carperere, vel respectu populi, si dicet, se Christum non esse, vel in ordine ad Imperatorem Romanum, si palam & aperte se talem esse proclamaret.

§ 16. Sequuntur me. Prædestinati signum est sequi Christum, non autem illum circumdare, nec cum illis se illi opponere.

Secundum iudicium datum à Domino Prædestinatorum in simbolo omnium suarum, hoc est: *Sequuntur me*: Cui opponere videtur Euangelista secundum reprobatorum iudicium in figura Iudæorum, de quibus ait: quod nedum Saluatorem non sequantur, sed illum circumcingant: quatenus non progrediantur. *Circumcedunt ergo eum Iudæi*: Signum maxime proprium probatus. Quantum coniecto recordatur D. Ioannes eius, quod Spiritus S. de reprobo scribit Saul: Dauidem enim in montibus obstrantem cotona circumcingit, eumque medium concludit, vt nec in hanc, vel alteram posset partem, qua vellet, iter carperere: *Circumcingunt 26. Reg. 23.*

partit. c. 7. Notari digna occurrit historia ex Sozomeno de Constantino Magno Imperatore: cum enim aliquando fidelitatem seruorum suorum & consiliatorum vellet experiri, cum suis ad se conuocauit, atque illis: Amici vobis notum ar- bitror, iam à pluribus me diebus in lege & fide viuere Christiana, meque illi subiecisse, verum- tam en hoc seruire, me ledere huius legis ac fi- dei, qua tam strictè nostra comprimit desideria, vt nullum nostri locum cedat appetitus voluptatibus. Imperatori penè omnes respondent: verissimè Domine: nam maiestas tua nobis quaestionem proponit quam iam illi proponere de- creueramus, nullatenus expedire vitam ducere

41 tur: sicut illos cum suis crepundijs.
 Idem ait Dominus in illi contigit cum homi-
 nibus generationis huius, qui paucos ipsos exce-
 cedunt, & quos veritas dixerit esse piores quam
 viros, quandoquidem toti nugis, vanitatibus, cu-
 piditatibus & rebus occupentur vento levioribus.
 Accurrit D. Iohannes vt vos à ludis istis ab-
 straheret; Intubii veste indutus, aspero tectus
 cilicio, abstinentia vite rigorosus, tistes into-
 nant namas; horrendis vos reuertit supplicijs,
 inelamant sepe sapius securim ad radicem ar-
 boris postam, vt eam euellat, & ignibus tradat
 sempiternis exurendam: vos autem respondistis:
 autem, quibus hic prodeat in publicum: ne-
 cesse est hominem esse atrepticum. Adveni-
 postmodum ego iusticia blandus gratiori, le-
 gem promulgans Euangelicam, vos omnes a-
 mice compellans, peccatores mutans, atque
 & dicitis, me similem illis: Venit Iohannes Baptista
 non manducans, neque bibens, & dicitur: Damonum
 habet. Venit filius hominis manducans & bibens
 vinum, & dicitur: Ecce homo denotor, & bibens
 vinum, amicus Publicanorum & peccatorum.

IV. Traque ait Christus, nihil vobiscum aliud
 agendum, facta est alea: nam in quacum-
 que partem me verto, semper mihi vos opponi-
 tis: male facio si miracula patraero: male, si
 verbis deo: male, si vobis prædico: male, si ta-
 ceo: male, si vobis blandior: male, si vos peter-
 reo: symbolum sunt reproborum, qui cir-
 cumcingunt eum, nec hac vel illac exire patiun-
 tur: videntur enim Deus quasi suspensus animo,
 dicere: Quid faciam tibi Ephraim? Quid faciam
 tibi Iuda? Hæc verba ponderans D. Ambros. sic
 ait: Vereor fratres, ne hæc Evangelicæ lectio pleris-
 que de vobis congruat, que ait: Cantauimus vobis
 & non saluati: lamentauimus & non consolati. Au-
 numiamus vobis regni caelestis gaudium, & mi-
 me corda vestra motu quadam alacritatis exultant.
 Prædicamus vobis iudicium, & sensus vestri ad pe-
 nitentiam in lacrymas non prorumpunt. Quid igitur
 vobiscum faciemus?

V. Notandum hic dari symbolum præscitorum,
 qui Deum videntur velle ligare, & coronâ ci-
 cumcingerent nec ex hac parte, nec ex altera
 possit in illis quidquam operari: quos nec pro-
 missa mollunt, nec minæ perterrent, nec hiantis
 inferni abyssi commouent, nec corpore sani lu-
 ctum arripuit penitentia, nec morbis attrici di-
 uina sese submitunt potestati. Omnia illis in
 mortem proficiunt, vt aliis diximus. Opposi-
 tum in omnibus spectamus Saluatoris: non enim

illum non circumcingunt, sed à tergo consistunt
 illum subsequuntur: sicut omnes pastorem quo-
 cumque eas ducere voluerit. Animæ beatæ quas
 si Deus minus peccat formidant: si blandiatur,
 eius amore inardescunt: si salutem imperant,
 asperam subeunt, penitentiam, si premat infir-
 mitate, tolerant patienter; si diuitijs cumulet,
 erogant eleemosynas, si paupertate stringat, illa
 lætantur, atque in eis illud Apostoli adimple-
 rit: Diligentibus Deum omnia cooperantur in. lo. Rom. 8. 3.
 num. hi qui secundum propositum vocati sunt San-
 cti. O felices animæ, quæ quocumque pastor
 caelestis illas duxerit, inueniunt pascua saluber-
 rima, & vtilissima: nunc in salute corporis: nunc
 in infirmitate, nunc in diuitijs, nunc in paupertate,
 nunc in honore nunc in ignominijs.

Talem auguror fuisse David orem Dei: di. Ps. 21. i.
 cebat enim Dominus regit me. legit D. Hieron. VI.
 Dominus pastor meus, nihil mihi deerit, in loco pas-
 cuae ibi me collocauit. E. Deduxit me super fenestras
 insuetas. E. Ipse meus pastor est diuinus, vid.
 quem si locutus fuero & ibidem sum, vbi me
 posuerit, pascua inuenio vberissima. Omnia mihi
 in bonum cooperantur, quo per vias infirmitatis in-
 grediar, & tandem ad cæli gaudia pertentiam:
 de quibus die Venetis præterito. Similiter &
 verbis illis. Sequuntur me: aliud indicare voluit
 prædestinatorum suorum iudicium: oues meæ
 me sequuntur, & ego ante illas vado, viam illis
 præmonstrans. Ecce prædestinatorum. Diximus
 aliàs hæc esse præscitorum iudicium, quod il-
 lum circumcingant, sicut Indæ, & sese illi oppo-
 nant, volendo ipsi præcedere, Deus autem illos
 pone subsequatur: hoc exposuimus, quando Chri-
 sti verba perpendimus, quibus Indæ generationem
 vocat præuam & adulteram: Generatio
 præua. Nam eorum agenda modus hic est, quo
 volunt vt ordo debitus inuertatur: cum enim
 plus æquo sit, vt Dei voluntat præcedat, eamque
 humana subsequatur, conatur illi, vt sua præ-
 cedat, Dei verò subsequatur. O generatio mala
 & peruersa (sic loquitur Christus) & à diabolo
 rapienda. Oves meæ non eo modo procedunt,
 vt præcedant sed sequuntur me. Ego præcedo, &
 quod ego volo ipse volunt, eorumque gressus
 eo tendunt, quo illis ego designaui.

D. AMBR.
 Scrm. 80.
 post med.
 Tom. 5.

Iudicium
 reprobo-
 rum &
 ouium
 Christi.

§. 17. Sequuntur me. *Oves Christi ex operibus suis gressibusq; comprobantur. Præciti, similes sunt virginibus fatuis: qua oleo lucere voluit alieno.*

Signum aliud prædestinatorum ex his verbis, colligitur: *Sequuntur me.* Hoc est ovis illius non satis est, nec in eo hærent, ut se oves illius esse glorientur, sed ut tales progrediuntur, gressus suos pastoris gressibus conformantes. Inter historias S. Scripturæ notatu dignas, atque ad nostram scriptas instructionem, notat D. Augustin. quod contigit in matrimonio Isaac à patre suo Abraham composito. Mandat hic Eliezer, ut tendat in Mesopotamiam naturale solum Abraham, ut quarat Isaac filio suo de regione sua puellam conuagum, talibus insignem conditionibus, quas illi ipse declaravit, ut esset digna filio suo sponsalibus. Dicescit Eliezer geminis & opibus prædites, quibus doret puellam, quæ indicant propositio suo ceteris esse digniorem: *Tulitque decem camelos de grege Domini sui, & abijt, ex omnibus bonis eius portans secum, profectusq; perrexit in Mesopotamiam ad urbem Nachor.* Hoc autem illi singulariter imminxit, ut secum deferret duas maures aureas, & totidem armillas summi pretij: *Postquam autem bibe ut camelus, protulit vir inaures aureas appendentes scelos duos, & armillas totidem pondi scelorum decem.* Pretiosæ inaures, pretiosæ armillæ, non solæ deferantur inaures.

Adest hic D. Ambrosius iam vos audio domicellæ contra me expostulantes, quod in vobis curam ornatus, inaurum, armillarum nec non capitis & faciei reprehendam mulieribus assuetam elegantiam: unde mihi hæc obijcitis: an ergo non tibi patet, quod Abraham nurui suæ gemmas illas & monilla miserit: cur ergo nunc in nobis redarguis, quod in nuru sua Patriarcha iudicavit esse perdecorum? *Quomodo prohibes hoc Episcopo, ut non habeamus, quod Rebecca accepit pro munere, & hortaris ut filij simus Rebecca?* Nil aliud nobis incidat, quam ut imitemur obedientiam, compositionem & ornatum sanctissimæ Rebecca, & ne simus vani, atque nobis interdiciis quod obediens illa de loco suo accepit ad capitis & faciei suæ cultum & compositionem. Quæ de causa nobis eius persuades imitationem, & prohibes nos illam imitari in eo, quod illi concessit ad maiorem corporis elegan-

tiam Abraham vir tanta morum integritate spectabilis? O quam multa ignoratis, an non videtis, quid Abraham illi miserit? Vir ille corporalibus hæc ornatus, ornatum voluit indicare spiritualem. Primo auribus promptam fidem, quæ ambas occupet aures, & non sit auris parula voci alterius, nec quidquam audiat in contrarium. simplicem fidem ambabus illis inauribus significatam, quæ illi ambabus præparat auribus. Armillas, quæ manus disponant & ipsæ adoperentur operibus: quæ omnia in illo fuerunt eminentissima. Fides videlicet operatoria. *Et in sumo inaures, quas tibi Abraham reliquit, sumo quas transfudit armillas. Audi verba Domini Dei tui, sicut ipse audiebat, exoquere iusta, sicut ipse proponebat implere.* Hoc ex sententia D. Augu. significarunt inaures & armillæ, fidem & opera. Omnia hæc procedunt de domo Abraham, & de sponso Isaac: *Fides, vobis donatum est non solum ut in eum credatis.* Opera, *Sine me nihil potestis facere;* sunt autem hæc monilla adeo necessaria, ut sine illis anima in sponsam Christi nequeat adoptari, nam vocare se ovem & gressibus procurete hæditorum, indicium est reproborum, quales illi erant; ut enim testatur Evangelista hoc illis sufficiebat, quod dicerentur filij Abraham, cum tamen eius opera non haberent; nec eum imitarentur, sed diabolum, quocirca Christus illos hortatur: *Si filij estis Abraham, opera Abraham facite. Vos ex patre diabolo estis.* En tibi præcitorum indicium, quibus satis est dicere: per fidem ovis sum Dei, per quam in ovili sum eius Ecclesiæ, cum opera tamen earum illis minime commendentur. Optime vos pastor ille agnosceat enim ad sinistram suam vos cum hæc dammandos eijciet.

Nota passim est à Christo proposita parabola virginum, quarum quinque fuerunt reprobae, atque in æternum de domo nuptiarum spon-

III. lucere si profigata. Quis earum defectus, aut quale debet peccatum? Quod sibi de nomine virginum in leco alienitarum applauserint, atque oleo lucere voluerint alieno, quod à prudentibus petierunt, quæ sibi aliud comparant, magnoque illis pretio constitit. Audi illas mendicantes: *Date nobis de oleo vestro: quia lampades nostra extinguuntur.* nec habemus quo illas nutriamus. Absit hoc (respondent prudentes): etenim in hac domo ex mutuo non vivitur, nec lux adnititur, quæ tantum oleo licet alieno: *Ita petitis ad vendentes & emite vobis.*

Notandum hic præcitorum symbolum, qui tantum oleo lucere voluit alieno. Hic, quia

FFFFz paren-

II. Fides notat & epe- ra.

Phil. 1. 24. Ioan. 13. 5.

D. AM. Apud Lipom. p. 266.

parentum filius est virtute insignium: ille, quia nepos est, vel de viris originem trahit illustrioribus, qui pro defensione Ecclesie sui que Regis obsequio facinora ediderunt gloriosa. Alter, quia nobili stemmate progenitus, & regibus ortus eminentissimus: porro si vitam eius attenderis, non nisi abiecta qualibet, atque in actionibus eius turpia reperies: nullum ei verbum, nullum opus, nulla conformitas, nulla motum integritas, que præclaram spiret altamque progeniem. Omnes illi oleo student alieno prædicere: quocirca videre licet qualiter ista domorum: scitis & insignibus maiorum suorum adornent illustrium. Eorum plures agnosco, similes illis profanus adolecentibus, sed nobilioribus ex Israel, de quibus

Exe. 8. 16

IV.

Nec ad

ortu solis

adorate.

testatur Ezechiel. *Adorabant ad ortum solis.* Eorum idolum erat: erectum ad ortum solis, velut solis ortus idolo latrat. Tali sum ego patre genitus: tali principe natus: talisque Regis filius: ad hoc oculos suos solummodo dirigunt: nosiam autem verum sanctuario, vitam omnem floribus & odoribus manium confluentis vanitatum. *Repletes terram iniquitate. Conuersi sunt ad irritandum me, & applicant ramum ad naues suas.*

V.

Similes

sunt illi

statuæ

Dauid

pellibus

operta.

Nobis cum illis video contingere, quod apparitoribus Regis Saul: hos ille destinat, ut Dauidem captiuum abducant: etenim cum in lecto dormientem intellexerat. Audit hoc Michol uxor eius, & virum illico de somno suscitatur, atque Domine mi, per hanc velox fugio fenestram, ne te satellites abripiant: ut autem Dauidi plus temporis ad fugam superesset, in lecto simulacrum statuit Dauidis vestibus illis armisque compositum: accedunt apparitores, illi intuuntur & opinantur verè esse Dauidem, quem ut talem expectant, donec expergificatur. Paulo post accedunt propius, & manus iniiciunt, inueniunt autem aliud nihil hic subesse, præter vestes & arma. Iam enim ille fugam inierat, & longè procul abscesserat.

Quot statuas videmus vestibus & armis Dauidis adornatas: Ducum inquam illustrium & virorum nobilissimorum, qui se Christianos operibus magis quam verbis ostendebant. Ecclesias erigebant, monasteria fundabant, hospitalia dabant, statisque confirmabant. Sese offert alter, quasi essent illi in eo, & velut eorum legitimum successor, quem ut talem attendimus: porro si manum adiciamus, præter armorum scuta, vexilla & insignia nihil inuenimus? Vbinam progenitorum illa deuotio? illa ergo sacerdotes reuerentia? Illud Regi promptum in bellis obse-

quium? Illud partem esse pauperum? Vbinam illa in verbis veritas? Illa in operibus bonitas? Illa in negotiis suis simplicitas? Illa mentis ingeniositas sibi seruiens, præstando beneficia? Illorum manent insignia: nam eorum eminentia, nobilitas, virtus, & Christiana pietas iam quasi per fenestram abiit, erupit, euolauit.

Quam ad viuum illos descripsit Vates Oseas: *43. VI.*

Quasi vni in de seruo inueni Israhel, quasi prima po-

ma scilicet in cacumine eius, vidi patres eorum, Et vidi

Et. Et abalienati sunt in confusione, & facti sunt compa-

raminabiles, sicut & qua dilexerunt. O quales tantum

fuerunt illi patres, qui dederunt illis principium syllabularum

& originem? Mihi dulcissimè sapiebant sicut v-

tae quas sitiens viator deserens pererrans offendit,

& sicut ficius pulcherrime, quas transiens viator

intuetur. Illi vero degenerarunt & abalienati

sunt, venditi ut facerent malum: & nihilominus

hoc intendunt, ut habeantur mundi totius illu-

strissim: quia talibus sunt orti patribus: Et vidi

quasi vni auolauit gloria eorum à partu, & ab u-

tero, & à conceptu. Sempet gloriabantur se tanto

stemmate progenitos, & aorum suorum vitæ

iacabant eminentiam: hoc in ore habebant fre-

quentissimum. Filij Abrahæ sumus & ex fornicatione

non sumus nati, ex Sara Domina principali,

non ex Agar Ancilla abiectissima. O rationis

impoest vbinam, obsecro, est Abraham, eius vir-

tautes atque vestrorum maiorum excellentia? Iam

auolauit quasi passerulus, iam erupit & trans-

fennas reliquit vacuas & immundas: en quanti

illas æstimas? Gloria eorum auolauit quasi avis, &

cum Dauide per fenestram aufugit, relicti nunc

solummodo armorum insignibus, quibus illi se-

ipfos extollunt, prædicant & reddunt illustri-

res. Oleo lucere vultis alieno? Vos ut à mptis

extorres arbitremini: non enim ad i' las superni

sponsi passim omnes admittuntur virgines, &

que hoc nomine gloriantur: hoc est omnes illi,

qui se iactant vocantque Christianos. Deique o-

ues: sed illæ solummodo, quæ proprium habent

oleum misericordie virtutis & veritatis, quod si-

bi laboris sui pretio compararunt.

En quam appostè loquatur his Redemptor VII.

noster. Ab illo percontati sunt: *Sicut Christus, Opeia*

dic nobis palam. Respondit illis Dominus: dixi ve-

stris verbis, sed plurius refert ut operibus teller bent de

hoc vobis euidentioribus: hæc enim sunt lingua viro testi-

cerissima, quæ mentiri non potest. *Opera qua ego monum,*

facio, illa testamurum perhibent de me. Alterum

auscultas diligenter, quando tibi dicit: sum he-

rologista: verum hoc eius dictum te in illo non Similitè-

confirmat: sed quando te inspicente ex ære con-

do,

fin git

fingit rotam vnam & alteram, & molam & pondera, & coram te illa componit vt ordinatè fiant: hoc te, postposito omni dubio reddit certiore, quòd sit huiusmodi. Si hortum ingredieris, quænam legitima foret probatio, quod arbor illa sit piris, & illa pomus, & illa cerasus: credere quide in posses, si hoc tibi assereret hortulanus, cui hæc cognita sunt: sed legitimum foret huius argumentum si hoc tibi singula arbores suis grauide fructibus testarentur: si nãque ceræres hanc piris fructandam, illam pomis, alteram cerasis corallè venustionibus: fructus illi seclusà omni fraude secutissimum ferrent tibi testimonium. Iactas te nobilem, & hoc ex famillæ tuæ confirmas historijs, acque scutis, quæ qualibet profertre potes occasione: sed multo melius hoc tua testarentur: merita si te ad illas enocates: dicendo cum Salvatore nostro: *Opera, quæ ego facio, testimonium perhibent de me.* Gloriaris te esse religiosum, & idem ab omnibus affirmari domellicis: sed illo certo certius hoc opera tua subsignarent. Effers te virum honorabilem, ingenuis natum parentibus: extollis te vt mulierem primatiam iudicio claram, & auctoritate: & in hoc omnes, qui se tibi comites præbent, suffragantur: sed cuius foret ab ipsis operibus habere testimonium.

IX. Fides ex operibus comprobanda.

Iac. 2. 18.

Iob 15. 2.

Hanc rationem proponebat D. Iacobus quibusdam, qui se Christiani os asserabant, & fidei Iesu Christi professores. Opumè dicunt, & ostententur hoc profiteri: porò ego inquit Apoll. velim mihi hoc & opera profiterentur: quando namque hæc te commendant, hæc tibi suffragantur, nemo dubitat: Sed dicit quis: Tu si hæc habes, & ego opera habeo: ostende mihi fidem tuam sine operibus: & ego ostendam tibi ex operibus fidem meam. Spectate videtur, quantum conijctio, lententiam illam amici Iob Eliphaz: nimirum, sapientis non esse quasi in ventum respondere. Quasdam quaestiones & verificationes proponebat: dicebat autem rem esse vix vllius momenti, velle aliquid vt verum asserere, quia verbis hoc confirmatur: sed quod insuper necessarium sit firmissimum viro sapienti argumentum, sic non esse, quod à solis verbis suum habet testimonium. Responsum non est constans, quod tam parnam habet subsistentiam, vt à nimio rapiatur turbine. Verba tua tuæque famillæ, quam habent certitudinem: Nullam omnino: quinimo leuia sunt adeo, vt ea ventus sustollat, nec mirum: cum illa non nisi ventus sint leuissimus. Non mihi placet, inquit D. Iacobus.

quod verbis mihi respondeas: *Ostende mihi fidem tuam ex operibus.*

Hanc rationem declarat D. Chrysof. homilia quam inscripsit: *Quod Christianum oportet vitam quoque rectam habere.* Vos video (ait ille) fratres mei gloriarì, & merito quidem, quod Christiani sitis, baptizati, & diuina fide illustrati, spe bonorum caelestium educati. Dico autem vobis, quod quamuis pius sit & necessarium hæc verbis protestari, non tamen ex illis solis vos esse tales agnoscam nisi mihi vestrà idem opera contestentur. Quando perambulas hortum, hoc quod intueris, vt inde cognoscas: quænam hæc sit arbor vel illa, fructus est, quem intueris: sunt autem vtri Christiani fructus bona opera, meritum, integritas vitæ, carnis mortificatio, appetitus abnegatio, & sacramentorum vltus frequentior. *Fideliem enim non tantum ex his quæ sunt, sed à Deo verum & ex his quæ ipse præstat, par est esse fulgere, & ex omnibus esse partibus manifestum, ex incessu, & aspectu, ex habitu, & ex voce.*

Quod si debeam ex his iudicijs augurari, quomodo vis te cognoscam vt Christianum, si quæcumque opera in te confidero, huic contradicant: Si loca perpendas, quæ frequentas, & in quibus conuerteris, nec Ecclesiæ sunt, nec hospitalia, nec monasteria: sed theatra, stadia, lupanaria, tabernæ lutoriæ. Si à loco te discerno voluero, in circis, & theatris, & iniquitatibus commorantem intueor: in malignitatem concilijs, in foro, in hominum conuentibus perditorem. Si personam tuam attendero, non te video mortificatum, non itè compositum, nec qualem vult esset Apostolus: *Semper mortificationem Iesu in corpore nostro circumferentes:* sed moribus discolorum, insolentem, oculis vagum, velut qui propriam insequitur perditionem: *Si aspectus forma, video cathinam iugiter & dissolutum.* Si oculos conijcio in vestimenta, non video quidquam, quod spiraret humilitatem & habitum penitentis, sed vestem superbam intueor, instatam & compositam, vt comædo similis esse videaris. *Si à vestibus in scena versantibus, ni hilo melius cerno compositum.* Si te sitio ad illos, qui se tibi vitæ comites præbent: omnes parati sunt adulatorès, leuiorès. *Si à sequentibus, paratos & assentatores circumducis.* Si verbis & confabulationibus aures præbuerò: Deus non auditur, sed nomis eius blasphemia & peritium: nulla de celo, nulla de virtute sit mentio: sed omnia carnis tuæ loquuntur delicias, & grauisima animæ tuæ flagitia. *Si à verbis nihil sanum, aut necessarium, aut nostræ conferens vitæ loquentem audio.* Si

D. Chr. Hom. 23. ad pop. Tom. 4. X. Pulchra probat hoc D. Chrysof. in iudicio.

2. Cor. 10.

mentas vestras intueor: Christianum non redolent ieiunantem, non carnem suam castigantem, sed gentilem Epicurum, qui præter ventrem suum, Deum alium non colit, aut reueretur, ut dixit Apoll. Si à mensa, hinc maior apparebit accusatio.

2bi. 1. 19.

Ex quibus ergo te cognoscam esse Christianum, si omnia opera tua mihi testentur oppositum: Vade, quasi poteris te fidelem cognoscere, dicitis omnibus contraria protestantibus. Christianum dico? Nec quidem in te quidquam video vnde te possum cognoscere, quod homo sis: instar iumentum recalcitras, ut taurus lasciuens inflammatis, ut equus indomitus prorsus in mulierem, ventrem ut visus implet, ut animal te farcinas, eius recordaris qui te offendit instar cameli, aliena discerpis cum lupo, cum serpente inflammescis, cum scorpione pungis, cum vipera & aspide venenum euomis, fratrem tuum persequeris, eique malum exoptas diabolica liquidis inuidia. Sed proferamus ipsum Chrysostomum, Quis vero fidelem dicit? Nec enim es homo, si manifestè possum videre: cum namque tamquam asinus recalcitras, lasciuus ut taurus, tamquam equus post mulieres inuit, ventri tamquam visus indulgeas, ut mulus carnem impugnes, malum memoria teneas, velut camelus, rapas ut lupo, nequitia tamquam asinus & vipera venenum feruēt, & sicut malignas demon fratres impugnes; quomodo te cum hominibus commiserare valeam, talem in te natura signa, cum non intuetur? Quid enim te nuncupem? Feram? Sed uno horum vitio fere tenentur: tu vero pariter omnia circumferem, ad maiorem, quam illa, feritatem progredieris. Demonium? At demon neque ventris feruēt tyrannidi, neque pecunias amat. Cum itaque ferus & demonibus maiores habeas defectus, quomodo te vocabimus hominem?

^a Hem. 23 In domo Dei (aitur D. Chrysostomus a. D. Hieronymus b. & Theodoretus) c. de rebus non fertur iudicium, nec illis nomen imponitur, nisi e. 50. Ista, secundum operum attestationem. Si crudelis c. Ser. 5. de seruas ut leo, leonem te vocant, si cum lupo denotes, lupus audiris, si serpentinis vitas fraudibus, serpens appellaris. Ea de causa Vates Ex operibus nomina desumuntur. XI. Isaias Principes Ierusalem inscribit Principes Sodomorum: & Ieremias lasciuos, qui suis obediunt effrænes appetitibus, equos accusat vocatque effrænes: Michæas suis seruientes voluptatibus, iumenta dicit esse in sito stercore putrescentia: & ipse Saluator Herodem astitum instar vulpis, vulpem appellat: nec non Dignus Petrus effulos in venetem, porcos nuncupat, & qui in vetera relabatur crimina, canis ab eo dicitur reuersus ad suum vomitum ut de illo edat.

Ex hac regula declarat D. Chrysost. a. illa Va. D. Chrysost. Isaiæ verba veni & non erat homo. D. Hieron. a. Ha. 23. legit. b. Veni & non erat vir sine homo: omnes enim viri, & homines imaginem relinquentes, bestiarum & serpentium sumpsere imagines. Vnde & ad Herodem propter malitiam dicitur: ite & dicite vulpi huic: & ad Pharisæos: Quamuis viperarum & aspidum vidinosos: & qui insipientes in feminas facti sunt: & de voluptuosis: Nolite mittere margaritas vestras anteporcos: & de impudentibus: neque sanctum datus canibus: & in communi de omnibus. Vnde quædam dicitur, que erant in deserto. Hoc nomine tales appellat sicut & simplices nullo malitiae felle amarus, columbas nuncupat & suis morigeros mandatis, ones, quo nomine suos hodie honorat prædestinatos.

Expendunt D. August. & D. Bernar. atque illis anterior D. Amb. Prophete dictum, quod expressè reperite non potui, in quo dicit quod dū quidam se coram Deo sisset, audita vox sic: Ecce homo & opera eius. Quis est iste homo qui seipsum hic coram Deo sisset? Eius opera attendite: illa tibi hoc nuntiabunt. Domine, de illo hic spergitur quod illustri sit stemmate progenitus: de illo, quod vit fuerit honorabilis: de altero, quod boni communis amantissimus: de illa, quod religionem professus fuerit, de illa, quod vidua fuerit: de illa, quod puella fuerit exemplar honestatis. Hæc dicuntur hic in mundo: ceterum ibi non est qui loquatur, nisi opera.

Quid hæc dicunt? hoc quod hæc ipsa testantur, de singulis statuetur divino conspectui propositis: hæc cum ita sint tu perge tuo tantummodo attendens stemmate & antecessorum facta meditatus atque familie tue domusque antiquitatem, & tui ipsius eminentiam. Multi suam solummodo considerant nobilitatem, parentes antecessores, ex quo sibi sumere possent videntur liberius viuendi licentiam, suisque ad votum seruendi desiderijs. Vultus locutar heu quam graue omnia in Ægypto carrosse, & omnia dissipauit. Vnde hoc? Hoc quod nostra vulgata lectio scribit: Ventus vrens leuauit locustas. Hebræus habet: ut notant Caietan & Lipoman. Orientalis ventus, &c. quo significatur. (interprete Caietano) quod non à meridie, sed ab Oriente ascendit locusta. Notandum autem quod ventus occidentalis illas abstulerit.

Huic

44
In midit.
e 39.
C. 2. l. me.
ditatio.
XII.
Opera
ferunt de
homine
testimo-
nium.
Exo. 10
13.

D. AMBR. Hinc continetur quod traditur D. Ambrosius dum creatur à Deo mundus, auctoris omnibus creatis, dixit ipse quod bona essent: *Vidit Deus* *Gen. 1. 31.* *Et erat valde bona.* Creavit hominem ceteris omnibus superiorem, gratijs, donis, & virtutibus adornatum, insuper & illum in paradiso collocat: nec tamen dicere vult & dicitur bonus ex operibus.

Gen. 6. 9.

Gen. 6. 9. *Ha sunt generationes Noë: Noë vir iustus atque perfectus in generationibus suis.* An ergo nobis non aptius viri describeret progeniem, & fortitudinem, quodque filius fuerit atque nepos virorum illorum toto orbe illustrium, Enoch tanta sanctitate eximij, ut Deus illum in paradysum translulerit: & Mathusalam, &c. Hæc erat aliena illi & non propria nobilitas, nec illa illustrem reddebat Noë, sed illa quam ab operibus suis traxit multo nobiliorem: diuino namque idiomate quisque illorum est filius atque ab eis suam trahit originem: *Non generis nobilitate, sed*

D. AMBR. *Li. de Noë* *Gen. 6. 9.* *Et vera c. 4. Tot. XIV.* *Vera nobilitas ex virtute.* *Non generis nobilitate, sed* *virtutis merito laudatur.* Probatur enim viri genus, virtutis profapia est: quia sicut hominum genus, homines, ita animarum genus virtutis sunt. Etenim familia hominum splendore generis nobilitantur: animarum autem clarificatur gloria, splendore virtutis. Quid mihi conducit pomum mihi deferas & affirmes hoc esse decerptum ex optima arbore regalis horti, si ipsum in se putridum sit. Scateatque vermibus? Licet de terreno paradiso delatum esset, ipsum aspernaretur: potius illa ipsa, quibus seipsum studes splendidum esse, ipsa sunt, quæ te turpius condemnant: quanto namque fructus ex arbore colligitur meliori: tanto grauius contra illum expositulas, si talis non sit, qualeis esse conuenit: & grauior est hinc tua damnatio, quod cum naturam & profapiam domus tuæ habeas adeo nobilem & eminentem, tua tamen vilia sint opera, & omni despectu dignissima.

Circumstantiam quandam admirabilem exprimit Spiritus Sanctus. in auaro illo diuite Nabal Carmeli: declarare vult quam peruersus fuerit vir ille, & omni reprehensione ac vilipensione dignus, nec non quam iuste David in illum excauerit. Describit & proponit nobis eius

qualitates easque peruersas, quasi retens catalogum. Testatur de illo: *Vir auarus & pessimus* *1. Reg. 25.* *& malitiosus: erat autem de genere Caleb.* Primò, 3. notat eius crudelitatem, *Durus* Malum est hoc. XV. Secundò, peccator in superlatiuo gradu *Pessimus* Malitia. Pejus est hoc: an alius restat grauius ascendendus, & quis ille? Quod peccator erat ex malitia: *Malitiosus*. Duribus modis esse potest quis tur ex malus in superlatiuo gradu. Primò, ex parte malitiae quam committit: quæ est suprema: v. g. si nobilitas quis labatur in infidelitatem, vel odio Deum te prosequatur. Secundò, ex parte dispositionis illius, & intentionis, quæ a peior alia non datur: quando scilicet quis peccat ex malitia. Habes hic descriptionem virum in summo malitiae gradu, sed sepe est adhuc alia circumstantia, quæ magno opere malitiam extollit. Quænam hæc? Quod nobilitas esse, & genus duceret ex illusterrimo illo duce Caleb, quem ipse Spiritus Sanctus celebrat virum magne fidei, in Dei famularum constantem, tantique à Deo habitum, ut cum illi, qui egressi sunt de Aegypto viri tantum, sexcenta milia fuerint, omnes ob peccata sua mortui sint in deserto, ut ne vnus quidem de tanto numero terram ingrederetur promissionis, sed filij tantum eorum: Iosus Caleb & Iosue merito sanctitatis, & fidelitatis ac obsequij diuini nomine, illam intrauerunt.

Quæ de causa Domine, peruersas exprimens Nabal conditiones hanc vltimam apponis, quod consanguineus esset & nepos Calebi. Quis forte dixerit, hoc illi cedere in honorem: etenim qualitas stemmatis eius adeo splendida, cooperire defectus personales, quas expressisti debere videbatur. Rem perperam intelligis: imò potius hæc est illud gummi iuniperi quo pictor imaginem iam pictam aspergit, & colores iam in illa expressos clarius conspectui representat. Si fuisset hic scurra quispiam, nullâ ingenite nobilitatis famâ præclarus, vilissimus terre filius, peruersus ortus patens, aliquam hoc posset excusationem adferre & de illo diceremus (a) arbor erat radici suæ conformis: sed cum vir esset profapia splendidus, natura præclarus, talis autem moribus & viâ eius hoc aggrauat malitiam quæ ad eum peruersitatis ascendit gradum ut bonum hoc superari, quod erat ipsi à natura ingentum atque sanguinem hunc adeo sanum corruperint infames ille perdiditque variola?

Ad holidem hic cadit argumentum D. Gregorij Nazianzen in tractatu, cui prænotauit: p. 813. *In nobilitate male moratum.* Quod sonat in hoc

yno

XVI. Generis nobilitas est circumstantia aggrauans in peccatore.

(a) Los stetos paraten ala.

Habetur

vno quod contigit : cum enim adolescens stemmate præclarus , sed vitæ ignobilis viro occurreret humili nato progenie , sed virtutibus sublimi , cæpit hunc adolescens habere despectum , producens in medium maiorum suorum profapiam nulli comparandam , illius autem stirpem ignobilem . Aulcultat illum alter patienter , tandem hæc respondet : Si mihi probro genus meum est , tu autem generi tuo . Hic D. Gregor. ô vir illustri-
sime hoc dictum me tibi ex animo effluat , caue . De-
iude hoc supposito suam profequitur oratione .
Si quis deformitatem , aut odoris fœditatem per
contumeliam obiceret , nihilne aliud responderes ,
quàm quod pater tuus forma pulchritudine excel-
lisset , aut suavissime oloro solius esset ? Si quis te
ut timidum & ignarum cavillis incesseret , nihilne
aliud diciturus esses , quàm quod maiores tui seponi-
ro in Olympia vicissent . &c. ? Accidit enim haud ra-
ro , ut quis pulchram auroque undique rellam cy-
tharam habens pessimè fides pulsos : citius contra à
vili ac vulgare egregios modulus fundas . &c. Quid
refert aures cithara , si sonus audiatur dissonus ?
&c. Stulta de parentibus gloria , cum nulla sit
profapia tam illustris quæ non abiecta sua ha-
beat principia personarum viles , illegitimas & spu-
ritias . Saul mulionem agebat , David patrem ag-
noscebat opilionem , Iephthæ de latrone natus
princeps populi à Deo constituitur . Arfaces ex
latrone Rex creatur Parthorum . Giges de pasto-
re ad regnum extollitur Lidorum . Valentinia-
nus primus Imperator filius erat fumum con-
tortoris Thamorlanus ex Bubulco Rex institui-
tur Tartarorum . Agastocles Rex Siciliæ de patre
producitur figulo .

XVII.
Multi
nobiles
ex igno-
bilibus
orti pat-
ribus.

Tullius hostilius prius ovium pastor post-
modum Rex Romanorum Maximus oves re-
xit : Maximus Pupinensis equorum erat calcea-
tor . Iustinus primus Imperator prius fuit Babul-
eus faberque lignarius . Genus cæteris illustrius
apud Indzoz qui se filios gloriabantur Abrahæ
imo & Christi , ex Iuda prodiit qui ex illicito
conubitu filios progeniit de Thamat & Zaram ,
quam credunt fuisse Chananzam , atque ex illis
Saluator noster nasci dignatus est , generis sui
eminentiam suis referens operibus . Itaque si
parentes agnoscas nobiles , agnosces similiter &
multos ignobiles .

§. 18. Sequuntur me . Indiciu est oisium
Christi gressus eius sequi : præsciti , sicut Ba-
laam , cum asini sint , caudam affectant pa-
vonis .

Aliud prædestinatorum indicium hæc ver-
ba comprehendunt quæ Dominus de suis
profert oibus : Sequuntur me . Illud autè
colligemus , si consideremus argumentum D. Pa-
circa profundum prædestinationis arcana . Agit
igitur qualiter Deus quosdam prædestinet , alios
autem reprobet , & videamus quid sit , quod circa
prædestinatos ordinet . Quos præscit & prædesti-
navit conformes fieri imaginis filij sui , ut sit ipse
primogenitus in multis fratribus . Verbum hoc Præ-
scit (ut probat D. Aug.) non simplicem nobis & desi-
nadam indicat scientiam , sed scientiam cum ap-
probatione & electione . Quos præscit signi-
ficat , quos approbavit , dilexit , & elegit . Hoc est
iuxta phrasim S. Scripturæ & nominatum eiusdè
D. Pauli . Non repulit Dominus plebem suam , quam
præscit , id est quam approbavit , & elegit ac dile-
xit . Et etiam Apostoli Petri : Electis advenis secu-
dum præscientiam Dei Patris . Itaque significat :
quos approbavit & sibi elegit ac dilexit , istos prædes-
tinavit quia secundum doctrinam Docto-
ris Angelici (nostro intelligendi modo) præcedit
prædestinatio . Quæ est ista prædestinatio ? Signi-
ficat quod eos , quos approbavit , & elegit , præde-
stinavit , decrevit & stabilivit ut conformes essent
imaginis filij sui unigeniti Iesu Christi Domini
nostri , quem proposuit speculum & exemplar
prædestinatorum , quem omnes prædestinati te-
neantur imitari .

Axioma est Aristotelis Philosophiæ Doctozis Arist-
quod in qualibet specie creaturarum in esse nat-
turali , Deus unam creaturæ cæteris eminentiorè Axioma
& publicè notis præcellentem prærogativis ; quæ Aristote-
fit velut causa exemplaris cæterarum omnium lis .
i. huius speciei : quæ tantò magis vel minus eront
perfectiores , quantò magis vel minus illi cõfor-
mes fuerint exemplari . Primum in unoquoque ge-
nere , est causa cæterorum , ait Philosophus In gene-
re creatorum Spirituum statuit Deus supremum
Angelum , cæteris puriorem atque ab omni ma-
terialitate & alteratione , & mutatione magis di-
stantem ; tantò autem creatus Spiritus erit perfe-
ctor , quantò fuerit huic supremo conformior . In
genere corporu creaturæ cælum ut perfectius est
enim incorruptibile & inalterabile cui peregrin-
æ noete nõ possunt impressiones . Tantò verò
corpus

ignū
vi a
sij ar
borū
in exē
plum.

Christo, cuius expressa figura erat arbor vite
quā Deus collocavit in medio paradisi, idque
danno quodam artificio, ut omnes ex illa disce-
rent, atque in tantum ceteræ bonæ conferentur,
in quantum essent illi conferentes: Pulcherrimum
in medio lignorum arborum: quia et in medio dis-

centium. Et hoc est (si quis ille) quod David de
viro stavit, qui in hac vita per spem dicitur bea-
tus: Erit tanquam lignum, quod plantatum est se-

cus decursus aquarum, id est erit similis Christo,
qui suū lignum plantatum secus decursus aquarum:

quia in se habebat manentem gratiæ spiritualis
ubertatem, de quo dicitur: Iesus plenus Spiritu
Sancto, regressus est à Iordane. Atque in hoc tota
vestra sicut beatitudo, quod vobis imprimatis
Christi similitudinem, linguam vestram com-

ptimatis, oculos vestros refrænetis, pallus ves-
tros dirigatis, manus vestras emundetis, eius
vos charitate vestiat, & illi, qui vos persequi-
tur & odit, beneficia præstetis eximiora: illius
erga patrem suum cœlestem discretis obedetis, etiam
vos divina illius in aduersitatibus conformando
voluntati: ex illius mortificatione cum vigilijs
& ieiunijs, vestrum feruet desiderium, ut in
omnibus Deo placeatis, fiatque illud, quod A-

post. ait: Sicut portamus imaginem terrent, por-
tamus & cœlestis. Hoc autem ut verò verius ere-
dite: quod si prædestinati sitis, Christum sequi
vos oporteat & imitari.

O mente captos quosdam, imo plures; qui cœ-
lestem prætentunt intrare gloriam & tota fidu-
cia illud quotidie ingeminant: Aduenit regnum
sum: cum nihil sit illis minus cœli, quā vitam
suam & actiones Christo Domino conformem
exemplari: nam suis in omnibus placent
voluptatibus, student delicijs, indulgent vanita-
tibus, & pergit quocumque eos rapuerit appeti-
tus. Similes sunt illis, in quibus D. Ioan. nobis
figuram proponit reproborum, quā feruentes
videntur ut ostendant bona sua esse desideria, &
quasi vitam suam desiderant, à Christo doceri in
eo quod tanti illis referebat, nimirum, in illius
perloræ cognitione, atque ex alia parte omnes
eorum gressus, & opera, sunt illis opposita, dum
sua se regi passione maleuola patiuntur, atque
cœca voluntate, quā intellectus eorum visus ob-
fuscat. Quā eleganter illos depinxit Apost.
imo deservit, de illis sic locutus: Multi ambu-
lant, quos scire debetis: (nunc autem scitis
dico) inimicos crucis Christi, quorum finis inter-
tus, quorum Deus venter est: Quot ambulat non
solum Christum non sequendo qui sibi baiulat
sucem, sed per oppositum, velut Christi cru-

cia inimici: Homines, qui præter ventrem suum
nullum alium adorant coluntque Deum, sibi
ipsis sacrificant, nihil aliud mente volunt, ni-
hil intendunt, nisi carnis delicias, opum argu-
mentum, scilicet voluptates: Et qui finis eorum
nisi mors sempiterna? Quorum finis interitus,
quod si contraria procedant via, quā Christus
ad contrarium oportet, ut terminum perueniant.
Christus proficiscitur ad Patrem & tendit ad cœ-
lū, qui contraria ingreditur via tandem in ba-
ratarum præcipitabitur. An cœlum vis iurare: il-
lū sequens, illum imitare eo tendentem.

Stultum dixeris Balaam: hic enim optimam
attendit sortem eorum, quibus Deus benedixit,
nec eandem cum illis capere vult viam, sed
oppositam illum audio suspirantem: Mortuar a-
nima mea morte iustorum, & sicut nonissima mea
horum similia illis in vita similis esse contemnit,
quibus tamen in morte cupit assimilari. Quot
huius sunt farinae homines? Ut sancti morti cu-
piunt, & exitum optant prædestinatorum, qui-
bus Deus benedixit: vitæ tamen mores in om-
nibus & per omnia volunt insequi contrarios. An
desideras ut tandem finias in aeterna beatitudine,
& nihil aliud intendens, quā tuis vacare deli-
cijs, indulgere vanitatibus, & Satana gressus
imitari? Quam acutus & factus fuit ille patet
eremicola, qui hanc mortalium aduertens amen-
tiam, ad mundanas properavit mercatorum tur-
ba-celebrissimas, qui lingui suis gnauiter pro-
more suo rebus insudabant. Ad forum festinat,
atque necessarium sibi equum. Adducitur ad
stabilum, in quo multū emendi proponebantur:
inuictor illos, & ait: hic nullus est quem in-
quiro. Ad aliud deducit, ait: nec hic simili-
ter, cuius igitur formæ equum desideras? Quo-
to, respondet ille, talem cuius caput, aures, ocu-
li, collum, pectus, corpus & venter sit equi, ha-
beat autem eandem panonis pulchram & ocu-
latam, quæ omnimodā se afficiat oculos. Ride-
re omnes, & irridere virum. Patet mihi: quoniam
hæc mentis amentia? Vbi nam tetarum tales
crebris equos posse inueni? Hec vos miseros,
respondet, quā multi in his mundanis tales in-
ueniuntur, imo vos omnes estis, quotquot huc
conuenistis. Dicite mihi, qualis est vita vestra?
An non ut iumentum: tota transigitur in cogitan-
do de potu, esu, delicijs, voluptatibus, sensualitate,
& appetituum vestrorum indulgentia, quibus
ut iumenta vos duci permittis. Vestri oculi
liberè diuagantur, est lingua effrans, passus
inordinati, continuz lasciuiz, ibique solum vos
detinetis, vbi baculum cernitis, qui vobis possit
laicæ

IX. Talis erat Balaam. Num. 23. 30.

X. Facerem Eremicos. Ite dicitur.

VIII. Pessimæ petunt regnū Dei.

Philipp. 3. dico inimicos crucis Christi, quorum finis interitus, quorum Deus venter est: Quot ambulat non solum Christum non sequendo qui sibi baiulat sucem, sed per oppositum, velut Christi cru-

latera contunderè: nihilominus eandem appetitis pavonis mortemque prædestinatorum. An ergo viuentes vt animalia immunda, desideratis vt hinc vestri cauda sit vt ut D. Franc. Diui Dominici D. Antonij alicorumque prædestinatorum? Hoc vestram arguit amentiam, atque de hac tu quoque charissime argueris: taliter enim qualiter visis cælum tibi, certo polliceris, & mortem speras sanctorum, qui vitam duxilli iumentorum. Attende, quod si ad thronum glorie h. eleuandus, necesse est, vt Christum miteris & sequaris: nam de suis sic ouibus testatur: *Sequuntur me.*

S. 19. Vitam æternam do eis. Illi velat symbolum præscitorum ostendunt se suspensos: illos etenim veritatis Dei constringit laqueus, ex quo se multi expulerunt, facti hæretici, ne illo constringerentur.

47 **E**t hoc tertium signum, quod Christus ouibus suis assignat: nempe, quod det illis vitam æternam, & iam in præsentia *Do eis.* Hæc est quædam participatio gaudij, solaminis & lætitiæ beatitudinis, quæ in anima sua potiuntur, prout declarabimus, signum inter alia maxime principale, ex quo colligere facile possis, vtrum aliquis sit prædestinatus: directè oppositum illi, quod D. Ioan. nobis in reprobatis his deservit: etenim illos milleis proponit tortos in anima doloribus & anxietatibus. Quam appositè nobis illos delinac, aux ardos, suspensos, turbatos, inquietos, mille in corde suo cruciatibus exposito Christo Saluatore dicentes: *Quisquæ animam nostram tollit: Quousque tandem nos detines inquietos, turbatos, & suspensos? Miso modo declarant illi cordis sui penas & angustias, dum se suspensos esse declarant. Omnes nouimus, quanta pœna sit quam ille patitur, qui patibulo suspenditur ex contrarietate quam sustinet. Corporis pondus versus terram deprimit, tanto fortius, quanto est grauius: studens enim ad terram attingere, ipsum laqueus à parte superiori detinet ne pedem in terra defigat.*

In psal. post med. Expendit D. Chryl. dolorem, quò talis premitur inter terram cœlumque medius: si namque versus cœli partem vel superiorem conetur ascendere, illum corporis præpedit grauitas: si descendere & in plano consistere, non hoc illi laqueus permittit, quo collo suspenditur: vade in omnem partem vires adhibet nunc solum versus humeros attollendo, quasi qui laboret ascendere,

nec potest: & ex alia parte conatus ad terram a-
guando pedes pettingere, vt in illa subsistat, &
illi pariter est impossibile. Illi s. atrende suspensio-
rum pœna cruciatos. Ex vna parte grauissimo
in anima pondere premebantur, quo de rsum
tendebant: ex altera leuico quo sursum attolle-
bantur. Quodnam est pondus anime? Respon-
dent D. Augustin. a. & Gregor. b. affectus est,
quo fertur in aliquid amore, vel odio, quo illud
execratur: *Amor meus pondus meum, illo feror.*
quocumque feror. Quam fortiter te trahit amor,
quo filios tuos complecteris, aut vxorem, aut tibi
charissimos? in hoc quis te detinebit? Deinde o-
dium, quo tuum exhorcelis inimicum, quauis
te trahit vixibus vt illi malum mortemque desi-
deres? Nec loqui potes, nec bene de illo sentire,
sed nec illum muteri. Hoc pondere premebantur
illi affectu scilicet viæ propriæ, dignitatum, o-
pium, & facultatum: his enim complectebantur
quidquid habebant, & hoc tantummodo diligebant:
deinde odio flagrabant in Christum: vide-
batur enim illis ipse esse obliaculo, quo minus
his plene & pro voto suo fruerentur; vnde illum
abominabantur, sic vt nihil ita in mundo dete-
starentur.

Genuis hos coloribus depingit Spiritus S. in
Libro Sapientie, ita ad litteram, vt illos ipsos
quasi conspiciere videatur, vt aliter studeant Chri-
stum circumcingere, nobisque verba proponit,
quibus in concilio suo mutuo loquebantur, vt
annotarunt SS. Doctores D. August. a. D. Am-
brof. b. D. Cyprian. c. D. Prosper Aquit. n. d.
*Circumueniamus istum: quentiam inuulsi. Et nobis
& contrarius est operibus nostris, & improperat
nobis peccata legis, & diffamat in nos peccata dis-
cipline nostræ. Et c. Factus est nobis in iraductionem
cogitationum nostrarum. Grauis est nobis etiam ad
videndum, &c. tanquam negates. Estimatis sumus
ab illo & abstinet se à vijs nostris, tanquam ab im-
mundis, &c.* Declarat hic Spiritus sanctus va-
tinianum odium, quo Christum abominabantur,
& rationes receuset, quibus incedebantur, quæ
cum tanta sint, pondus constat esse ex eis, &
flumen immensum quale componitur, dum mul-
ti in illud riuuli conueniunt. Circumueniamus,
inquit, efficaciter hominem hunc, & corona
illum velut hostilem ciuitatem circumcingamus,
atque omnia in illum tormenta nostra bellica
dirigamus? *Circumueniamus istum.* Cum e-
nim subsidio sit pauperibus iisque beneuolus,
nihil in commodum nostrum, lacrumque ope-
ratur: *Inuulsi est nobis.* Quomodo se nobis o-
stendit, nostrisque operibus aduersarium, nos
G g g g g 2 m. lo

Lib. 19.
Conf. c. 9.
Lib. 19.
Mor. c. 4.
II.
Amor &
odium
pondus.
III.
Iudæorum
cruciatos
exponitur
Sep. 2. 12.
a. L. 17. de
cin. c. 20.
b. lib. 12.
contra.
Faust. c. 44
b. L. de lo-
sep. c. 3.
in ps. 55.
c. Lab. de
no die Sina
& Sion
2. cont. In-
dæos c. 14.
d. Lib. de
predich. p.
1 c. 26.

nullo habito respectu redarguens irreuerenter
Contrarius est operibus nostris. Quotidie nos, vt
 legis insinuat prauitantes, quodque cum
 illam arctius tenemur obseruare, illam frangamus
 inuicem: *Improperat nobis peccata legis.*
 Euidenter conuincit probatque nostram doctrinam,
 & traditiones esse peruersas: *Dissimulat in nos pec-*
cata disciplina nostra. Nec illi sufficit opera no-

Mat. 11.

Ecol. 2. 15

stra, quae manifesta sunt arguere, sed insuper in
 medium producit abstrusas cordis nostri cogita-
 tiones. Hoc namque significatur his verbis: *Fa-*
ctus est nobis in translationem cogitationum nostrarum.
 Quia tradidit eum ac pudescere, &
 omnium oculis exponere, ea phrasi qua dixit D.
 Matt. de sanctissimo Ioseph quod videt uxorem
 suam pregnantem, sanctissimam scilicet virgi-
 nem, *Noluit eam tradidit.* Et D. Paul. expositu-
 sus qualiter Christus per crucem suam diabol-
 um affecerat ignominia, sic ait: *Traduxit confi-*
dentem palam, &c. Nos corripit vt simulators,
 hypocritas, & nugaces: *tanquam nugaces astuna-*
ti sumus ab illo. Omnimode grauis nobis est, &
 illum intueri, morte non est leuius: *Gravis est*
nobis etiam ad videndum. Nihil interest vtrum il-
 lum aut diabolum intueamur. Non est hoc leue
 pondus occidamus illum: *Circumuenimus il-*
lum. Habes hic, qua venerint intentione, *Cir-*
cumdestrunt eum: vt illi finem imponerent, sicut
 diximus.

IV.

In Zachorū

in Chri-

stum odii

Ecce, quam graue pondus odij cordis eorum,
 quo in profundam mergebantur abyssum Chri-
 stum occidendi. Ex altera vero parte fune strin-
 gebantur veritatis, etenim cognoscebant eum,
 cuius necem machinabantur, iustum esse, san-
 ctum, innocentem & verum promissum in lege
 Messiam: fortis erat hic laqueus: etenim tribus
 constat funiculis: hoc est triplici genere pro-
 bationis, qua Christus confirmabat illis verita-
 tem. Primus erat Sacrae Scripturae: *Serui amici*
Scripturas &c. Secundus erat doctrinae suae, quam
 illi fatebantur veridicam, & summo opere mira-
 bantur. Tertius erat diuinitatis operum suorum,
 quae testibus illis fecerat, ipsique dicebant quod
 licet ille Messias non esset, ille tamen qui esset,
 facere non posset eximiora: *Christus cum vene-*
rit, nunquid plura signa faciet, quam qua hic faci-

Ioan. 5. 59

Ioan. 7. 31

Ita vt in rei veritate de illo cognoscerent, quod
 ipse filius esset Dei, & promissum in lege Mes-
 sias, & ita hoc ipsum parabola illa declarauerat
 de agricolis, qui venientem Dominum sui filium
 conpiciati, eum agnouerunt, & mutuo collo-
 quebantur: *Hic est heres venite, occidamus eum:*
 vt notat Diuus Hieronymus. Eos igitur perpende

Matt. 21.

33.

suspenso, ex vna parte Christum oderant ean-
 deus & angue, ipsa morte peius & diabolo: hoc
 autem pondus eos deorsum traheret & incita-
 bat, vt in abyssum, illum interficiendi, praecipita-
 rentur.

Veritas, qua cognoscebant quod filius esset
 Dei verusque Messias, fursum attrahebat. Si occi-
 derimus illum, Deo filium suum interimus no-
 bis autem liberatorem nobis promissum. Si di-
 mittamus eum inuicem, & recipimus, capita-
 lem nostrorum recipimus inimicum. Suspenso &
 pedes agitantibus tenebantur, etenim illos veritatis
 funis adstringebat, vim adhibebat, vt illam di-
 rumperet, attamen ita cognita erat & probata,
 vt illam frangere fuerit in possibile: *Funiculus*

Eccl. 4. 12.

triplex difficile rumpitur. Conabantur fursum af-
 cendere, an illum reciperent secundum illa, quae
 de ipso agnoscebant, sed non permisit illis odij
 pondus ex amore proprio compositum. Quid fa-
 ciemus? Ecce quanto dolore premantur: *Quo-*
usque animam nostram tollis? Heu miseris vos,
 & praefatos, descendite funem, vos ipsos hac
 poena liberate. Quandoquidem illum cognosce-
 tis, vt Messiam: in altum vos erigite, atque vt
 talem ipsum recipite: Non permisit nobis tale
 quid odij pondus: nam illum vt crudelem ha-
 bebimus inimicum, nec animus est nos ipsos illi
 subijcere. Ergo funem dirum pite, & vos ipsos
 ipso pondere trahi permittite, ipsum inquam in-
 terfice. Absit hec omnia: videas enim eum,
 quamuis nos taceat quod Messias sit, & illum oc-
 cidendo, Deum ipsum occidamus. Illo ergo
 dolore suspensi vos ipsos torquere, *Quosque ani-*
mam nostram tollis? Accedit medicus vsita-
 febri citantem viribus omnino destitutum: pul-
 sum reat, & haeret suspensus. Quid est Domi-
 ne doctor? Suspensus haec eo, quid acturus sum
 ignorans. Si sanguinem extulerit praebilitate
 moritur. Si non fecero, cum calor intem-
 perat, quid agam? Hoc modo suspenduntur illi. Si re-
 cipiamus illum, recipimus vt Dominum nostrum,
 inimicum quo sub sole non habemus acriorem.
 Si occidamus, ipsum Deum occidimus, qui
 procul dubio tam enorme castigaturus est seuerē
 flagitium.

Elegantem illos proposuit Deus Zachariae Pro-
 phetae in illa visione celebri, quae cum vna sit,
 in illa tamen illi plura demonstrabat, sic illam
 expendunt diuersis sensibus SS. P. P. vnde de
 illa sic ait D. Hieronymus. *Multiplex in prophetia,*
gnia vnica te multa praedicebat. Accedit ad eum
Angelus, atque; & Vates attolle sursum oculos,
& vide quid illic appareat. Aspiciat Propheta &
quidquam

V.

Allegoria

de ampho-

ra

In Epi ad

Paulin.

quidquam

deficio: si vero demifero, meis prior delictis, & dum illum non video, vita mihi videtur exspirare: suspensum te video. Alter est qui iam a multis diebus aliena possidet bona, cordis inuiscerata venolis: ex vna parte illum detinet diuinae fumis veritatis: si non resistuo, me Diabolus prosterneret; & hoc quidem momentum potest & quidem vnicoflatu hæc via terminari; ego veto æternis damnari supplicijs, opes autem illis remanebunt, qui gratias nunquam sunt relaturi. Quod si resistuero, cordis mei intimum extraho sanguinem, & honor meus vilescit. Hæc te miserum eo modo pendulum, laqueum hunc dissoluito, & repudiato mulierem. Domine, tantallicus emoriatur. Aliqua resistit: Domine deficient mihi facultates: an hoc dolore crucians? Habe te vt condemnatum, & time te amphoram esse inter cœlum terramque suspensum: cilijs sedes sitam Babylonia: hæc namq; confusio quæ premeris erit perpetua, perpetuis addicta supplicijs, hic illotum est cruciatus. Facile poterant illi laqueum dissoluere: scilicet finem veritatis vel mendo, quo ligabatur intellectus eorum; quod Christus verus esset Messias: hoc enim mecum fuit apertissimum, quod multi vti sunt, & adhuc vtiuntur, vt se tali dolore eripiant: si nempe finem rescindant veritatis quo detinetur eorum intellectus, vel ab illa se liberent, eo modo quo suspensus collum suum de laqueo educit, quo firmum figit in terra peccati iam a dolore liberatus.

Orat. 3. de Resurrectione. VIII. Sed maxime hæretici & Gentiles. Lib. 21. de ciuit. c. 18.

Sic multi fecerunt hæretici, quos SS. PP. referunt. D. Gregor. Nyssen. ait quidam perfidos constrictos veritate, quæ iudicium credimus & venturam carnis resurrectionem tanto fuisse dolore cruciatis eorumque tanopere delicias amaricatas, vt rescinderint veritatem & collum suum ex illa detraherint, illam minime credentes, imo negantes: iudicabant enim quod credere finale iudicium, quod fides docet atque eo modo viuere, quo prætendebant, nil aliud esset, quam perpetuis anxietati cruciatibus. D. Augustin. de alijs commemorat quod vitijs suis deducos vehementer angeret præuaricus timor infernalium, quocirca finem resciderunt veritatis Catholicæ, eamq; pertinaciter abiurarunt sibiq; persuadentes, quod illæ tandem finem essent habitura. D. Chrysost. admiratus Pauli Samosatani nequitiam, qui finem veritatis fidei dirupit, sic ait: non illud egit eo quod in illa posset arguere defectum, sed quia se constrictum illa deprehendens, sine magno nõ poterat suspensus cruciatus laceris vt mulierculæ, quam inordinatè diligebat, amplexibus: In

D. CHR. Hom. 7. in Ioan. Tom. 3.

duis magis maxime admiratus sum Pauli Samosatani insaniam, qui vultu tam manifesta audeat repugnare veritati, & scissum sponis sua in errorem precipitem dare &c.

De pluribus refert D. Gregor. Pont. quod Lib. 10. colla sua subdere veritati fidei recusant: quia mor. c. 12. graui int corde suo cupiditatis pondere pressi considerant, quod si illi seipios alligent, in aëre eos suspendi oporteat. Præcipua ratio inquit D. Athanat. ob quam plurimi gentiles intellectum suum tui veritatis fidei noluerunt innectere, hæc fuit, eo quod grauari se sentiebant affectu, quod delictis & lacris afficiebantur: eronim intelligebant, quod recipiendo ea, quæ fides docet, nisi pondus illud tollerent immensum penam essent toleraturi suspensorum. Hanc esse dicit rationem, ob quam moderni heretici finem huc diraperint, atque ab eo seipios liberarint Catholicas negando propositiones veritatis: videbant enim, quod si illis se submitterent, tantum, eos passionum suarum pondere deprimere, dolorem necessario sentirent resse suspensorum. D. Paul. idcirco monebat, vt quatenus essemus in fide securi, & intellectum nostrum ab illa non dissoluere: peccatorum pondere & terrorem affectuum nos expediremus, pariter & illo, quod secum trahit peruersa conscientia.

Orat. contra Iulianum.

Eur qui liberè & imperturbatè prædati desiderat, & canem audit latrantem, studeat illum interimere: quod si lucernam viderit ardentem, ipsamque manifestantem, exufflat, eamque conatur extinguere. Hic mos est perditorum hominum qui liberè suis volunt indulgere voluptatibus, quibus adlatat velut canis fides Catholica, & eorum prodit, vt lux clarissima, nequitas. Optarent illi perfidi veritatis finem, quo ligabatur eorum intellectus, dirumpere, & de Christo crederet, quod Messias non esset sed incantator & illusor, quo possent illum, absque scrupulo interficere, pondus malitiæ suæ grauissimum sequentes, & odio voluntatis suæ peruerso sati, facientes: atque ita omnes possibiles neruos imendebant: in tantum vt aliquando abnegarent, quod de diuina eius persona crederant, verumtamen adeo clara & perspicua erat illa probatio, quam Christus de illa promebat, vt fidem interitum ex peruersa sua negarent malitia, tamen vel perumper considerando non poterant, vt beneuolebant, eam abnegare.

IX. Sin. Iulian. do.

Ex his declarat D. Chrysostomus. a. & D. Iustin. Martyr. b. duas sententias quas illis Saluator proposuerat, quæ sibi viderentur oppositæ, eamque

a He. 49. in Ioan. d. 3. b. 24. c. 140. ex Gen.

X. Dux Christi sententia conciliatur. Ioan. 7. 27.

Ioan. 8. 19.

D. CHR.

eaſque refert D. Ioannes. Cum Dominus die quodam ita ſubtiliter prædicaret vt in admirationem raperet auditores: plures ceperunt percontari: Numquid hic eſt Chriſtus? Quibus dicitur: Quis dicit de me percontari? quali me non agiſſetis? Ite, optime me noſtis, & vnde venemini non ignoratis: Et me ſecuti eſt vnde ſim ſecuti, & à miſſo non veni, ſed Pater miſit me. Paulo poſt cum illi à Chriſto quaerent, quis eſſet & quis Pater illius: reſpondet: procul hinc abſcedite, Neque me ſecuti, neque Patrem meum. Si me ſecutiſſetis, & Patrem meum ſecutiſſetis. Quomodo hæc dux eorum ſententia? Quomodo inquit D. Chryſoſtomus. Hinc à Iudeis ſecuti, vnde ſecuti. Et iterum nequo ſe neque Patrem ab ipſiſ. in ſecutiſſetis. Num contraria loquitur? Chriſtus veritas eſt, & illa ſibi minime contradicit. Ambæ propoſitiones erant veræ: quia frequenter tantum erat eorum malitia porcus: vt intellectus eorum obſcuretur, cogereſque credere Chriſtum eſſe impoſtorem, & Diabolo conſecratorum: peritias, dum conſiderant opera prodigiſa & doctrinam non vulgarem, quantumlibet niterentur vt non crederent eum eſſe Meſſiam, tamen non poterant: quia ipſiſ vel iniuſis, ita clare perfidos illos comuinebat intellectus, vt non poſſent illud abnegare, nec huic ſe eripere veritati, quocirca velut tunc quodam ſuſpenderentur, ſicut ſomodo præſentant.

§ 20. Reſerunt iſti præſcitos: nam Chriſto malitia ſua culpam adſcribunt, vt perfidus ille ſeruum.

15

I Ablalon ſeipſum, non Dauid querit ſuſpendit. 2. Reg. 18. 33.

Perduellis accreuit eorum nequitia: eum enim cernent ſeipſos nequa iura poſſe diſſoluere, dirampendo fune: velut rabiſi concurrunt, & ſuſpenſionis ſuæ Chriſto culpam imputant auctori. Quouſque animam niſtram tollis. Qua de cauſa, & quouſque tandem nos ſuſpenſos detines, & quali prælocutus? O perduellis Ablalon, nec enim te tuus ſuſpenderit Pater, nec ipſe te ſuſpenſum detinet nec tale quid aut voluit, aut decreuit: imo potius voce publica cunctis iſuis præcepit ducibus, & militibus: Seruare puerum Ablalon & deinde æternam tuam calamitatem nemo calidioribus quam ille, deſcendit lacrymis, plorans & ingemifcus: Ablalon filij mei eſt. Quis te à quereu ſuſpenderit? quis celo terraque medicum detinuit? Noui rationem: quia teipſum duci ſubtus quereu paſſus eſt à mulo eſtrami pal-

ſionis tuæ, atque eſtrami ambitionis, nec non regnandi cupiditatis & impia in Patrem tuum rebellionis: ipſi te præteſionem & ſuperbiæ capilli, vento vauitatis tuæ commoti, quereu implexum adſixerunt. Hic conſidera cum D. Chryſoſtomus expreſſum reproborum ſymbolum, qui in ſarum delapſi ſunt malitiam, vt ne dum peccata committunt aut, ad quæ peruetla illos paſſo compellit, inſuper & horum ipſum Deum accuſant iucenſorem.

Recordare, inquit, perperſi illi ſerui à Domino reieci. Cui enim talentum ad lucrum tradidit, illud ſub terra recondidit, & reſonno tradidit otioſus. Quando Dominus reuertus lucræ rationem inquit, reſpondet ille: quod illud minime ad lucrum impendit: ſcio namque, loquitur ille Domini tuo, quod ſeruus ſis & rigidus, atque à ſeruis tuis multo nimis rigore lucrum eſſagites. Væ tibi, traditor: an mihi negligeris? & ſocordie culpam in putas? An plis aliquid feci, quam tibi talentum tradere, quo negotiers? An tibi non ſavi, & auxiliatus ſum, vt hoc poſſes efficere? Numquid te rogavi, tibi quo impoſui vt negotieris: meum eſt tuam, argere ſocordiam, & tu culpam mihi audeſ imputare? O ſerui proteruum (ſandi D. Chryſoſtom.) non contentus peccato, etiam contra Deum ſtatuit accuſationem. Mente, quod non ſeminasti, & tunc quod non poſuiſti Peior eſt hæc priora potentia, graue dicimus peccatum in eo fuiſſe, ſed multo grauius eiſdem Domino culpam imputate. Hæc eſt illa plurium nequitia peccatorum, qui ſceleribus ſuis affixi eorum culpæ Deum accuſant: auctorem Condiſto eſt hæc (vt auct. D. Auguſtinus. 4. & D. Gregorius. 6.) à primario noſtro parente hereditaria: eum enim proditoriis ſcelus illud infame commiſſet contra creatorem ſuum, atque eum à quo conſtitutus fuerat: aſaſi Dominus. Quando ab eo culpæ poſtulat rationem? ipſam in Deum ipſum reiecit: hoc enim eſt, vt SS. PP. interpretantur, quod verbis illis inſinuauit: Mulier quam dediſti mihi ſociam, dediſti mihi de ligno & comedidi. Quis mihi, Domine, dediſt & ſtatuit in ſociam mulierem hæc, niſi tu? niſi tu tradidiſſes in Deum illam mihi, proculdubio quod feci non feciſſem: culpam Exceſſus ſui vitium (inquit D. Gregorius) in reiecit. auctore latenter intorquet, ne ſi diceret, in occasione delinquendi præbuiſti qui mulierem dediſti. Sequitur D. Chryſoſtomus, lectionem Septuaginta: Mulier, quam dediſti, vt eſſet mecum: quæ verba ſic explicat: fateor quidem, Domine, quod commiſi:

D. CHR. Hom. 8. ad Rom. 5. Tom. 5.

Matth. 25. 24. Luc. 19. 20. II. Proteruus ſeruus Domino ſe ad imputat negligetiam.

Lib. 17. de Gen. 1. Auguſtinus. 4. & D. Gregorius. 6. à primario noſtro parente hereditaria: eum enim proditoriis ſcelus illud infame commiſſet contra creatorem ſuum, atque eum à quo conſtitutus fuerat: aſaſi Dominus. Quando ab eo culpæ poſtulat rationem? ipſam in Deum ipſum reiecit: hoc enim eſt, vt SS. PP. interpretantur, quod verbis illis inſinuauit: Mulier quam dediſti mihi ſociam, dediſti mihi de ligno & comedidi. Quis mihi, Domine, dediſt & ſtatuit in ſociam mulierem hæc, niſi tu? niſi tu tradidiſſes in Deum illam mihi, proculdubio quod feci non feciſſem: culpam Exceſſus ſui vitium (inquit D. Gregorius) in reiecit. auctore latenter intorquet, ne ſi diceret, in occasione delinquendi præbuiſti qui mulierem dediſti. Sequitur D. Chryſoſtomus, lectionem Septuaginta: Mulier, quam dediſti, vt eſſet mecum: quæ verba ſic explicat: fateor quidem, Domine, quod commiſi:

D. CERRY
In Gen.
Lam. x.

commisi. sed culpa non mihi sed tibi est adscribenda, qui hanc mihi invidiam tradidisti, dicendo quod mihi esset in adiutorium, sed adiuvit me ut in culpam præcepis ruerem: illa namque mihi fuit offendicula. *Sed me peccasse, sed multo quam dedisti: ut sic mecum de qua ipse dixisti: facinus est adiutorium secundum eum, ipsa mihi ruina causa fuit.* Tu mihi illam sociali & lateri meo commitem adiuvisti: Non toleranda est hæc nequitia peccatum peccato cumulat: *Aditamentum malum faciunt contra Dominum: D. Chryl. tu Domine cui semperque fecit: culpa teas insimularis: Mulier quam delisti: mihi.*

IV.
Nec non
uxor Pu-
trophatem
virum
accusat.

Gen. 39.
14.

Similibus verbis voluit uxor Putrophatis Principis culpam contumeliam in matrem intorquere quæ sibi hægebat accidisse, quando effusa lacty-mis fallax voluit a gravitate mendacium, quod contra castissimum Ioseph moliebatur: nam ex-
citantibus ad spectaculum vocisque domesticis illis ait: *En introdixit me in Hebræam, ut illuderet nobis.* Accedens autem matris causamque doloris percunctata responderet illa: *Ingressus est ad me servus Hebræus, nem adduxisti, ut illuderet mihi.* Heu dolenda nimis me calamitas oppressit: verum te reum accusantem servum huc adduxi-
sti Hebræum nobis in obsequium, sed perfidus ille pudicitiam meam & honorem fuit offensus ilam. O pudendam nimis impudentiam, ne lumen malæ esse & impudentiam, sed & culpam intorquere in Dominum, qui dederat illi servum in custodem & defmotem. Hic mos est perditum hominibus, quibus non satis est ut malus sint: insuper & Deo suorum scelerum culpam impotant, quasi vero Deus illos ad peccandum obligaret.

V.
Talibus
gravia
David
prædicat
supplicia
E. 20.9.

Hoc adeo moleste tulit David: ut à Deo contra illos vindictam efflagaret, & gravioia illis superventura supplicia prædicaret: *Inveniantur manus tua omnibus inimicis, dextera tua inveniat omnes, qui se oderunt.* Legit D. Hieron. *Inveniat manus tua omnes inimicos tuos.* Et Simach. *Comprehendat manus tua.* Eia Domine cuncti potentem manum tuam contra quosdam extende peccatores inimicos tuos: & quamvis absconitant se, & fugiant, apprehende illos atque adeo leviter castiga: ut in cubitum eos ignis injeclis exurent eos: *Pone eos ut cibatum ignis.* Ira tua prætereat eos, ignisque consumat: *Dominus ira sua con-surbabit eos, & deherabit eos ignis.* Domus eorum evellantur, filij deleantur, & semen intereat: *Fructum eorum de terra perdes, & semen eorum à filijs hominum.* Quid mali, o David, hi commiserunt, ut tanta prædicas illis incommoda, tamque

temendis illos exoptes puniri supplicijs: *Quo-niam declinaverunt in te mala, cogitaverunt contra te, quæ non poterunt stabilire.* Culpam in te suorum scelerum intorquebunt, contumelia sua componen-tes, se ipsos excusantes, te autem culpam auctorem accusantes. Hoc est: *Declinaverunt in te mala.* O merito puniendam impudentiam, quibus satis non est, esse perverios, insuper & Domi-num trahunt in iudicium & suorum auctorem volumus esse proditionum.

Notanda est hæc illorum protervia, & sua quoque Christiane, Domine, ut quid huic non renuntias factiõni, & conspirationi, quæ lævis anima tua torquetur angustijs, vita tua quotidianis expostitur periculis, & facultates tuæ naufragio: *Creavit me Deus progenie nobilem, & virum in hac republica primam, qui vero talis est, potest ut suæ prospiciat dignitati.* Itaque præcedis, ut Deus sit culpa: rei ex beneficio tibi præstito? *Ut quid amice nummos non restituis, quos restitente Ingratus es servusque conscientia?* Tribuit mihi Deus uxorem, multamque prolem, sed exiguas facultates: quocirca obstringor ijs uti medijs, quæ mihi ad manum offeruntur. Nien te pervertuntan ergo Deum cupiditatis tuæ futuri-que auctorem insimulas? *Qua de causa, o Domine, si enim tandem tuis non imponis vanitates & lascivias quibus adeo graner Deum offerdis?* Statuit me Deus mulierem & Domnam nobiliorum, prouide mihi competunt monilia, mundulque multebus, nec me decet eorum atripere & occupari semper domestica supplicia: *scilicet in, posto, an Deum tuæ nequitia ponis insignatorem?*

Maledicta fuit illa Cain iniquitas, ut notat D. August. & anterior illo D. Ambrus. o, nam invidia tabescens in fratrem suum, quæ cor illi torquebatur: quia ex vna parte ferre non poterat, quod Deus illum ecclesijs domus præ se cum-laret, & mortem eius cogitabat: ex altera vero sciebat fratrem innocensem, nec modicum fore etimem mortem illi machinari, quocirca nimis anxiebat. *Apparet illi Deus atque: quid hoc, o Cain, ut quid angustaris? Qui sunt illi tui cruciatu?* Quænam hæc cor tuum ipsa permadit? *Domine, non est, quod ultra perferam: cum dona videam quibus fratrem meum dignaris afficere, & auerfam quam mihi faciem ostentis & viceram?* Heu quantum à recto deliras, amice, tramite. An ergo mihi culpam impotas? Tu ipse tantum sceleris reus: *Peccasti? Quiesce: ad te conuerso illius.* An tuam in me retorques impietatem? An egote sic creauit? *Si peccus tuum intraret invidia,*

VII.
Omnes
in Deum
sua con-
iiciunt
scelera.

a Lib. 11.
contra
Euseb. c. 9.
b Lib. 2.
de fide c.

4.
VII.
Cain Deu
accusat
auctorem
peccati.

Gen. 4.7.

inuisia, & odium in fratrem tuum exarserit, quo non leuiter opprimens, te age precipitem, zeloseque distol. e. Te ipsum peccati reum accusa: tu namque libere & voluntarie scelus tam enorme commisit: Ad te conuersio illius (supple) peccati. Hoc proprium est præcæsi atque reprobati.

Lib. de grat. & lib. arbit. c. 2. & 21. & Epist. 150. Proa. 19. 3. VIII. Tales vt stulti arguuntur.

Eleganter expendit D. August. verba illa Spiritus S. de stulto, qui suis indulget passionibus: unde & mille committit impietas, & tantam culpam eam in Deum reiecit auctorem: Stultitia hominis supplantat gressus eius, & contra Dominum seruet animosus. Verba sunt hæc quibus magno modo describitur reprobati; sunt enim adeo stulti & omnis expertes rationis, vt eum mille peccatis suis dent offendicula, fastidiosi in altum erigantur, & Chitilo Don ino culpam omnium impudent nequiores. Legit D. Aug. Insuperbia viri volat iras eius, Deum autem causatur in corde suo. Omnibus his os obstruit Spiritus S. inquit D. Aug. argumento valde mirabili. Primum describit quam fatui sint mali, & qualiter suis fetucentes passionibus in abyssum rapiantur peccatorum, imo etiam cruciatuum, velut præfocati: quia verò talibus familiaris est Deum accusare, subiungit: Non dicas per Deum abest. Numquam o proditor hoc dixeris: sicut illi, qui calumniantur dacentes, eo quod Christus illis defuerit in eo quod ipsi clare non fuerit locutus, non id agunt, quod agere debebant. Ne dicas illo me implauit: non enim sum: es necessarij homines impij. Numquam hoc ex te audiamus, ait Spiritus sanctus Deus est, qui me vult circumueniri, ipse in causa est cui a mea suspensionis non eripiar angustia, quã grauer suppressor: etenim dicto mihi: vbi iam legalis, quod Deo sunt necessarij peccatores, & ipse nebulosus inquirat? An illis Deus indiget, vt dicas ipsum esse, quo auctore & incitatore tot committant scelera, atque in ijs obdurati perueniant? Ne fas est de Deo tale quid opinari: Omne execratiuum erroris odit Dominus. Illa vox Execratiuum: in graeco legitur Adominabile. Hostis est Deus o omnis peccati capitalis, & nihil dici potest quod odio ha: eat, nisi peccatum. Quomodo ergo hoc illi imputandum? Ne qui tale vniquã imaginis: etenim ab initio creauit Dei s hominem liberum & bonum: & quamuis adiuuet ad bonum non tamen cogit: quanto minus erit ipse causa eius, quod a malo est auctorque flagitij: Deus ad iusto constituit hominem, & reliquit illum in manu consilij sui: adiecit mandata & præcepta sua. Si volueris mandata seruare, conseruabunt te etc. Apposuit tibi aquam & ignem. Ad quã volueris. Bapt. de Lanza, Tom. III.

Ecl. 15. IX. Deus ne minem impellit ad peccatum.

luerni, porrige manum, ante hominem visa & mors, bonum & malum, quod placuerit ei, dabitur illi. Notandum, inquit D. August. quã eui tenet tibi confirmet, quod ipse nullatenus tuorum conctis sit peccatorum, sed sola tua malitia: etenim tibi primo largitur liberum arbitrium: Reliqui in manu consilij sui. Secundo, illud tibi conseruat integrum: quod eum agit, aliud nihil est, quam quod tibi præcipit, vt virtutem exerceas & malum abomineris: Adiecit mandata etc. Tertio etiam in illo quod tibi vita vel mors est, te ita liberum constituit, vt solummodo tibi illud proponat, liberam tuam permittens esse voluntatem: Apposuit tibi aquam & ignem, ad quod visque volueris etc.

Quinimo si rem attentius consideres, inquit D. X. Aug. inuenies quod terminus magis cõmuni, quo Modus tibi loquitur n alium prob. hendo he ille: Noli saloquendi cere: Noli vici: a malo. Noli fieri sicut equus & quo liber mulus. Noli esse sapiens apud senesij sum. Noli intas iudicendere fallaci mulieri. Noli condere vobis thesauratur arros in terra. Ad eodem quoque modo cum probatur bitarij. tibi opeia bona, frequenter hæc phrasia est: Ve D. Aug. as illa: Qui vult venire post me etc. Pax in terra Hom. 11. hominibus, bona volumus. Quod vult faciat, non P. 31. peccat sibi etc. Si volens, hoc facis, in teodem ha. Prou. 2. heo. Omnes qui volunt pte viuere in Christo etc. qui Ma. 16 sic tibi loquitur, secum tibi supponit esse volu. - Lac. 7. tatem: Ecce aperitissimè videmus expressum libera 1 Cor. 9. voluntatis arbitrium. Hoc dato iaculega est 2 ad Tim. blasphemiam, Deo tuorum criminum culpam imputare: Non dicas per Deum abest etc. Ille me implauit. O præcitos maledictos, qui Christo doloris vestri rat onem ascribis, & arguis, ex illius parte defectum esse, eo quod vobis aper è non loquatur: Per Deum abest etc. Quodque ipse sit, qui vos suspensos detinet, & dolere cruciatos: Quis que animam nostram tollit? Si tu es Christus ut nobis palem? Mentimini, o proditores: non enim ipse, sed propria vestra & feditiosa peruersitas, nec non maligna vestra voluntatis inuidia, eiusque pondus vos suspensos detinet, & cruciatibus affictos: vos ipsos dissoluite: nam in manu vestra est vobisque liberam. Ipse vero nullibi deest; An non ita clare vobis alicent, quod ipse sit Christus, vt etiam illud vel inuiri cognoscatis? An non vos constrictos videtis ad eum recipien dum vt talem, cum effica ia operum illius, vestram vim inferat intellectu, vt dicatis, Hic est heres? Quid superest, nisi vt vos tam aperte submittatis tradatque veritati? An vobis vici, non inferi, cogitque Dei veritas vestris oculis adeo manifestat? Vt quid illam in inuisibilia detinetis, illique resistitis, multo nequiores illis de quibus scribit

XI. Ludæorh redagere pferuere tatem.

Rom. 1. 22.

Apostolus: *Veritatem Dei in iustitia detinent? Eum* dillointe, inde vos eripite, & admittite veritatem. Dicitis iniuste feceratis, quis te doctoribus, & damnationis tue suspensum r. fligit te: neque suspensionibus, nisi tua cupiditas, quæ bona iniustitia aliena, fraudibus quibus pauperem viduam circumuocasti? Descinde restem, nondamque solue, & furto rapta restitue. Dicitis mihi Veneris proles impudica, quid anxiu te & salute prinarum tantopere suspenderit, ut putredinis videaris hospitale, & ipse videas, quod quanto passus ad domum puella: properas luxuriosus, tantis contra Deum progrediaris ad flammam inextinguibiles, nisi lasciuia tua & honesta sensuata? Eia age proditor, laqueum abscinde, & indecentem dele amicitiam, tuamque mortifica carnem, quo tua tranquillectur anima & culpam. Deo non adscribas, quasi ipse te laqueo suspenderit.

§. 21. *Iam illi tormenta patiuntur inferni participatiue, quibus ex propria torquentur conscientia: sicut Cain, & bene describit D. Chrysost.*

I. 53

Reprobatorum anxietas ex diabus causis erit: prima est mala conscientia.

In Ps. 45. in illud. Adiuor in tribulationibus.

II. Hæc explicat visio D. Ioan de equo palatio &c. Agoc. 6. 8.

A Treudamus igitur hic symbolum reprobatorum: populus enim est, qui iam nunc molestam patitur inferni inquietudinem, & eam iam defert in anima sua portabilem. Dolor hic ex diabus oritur rationibus. Prima est ipsa mala conscientia, tanti causa cruciatus: erat etenim obuia sententia, quam ex D. Aug. referemus, nullum esse in mundo qui maiorem infligeret anxietatem, quam sit ea, quam adfert inquietus conscientia: vermis in corde natus peccatoris: ut enim gratia in bona conscientia secum defert ut fociam pacem quandam coelstem, de qua postmodum: ita peccatum secum rapit comitem cruciatum, afflictionem, tribulationem & vermem infensissimum, ita ut quædam sit inferni participatio.

Nobis hoc exposuit illa visio D. Ioan. in eius reuelationibus. Equum conspicit infernum, pallidum, exhaustum, cui eques insidebat vocabulo Mors: *Qui sedebat eum nomen illi mors.* Et bene quidem dicitur enim secum trahere omnia mortis instrumenta, famam, pestem, lanceas, & gladios &c. adiungit: *Infernus sequebatur eum.* Infelix illa domus, quam eques talis ingrediebatur: etenim præterquam, quod omne in ea viuens occideret, & ipse infernus quoque post eum in domum illam comes sequebatur. Nemo dubitat,

quin eques ille demonem signaret, qui metit mors appellatur: quia mortis fuit inventor & inuentor: *Inuidia diaboli mors intravit in orbem* Sap. 2. 24. *terrarum.* Christo diabolus opponitur, & sicut Ioan. 14. Christus vita est: *Ego sum vita* quia eiusdem ipse auctor est, eoque suis omnibus tribuit sempiternam: & quidquid illi coniungitur, vitam assequitur: *Quod factum est in ipso vita erat.* Ita & diabolus mors est: eam enim adduxit, eamque quocumque intrat introducit. Quis illum introduxit? Equus elumbus, peccatum scilicet ut Dominica 3. declarauimus. *Quis agit aliud, nisi occidit gratia vitam auferendo, post illum ingreditur infernus* quia cruciatus intrat & dolor infernalis: infernus portatilis, illumque statuit firmatque in anima peccatoris.

Iner cæteras grauesque inferni anxietates, vermis censetur conscientia, semper corrodens, semper demordens illorum corda damnatorum: etenim voluntarie Deum perdere voluerunt, atque obrem vilem & perituram omnia cæli regnadiuinaque bona dilapsarunt. Illos Deus sua demeruit benedictione, & neglexerunt eamque contempserunt, cum gloria possent eamque Angelis fieri sempiternam, se nunc stentum cum demonibus, ignibus addictos esse sempiternis. Hic est ille vermis corrodor, de quo loquitur Prophetia *Isai. 66.* *Vermis eorum non moritur.* Hunc à modo peccator infernum patitur Deo refractarius. Quis explicet, quàm seuo conscientia suæ mortu, denteque Ianietur? *Quis non voces syndere tis emittit cordique acclamat iniquitas?* Quam importunos pulsus veritas referat quam suo concipit intellectu? *Quibus anxietur timoribus, dum se priuatum diuinâ coram gratiâ, quodque demones eam possideant, & iam summo exponant discrimini, ne ab illis ad ignes rapiantur de uolantes, Satanæ omniumque demonum locus indiduius.*

Quantum conicio conuenit hæc visio verbis quibusdam Iob satis ambiguus & mysteriosis, dū loquitur de reprobo aeo peccatore: *Habitet in tabernaculo illius socij eius qui non est: aspergatur in tabernaculo eius sulphur.* Quis est iste, qui non est? Quia si sit, non potest dici, qui non est, & si non est, quomodo habet socios? Quia non sunt isti proprium diabolo nomen (teste D. Gregor.) hoc est: *Qui non est:* sicut enim cum Deo adhereret, qui sors est totius esse, poteratur illo illustrissime per dona & gratiam sibi communicata: ita se ab eo segregando, sicut gregauit, remansit illi esse quoddam adeo debile & miserandum, ut dici possit: quod non sit: sicut de familiari quosiam Regi.

Regi, qui favore regali subleuatus diues erat & illustis: quando ob ctimen proditiouis eum a se Rex expellit, & omnibus ab eo receptis spoliat favoribus, de eo sic proloquitur: talis iam non est, nec esse habet: iam non est (inquit D. Greg.) ex eo quod a summo est decessit.

Hoc nomen, inquit ille, dedit Esther Regina pau pulchritudinis & sapientie laude dignissima, diabolis in dolis adoratis: Ne tra las sceptrum bi, qui non sunt. Quinam sunt in diuidiui huius infelicis comites socii, qui nunquam eum deserunt, semper associant vbi cumque sit, vel quocumque tendat? Pæne, dolores, melenæ, afflicti ones, inquietudines &c. Hæc omnia rebellis Deo peccator in anima sua: tabernaculo continet, & tolerat: etenim in illam intrante Satana, totis nō remanent illi comites indidui: Tribulario & angustia in omnem animam hominis operantur malum. Inquit Apollol. addit deinde Iob. Afergatur, in tabernaculo eius sulphur. Vulgariter notum est, quod D. Ioann. crebro repetit in sua Apocalyp. Iguem inferni sulphure luccendi & toueri, & quo fumus affligit inolerabilis: q. d. iam reprobus ille foetorem sustinet inferni, & cordis sui offacit cruciatum atque anime eius inquietudo tartari præcurrit inquietudinem, quam iam ex propria conscientia molestia participatitē communicat.

Rom. 1.9.

IV.

Mala conscientia describitur.

Hic omitterendum nequaquam duxi, quod eleganter D. Chyloft. expendit in primis ostis parentibus: eo namque momento quo peccarunt tam veicunda se pressos contusione doluerunt, vt fugam interint. *Mox miratur peccatum & prauaricatio erubescendo, & tumultuato eos inuasi. Quis bellum illis inferrebat? Quis torquet: aet Propria conscientia. Hoc touetis ex D. Chyloft. inter omnia dona, quibus Deus hominem ditauit, vnum excelluisse, nempe rationis lyndetisim: quæ sit velut iudex elata virgâ minax, qui bonum approbat, reque laudat: reprobat & condemnat malum quocumque feceris. Est inquit iudex incorruptus, quem muneribus non peruerteret aut malis aureis demulcebis perpetuus est accusator peccati, quod agis: et eum eodem instanti coram teiplo accusat, vocesque ingeminat, vt serio perpendas, in qua lapsus sis flagitia eius vobis verba profero: iudex incorruptus (conscientiam dico) cum aduersus hominem exurgit, clara voce clamat & accusat, & est. nō dicit, & quasi ante oculos scribit peccatorum magnitudinem, eamque ab rem Deus in principio, cum formaret hominem, conscientiam illi indidit accusatricem! perpetuam, qua decipi & deceptionem ferre possit*

D. CHR. Hom. 17. in Gen. circa pri. Tom. 1.

usquam: & licet quis admissio peccato amnes homines celet, ab illa tamen accusatrice non poterit deliterere: vnam hanc mirificam habentes vbi cumque sumus, circumferimus. Ipsa nos circumuenit, oburbat, laniat, flagellat, nunquam quiescit: sed domi & in foro, & in templis. & in mensis, & dormientem & surgentem adoratur: rationem delictorum exigit, obque oculos proponit & delictorum grauitatem & subsecuturam penam. Hoc & conscientia opus est, vt ingret memoriam inserat, nec permittat vniquam in factorum oblivionem nos venire, sed ab oculos proponat. Pende quibus nominibus appellet conscientiam: iudex incorruptus accusatrix perpetua. Ita vt utus in anima habeas, que quam primum peccas, te accuset, te condemnet: Vera atque incorrupta penarum, pramio tumque arbitra. Sic D. Ambr.

Lib. 1. Conf. sic, c. 12. Rom. 1. 156

Hoc est illud tribunal, de quo loquitur D. Paul. quod vniuique habet in se natura iter: Cogitanti: vbi accusantibus aut etiam desidentibus: nam aliquid taciendo prodit ex vna parte tuus appetitus desiderans, vt illi placeas suaque affect rationes, suæ impixas voluptati: atque ex altera parte lyndetis rationis id est tua conscientia profert alias in oppositum, iuxta obligationem qua Deo eiusque legi teneris quibus condemnaris. Hic iudex est incorruptus. Hinc illud audimus spiritus S. consilium quod ante perpendimus datum illis qui semper interrogant: vtrum ille modus agendi, qui mihi proponitur bonus sit, an malus. Vtrum illa feneratorio iusto gaudeat titulo, an iniusto: vtrum illa venditio, quæ sub fide sit, licita sit vel illicita: vtrum ingressus in talem domum permitti debeat an intor:ci. Considera, inquit, ex quo capias consilium, quod autem tibi suggero hoc sit, vt primo attendas illud quod tua tibi proponit conscientia: nam sicut hæc ex vna parte est quid tuum, quod tibi Deus concessit vt tuæ prospiciat animæ; atque ex altera nemo melius quam ipsa, tuam in agendo nouit intentionem, nullus tibi futurus est consiliarius ipsa fidelior. Ita declarat Iulienus Episcopus Gaudaensis hæc verba sapientis. *Cor boni consily stasue tecum, non est enim tibi aliud pluri illo. Quæ verba ex greco sic leguntur: Consilium cordis stasue: non est enim tibi factior illo. Vt suspectum habe quodcumque consilium tibi ab alijs datum dicentibus: tibi hanc licere venditionem: non iustitiam hæc esse feneratoriam, vel iniquum quod fecisti: si internus ille consiliarius te calcitret, repugnet, animamque peturbet.*

V. Propria conscientia fidelissimus est consiliarius. Eccl. 37. 17.

Hoc consilium scripsit D. Bernard. nepoti suo Roberto, qui delecta patris sui societate, aliud

H h h h z vito

vix genus assumpserat. Illi igitur litteras dedit ad eo diuinas, vt dictans illas in aperto campo & pluuiâ imminente, cum scribam iam de cœlum cogitaret, præcepit illi D. Bernard. ne à scribendo desisteret: & sem attende miram: pluuiâ vehementis inruit nec tamen marcescit pluuiâ scripto-rem, aut à scribendo remoratur. Iam noui (sic Bernard.) opiniones te inueniunt, quibus tuum possis agendi modum exornare. Sed hoc à te quero, vt proprium tibi cor voces in concilium: etenim noui, quod quamuis diuersi tuo cōgruenter desiderio respondeant, semper tamen tua te conscientia interrogabit. Te interroga de te: quia

D. BERN. Epist. 1. ad Robertum nepotem suam. *discute intentionem, consule veritatem, tua tibi conscientia respondeat, cur abieris, &c.* Itaque intus patris carnificem, qui cor tuum lauiet, qui tibi acclamet non minus molestus, quam ranæ, quibus Deus Pharaonem eiusque populum puniunt contumacem: nam in mensa, in lectulo, in locis maxime festinis illos importunis suis vocibus & coaxatione perturbabant.

VI. Conscientia ranis Ægypti allumatur. Fuit hoc secundum Pharaonis & Ægyptiorum flagrum: Et ebullit fluvium ranis, quæ ascendunt, & ingreduntur domum tuam, & cubica-

Exod. 8. 3. *lum loci tui super seruitū tuum & in domos seruo- ram tuorum, & in populum tuum, & in furnos tuos, & in reliquias ciborum tuorum.* D. Augu. iuxta aham litteram sic legit: *Et eructabit flumen ranas*: sicut eructatio de plenitudine venit stomachi. Cibus comedisti delicate substantiæ, nempe perdicis, gallos indicos, capones, ex mensa

Lib. 10. cu. in Exod. 36. *lurte xisti oppleto stomacho: ex cibus qui in eo detinentur vapores ad os ascendant, eorumque sentitur odor, qui in stomacho continentur, & procedit ex eius repletione talis per os odoris euaporatio. Simili modo ranæ ex repletione oriebantur fluij in penam culpæ Pharaonis omniumque Ægyptiorum. Altum hic placet rimari mysterium.*

Plectit Deus Pharaonem condignâ culpæ penâ. Quocirca statuit vt prima plaga foret aquarum Nili, quæ in sanguinem conuertit, quibus ante pueros demerterant Hebræorum: etenim suadet æquitas, vt illi vertantur in sanguinem, qui mandatum præceperat adeo sanguine. Conspicit Rex Pharas, quod ex flumine aquæ pronantarent, in quibus mergi præcepit pueros Hebræorum: videt aquas fluminis, in quibus suam exercuit immanitatem: vult autem Deus vt eadem illæ aquæ Pharaoni supplicium indicent, quod luet culpa adeo crudelis, illas in sanguinem transfundat, vt paritet

Rex agnoscat tam se uero se puniri supplicio, vt peccato pena respondeat. Ito secunda plaga decernit vt ex eodem flumine ranæ proueniunt clamorose. O quam horrenda pena: ad quolibet enim loca ipsos ranae sequantur continua populum voce perturbant: ita vt nec tempus ad quietem etiam oppellis somno concederent: etiam in lectulis & mentis, & quolibet parte versabantur Ægyptij, ranas patiebantur coaxantes. Et omnia uox de flumine, in quem pueros iniecerant, oriebantur: flumine demerterant infantes, oburati ad eorum gemitus & lacrymas Pharaon omni que populus: iude igitur rana profiliat, qui sciam referat infortium in planeti & cantu, atque in ipsos vociferentur, ipsos perterreat, ipsi locum ad quietem minime in cantu pernaees indulgeant.

Simiter tibi proponendum, mi charissime frater, quod de flumine malæ conscientie rana nascuntur istæ importunæ remorsuum: nam ubi libet te torquebunt, in mensa, in lecto, in platea, in foro, in campo, quaquam uertum te conscientia persequetur molestis contra peccata tua uocibus acclamans. Quis autem illas prouexit? Omnipotentia Dei. Notandum quod textus ait: *Ece ego percussam omnes terminos tuos ranis.* Aduerte illud: *Ego percussam.* Vt tibi conlter a Deo hoc factum: cum enim Moyses & Aaron essent in palatio Regis Pharaonis: *Extendit Aaron manum super aquas Ægypti, & ascenderunt ranæ, & ueruntque terram Ægypti.* Quomodo extendi manum super aquas, si fuerat in palatio? Illud uertum Super idem est ac *versus* uel *contra* aquas: non enim tenui casu dicit Cornel. à lapide *Vipere longè ab eis remansit exiens in ualu Pharaonis.* Deinde mulcæ quæ de puluere terræ prodieunt, perpetuo suo bobitu & ac leo mordaci illos intellabant, somnum et prebant & prandium eorum eamque perturbabant.

Ex præfatis intelligo quod Dauid ait de peccatore: *Ecce concepit dolorem.* Dicentem audio peccatorem: meo sanè iudicio, meam affectus sum voluptatem, & bona quitas mihi per omnia congratulor. Sed rem attentius perpende: etenim dolorem in anima concepisti, quando peccate prostruisti, per hoc quo peccatum in illa dolorem producat. Idcirco (vt habet D. Greg.) ait Ihs: *Ibi fontem habuit Ericius: cum enim Ericius totus spinis oppleatur, si illum intra uiscera tua deglutites, cuncta spinis suis uicereat: & sicut mulier si in uisceribus Ericium concipere: illa proculdubio hoc grauissimè trans-*

Exod. 8. 2. P. 7. 15. Lib. 33. Mor. 6. I. sai. 34. 15. VII. Item Ericio & raneæ. Iode.

Föderet idem fit de peccato iudicium. Insuper ipse Deus per hoc tales peccatores in figura Ephraim & Iuda: In Domum prauarum facti sunt &c. quoniam cepit abire post fordes: & ego quasi tinea Ephraim: & quasi purredo demum Iuda.

Ose. 9. 7. 11. 12.

Quis similes non admiretur metaphoras? Corrupto ligno tinea gignitur, quæ perpetuo lignum corrodit & putrescente medulla ossis; theodolore excutatur acutissimus; qui omnem auferat somnum nullamque tribuat quietem dormitandum. Ephraim, inquit Dominus, suas incipit sectari libidine, suisque immundis indulgere voluptatibus. Ego in eipsum cordi illius flammam tinea. Hoc autem propter rationis hynderesim; quam ipse Deus in anima collocauit, per quam operatur, & rodit viscera remorsu peccati perpetuo quod quis committit, atque ex eadem corruptione ossium intellectus, ac voluntatis, animum producit dolorem & inquietudinem; quare semper male vexat miserum qui suis peccatis vult inherere sceleribus. De talibus inquit Iob, incipere D.

Iob 15. 21. Lib. 12. Mor. c. 11. VIII. Sonat perpetuo in auribus.

Gregor. *Sonatus terroris semper in auribus eorum*: quia perpetuo voces emittit conscientia munit, quæ terret illum execrandis. Cave tibi ab ira Dei: perpende, quam æternis vicinis sis incendijs: circumspice demones: circummoues. Quæ non torquetur anxietate malefactor criminis læsæ maiestatis reus, qui nouit quod Rex in eum agat, quando dum vix ad quietem se composuit, ad portas audit pullari: aperto Regi. Quod si illis transeuntibus, alij & alij superuenirent, quanto cor eius terrore turbaretur? Hoc est: *Sonatus terroris semper in auribus eius.*

Subditur a dno discor: emem D. Ambr. circa illa Dauidis verba: *Dixit iniustus, ut delinquat in semetipso.* Etenim conuenienter exponit illud: *Peccatum meum contra me est semper.* An ergo in Vrîam & Bethabæ non peccauit Dauid: cum a dulcetium commiserit & homicidium? nequam: sed *Contra me.* Vt autem hoc probet D.

Pf. 50. IX. Sibi ipse nocet peccator.

Ambr. admirabile supponit principium: nempe quod in quipuscumque delinquit peccator, & quemcumque praua illius molitur iniquitas, contra se ipsum agit & proprium quærit sibi detrimentum: *Dixit iniustus, ut delinquat in semetipso,* proposuit peccator opus suum perficere, sed hoc nouerit quod in non lene cedit ei detrimentum. Sequitur D. Ambr. lectionem quæ habet: *Dixit iniustus, ut delinquat sibi.* Illud *Dixit.* Significat quod in seipso proposito fuerit suæ seruire libidini, & inordinatum sectari appetitum, & omnia in illius cedunt incommoû. Significat (interpretet D. Amb.)

Iniustus sibi delinquit. O præclaram, certam, doctrinamque sententiam, & Philosophiæ veritissimum axioma: *Nihil hæc sententia sublimius dictum arbitror.* Insignes Philosophi protulere sententias, sed huic nulla est æquiparanda. Multi documenta scripserunt: porro hoc cæteris est longè præclarissimum: *Nec mirum: quandoquidem illi humano ingenio locuti sunt: hoc insudit Spiritus Dei Spiritus veritatis.* Doctrina est hæc notatu admirabilis, quanto sunt Sacre Scripturæ documenta omnium humana Philosophia præcellentiora, & quanto sublimiorem continet doctrinam documentum Sapientis, cui Spiritus S. dictauit, quam illud Platonis, Senecæ aliorumque Philosophorum. Perpende quam breuiter eminentem complectatur Philosophiam: *Iniustus sibi delinquit, sibi generat vulnera, seipsum confodit.*

Apud D. Ioan. alios vocauit *gerimina vipera*: quidquid enim suis concipit visceribus, illis cedit in perniciem: etenim *Serpens ab initio dicitur venenum, iniustus sibi enim enim resonatur, quod effuderit.* Cui conuenit illud Salomonis: *Si Prou. 9. 12. illi fueris solus portabis malum.* Si subamator sis & alij damnum inferre cogitas, tu ipse es cuius Confirius humeris totum mali pondus inuert grauisissimum. Exemplo confirmat hoc D. Greg. fratrici Cain: etenim in illum poena cecidit homicidij: *Quem cum adhuc à Domino poena cessaret, torquebat enim suorum conscientia peccatorum, laqueabat miser, tremens, & timens, & cum adhuc percussor accessit, ipsa sese iniusti vita eructabat.* Per hoc declaratur quam proprie Dauid dixerit: *Peccatum meum contra me est semper.* Et eleganter exponit D. Ambr. *Offendit enim nobis nostri imago peccati, nec quisquam esse reum suum permittit.* Itaque *in 1. 3. 4. dam oramus, peccatum offenditur, ubi sumus sensum corporis relaxauerit peccatum recurrit.* Semper nobis error noster tanquam malus exactor occurrit, vel tanquam improbus fenerator conueniens debeatorem. Vnde Dominus ait: *Qui facit peccatum, seruus est peccati.* Iniquitas velut quoddam plumbeo calenno, ut S. Scriptura testatur, conscientiam grauat. Meritoque Dauid ait: *Sicut onus graue grauata sunt super me.* Ecce qualiter hæc sententia verificetur: *Solus portabis onus.* Et Salomon, sicut *onus acerba dentibus, & superius oculis, ita iniquitas omnibus orientibus ea.* Itaque qui peccat, delinquit sibi, quæ pretiosa sunt, eripit.

Speget ut opinor illa verba Domini ad Cain, quando luida nam rabie fratrem insequeretur. Attende Cain quid agas: nam sicut si bene egeris, exultabis: ita si male egeris: *Statim auerit in foribus peccati tuorum, mille fores pulsans ictibus.*

H h h h 3

bus. Septuaginta legunt: *Accubabis ad fores tuas peccatum tuum. Nonne si bene egeris, exaltatio caput in erit.* Concorat huic quod Dominus alio loco dixit ad solamen electorum: *Leuare capita vestra: quoniam appropinquat redemptio vestra.* q. d. ubique vlla viues confusione: *Si autem male statim in foribus peccatum tuum oderis.* Notat Dio Cassius quod cum Nero matrem iugulari præcepisset, continuo quasi stupore percussus viueret, ita vt fateretur quocumque se videret, quod semper illi mater occurreret interfecta, cuius conspectu cor eius tanta premebatur anxietate & mali formidine, vt sibi locum nullum tutum esse iudicaret. Sophronius de Iatrope quodam scribit: quod cum puerulum metenuisset, quocumq; pergeret sibi videbatur puerum illum conspiciere atque ab eo percunctantem: *Cur me accedisti?* Monachus efficitur, & prætoris fugit actionem sed ibidem tanta torquebatur molestia, quâ semper puer ille eadem verba repetebat, vt egressus monasterio in ciuitate periret, seipsum iustitiæ tradidit potestati ab ea morte condemnandum.

Eo sensu intellexit D. Ambr. postquam expendit Caini supplicium illa verba David paulo superius enarrata: *Peccatum meum contra me est semper.* Metaphoram sumit ab eo, qui damnatus est ad mortem & iam carnis vinculis detinetur in carcere: quia iam sententiam est auditurus eum custodibus ad ostium deputatis: quanta premeretur angustia, quotiescumque ad portam pulsari intellexerit? Imo quilibet homo, quam grauiter torqueretur si quis ad portam cubiculi sui vigil a tenderet in quod se recepisset, vel vbi lectus ad dormiendum collocatum habet, si continuis eum pulsibus quis iritaret: si cum mensæ accumbit, vel lecto decumbit, audiretur pulsus ille continuus. Quis illum patiat? Quanto dolore cruciatur mulier à marito in adulterio reperta, qui stridit gladio repetito illam verberare discendat? Intellectus noster partes agit mariti voluntatis: quam primum illa delinquit, accendit & gladio lyndereis rationis illam mille confodit vulneribus: accusantes hic intelligo cogitationes, quas ex D. Paul. retulimus, illos cordis remorsus, quos patetis interioris. Heu me stultum! Heu me, qui apertis in infernum oculis procutto. Heu me, proditorem, Dei desertorem, & vile Satane mancipium. Væ mihi misero, iacturam passus sum animæ. Væ mihi, quem mors opprimere potest immatura. Væ mihi, qui pro momentanea delectatione æguum amisi sempiternum. Væ mihi, quis talem vitam talesque pœnas continuo patiatur.

In Prato Spirit.

X. Similitudo.

§. 22. Ipsa anime proprie inordinatio miserum torquet peccatorem. Timeat ne præscius sit ille, qui hac delectatur, & magis ille, qui illam non sentit.

HAbes hic primum auctorem doloris, quo reprobi terrentur, malâ scilicet conscientiam. Illam secundo causat ipsa anime inordinatio: *Iussisti Domine* (loquitur D. Aug.) *illa inordinatio: & ita est, vt omnis inordinatus animus sibi ipse sit pœna.* Vbi membrorum est inordinatio, dolor hanc necessario sequitur, & cruciatus. Brachium tibi collisisti, pedem contorsisti, licet etiam vel eius digitum tibi lesaris, carnem putridam, vt dicit pallus es, necessario subsequi debet dolor continuus, & pœna, quamdiu hæc inordinatio perseverat. Quid est peccatum? est quædam potentiarum anime discrepantia: nam voluntas, quæ est velut illius brachium, de loco suo egreditur & distorquetur & inordinatur: quia sic ordinata dicitur quando sequitur rationem, rectam legem, Deique voluntatem, ita inordinatur, & loco suo discedit, quando peccat: unde necessario subsequi debet dolor & angustia hæc est illa inordinatio, quæ grauissimum apud inferos infert cruciatum, hæc inordinatio quod Deo terga vertent, illum contempserint, toto corde rebus adeo vilibus, terrenis, inquam, adhaerent, & earum gratia regnum Dei sicut passi naufragium. Hæc inordinatio quam in se sentium: anima potentia, perpetuum erit illis tormentum longe severius, quam illud, quod membrorum corporis causare poterit inordinatio.

Inferus hic ille est quem iam tales incipiunt pati peccatores: iam etenim in se pœnam inferni & sustinent in quietudinem: quapropter hoc nomine inferni ab Euangelista nominantur. Visionem se visibile describi eorum, quæ futura sunt in iudicio. In eo mortui omnes comparebunt: nam inferus, mors, terra, & mare quoscumque complectebantur mortuos, effuderunt, & actus ille in eo finitus est quod infernum & mortem in stagnum ignis & sulphuris precipitavit: *Et inferus & mors missi sunt in stagnum ignis.* Quid stagnum ignis nisi infernus? Ita præcedenti capitulo D. Ioann. idem exposuit. Quod mors in infernum precipitetur, optime capio: quia ibi concludetur, vt in æternum malos depalcatur: iuxta illud *Maix: Precipitabit mortem usque in sempiternum,* vt alio loco declarauimus. Sed quid est

55 Ed

Quid sit inordinatio si multitudine expli carat.

II. Peccator cur delectatur infernus.

Apoc. 20. Apoc. 29.

est quod infernus precipietur in flagnum ignis: quid est infernus? Quomodo precipietur infernus in infernum? vocat infernum, ipsos reprobos: quia sic amodo secum deferunt quoddam inferni principium, animæ scilicet inquietudinem, & est eorum peccatus infernus portatilis, sic autem infernus in perpetuum illum firmumque infernum precipietur. Ita ut quæ hic incipit pena illic tota compleatur.

Iam Evangelista miseris illos contempletur, velut infernum, afflictos, & angustiatos: *Quousque animam nostram tollis, O miseris vos!* an non videtis odio & invidia contra Christum vestram desertam esse voluntatem? An non percipitis vix vos inferre intellectui illum de veritate, quam cognoscit, extrahendo? Quid mirum si penam toleretis infernalem? Vos componite & de hac angustia vos ipsos liberabitis. Porro vos reprobos esse ostenditis, & ve talium symbolum vos proponit Evangelista in eo quod tam acerba tolerantis penam in illa velitis perstare, illaque vos delectet, nec laboretis, ut ad illa vos quam primum eripiam. Loquitur Propheta Iob in per-

III. Iob prava exprimit conscientiam.

Iob 27. 11. bona peccatoris, & penam exprimit, quam in corde & visceribus suis tolerat ex opprobriatione cogitationum, & conscientie clamoris, ex qua dormire non poterat: *Cogitationes mea diffusa sunt, torquentes cor meum.* O quam graves & moleste sunt illæ angustia, quas peccatoris conscientie suæ causant de seorsus & timide cogitationes, quibus illum acensat retinere mordere; perpetuo. Quid ais & sanctissime Iob? *Si sustinero, infernus domus mea est, & in tenebris stravi lectulum meum.* Si hanc penam sustineo, & si velut suspensus angustet, nec tamen laborem ut illo me laqueus expeditam: quod si tam severis meâ me conscientia premente doloribus non studeam illis me eripere, illam sedando: iam me velut damnatum arbitari potero; & iudicare, quod qui hic suum sustinet infernum portatilem, illum sit ibidem habiturus in mansionem perpetuam, atque in habitaculum sibi sempiternum, tenebras obtenturus perpetuas: deinde in æternum inter putredinem & vermes moriens victurus, & vitens moriturus: hoc etenim est reproborum, quales illi erant, iudicium. Tu, qui tot passus cordis angustias ob aliena occupata bona, & eadem non restituis: tu, qui mille premeris cruciatibus, & angeris timore perendi animam tuam ob inhuicellam amicitiam, idque in sempiternum; illam tamen non repudias: tu qui terrore nimio contremisces ob vicino tuo ablatam nominis dignitatem, & iniustam fratris tuo iniuriam, hæc autem

transgrediaris & patiaris, *Si sustinero, teipsum iudica ut prælerum, & noneris in fernum tuum esse domicilium.*

Hinc verbo *Sustinero* videtur ipse Deus alludere: nam animam videns (ostro loquendi modo) hoc dolore supra modum cruciatam, illam sic alloquitur. *Væ tibi infelici: iam te ut damnatam arbitror: Ergo & in porta confessionem tuam sustinere.* Notat D. Hieron. hæc Septuaginta sic legere: *Et in sustine tormentum tuum.* Quid est suum sustinere tormentum? Respondet D. Hieron. *Porro in illum tormentum suum qui propria torquetur conscientia, loc. To. 3. & in isto saculo sustinet propria voluntate cruciatum.* Tu qui penam sentiens ex mala illatam conscientia, & voces audiens quibus inquieta te disceruiat, & tormentum quo te dilaniat rationis synderesis: illud tamen sustines: sit ita tibi, illud sic perfer, & teipsum erede perditum in sempiternum.

Obijctes: hauc ego molestiam non sentio, quinimo quanto me pluribus gratulor bonis divitiem alienis, & plures contractus in eo usufructus, tanto sum quietior, tantoque alacrior, nec vilius mihi vires ferentior effulget, quam dum cum proca mea converterer: mea que tanto ereleuit voluptates quanto frequentius prociun meum recogito, illeg: diis mihi est alacrior, in quo omni lechulo obstaculo meo vaco libidini, & inordinata expleo desideria, Væ tibi misero (inquit D. Amb.)

nam tanto tibi possum prædicere certius, ut te reptolis annumeres, quanto eorum numero comprehendis de quibus ait David: *Sicut vulnerati dormientes in se pulchri, quorum non es memor amplius, & ipsi de manu tua repulsi sunt.* Illi merito comparandus qui vulneribus confosus mortalibus: ad quietem se componeret, nec vilius sentiret ex vulnere cruciatum, si erit potest, ut toto corpore mille plagis transfueberatur: quies obdormiat, nec ex illis colorem sentiat nec ex dolore conqueratur? Dicitur: mortuus est & sepultus. Tales (ex mente D. Ambr.) sunt illi, qui tot vulneribus, quibus animæ eorum & cor vulneratur, laucij, quasi obdormiunt nec vili sentiunt. Dicitur de illis: ipsos Deus è memoria sua reiecit *Quorum non es memor amplius*: non enim illi in mentem venit vel vicem illismittere vocem, quâ timore percillantur ex reclamante conscientia, Tuam perpende statum tibi admodum infelice m, atque à Deo reiectum. Perpende quid tibi sit agendum si nequaquam ille tibi subueniat: vnde illos iudica de manu Dei repulsi in æternum: *Et ipsi de manu tua repulsi sunt.*

Prædestinatos suos suis Deus cõtinet manibus;

36. 20. IV.

Quid sit penam sustinere.

Notat D. Hieron. hæc Septuaginta sic legere: *Et in sustine tormentum tuum.*

Respondet D. Hieron. *Porro in illum tormentum suum qui propria torquetur conscientia, loc. To. 3.*

& in isto saculo sustinet propria voluntate cruciatum.

Tu qui penam sentiens ex mala illatam conscientia, & voces audiens quibus inquieta te disceruiat, & tormentum quo te dilaniat rationis synderesis: illud tamen sustines: sit ita tibi, illud sic perfer, & teipsum erede perditum in sempiternum.

Obijctes: hauc ego molestiam non sentio, quinimo quanto me pluribus gratulor bonis divitiem alienis, & plures contractus in eo usufructus, tanto sum quietior, tantoque alacrior, nec vilius mihi vires ferentior effulget, quam dum cum proca mea converterer: mea que tanto ereleuit voluptates quanto frequentius prociun meum recogito, illeg: diis mihi est alacrior, in quo omni lechulo obstaculo meo vaco libidini, & inordinata expleo desideria, Væ tibi misero (inquit D. Amb.)

nam tanto tibi possum prædicere certius, ut te reptolis annumeres, quanto eorum numero comprehendis de quibus ait David: *Sicut vulnerati dormientes in se pulchri, quorum non es memor amplius, & ipsi de manu tua repulsi sunt.* Illi merito comparandus qui vulneribus confosus mortalibus: ad quietem se componeret, nec vilius sentiret ex vulnere cruciatum, si erit potest, ut toto corpore mille plagis transfueberatur: quies obdormiat, nec ex illis colorem sentiat nec ex dolore conqueratur? Dicitur: mortuus est & sepultus. Tales (ex mente D. Ambr.) sunt illi, qui tot vulneribus, quibus animæ eorum & cor vulneratur, laucij, quasi obdormiunt nec vili sentiunt. Dicitur de illis: ipsos Deus è memoria sua reiecit *Quorum non es memor amplius*: non enim illi in mentem venit vel vicem illismittere vocem, quâ timore percillantur ex reclamante conscientia, Tuam perpende statum tibi admodum infelice m, atque à Deo reiectum. Perpende quid tibi sit agendum si nequaquam ille tibi subueniat: vnde illos iudica de manu Dei repulsi in æternum: *Et ipsi de manu tua repulsi sunt.*

Prædestinatos suos suis Deus cõtinet manibus;

36. 20. IV.

Quid sit penam sustinere.

Notat D. Hieron. hæc Septuaginta sic legere: *Et in sustine tormentum tuum.*

Respondet D. Hieron. *Porro in illum tormentum suum qui propria torquetur conscientia, loc. To. 3.*

& in isto saculo sustinet propria voluntate cruciatum.

Tu qui penam sentiens ex mala illatam conscientia, & voces audiens quibus inquieta te disceruiat, & tormentum quo te dilaniat rationis synderesis: illud tamen sustines: sit ita tibi, illud sic perfer, & teipsum erede perditum in sempiternum.

Obijctes: hauc ego molestiam non sentio, quinimo quanto me pluribus gratulor bonis divitiem alienis, & plures contractus in eo usufructus, tanto sum quietior, tantoque alacrior, nec vilius mihi vires ferentior effulget, quam dum cum proca mea converterer: mea que tanto ereleuit voluptates quanto frequentius prociun meum recogito, illeg: diis mihi est alacrior, in quo omni lechulo obstaculo meo vaco libidini, & inordinata expleo desideria, Væ tibi misero (inquit D. Amb.)

nam tanto tibi possum prædicere certius, ut te reptolis annumeres, quanto eorum numero comprehendis de quibus ait David: *Sicut vulnerati dormientes in se pulchri, quorum non es memor amplius, & ipsi de manu tua repulsi sunt.* Illi merito comparandus qui vulneribus confosus mortalibus: ad quietem se componeret, nec vilius sentiret ex vulnere cruciatum, si erit potest, ut toto corpore mille plagis transfueberatur: quies obdormiat, nec ex illis colorem sentiat nec ex dolore conqueratur? Dicitur: mortuus est & sepultus. Tales (ex mente D. Ambr.) sunt illi, qui tot vulneribus, quibus animæ eorum & cor vulneratur, laucij, quasi obdormiunt nec vili sentiunt. Dicitur de illis: ipsos Deus è memoria sua reiecit *Quorum non es memor amplius*: non enim illi in mentem venit vel vicem illismittere vocem, quâ timore percillantur ex reclamante conscientia, Tuam perpende statum tibi admodum infelice m, atque à Deo reiectum. Perpende quid tibi sit agendum si nequaquam ille tibi subueniat: vnde illos iudica de manu Dei repulsi in æternum: *Et ipsi de manu tua repulsi sunt.*

Prædestinatos suos suis Deus cõtinet manibus;

36. 20. IV.

Quid sit penam sustinere.

Notat D. Hieron. hæc Septuaginta sic legere: *Et in sustine tormentum tuum.*

Respondet D. Hieron. *Porro in illum tormentum suum qui propria torquetur conscientia, loc. To. 3.*

& in isto saculo sustinet propria voluntate cruciatum.

Tu qui penam sentiens ex mala illatam conscientia, & voces audiens quibus inquieta te disceruiat, & tormentum quo te dilaniat rationis synderesis: illud tamen sustines: sit ita tibi, illud sic perfer, & teipsum erede perditum in sempiternum.

Obijctes: hauc ego molestiam non sentio, quinimo quanto me pluribus gratulor bonis divitiem alienis, & plures contractus in eo usufructus, tanto sum quietior, tantoque alacrior, nec vilius mihi vires ferentior effulget, quam dum cum proca mea converterer: mea que tanto ereleuit voluptates quanto frequentius prociun meum recogito, illeg: diis mihi est alacrior, in quo omni lechulo obstaculo meo vaco libidini, & inordinata expleo desideria, Væ tibi misero (inquit D. Amb.)

nam tanto tibi possum prædicere certius, ut te reptolis annumeres, quanto eorum numero comprehendis de quibus ait David: *Sicut vulnerati dormientes in se pulchri, quorum non es memor amplius, & ipsi de manu tua repulsi sunt.* Illi merito comparandus qui vulneribus confosus mortalibus: ad quietem se componeret, nec vilius sentiret ex vulnere cruciatum, si erit potest, ut toto corpore mille plagis transfueberatur: quies obdormiat, nec ex illis colorem sentiat nec ex dolore conqueratur? Dicitur: mortuus est & sepultus. Tales (ex mente D. Ambr.) sunt illi, qui tot vulneribus, quibus animæ eorum & cor vulneratur, laucij, quasi obdormiunt nec vili sentiunt. Dicitur de illis: ipsos Deus è memoria sua reiecit *Quorum non es memor amplius*: non enim illi in mentem venit vel vicem illismittere vocem, quâ timore percillantur ex reclamante conscientia, Tuam perpende statum tibi admodum infelice m, atque à Deo reiectum. Perpende quid tibi sit agendum si nequaquam ille tibi subueniat: vnde illos iudica de manu Dei repulsi in æternum: *Et ipsi de manu tua repulsi sunt.*

Prædestinatos suos suis Deus cõtinet manibus;

36. 20. IV.

Quid sit penam sustinere.

Notat D. Hieron. hæc Septuaginta sic legere: *Et in sustine tormentum tuum.*

Respondet D. Hieron. *Porro in illum tormentum suum qui propria torquetur conscientia, loc. To. 3.*

& in isto saculo sustinet propria voluntate cruciatum.

Tu qui penam sentiens ex mala illatam conscientia, & voces audiens quibus inquieta te disceruiat, & tormentum quo te dilaniat rationis synderesis: illud tamen sustines: sit ita tibi, illud sic perfer, & teipsum erede perditum in sempiternum.

Obijctes: hauc ego molestiam non sentio, quinimo quanto me pluribus gratulor bonis divitiem alienis, & plures contractus in eo usufructus, tanto sum quietior, tantoque alacrior, nec vilius mihi vires ferentior effulget, quam dum cum proca mea converterer: mea que tanto ereleuit voluptates quanto frequentius prociun meum recogito, illeg: diis mihi est alacrior, in quo omni lechulo obstaculo meo vaco libidini, & inordinata expleo desideria, Væ tibi misero (inquit D. Amb.)

nam tanto tibi possum prædicere certius, ut te reptolis annumeres, quanto eorum numero comprehendis de quibus ait David: *Sicut vulnerati dormientes in se pulchri, quorum non es memor amplius, & ipsi de manu tua repulsi sunt.* Illi merito comparandus qui vulneribus confosus mortalibus: ad quietem se componeret, nec vilius sentiret ex vulnere cruciatum, si erit potest, ut toto corpore mille plagis transfueberatur: quies obdormiat, nec ex illis colorem sentiat nec ex dolore conqueratur? Dicitur: mortuus est & sepultus. Tales (ex mente D. Ambr.) sunt illi, qui tot vulneribus, quibus animæ eorum & cor vulneratur, laucij, quasi obdormiunt nec vili sentiunt. Dicitur de illis: ipsos Deus è memoria sua reiecit *Quorum non es memor amplius*: non enim illi in mentem venit vel vicem illismittere vocem, quâ timore percillantur ex reclamante conscientia, Tuam perpende statum tibi admodum infelice m, atque à Deo reiectum. Perpende quid tibi sit agendum si nequaquam ille tibi subueniat: vnde illos iudica de manu Dei repulsi in æternum: *Et ipsi de manu tua repulsi sunt.*

Prædestinatos suos suis Deus cõtinet manibus;

36. 20. IV.

Quid sit penam sustinere.

Notat D. Hieron. hæc Septuaginta sic legere: *Et in sustine tormentum tuum.*

Respondet D. Hieron. *Porro in illum tormentum suum qui propria torquetur conscientia, loc. To. 3.*

& in isto saculo sustinet propria voluntate cruciatum.

Tu qui penam sentiens ex mala illatam conscientia, & voces audiens quibus inquieta te disceruiat, & tormentum quo te dilaniat rationis synderesis: illud tamen sustines: sit ita tibi, illud sic perfer, & teipsum erede perditum in sempiternum.

Obijctes: hauc ego molestiam non sentio, quinimo quanto me pluribus gratulor bonis divitiem alienis, & plures contractus in eo usufructus, tanto sum quietior, tantoque alacrior, nec vilius mihi vires ferentior effulget, quam dum cum proca mea converterer: mea que tanto ereleuit voluptates quanto frequentius prociun meum recogito, illeg: diis mihi est alacrior, in quo omni lechulo obstaculo meo vaco libidini, & inordinata expleo desideria, Væ tibi misero (inquit D. Amb.)

vi. heri diximus de oibus illis, quas nemo manibus eius queat euellere: Nemo rapit eas de manu mea. D. Hieron. legit: *Manu tua abscissi sunt.* Tunc aliquid in S. pagina dicitur de manu Dei abscindi, quando spem tollit illi remedij. Eo sensu loquebantur illi apud Ezechielem: *Abscissi sumus, perij spes nostra.* q. d. parua salutis eorum certa que spes est concipienda. Legunt alij: *Ipsi manu tua sententiam sunt, ad est per sententiam decessum;* de Dei manu emissi damnati sunt. q. d. iam illos habe, vt sententia damnatos, vos Deus ab hoc statu ita perditio & arduoso liberet. Quæro igitur à te: vter peior sit, tu cum sis abyssus peccatorum, tamen viuas, vt dicis, nullo dolore cruciaris, silente semper conscientia, & pacata: vel illi qui temper angustantur, illis semper reclamante conscientia in confesso est, quantum ad istam spectat singularem circumstantiam, te illis esse nequiores, & statulaborare damnatori: quia ad illud peruenisti profundum, de quo Salomon ait: *Impius cum in profundum venerit peccatorum, contemnit.* Vter periculo laborat euidentiori, an ille, qui recepto vulnere mortali, eius dolore torquetur: vel ille, qui necdum vulneris non sentit angustiam, sed insuper & homo quietus indulget? Suffragantur omnes, quod hæc: nam citius queret ille animæ subidum, qui eiusdem sentit grauedinem, quam ille qui nullam ex illo patitur angustiam. Si illos igitur nobis. Euangelista proponat vt præscitos, eo quod nullus ex conscientia dolore percepta illi non studeant subuenire: quanto magis te quoque reprobum iudicabimus, qui nec hunc quidem pateris conscientia stimulum? Inter illos merito es numerandus quos Iob vt perditos arguebat, bibis enim iniquitatem, sicut febribus æstuans vas ebibit aquæ frigidioris: *Bebunt quasi aquam iniquitatem.* Quando quis vas veneno plenum ebibit cum timore & mali suspitione, illum tepurant vt mortuum, si sentiens amaritudinem in epotando perseveret; verum tamen multo magis illum, qui veneni calicem hauriens, necdum nullam sentit amaritudinem, sed vt hauritus aquæ frigidæ illi sapit suauissimè. Oculis aperte peccatores, qui tanta dulcedine & voluptate vas hoc vestra exhaeritis iniquitatis, nec vllam in conscientia sentitis amaritudinem.

Ezech. 37. 11. VII. II orum Deus oblitus est. Prov. 18. 3. Tob 15. 16 VIII. Ebunt iniquitate quasi aquam.

23. Vitam æternam do cis. Indicium est prædestinatorum iam vita gaudere sempiterna, quam hic Christus suis concedit oibus.

Sicut D. Ioannes nobis in Iudæis symbolum præmisit reprobatorum in dolore, & inquietudine, quam suo secum trahunt pectore, quæ velut suspensi torquentur, nec sibi volunt ducende laqueum: ita nunc Dominus nobis tradit symbolum prædestinatorum, in ipsa quiete interiori, gaudio, & consolatione suis oibus concessa, quam vitam appellat æternam: *Vitam æternam do eis.* D. Augustin. per vitam æternam, coelestem intelligit gloriam, quæ proprie dicitur vita æterna, & eo nomine à Christo Donatuo vocatur vbi futuri iudicij vltimum exponit terminum: *Ibunt iusti in vitam æternam.* Bona Matt. 25. est hæc interpretatio & legitima: potro potest etiam intelligi de vita gratiæ, quam Dominus suis in hac vita largitur & liquido Christo ostendit in eo quod loquatur de vita quadam, quam suis impertit oibus in presenti, & non dicit *Dabo eis in futuro,* sed *Do eis in presenti* & nunc. Sensus hic conformis est S. Scripturæ, quæ communiter vitam æternam vocat vitam gratiæ, quam animæ tribuit, quæ vitæ viuit diuina: quia sicut ex coniunctione animæ cum corpore in esse naturali, vita resultat corporalis: ita ex coniunctione Dei cum anima per eminentem gratiæ vniõnem, ei datur vita diuina & supernaturalis, & vocatur æterna pluribus de ca. dis.

57. Vita æterna quid hic significet.

Prima: quia vita gratiæ quædam est participatio essentia: vti que Dei, teste Apostol. Petros: *Gratia diuina efficiamini diuina consortes nature.* Proinde est citur vita æterna quantum spectat suam naturam, atque ex se nullum habet principium corruptionis, si. 2. Pet. 1. 4. aut nec diuina essentia, licet aliquando ex parte nostra deficiat: ita declarant D. Thom. Theolog. Professor primarius. Secunda: quia gratia, docente hoc Ap. stol. semen quoddam est radix gloriæ: *Gratia Dei vita æterna:* vt enim nux arbor de nucè nascitur fructu, atque iam in ea est in virtute, vt dicunt Philosophi, ita gloria de gratia nascitur, etque in illa in virtute, prout exponunt Theologi. Tertia: quia gratia participatio quædam est gloriæ, & anima quæ illam habet, quædam in se continet principia, & nonnulla participat celestis gaudiij præludia, atque in corde suo pace illa gaudet.

1. 2. q. 14. a. 12.

Rom. 6.23 gaudet eminentissima de qua sic Apost. Pax Dei qua exuperat omnem sensum. Quia gratia hanc secum adducit pacem, easque Apostolus ita foecias copulat, vt posita vna, contentum aliam adiungat, vnde hæc erat ei frequentissima salutandi phrasîs: Gratia vobis & pax. quia ipsa gratia vitam infundit diuinam, quæ secum inducit pacem cœlestem & eminentissimam. Consideres hic igitur ouium Dei præclarissimum symbolum, nempe quod iam vita gaudeant æterna ob participationem quandam, quam ex illa fortiuuntur.

III. Hæc fusius exponendo dico, Primò: hoc procedere ex ipsa gratiæ natura, quæ, vt diximus, semen quoddam est & radix gloriæ. Sibi inuicè opponuntur gratia & peccatū mortale. Quid est peccatū? est semen & radix inferni, peccatum, cruciatum, & dolorum æternorum. Sic illud definiit Moyses: Radix germinans fel & amaritudinem. Et optimè loquitur: nihil enim peccatum aliud est, quam culpa & offensâ Dei. Culpa non est aliud, quam radix quædam & semen cruciatu & pœnæ: nam hæc est iustus se naturalem quandam correspondentiam, vt de culpa pœna nascatur: vnde eodem instanti, quò culpam committis, diabolus cordis tui & animæ dominium occupat cui velut seuisimo carnifici te diuina iustitia tradit, quo fit vt impios cruciatu torqueri, quo ab ipsa mala tua conscientia molestaris, & animæ tuæ potentiarum inordinatione, prout diximus eum similiter tuos obscureretur intellectus, & voluntas peruertatur, quo fit vt iam in te principium sententiæ inferni, & ipsum tecum trahas vt iam declarauimus.

Deut. 29. 83

Vt opinor, nos Propheta Michæas deducit ad infernum, illi sique nobis miseris ostendit ad locum damnatos tormentorum, æternos patientes ignes, flammæ sustinentes ardentissimas, serpentes sentientes, & telissimos; & quidquid pœnam ingerere poterit & cruciatum. O quam consultum tibi foret eò aliquoties tua descendere cogitatione, interim dum viuis iuxta illud Dauidis consiliū: Descendat in infernum viuentes. Et singulos eorum intelligere clamores tristisque ululatus ingeminantes: Crucior in hac flamma. Iudicabat Propheta sanctissimus quòd tormenta nos illa læuissima terretent, & voces illæ cruciatum & cruciatum, quæ capillos in altum extollerent, quodque illum interrogaremus: dicitur nobis Vates puillime: quid mali commiserunt illi, quos tantus affligit dolor & affliget in sempiternum? Respondet: In scelere Iacob omne istud, & in peccatis domus Israel. Huius proventus semen Hieron. Bap. de Lanha Tom. III.

Verticolum in oppositum, & hoc tibi persuade, gratiam quandam esse radicem & semen vitæ æternæ, quam in se virtualiter continet sic ut nux semen nucem arborem complectitur. Semen Quid est vitæ æternæ? Vita est, quæ procedit ex eo quod anima in se perfectè & integrè Deum ipsum possideat qui vita est per essentiam, & prima vitæ scaturigo. Porro huius habetur per gratiam principium: qui namque hanc possidet, iam eius virtute habet in se & possidet Deum. Idcirco dicitur, interprete D. Gregor. Quod anima iusti thronus sit Dei que sedes in qua ipse residet & Euangel. quiescit multo sublimius, quam in ipsis templis materialibus illi consecratis. Anima iusti sedes est a Li. 1. de sapientia. Sic illud ipse Deus apud Iaiam declarauit, Iudæorum deprimens superbiā quam mebant ex magnifico illo & opulento templo Salomonis. An creditis, inquit Deus, hoc mihi mansuet. templum placere, atque in eo me perfectè requiescere? Quæ est domus, quam adicisti mihi, & alibi sap. quis est locus quiescis meæ, super quem requiescam b In Psal. nisi super humilem & quiesum &c. Ita legunt D. 36. & l. 9. Ephrem Syrus. a. D. Ambro. b. D. Greg. & senior Hexa. c. 8. Cassianus. d. Vnde sic Christus ait. Si quis diligit eum & c. ad eum veniemus & mansionem apud eum faciemus. e. O quam excellens diuinumque pro-

Pf. 54.16. Et singulos eorum intelligere clamores tristisque ululatus ingeminantes: Crucior in hac flamma. Iudicabat Propheta sanctissimus quòd tormenta nos illa læuissima terretent, & voces illæ cruciatum & cruciatum, quæ capillos in altum extollerent, quodque illum interrogaremus: dicitur nobis Vates puillime: quid mali commiserunt illi, quos tantus affligit dolor & affliget in sempiternum? Respondet: In scelere Iacob omne istud, & in peccatis domus Israel. Huius proventus semen Hieron. Bap. de Lanha Tom. III.

Misb. 1.65.

fuerunt peccata singulorum. Ob vnum peccatum, quod adeo leue videbatur, & tam breui spatio durat & velut Iudicium quid esse iudicabant tantas eos fuisse pœnas tamque sempiternas? Ne mireris, inquit, & hoc ipsum intelliges ex quotidiana experientia. Cernis nucem arborem elatam instar turris quaquaerfem latè proe-extendam, & quæ totum occupet campum. In-terrogas: vnde producta hæc arbor? Respondet agricola, ex nucem. An ergo de te tantilla, quid a-deo deforme & excelsum? Erat nux semen, atque do- in illa virtus tantæ latebat altitudinis quam modo conspicias. Ita intellige (inquit Propheta) vel minimum peccatum mortale, quod tu tam flocci pendis & nucem vilis æstimas, tantam in se complectitur latitudinē, vt ex illa tam immania atque extensa germinet tormenta, qualia ter infausi illi cuncti patiuntur, atque eorum singuli in sempiternum. Vtinam hoc æqua lance pendentes, quid sit peccatum mortale quod tibi leue adeo videtur. Noueris igitur quod vel minimum eorum committere, nihil aliud sit quam in anima tua radicem ipsius plantare inferni, & quarumlibet pœnarum, quas illi patiuntur, æternarum.

Verticolum in oppositum, & hoc tibi persuade, gratiam quandam esse radicem & semen vitæ æternæ, quam in se virtualiter continet sic ut nux semen nucem arborem complectitur. Semen Quid est vitæ æternæ? Vita est, quæ procedit ex eo quod anima in se perfectè & integrè Deum ipsum possideat qui vita est per essentiam, & prima vitæ scaturigo. Porro huius habetur per gratiam principium: qui namque hanc possidet, iam eius virtute habet in se & possidet Deum. Idcirco dicitur, interprete D. Gregor. Quod anima iusti thronus sit Dei que sedes in qua ipse residet & Euangel. quiescit multo sublimius, quam in ipsis templis materialibus illi consecratis. Anima iusti sedes est a Li. 1. de sapientia. Sic illud ipse Deus apud Iaiam declarauit, Iudæorum deprimens superbiā quam mebant ex magnifico illo & opulento templo Salomonis. An creditis, inquit Deus, hoc mihi mansuet. templum placere, atque in eo me perfectè requiescere? Quæ est domus, quam adicisti mihi, & alibi sap. quis est locus quiescis meæ, super quem requiescam b In Psal. nisi super humilem & quiesum &c. Ita legunt D. 36. & l. 9. Ephrem Syrus. a. D. Ambro. b. D. Greg. & senior Hexa. c. 8. Cassianus. d. Vnde sic Christus ait. Si quis diligit eum & c. ad eum veniemus & mansionem apud eum faciemus. e. O quam excellens diuinumque pro-

tem eo fit modo ut verè dicere liceat, quod idè Deus vnus in essentia, & trinus in personis cum omnibus diuitijs, omnipotentia & maiestate, quã in se possidet beatus per gloriam, à iusto in hac vita possideatur per gratiam: tantum est in modo discrimen.

VII.
Similitu-
dine de-
claratur
quid in-
ter iustū
& beatū
in cælo.

Quenam foret differentia inter duos adaman-
tes crystallinos, si sol vtrumque pleno lu-
mine collustraret ipsumque in se totum conti-
nerent solem: sed vnus apertus esset nullã con-
tectus lama atque in sua claritate clarissimus,
formosissimus & splendidissimus: alter verò ni-
gro panni peplo reueretur, sic ut quosdam so-
lummodo lucis suæ radios etibraret? Nullum
esset discrimen in eo quod continent, quia tan-
tum solis & ipsum solem sic vnus, atque alter
possideret, atque idem bonum in se hic atque
ille contineret, differentia solum consisteret in
modo: nam sol in vno esset discooperus & luce
illius adeo clara gauderet, ut alterum solem ef-
ficere videretur, in altero verò tectus esset, & quo
plenè non gauderet & non nisi quibusdam so-
lummodo claritatis illius radijs potiretur. Habes
hic differentiam inter iustum in cælo beatum
ab omni mortalitate liberum, atque inter eum,
qui in terra mortuus carne adhuc mortali cir-
cumdatus: sunt etenim ambo tanti pretij adaman-
tes, ut vel minor eorum toti præponderet
creaturæ naturæ. Ambo sunt adamantes crystalli-
ni, à culpa mortali liberi ipso cælo puriores
quod nec minimam admittit venialis delicti fu-
liginem, nullam imperfectionem. Ambo intra se
verum possident solem, vnus, inquam Deum,
vnus in essentia & trinus in personis, eorum
animis insidentem: at cælestis ille Deum habet
apertum, adeo plenè recipiens eius claritatis &
gloriæ radios, ut ipsi soli diuino similis effici-
tur: ille verò terrestris, eundem continet laten-
tem: non enim inuenitur eum clarè, nec apertè
claritatis cælestis percipit in se radios, licet ordi-
natè quosdam illi eiusdem communicet radios
lucis in intellectu, seruatoris in voluntate, atque
consolationis & deliciarum cælestium, quales
promittit vates Isaias: *Implebit splendoribus ani-
mam tuam & ossa tua irrigabit.*

Isa. 68. 11

VIII.
Filijs Dei
sumus
hoc dica-
tur.

Hæc est illa profunda Theologia qua Theo-
logorum antesignanus, D. Ioan. Euang. iustos so-
labatur laboribus in hoc mundo non parum ex-
ercitatos. Filioli mei, consolamini, consolamini:
pendite, quod in rei substantia, sanum hic
bonum possideatis in terra vos ipsi in animabus
vestris, quantum ibi in gloria ipsi beati compre-
hendunt. Hoc solum interest, quod nunc diuinus

ille sol seipsum clarè non effundat, iam illum
habetis, & suo tempore vobis se manifestabit,
sic ut illi futuri sitis similes, & Dei esse videa-
mini: *Videte qualem charitatem dedit nobis Pater, 1. Ioan. 3. 21.*
*ut filij Dei commemur & simus. Propter hoc mun-
dus non nouit nos, quia non nouit eum. Amorem
perpende eius qui nobis dedit, quantum dare
poterat. Quid est quod dare potuit amplius?
Dare non poterat nobis, ut Dij essemus per na-
turam dat nobis ut simus per gratiam adeo præ-
cellentes ut filij Dei vocemur & realiter simus
per gratiam. Sicut autem mundus non cognos-
cit Deum nec scit quanti valeat, sic nec nos ip-
sos cognoscit, nec prægrandes intelligit diuitias,
quas intus in pectore nostro possidemus: *Propter
hoc mundus non nouit nos &c.* Quanam sunt hæc
diuitiæ? Omnes quas cælum habet, omnes quas
possident Angeli, omnes quibus beati perfruun-
tur: Si namque eorum altitudo, eorumque diui-
tiæ sit habere intra se totum Deum, ipsum in no-
bis habemus licet absconditum: vnde nunc no-
stræ felicitatis non apparet magnitudo, nec su-
premum illud bonum, quod corde nostro peri-
mus occultum: *Charissimi, nunc filij Dei sumus: & 1. Ioan. 3. 22.*
*nondum apparuit quid erimus. Scimus quoniam
eum appauerit, similes ei erimus, quoniam vide-
mus eum sicuti est.* Non apparet modo sublimi-
tas diuitiarum, quas conclusas circumferimus.
Omnino sunt cælestes, nec quidquam est opi-
nionis incertæ commentum, sed certa scientia
præognitum. *Scimus*: quando namque cælum
itum ingressuri nobis clarè patebit, illique si-
miles erimus, eo modo quo adamas foret sol, si
inclusus in illo sol, parenter suæ lucis radios ex-
panderet. Itaque discrimen inter sanctum in
cælo beatum & in terra viatorem, non est, quod
ille in se concludat maius bonum quam hic:
quia idem bonum hic, atque ille possidet, totum
scilicet Deum: sed in eo tantum quod ille Deum
distinctè clarèque videat: hic verò illum habeat
sed quem clarè non inuenit, vnde ut hic sit beatus
non illi maius dabitur bonum quam illud
quod habet sed lucem quandam accipiet cæle-
stem, quam Theologi vocant *Lumen gloriæ*. Quo
clarè & distinctè eorum hoc agnoscat, sicut illud
alter agnoscat & contempletur. Te iudicem ap-
pello vtrum ex hoc de iusto dici possit in hac
vita viatore, quod modo Dominus illi det æter-
næ vitæ principium, eiusdemque participatio-
nem.*

§. 24. Vitam æternam do eis &c. Nunc ea fruuntur oves lætitiâ, quæ teste Spiritu S. cordis vita nuncupatur.

99 **H**oc ut opinor nobis eleganter diuersis rationibus Spiritus S. per Salomonem expoluit & prima est de salute. Notum est, inquit inter omnia quæ in hac vita ad eius fruitionem præclara censentur salutem emine-
 te: *Non est census super censum salutis corporis.* Nihil adeo proficuum, nihil adeo æstimabile quàm corporis gaudere valetudine: etenim sine illa nihil sapit nobis ex huius vitæ bonis, nec placet cibis: nam edendi euanuit appetitus, & ipsum sac-
 carum amarum censetur: nec ipse delectat potus, nisi mille temperatis condimentis, sum-
 maque prudentia: nec placidus est somnus: etenim somnia gignit graua & inconstantia. Dicito mihi quantum tibi sapiat quidquid mû-
 dus offert, si exanthemate labores lethargicus vel colicâ torquearis; videre licet agricolam optata salute constantem, quanta voluptate fru-
 stum demordeat panis, ut ipsas manus videatur velle deuorare & alterum aquæ calicem epotan-
 tem ut nullum illi apozema videatur esse sua-
 uis: & alterum lapidæ sedi incumbentem at-
 que tam alto sopore depressum ut nec octauæ, nec horæ decimæ recordetur. Hic igitur vita rebusque vitæ perficitur.

II. **Q**uod in salute corporis attendis altius per-
 pende, inquit, in salute animæ: nihil enim est quod illi comparetur: *Salus anima in sanctitate insistit, melior est omni auro & argento.* Salus animæ, quam dicit consistere in sanctitate iusti-
 tiæ: etenim sicut salus corporis ex bona resu-
 humorum proportione, & qualitatum ordina-
 tionem ita & salus animæ in quadam ordinata concordia, quam perficit cum iustitia, disponens animam in ordine ad Deum, & ad proximum ea est quæ præualet omni auro & totius arg-
 ento vniuersi. Quando anima sana est, & intra se sanctitatis habet auctorem, plâque debita constat ordinatione, placent illi omnia omnia sunt illi vtilia: licet ipsa fames, sitis, verbera, gla-
 dius, & mors. Ita videbis Apostolos gaudio tri-
 pediantes, dum flagris cæduntur: ita Diuum Paulum dum catenis constringitur, & fame torquetur: ita Diu Andream in cruce suspensum: ita Diuum Laurentium in craticula extensum: omnia illis in commodum cedunt maximum, *Reg. 3. 28* iuxta illud Apostoli Pauli: *Diligentibus Deum,*

omnia cooperantur in bonum. Tibi infirmo omnia nauseam pariunt, etiam edulium maximè deli-
 catum & pretiosum tibi monet stomachum: confessio, communitio, oratio, elemosyna, ieiunium &c.

Secundus discursus de vita proponitur. Nihil magis, inquit, oppositum vitæ quàm tristitia mentisque abiectio: nec quidquam ad vitam magis conducit, quàm mentis alacritas: *Tristitia ne des anima tua &c. incunditas cordis, hæc est vita hominis.* & *ihesaurus sine defecione san-
 ctitatis.* Sæpius idem prosequitur Salomon argu-
 mentū, nihil sic nocere vitæ argue animi tristi-
 tiam, quæ ipsa etiam ossa consumat: *Spiritus tri-
 stis exsiccat ossa.* Quod valde prolixè describit D. Chrysostom. exhortatus nobilissimam Domi-
 nam Olympiadem, cui adhuc iuueni formosæ & diuiti, morte maritus excidit, ob quam graui ni-
 mis morore languebat: eam igitur monet, ut modum ponat lachrymis sicutumque temperet: *Tristitia graue animorum tormentum est, dolor omnem sermonis vim excedens, & supplicium omni supplicio, & cruciatu acerbior: Siquislem pestife-
 rum vermem imitatum, non carnem dumtaxat, sed etiam animum perstringens, ac tinea est non ossium tantum, sed mentis, perpetuus carnifex non latus fodiens, sed animi vires labefaciens: perpetua nox, terra tenebra, & procella obscura febris, & quavis febre vehementius exurens.* Et ad rem multa producit S. Scripturæ loca & claram adducit confir-
 mationem. Omnibus in confesso est, iuxta commune proverbium: omnium terribilium ter-
 ribilissimum esse mortem. Dico igitur omnium terribilium terribilior ipsa tristitia, quod ipsum confitro: quandoquidem nonnulli, ut se ab illa liberarent, mortem exoptarint nedum peccatores, sed etiam viri meritis insignes. Perpende Eliam à morte fugientem, ad quam impia Pro-
 phetam Iezabel Regina damnauerat. Grande malum mors est: cum eam vir adeo robustus, cuius lingua clavis erat cæli, formidet & fugiat: *Nec hoc mirum: vehementer enim horrenda est huius natura.* An hoc consideras, quod mortem timeat quæratque latebras? iam igitur ab ipsam illa liber in deserto tanta capitur tristitia & mortem-
 more consumitur profundo, ut eo gravatus Deo suppli-
 es tendat manus & preces: *Obsecro 3. Reg. 19. Domine tolle animam.* Si mortem desideras, ut quid illam fugis quæ tibi eam inferre molieba-
 tur? Si tibi in voto mors sit, cur te illi sub-
 traxisti, quæ tibi eam intentabatur? Primò mortem horrebat ut quid supra modum formidabile, quocirca fugam capessit: sed postmodum ut sen-

III. Tristitia vitæ per-
 niciosa. D. Chry-
 Ep. ad O-
 lympiade
 Tom 3 in
 medio. &
 Epist. 1. &
 2. ad ean-
 dem qua
 habetur
 ad finem.

IV. Elias ma-
 gis hor-
 tet tristi-
 tiam quæ
 mortem-
 3. Reg. 19.

fit quantum tristitia sit incommodum, arbitratus est minus illi molestam fore mortem ipsa melancholia. Verba sunt hæc .D. Chrystostom. *Uque adeo grauior est moror ipsa morte: ut cum hunc es- fugeret ad illam perfugeret: ut intelligas quantum historia ac maxime mortem acerbitate superet: nam cum mortis dumtaxat metus eum quateret, quidquid poterat faciebat, ut eam fugeret: at postquam moror in ipsius pectore suam naturam ostendit, eum violenter excedens, absumens crucians, id quod omnibus rebus grauius est, leuius iudicabat: de quo fusius alius.*

60 Nunc liquido constat, quod ait Spiritus S. nihil magis esse vitæ contrarium ipsa tristitia: nec quidquam illam reddere verantem præter mentis alacritatem: *Iucunditas cordis hæc est vitæ hominis.* Hinc inquit, si saluus optes præscriptum, & cordiale significans & restauratiuum excellens, hoc vnum sit tibi cordis habere iucunditatem: *Non est oblectamentum super cordis gaudium.* Quid gaudium in homine producit? Op- tata bona habere, & possidere: nam sic in æstima- tia ex eorum nascitur iactura, sic alacritas ex eorum possessione. Quanto gaudium perfunditur anarus, quando thesaurum cui inhiabat, assequitur? Instar solis radiantis exhilarescit, sibi que cum altero gratulatur: *Anima mea, habes multa bona &c.* Quam iucundus apparet ille, qui sponse, quam habet charissimam firmatum audit esse matrimonium? itaque magno rum possessio thesaurorum magna est origo lætitiæ. Hoc con- cesso quis meliori potest alacritate gaudere quam ipse iustus, qui thesaurum possidet in deficiente absque vilo defectu sanctitatis? *Thesau- rus sine defensione sanctitatis.*

Qualis est ille, nisi ipse Deus? Deum habet in seipso quis est Deus? Thesaurus est, in quo nul- lum deficit bonum. *Omne bonum.* An aliquid dari potest bonum quod in Deo non est? Igitur qui Deum in se continet omne in se continet bonum. Habes igitur hic vitam æteram, quam Dominus suis largitur ouibus: *Vitam æternam do- eis.* Principale vitæ punctum consistit in cordis alacritate: *Iucunditas cordis, hæc est vitæ hominis.* Hæc autem procedit ex thesauri alicuius pos- sessione pretiosi, proinde suprema iucunditas vi- tæ est sempiternæ: quia thesaurus possidetur om- nium supremus & infinitus, nempe Deus: hunc ipsum meis trado ouibus: etenim per gratiam, quam illis impertior, hunc ipsum thesaurum as- sequuntur. Per hunc iam vitæ gaudia præbant sempiternæ; hoc ipsum sanctos in hac vita mouet ex principio quodam vitæ æternæ, cetero conij-

61 *Incundi- tas vita est homi- nis.*

62 *Incundi- tas vita est homi- nis.*

VI. *Vnde ori- zatur iucunditas cordis.*

cere, quod hunc in se habeant thesaurum: non enim cum illis auferre potest fames, non sitis, non tyrannus, non gladius, non exilium; non ipsa mors: quinimo intelligunt hoc ipsum, nil aliud esse quam præparationem quandam, qua tandem aperte hoc possint thesaurum frui, quem in se gerebant absconditum.

Hoc optime declarauit D. Basil. vt refert D. Gregor. Nazianzen. in oratione eius funebri. Tyrannus affurgit Imperator Valens hæreticus Arianus aduersarius Catholicis; cum autem fide- dem multis in Ecclesijs peruertisset, vt vidit Cæsarienses ex doctrina D. Basilij in fide constan- tes; virum hunc præclarissimum de medio tollere sagaxebat. Ea mente gubernatorem misit Modestum (qui quantum nomine hoc præ- ferebat, tantum erat in modo agendi & mori- bus immo desubus) quatenus omnem moueret la- pidem, quo tanti contentiam in fide labefacta- ret. Accedit eo, diem dicit sanctissimo Præsuli, & blandis conatur illi persuadere rationibus, vt Imperatoris sese submittat tradatque voluntati: cum autem his nihil proficeret, idioma mutat & terrores intonat, minasque iungit acer- bissimas: Deum obtestor, inquit, nisi feceris scio quid sim acturus (quid acturus inquit Anonies?) Multa mihi potentia, inquit ille, multa mihi a- gendi libertas, quorum singula tibi possent me- tum incutere. Precor, vt illa mihi cuncta propo- nas: *Quenam hæc subinicit Basilij: facio vt ea cognoscamus* Respondet gubernator, *Honorum re- scriptionem, exilium, cruciatum, mortem.* An quid aliud? Quidquid enim hæcenus mihi proposuisti, mihi ludicia sunt & nullius incommodi: *Si quid aliud habes id nobis minitare.* Morum enim, quæ adeo dura commemorasti, nihil nos attingit. Si mihi bona sustuleris, atq; proscripteris, nihil perdo: quando- quidem hæc vilius his segmentis, qui us in- duor omnia continentur. Si carnem hanc cru- ciatibus exerceas, manum mihi das qua meum castigem inimicum. Si me hæc expuleris ciui- tate, mihi omnis terra vitæ est ciuitas, & vbi cum- que sum, me fateor esse peregrinum: *Mors mi- hi beneficij loco erit, citius enim me ad Deum trans- mittere, cui vivo. Absit, non mihi Deum abstuleris, in quo & per quem vivo: quinimo hoc medio Deo fruatur, bono inhipto.*

In hoc Martyrum fundabatur cordis iucun- ditas, quam fauissimis animi tormentis ostende- bant, mente reuoluentes illa, quæ tyranni pote- rant auferre, bona dumtaxat esse momenta- rias lacti- nea: porro non illum infinitum Dei thesau- rum, quem vicibus insertum deserebant, ad bona cõ- rum, scientia:

Orat. in laud. D. BASIL. Post med. VII. Præclari D. Basilij responsio præfidi Modesto.

VIII. Martyr- in tormē- tis lacti- cas ex- rum, scientia:

enius iam fructuonem per tormenta mortemque festinabant. Hic igitur titulus est, ex quo liquido constat, qua ratione Christus quibus suis vitam tribuat sempiternam. Licet autem in hoc discursu semper sit supponendum, id, quod dicimus sanctos exitate ad mentis incunditatem; quod Deum secum per gratiam possident: non esse intelligendum, illos de hoc esse certos omnimode: quia seclusa divina revelatione, nemo hoc scire potest: enim verè dixit Iob: *Si venerit ad me, non videbo eum, si abierit non intelligam.* Non loquitur de peccatoribus: illi namque certò sciunt quòd Deus ab eis decesserit, & quam longissime ab illis ob peccata diffugerit: sed de illis, quorum conscientia de nullo remordet mortali: non enim infallibiliter scire possunt vitum sint in gratia, vel peccato aliquo mortali coinquinati, ratione cuius Deus ab illis se subtraxerit: etenim teste Spiritu Sancto: *Nescit homo vitum amoris an odio, dignus sit.* Sed nihilominus licet hoc certitudine scire nequeat: ex coniecturis tamen aliquam possunt habere certitudinem & fiduciam, ex eo quòd in anima sua nihil inveniunt oppositum, atque ex effectibus, quos in se deprehendunt: etenim aromata ubique sunt, odorem spirant, & ignis calorem, & sol lucis radios, eò modo quo Theologi declarant de illo disparantes.

§. 25. Vitam æternam do eis. *Oves Dei calum secum deserunt portatile ob bona conscientia incumditatem, atque spem qua ex illa oritur, certissimam.*

61
I.
Lætitia bonæ conscientie principium est vitæ æternæ.

Secunda ratio, eob quam Saluator ait se dare vitam æternam quibus suis hæc est: quia iam in hac vita eisdem dat illis quandam participationem. Ante diximus malos in hac vita principium quoddam inferni tolerare ex conscientia, pena, quam illis vermis infligit conscientia trisibusque vocibus quibus ipsa peccatores exercuciat: ita Dominus quibus suis in hac vita quoddam tribuit gloriæ principium & participationem, propter quietem, consolationem atque ordinationem, quam in animabus suis sentiunt, nihil in conscientijs suis inveniunt, quod illos peccato mortali redarguat obnoxios: quinimo plura, quæ multam illis excitent de Deo fiduciam. Hoc ex Apolloto discimus: *Gloria nostra hæc est, et simoniam conscientia nostra.*

2. Cor. 1.
32.
II.
Allegoria

Magnum intererat discrimen inter Egyptios, & Israelitas, licet omnes in eadem Ægypti

regione morarentur. Ægyptij perpetuis ange- de mala bantur tormentis, quæ in secretioribus domus & bona suæ spariabantur, palpabiles nimirum tenebras, conscientijs quibus timore concubebantur, & ciniphes punctantes, & raras clamoribus suis eos inquietantes: locustas arbores corrodentes: *Ego inducam locustam, qua corrodet omnia ligna, qua germinant in agris, & mactos ylu'atus ob plurima cadavera, quæ oculis suis in domo sua singuli intuebantur.* Verum Israelitæ, velut in paradiso morabantur, & lucis supernæ gaudio fruebantur, *Sancti lux erat maxima: Quiete gaudebant adeo magna ut nihil esset, quod eis molestiam inferret, turbaretque somnum; non ciniphes, non tana, non locustæ, non canes adlatrantes; Erit clamor magnus in omni terra Ægypti &c.* Apud omnes autem filios Israel non mutiet canis ad hominem usque ad pecus, ut sciatur quantum miraculo dividat Dominus Ægyptios & Israel. Expende, cum D. Augustinus loquendi formulam: *Non mutiet canis, qua summum & maximè tranquillum silentium indicat, Elegantiissima locustis est: per canem quippe extremum significavit.* Cardin. Caietan. legit ex Hebræo: *Non movebit canis linguam.* Vt significet summam quietem; quia nec solum canis non latrabat, vel unicus; sed nec linguam quidem ad latrandum commovebat. O quanta gloria iustus fruitur, non enim perverfa mordet illum conscientia, nec latratus edit inquietos, sed superna gaudet, & quiete exultat omnino celestis, nullo terrore perterritus nullo casu infirmitatis aut inopinate mortis anxius, non domus ruinam formidat, non fulgur exhorrescit: etenim hæc David eorum nomine præcinebat, *Propterea non timebimus, dum turbabitur & transferentur montes in cor nostrum.*

Hoc ipse Dominus exposuit Caino, & paulo superius attingimus quando maledictus ille luere Timor & odio furens in iracundiam suam, necem eius cogitabat; illud etenim peccatum perpetuis eum conscientia laniabat angustijs. Querit ab illo Deus; quid te in Caino Cain affligit? *Nonne si bene egeris, recipies? sin Gen. 4. 7.* autem male stitum in foribus peccatum tuum aderit. Iuxta Lipoman ex Hebræo legimus: *Nonne si bene egeris, eleva. 10. si autem male stitum in foribus aderit peccatum tuum.* Si peccaveris, ilico peccatum molesto quatiet pulsu portas anime tue, illam inquietans. Vbi sic D. Gregor. in so. D. Greg. Lipoman autem sic ait; *Seclere & flagitio polluitur. 6. 9. & 10. exercuciamur à conscientia, qua ad nostri cordis fo. Lipoman semper excubat, qua quicquid agimus & molimur ilico nobis præsto est, neque latius unquam esse*

permittit. *Ecce, Vana cuncta omnium miserabilissima, qua non ad tempus deſauit, ſed poſt multa temporū ſpatia adplectendū lacerandūque animum reuertitur, qua & fratribus Ioseph poſt quinquaginta annos admiſſi ſceleris memoriam reuocauit, multarumque calamitatum metum iniicit. Si bene egeris, eleuatio, id eſt caput lætus in æra attolles.*

IV. Elenatio capitis bonā ſignificat conſcientiā.

Expoſuit Deus cordis anguſtiam, eiulque moerſtitiā, dum ait: cur ſic demiſſo languere capire? *Cur edidit facies tua? Familiare eſt Sacræ Scripturæ per capitis elationem gaudium quale vix vilius indicare. Sic enim Dominus ait diſcipulis ſuis: quando mundi incolæ vndequeque turbabuntur & præ nimio iudicij timore mortales exareſcent: ob præcedentia illud ſigna ipſi mentis alacritatem induerent, & pleno ſine timore gaudio fruerentur: His ſeri incipientibus, reſpici-*

Luc. 21. 23

te, & leuate capita veſtra: quoniam appropinquat redemptio veſtra. Quando alij metu contremiſcent ex calamitate, quam illis tam horrenda pronuntiabunt prodigia: Vos vos inquam exultate ſecuri, quod enim illis futurum eſt pœnarum initium, vobis futurum eſt gloriæ principij. Hoc Deus electo bene operanti inſinuat: Si bene egeris, eleuatio. Hæc eſt illa gloria teſtimonium bonæ conſcientiæ: ſicut mala iam nunc pœnas luſtrinet infernales. Tribulatio & anguſtia in omnem animam hominis operantis malum: ita bona iam gloriæ fruuntur præluſius: Gloria honor & pax omnis operanti bonum.

Rom. 2. 9.

V. Gaudium ex bona conſcientia in Sanctis.

Quanta quiete & pace terreſtris ille ſeraphim ex ſecuritate conſcientiæ fruebatur? Quæ poteſt alacritas comparari illi, qua perpetua gaudebat S. P. N. Dominicus quem nullius rei culpa torquebat? qui pro teſtabatur, in terra nihil eſſe, quod illi poſſet adferre teſtiam, niſi peccata mortalium. Quam lætus iubilat Diuus Paulus mille circumcinctus a iuſtitibus: tantum hoc ſuum eſſe gaudium teſtatur, vt cordis illud non capiant anguſtiæ, ſed ſuperfluat. *Repletus ſum conſolatione, ſuperabundo gaudio. Lapidum imbre præfecatus Stephaus, faciem præfert Angelicam & excitatam: ſic namque hæc verba teſtatur. Vidimus faciem eius tanquam faciem Angeli, ſtantis inter illos. Gaudio iubilabat in craticula*

2. Cor. 7. 4

Act. 6. 15.

D. Laurentius, qui tyrannum his verbis affatur: Infelix, hæc epulas ego ſemper optavi. Super arden-tes carbonibus ambulabat Diuus Tiburtius velut per roſas & flores: etenim quies & pax conſcientiæ, quam eis Dominus diuina ſua conferbat gratia illos velut principio quodam vitæ demulcebat: quod idem contigit adoleſcentibus illis in Babylonia piſſimis: etenim ros ille ſuauiſſi-

mus, & cæleſte refrigerium à Deo conceſſum, illos inter horrendos ignium fragores foncebat, velut in paradifo voluptatis. Hæc bonæ conſcientiæ lætitia ſpem auget futuræ gloriæ: nam hæc ex illa procedit.

Plane cæleſte certumque eſt illud D. Aug. arguementum. Notiſſima eſt ea pœna, quam mala priuentur ordine: hæc autem inordinatio magnam indubiè debet inferre moleſtiam: ſicut naturale eſt eandē in corpore conſerre quoties-entque membra vel luxantur vel inordinantur: ita principaliter ob timorem aſſectam pœnarum inferni & æternorum ignium, quibus peccator ſecernit addictum ſecundum præſentem iuſtitiam, prout expoſuimus, vita illius inferno & tremēdo Dei exponitur tribunali; vt vnico tantum gradu hæc & ille diuidantur. Eodem ſenſu gaudiū eſt intelligendum ex bona profluens conſcientiā, ob ordinatas animæ potentias, quam poſſimum ob ſpem ex illa conſequentem. Hoc Apoſtolus expoſuit illa toties repetita ſententia: *Stipendium peccati mors: gratia autem Dei vita æterna. Stipendium quod manet peccatum mors eſt perpetua: quod autem iuſto debetur, vita eſt ſempiterna.*

62

1. præſentis

ſup.

Pſal. 31.

VI.

Similitudo.

Rom. 6. 23

VII.

Ex bona conſcientia ſpes oritur.

1. Cor. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

1. 13.

2. *Timot.* tem audio: *Tempus resolutionis meae instat: bonum certamen certavi. cunctis consummavi &c. reposita est mihi corona iustitiae quam reddet mihi Dominus in illa die iustus iudex &c.* Bona conscientia spem excitans vitæ æternæ eiusdem tribuit principium: etenim qui sperat aliquid, iam ex illa spe incipit illo gaudere: si cui namque Rex scedulam per thesaurorum præfectum consignaret, vt tibi mille solueret anteos quibus obsequia tua remuneratur, quàm primùm scedulam recipis, quæ tibi ad hoc ius conceditur, iam exhilarescis, illique frui incipis: & ille qui molestam & impendiosam fouet litem, dignitatem præterdens eximiam: quo momento optatam audit sibi ferri sententiam, quæ ius illi ad hanc acquiritur, pax gaudio subiluit & exultat etiam antequam illius capiat possessionem, ex certa spe quam concipit eam aliquando se consecuturum.

2. *Hom. 1. in Gen.* His conformiter exponunt Orig. a. & D. Aug. b illud Apostoli de iustis, qui per Christi gratiam iam resident in gloria cælesti lætabundi: *Qui conuersi fuerunt, & considera fecit in cælestibus in Christo Iesu.* Christo laterales consistunt in gloria cælesti. Qua ratione iam ibi sedent beati, si adhuc in mundo calanitatibus exerceantur? Ex certa spe quantum est ex parte diuinæ gratiæ: ius etenim habent ad bonorum illorum & fruitionem & possessionem: *Certe in cælestibus Christus iam sedet, nondum autem uisus: sed quia spe certa, quod futurum est, iam respicimus simul nos tenere dixit, in cælestibus:* inquit D. August. Idcirco fideles hortatur Apostolus: *Spe gaudentes, in tribulatione patientes.* Animæ quiores estote ob spem cælestis illius primogenituræ, patientiam seruantes in tribulationibus. Hæc futurum spes alacres excitabat martyres in carceribus, flagris, patibus, gehennis, ignibus, & gladius cæde cætuatatis. Anachoritas animabat feris conuiuas, & solitudinis incolas: hæc Doctores in vigiliis suis nunquam intermissis: hæc confessorum in paupertate & reum omnium indigentia: hæc penitentes in lacrymis & acerbis corporum castigatationibus.

Hinc colligit D. Augustin. verum non habere, sed nec habere posse gaudium peccatores: istos autem tali iam perfrui vt vitam participet sempiternam: si namque cor intra se ve nem pateret, quantumlibet illud sumentis & confortatiuis erigeres, perfecta nunquam tranquillitate potiretur. Tale dixeris cor esse peccatoris: etenim intra se verem patitur conscientie suæ correctorem, qui continuo illum ob commissum

peccatum lancinat, vt numquam sit illi sine tædio gaudium: quantumuis cunctis terræ circumdetur delicijs: sic enim testatur Isaïas: *Non est pax impijs.* Legit D. Augustin. *Non est gaudere impijs.*

Insuper non potest bonum aliquid maiorem mouere iucunditatem quàm ipsum in se sit: cum maior nõ possit esse virtus effectus: quàm causæ. Bonum quo potitur malus, modicum est, vapû, sine substantia, & præter hoc incertum transitorium, quod breui necessario extinguitur: solidam igitur firmam & securam non potest conferre lætitiã. Ex eodem argumento discit (inquit) gaudium, quo frui iustus in hac vita, verum esse & solido nixum fundamento: quia gaudium est boni infiniti & perpetui: & licet iam illo possessione non fruatur, tamen in spe illo perfruitur: *Propter spem, quæ reposita est vobis.* *Coloff. 1. 5.* Apostolus promde sicut de peruersis inquit Propheta ex Dei nomine: *Non est gaudere impijs:* ita de iustis & electis canit David: *Lux orta est in corde, & rectis corde lætitia.* Non potest, cui cor est peruersum, perfecta potius lætitia: quia cordis illa peruersitas, tormentum est illi non leuissimum, quàm pedis alicuius vel brachij. Idcirco illa potuntur iusti, quibus cor est ordinatum: *Rectis corde.* Apostolus producit D. August. mentis iubilum, quo sancta Crispina tormentis afflicta gratioribus exultabat: *Quomodo gaudebat S ista Crispina, cuius hodie solemnitas celebratur? Gaudebat, cum tegebatur, cum ad iudicem ducebatur, cum in carcere mittebatur, cum ligata producebatur, cum in carcerem leuabatur, cum amidebatur.* In illis omnibus gaudebat, & eam miseram miseram putabant, quæ coram Angelis gaudebat. Idem considerandum venit in martyribus alijs & sanctis infinitis, qui vt diximus acerbioribus attriti cruciatibus, quos tyrannica potuit cogitare malitia, solis instat hilares exultabant.

Non absurdè hic repetimus quod aliàs diximus, Christum de sanctis pronuntiasse, qui eius gratia cuncta terrena quæ habebant & habere poterant aspernari sunt: *Contemplam accipient enim persecutionibus.* Etenim si boni alicuius spe accrescente, pariter & gaudium accrescat: cum tanto quis gaudio tripudiet maiori, quanto bonum quod expectat est excellentius: quanto in seruis Dei tribulationes augentur, tanto spes eorum seruentius extenditur: vt die Venetis præterito declarauimus: vnde gaudium illorum & consolatio tanto sumit maius incrementum. Ex hac doctrina nonnulli declarant sententiam illam Dni Pauli, tot recertam mysterijs: *Mibi mundus crucif.*

IX. Peccator nõ potest habere verum gaudium.

XI. Perfecta est iustorum lætitia. D. Avens. In illud 1. cor. 13. 7. In conspectu Angelorum.

Hom. 36. n. 49. Mart. 10. 19.

XII. *crucifixus est, & ego mundus.* Mundus me habet, & de me hoc opinatur quod dolore torquear velut suspensus: & ego quoque de illo conijcio. Prouerbiū est inquit D. Hieronym. Quod in hoc mundo inuicē stulti sumus, mihiq̄ uidetur, in eo quod agis, te delirare, quare te subfanno, tibi verò uidetur me delirare, meq̄ue subfannas. Considerat mundanus suis vacans delicijs, indulgens voluptatibus, epulis refectus opiparis, lectulis stratus mollibus, & dignitate sublimis, Dei seruum vitam hanc lacrymis eluentem paupertate depressum voluptatum suarum refranatorum, somni pareum, per vicias panem comedentem, persecutionem passum & detractionem, quem nemo reueratur: illum autem indicat pusillanimitatem, deiectionem & velut suspensum, qui nec modica gaudet voluptate, nec habet, quo pedem figat fulcimentum.

Vir autem iustus seipsum contemplatus cœli feruentem desiderio, nullo conscientie remorsu perturbatum, eiusdem quiete gaudentem atque spe, quod momentaneam hanc aduersitatem breui gaudium excipiet infinitum, & quiddam patitur gloriæ militet sempiternæ, considerat autem peccatorem terrore metuque moris confesternatum, & clamoribus ex mala conscientia inquietum, & terroribus anxium vtrum lecto decumbens dormiturus se manere poterit & doceat ignibus damnationis æternis, deinde non parum perterretur, considerans Deum sibi hostem & inimicum, diabolum autem iam eius accepisse dominium: iudicat quod ille sit à labore requiescens, à tormento hber, pedesq̄ue suos iam fixerit in bonis illis ex spe securioribus: alter autem suspensus, afflictus & turbatus ingemiscat.

D. Hier. Verba D. Hieronym. nefas est præterire: *Tales miseros arbitrans, nos te miserabilissem putamus.* **Ep. 99 ad Ascellam.** *Par par resertur, & inuicem vobis videmur insanire.* Tibi placet lauare quotidie, alius has munditias sordis putat. *Ua Astagenem rictus* (Astagen est species piscis Francolin.) *Et de comeso Acipenser gloriaris.* (Acipenser, species est piscis adeo lapidi & pretiosi, vt de illo dicat Macrobius, quod ad mentas Regum cum musica soleret detrahi.) **Lib. 3. Scaturina cap. 10.** *Ego faba ventrem impleo Te delectans cachinnantium greges, me plangentes &c.* Hoc igitur ait Apo. hoc de me mundus opinatur quod crucifixus sum & patibuli patiar angustias: quia me pauperem, lacrymantem, pressum persecutionibus, vigilantem, carceres & labores considerat tolerantem, à quibus omnibus se gaudet immunem. Ego verò contrariam sero sententiam, nempe, quod ipse talia patiar: etenim si mihi hæc ter-

rena deficiat, vt ignorem vbi pedem figam, iam habeo & gaudeo cœlestibus, ipse securus illa possidendi in omnem æternitatem: deinde redundat cor mihi gaudio ob conscientie meæ testimonium. Ipse vero, ipse inquam auxiat doloribus, terroribus, angustijs, & suspitionibus, vt velut suspensus pedem figere nequeat, nec in bonis, quæ videt, sedem capere: sunt enim fluida & quæ cras illi deficient, imo fortè etiam hodie, quem post bona illa vmbatica sequentur & excipient pœnæ constantes & in æternum subsistentes.

§. 26. Vitam æternam do eis. *Exposuit D. Augustinus quod fecit seuisimum mundi tormentum hoc est quo reprobam mala torquet conscientia: sic solidissima est hilaritas qua bonum bona recreat conscientia.*

EX prædictis quendam elicit D. Augustinus propositionem, quæ cum adeo læpe in illius operibus repetatur, S. Prosper Episc. Aquitanie illi maxime familiaris librum componens sententiarum D. Augustini illam statuit quasi illi propriam. *Verumtamen charissimi* (sic D. Augustinus.) *inter omnes tribulationes humana anima, nulla est maior tribulatio, quam conscientia delictorum.* Sic nec alacritas iucundior, quam conscientia bene meritum. Confirmat hoc varijs locis similitudine valde familiari. Nō potest homo grauiori torqueti dolore, quam si in domo propria non liceat ei requiescere. Si quis patiar in campo, vel in foro, vel in itinere calamitatem, domum reuersus requiescit, ad mensam se cibo recreat, & in lecto quietus recumbit, &c. Quanta quies viro illi, qui domo gaudet opulenta mille depictis imaginibus ornata, horto deliciarum pulcherrimis cubiculis, muliere prudens, pocifica, formosa solis iustar, filijs, iustar stellarum fulgentissimis: quando desoris reuersus melancholicus & bile commotus, ex eo quod contigit illi sinistra aliquid vel quod in alterum excanduerit, vel quod ibi aut alibi laborauerit: obtinam illi procurit vxor eum receptura gaudio cum filijs exultans, mille virū demulcens blanditijs epulū instruens opiparum, mensam sternens, cubicula aromatibus & odoribus implens: illis se recreat festinum agit diem & omnes quas foris atulerat molestias, memoria expellit etiam grauissimas.

Econ-

64
Li. 6. sententiarum ex Aug. cap. 191. Tom. 4. In illud Psal. 45. Adiuuor in tribulatione. loc. cit. & in illud ps. 36. Verumtamen peccatores peribunt. Er in illud ps. 100. Perambulabam in medio &c. I. Similitudo.

II. Similitudo.

E contra Verò, ait Dñus Augustinus: quod tormentum potest illi comparari quo quisquam angretur, qui hinc cultris imperitus, illinc minus perterritus, hic millium passus iacturam, ibi quingentorum, hic dolens hibi passum ablatum, ibi tunicam, & domum reuerlus vt requiesceret, illam inueniret scordidam, fumo nigram, pavimentum immundis animalibus infectum, vt hinc erumperet coluber, illinc vipera lectum dillicidij: periculum, vt hinc inde guttis obstruant distillantibus & super omnia mulierem patere ter rixosam, quæ elato superba supercilio, vt primum magnum videt illa clamoribus iulset, & terribiles in eum minus euomat, gladium euagiuans, vitumque nihil verita, aggrediat interfectura: quæ maior possit in mundo repeti tribulatio? Ex his igitur collige cum Diuo Augustino, qua consolatione iustus gaudeat, & quo dolore peccator anxietur. Mundus vallis est lacrymarum & spinetum, vnde quotquot illum perambulanti, necesse est hinc inde lancientur Christus autem quo nos soletur, hoc nobis suggerit consilium. *Intra in cubiculum tuum.* Quod est cubiculum tuum, quæ domus tua, nisi cor tuum, & anima tua? Hanc ingredere hic in templo reuertere, mentem tuam in cælum dirige, vitæ presentis perpende vanitatem, & futuræ considera magnitudinem: hoc tibi persuadens, non ideo nos à Deo creatos, vt in hoc mundo maneamus, nec vt ille proprium sit nobis habitaculum.

Matth. 6.

III. Conscientia malè inquietudo.

O miserum peccatorem; qui mulieris in mundos aëris pressus, idque in iustam criminum sursum vindictam: etenim hic perdit patientiam, ibi castitatem, alibi temperantiam, deinde captiuus à vitij & demonibus ducitur salutis expers infirmitate languens, cui dicitur, vitam suam aperito exponi periculo: contristatur, quò remedio vtetur meliori? in domum animæ suæ ingrediat. Tentat igitur sed sicut illam reddidit velut cænum, fumo denigratam quem ignis concupiscentiæ suæ excauit, nihil in illa conspicit, nisi reptilia immunda: hic vitium peccatorum quod illi minatur, alterum alibi, quod illum in extremas adigit angustias: statim in lecto distillans synderesis rationis illum affligit, nunc vitam nunc alteram illi guttam insillans, vitamque illi commaculans, & super omnia mulierem prodit rixosa nempe conscientia. *Acusatrix perpetua*, vt ait Diuus Chrysostomus illi continuo exclamans: perduellis, mortalium nefandissime quænam est vita hæc, quam dixisti? *Peterson. Bapt. de Lazara, Tom. III*

pende te Deum offendisse, considera te tot demoniorum esse mancipium quot sceleta commisit: mente reuolue quòd te manent infernus. Quid tecum acturus est Deus cum perpetum illum iritaueris? Quid reperis quod perfecte in eius fecisti gloriam? Quo progressus es, nisi recta semper ad infernum? Studiosè scrutare datum tuam plenam scarabeis & telis intertam aranearum. O quantum hoc tormentum? O quam penetrantes dolores & prementes hæc sunt angustia, quibus peccator torquetur, dum periculosa laborat infirmitate, vel domum suam ingreditur, cordis sui scrutando penetralia: Conscientia mulier est robusta, quocirca dum alter domum suam ingreditur, rationis euaginat gladium, illaque peccatorem incessanter percutit: sunt enim voces illæ & clamores, quos retulimus. An maior possit dari cruciatus?

IV.

E contra si nulla gratior consolatio, quam illa, quæ iustus fruitur, ouis Dei quando perfectionibus attritus, aduersitatibus fatigatus, doctoribus moribusque afflictus in domum animæ suæ se recipit quieturus. Inuenit eam compositam & ornata virtutum meritis, præcellentem cui intranti coniuu occurrat, nempe conscientia insit solis vultum exhibens hilatiorem. O dilecte votorum meorum, euge, age, sume animos: etenim si labores hic patiens sustineas, ibidem obtinebis refrigerium: si domus hæc terrea corporis collabatur, te manent æternæ mansiones. *Scimus quoniam si terrena fructus domus nostra huius habitationis dissoluatur, quod edificatiorem habemus ex Deo, ædium non mansuram, sed æternam in cælis.* Si patiaris aduersitates, transibunt hæc, & æterna pax dia succedent. *Si conpariamur, & conglorificabimur.* Perpende quod Deus te velut Pater intecat pijsimus, amicus verissimus & tuorum laborum, atque obsequiorum remunerator liberalissimus, coronam tibi præparans immarcescibilem. Ter fastida & beata disciplina tanti boni seaturigo: beatæ vigiliæ quibus succedit suavis requies & gloriæ somnus dulcissimus: Felix faustumque ieiunium quod mensis ipsius Dei saturitate repletur. Exulta & lætare: *Etenim quod momentaneum est & leue tribulationis nostra supra modum in sublimitate, æternam gloriæ pondus operatur in nobis, non contemplantibus nobis quæ videntur, sed quæ non videntur. Quæ enim videntur temporalia sunt: quæ autem non videntur, æterna sunt.* Hinc lucem capit illa repetita Apost. Pauli *65*

Conscientia bonæ lætitiæ.

2. Cor. 5. 4.

Rom. 8. 27

1. Cor. 4.

K k k k k

Inten-

2. Cor. 1. 12
V.
Testimonium conscientie
initium gloriae.

scientia. Gloria nostra haec est testimonium conscientie nostra. Iam gloriam habemus portatorem, quam nobiscum circumferimus & gaudij vite aeternae participationem. Quoniam haec est Testimonium conscientie nostrae: quodnam est illud? Apostole sanctissime illud quod procedit ex spiritu S. qui eam per gratiam inhabitat nosque hortatur, ut exultemus: quia sumus filij Dei, & filij, etiam regnorum & gloriae ipsius heredes ex ille legitimi. Quoniam ipse spiritus testimonium reddit spiritui nostro, quod sumus filij Dei: si autem filij & heredes: heredes, quidem Dei, coheredes autem Christi: si tum n. compatimur, ut & conglorificemur. Examinando diligenter conscientiam nostram nec in eo reperto vel aliquo peccatum sentiendo mortale est quod est commissum, & letum fuerit per penitentiae lacrymas nostro iudicio penitus absterlum, inueniendo in illo serpens Deo seruicium desiderium, atque in ijs quae nobis occurrunt, nouimus Dei nos legem obtinuisse: si ductualiter conijcimus, quod per Dei misericordiam nobiscum sit spiritus S. & ille ipse sit qui nobis ius loquatur, quod sumus filij Dei per gratiam, in caritate gaudeamus: ut primogenitus exultat spe heredis opulenta cuiusdam hereditatis: & sicut animo iubilat sola ipsa spe, qui facultatem obtinuit sententiam qua sibi ius ad primariam obtinuit dignitatem. Sicut e contra reprobis conscientia malefacti perurbatur, quae continuo illum inquietat, ut sibi caueat, & diligenter attendat, quod per peccatum sit filius diaboli, & timore inferni perpetuo cruciatur: ita nos bona semper exhilarat conscientia, fidelem nobis ingerens credulitatem, quod sumus filij Dei, & spe certa gaudeamus, quod vitales eius sumus regna possessuri. An simis huic dari potest alacritas? An gaudium in terra huic est aequiparandum. Iam gaudium est hoc caeleste, magis quam terrestre: quocirca iam vitam participat sempiternam.

Ro. 8. 16.

spiritus testimonium reddit spiritui nostro, quod sumus filij Dei: si autem filij & heredes: heredes, quidem Dei, coheredes autem Christi: si tum n. compatimur, ut & conglorificemur. Examinando diligenter conscientiam nostram nec in eo reperto vel aliquo peccatum sentiendo mortale est quod est commissum, & letum fuerit per penitentiae lacrymas nostro iudicio penitus absterlum, inueniendo in illo serpens Deo seruicium desiderium, atque in ijs quae nobis occurrunt, nouimus Dei nos legem obtinuisse: si ductualiter conijcimus, quod per Dei misericordiam nobiscum sit spiritus S. & ille ipse sit qui nobis ius loquatur, quod sumus filij Dei per gratiam, in caritate gaudeamus: ut primogenitus exultat spe heredis opulenta cuiusdam hereditatis: & sicut animo iubilat sola ipsa spe, qui facultatem obtinuit sententiam qua sibi ius ad primariam obtinuit dignitatem. Sicut e contra reprobis conscientia malefacti perurbatur, quae continuo illum inquietat, ut sibi caueat, & diligenter attendat, quod per peccatum sit filius diaboli, & timore inferni perpetuo cruciatur: ita nos bona semper exhilarat conscientia, fidelem nobis ingerens credulitatem, quod sumus filij Dei, & spe certa gaudeamus, quod vitales eius sumus regna possessuri. An simis huic dari potest alacritas? An gaudium in terra huic est aequiparandum. Iam gaudium est hoc caeleste, magis quam terrestre: quocirca iam vitam participat sempiternam.

VII.
Similitudo.

VII.
Prior gloria est tranquillitas conscientiae.
1. Pet. 1. 12

Hinc exponimus quare Dominus Petrus gaudia caelestia & aeternae beatitudinis, glorias appellet posteriores, quas ait sanctos ebenturos, de quibus iam illis testimonium perhibet Spiritus Sanctus, quas in praemium aduersitatum pro Christi nomine toleratarum accipient in aeternum possessuri. Significaret in eis spiritus Christi praenuntians eas, quae in Christo sunt passiones, & posteriores glorias. Quas dicit posteriores glorias? Quoniam sunt priores? Dominus Ioann. Euangel. in Apocalyp. sua locutus de peccatoribus

sepius notat quod ipsos mors maneat secundas. Quoniam illa? Inferni. Haec est mors secunda. Quia de te vocat illam mortem secundam? Quia iam in hac vita mortem habent & patimur primam, quae est per peccatum: etenim illa principalis est, peior, & illa ratio principalis: ita ut secundam non incurrat qui in prima lapsus non fuerit. Unde iam hic peccator mortem sustinet ex peccato tristem & dolerolam, sicut diximus, quam secunda illa consequitur sempiterna.

Idem igitur intelligendum de gloria iustorum quod glorias obtineant priores & posteriores: priores sunt huius vitae, quae procedunt ex gratia, quae dat animae vitam, atque ex consolationibus quibus in ea potuntur ex testimonio: id, quod dat illis Spiritus Sanctus per bonam conscientiam quietudinem: ex quibus velut radice posteriores sequuntur in aeterna beatitudine: sicut enim ex prima morte, quae radix est & fundamentum secundae, sequetur secundaria de prioribus glorijs, quae sunt per gratiam sequuntur posteriores gloriae quarum priores sunt fundamentum iuxta illud Apostoli, trium.

Stipendia peccati mors: gratia autem Diuitia aeterna. Nihilominus verum est quod S. docet Theologia: sicut nemo potest hominum, quantumlibet sanctus sit cognoscere infallibiliter, quod in se per gratiam habeat Spiritum Sanctum: ita nec potest scire, nec credendum est infallibiliter, quod impulsus ille & testimonium de conscientia sua natum, quae dicitur i. quod sit filius Dei eiusque gloriae heres, sit ex eodem Spiritu Sancto. Si namque hoc cognosceret, infallibiliter se in gratia esse cognosceret, quod seclusa particula: reuelatione fieri non potest, ut dictum est: unde cuique dicendum cum Apostoli. Nihil mihi conscius sum: sed non in hoc iustificatus sum, qui autem iudicat me, Dominus est: qua fieri potest ut ius ipse considerans oculis nihil videat in conscientia sua reprehensibile, quod tamen Dei oculi percipiant, de quibus Salomon. Oculis Domini multo plus lucidiores sunt Ecclesiae 22. super solem, circumspicientes omnes vias hominum. 28.

Et valde possibile est, inquit Angelicus Doctor, nos aliquando decipi per dæmonem, de quo nobis cauet Apostolus. quod se nonnumquam transfigurat in Angelum lucis: de quo perdoctus tractat celeberrimus Magister Soto, doctrinam sanctorum comprehendens.

His non obstantibus testimonium hoc bonae nostrae conscientiae, haec securitatem dumtaxat bonae habeat

Rem. 6. 23.

VIII.
Nemo certus est de salute sua.

1. Cor. 4. 4.

IX.
bonae habeat

scientiæ habeat opinionis ex conjecturis tantum nihilo
 enonitū. minus inter solamen, vt nullum huic in serua
 D. Avg. valeat equiparari. Pulcherrima Diui Augu-
 Ser. 10. ad Ith. verba proferamus in medium. *O felix con-*
scientia puritas! O felix sancta conscientia incun-
ditas, quæ vermem inuictorem excidat, quæ car-
ere dolos lib. tra rationem, quæ ab omni immu-
ndicia purgat mentem. Omnis sancta paradysus de-
litarum, varijs honorum operum virgultis confi-
ta varijsque virtutum floribus purpurata, &
suauior caelesti gratia irrigata. Hac est fratres mei,
paradysus in qua plantatur lignum vite, & ca-
lestis sapientia. Hac est thalamus Dei, palatium
Christi, habitaculum Sancti Spiritus. Hac est
thronus Salomonis, lectus Sponsi caelestis, in quo
ipsa conscientia bona operum del.atur, & re-
quiescit cum Sponso suo. O conscientia, in te
tibi occurrit Rebecca cum Isaac, veniente de agro.
In te del.atur Iacob cum Raenelis coniugio. In
te Sunamitis Abisag Regem David iucundis sp-
met amplexibus. O conscientia sancta, in terra ad-
huc es, & in caelis habitas: gaude anima sancta
conscientia decorata. Gaude casti & aeterna glo-
ria, &c.

66
 X.
 Improb
 molestū
 est pro
 priam in
 trare con
 scientiam.

XI.
 Similitu
 do:
 Provi. 9. 13
 Provi. 10. 26
 Provi. 17. 15

Ex his colligit idem D. Augustin. causam
 quam preteritis diebus expediimus, nihil im-
 prob. magis molestum quam propriam intrare
 conscientiam, & intellectus oculos atque co-
 gritationem in eam desistere: quocirca nihil
 verendum, quod longum iustitiet eiusdem
 scutum, aut diuturne incumbat orationi
 mentali: sed semper totis vagatur, terrena
 contemplatis, luctum proprium & aliena ne-
 gotia. Recordetur, inquit, quod nobis dixit
 Salomon, tria esse vitium domo sua expel-
 lant: sunt autem hæc. *Fumus oculis, testis in-*
guis perillantis, mulier luxuriosa. Testis in-
guis in die frigoris, & luxuriosa mulier compa-
ranur. Si lingua hæc per se vitium adibus
 suis ext. roent, nec sit qui illum ibidem remo-
retur, aut detineat, quid facient hæc tria
 conuenientia? Tria hæc impius in conscientia
 sue domo patitur, vt præmissimus: id-
 circo ne credas quod eam facile sit intelligu-
 ris.

Ex opposito, secundum mentem Diui Augu-
 stini nihil maiorem infert iusto Deique amico
 iucunditatem, quam animæ suæ domum in-
 gredi atque in ea requiescere, in qua Deum
 contemplatur, illam componit & adornan-
 tem: quia mulierem habet conscientia suæ pa-
 cificam, formosam, applaudentem, & domul-

centem. Considera cum præfate Doctore Rē-
 gum Propheciam, qui communem suam fate-
 tur esse. & letam in ea mansurum. *Perambulabam*
 in innocentia cordis mei, in medio domus meæ. Ps. 100. 2.

O Christiane, quamvis alud non esset, quam
 hæc gaudere tranquillitate, quæ Deos gaudet
 adlaborandum esset, vt talis esses & su-
 Vitam suam hunc præfenderes, & illa te sus-
 pensione liberares, quæ per propriam detueris
 conscientiam, pede lque tuo: in securo firmoque
 staretur solo, iusto ablata restituendo, uocinam
 hæc extirpando affectionem, & odio huc vale-
 dicendo diabolico. Vitam Dei veritatem audi-
 tes, quæ de celo desuper attrahit, & pondus
 tolleret affectus, quo ad tartari profunda detra-
 heris? Vitam animæ tuæ præfates quod coti-
 poti suam male sano existente brachio vel pede
 luxato & dolente, dolorem aduertis conti-
 num, & qui somnum impedit, summâ conti-
 nuo laboras diligentia, vt inuicias qui suo eum
 restituit loco compositum? Quos non crucia-
 tus pateris manibus Chirurghi traditus vt brachium
 vel pedem suo loco restituat? Quod factio
 quam quiete ab dormis, & quam secutus
 ex hilareris? Anima inordinata, cui intellectus
 luxatus est, fraudibus tantum, laqueis, & prop-
 prii lucri ac voluptatis rationibus iutentus: cui
 & voluntas conuicta est, segregata à Deo bono
 infinito, atque ad creaturas conuersa vilissi-
 mas.

O quanta est hæc inordinatio, exclamat D.
 August. vt merito Dominus caelos tertanque co-
 restetur: *Obstupescite caeli super hoc, & porta eius*
 desolamini vehementer, dicit Dominus: Duo enim
 mala fecit populus meus: me dereliquerunt fontem
 aqua viue, & foderunt sibi cisternas cisternas dissi-
 patim, quæ cō inere nō valent aqua. An grauior dari
 possit inordinatio? In quo tuam non impure scot-
 tator stantisti voluptatem? In muliercula abie-
 ctissima. Et tu anare foenerator? In lucro vilis-
 simo. Et tu mundane stultissime? In mundi dit-
 tate, mundi inquam stulti & cæci. Qui-
 bus intellectum fraudulente distendis? Lucro,
 boni operis chlamyle palliato. Tu vero digni-
 tatis ardore? Honore fumo minori. Hoc ti-
 bi persua se, quamdiu sic inesseris vitamque ta-
 lem duxeris, dolore torqueris, & velut sus-
 pensus cruciatum patiers intolerabilem, com-
 parandus illi, cui membra corporis conuulsa
 sunt & inordinata. Ad confellarum accurre:
 hic enim caelestis est Chirurgus, eius te trade
 manibus & crede firmiter, quod si ad brachij vel
 ped. s

XII.
 Vt corpo-
 ris ita ani-
 mæ salus
 reparanda.
 XIII.
 Hominis
 quanta
 inordina-
 tio.

pedis animæ restitutionem nullis sentiatur dolor, merito timere possis damnium ex integro non esse reparatum. Quando Confessarius hanc tibi manum vel brachium non stringit fortiter, non tibi præcipit illico restituendum, & ut nequam cum tali non conuerferis, sed ne eius subitres ædes, nec plateam transeas, deinde ut crudam fumam disciplinam, & hunc corporis tui castiges inimicum: dubiam hanc reputa curationem, nec tibi gaudia vitæ spes sempiternæ, quam suis Dominus largitur ouibus. Quid improballi faciebant, ut funem soluerent seque liberarent? Quousque animam nostram tollis? Non ea faciebant quæ rei suælebat necessitas: unde perpetes passi sunt cruciatus, infernum principium, in quem postmodum perfectè cõtrierunt.

§. 27. Non peribunt in æternam. Sicut Præditorum symbolum est, perseverare in ruina peccati, atque in circuitu cum illis ambulare: sic initium est Prædestinatorum in illis non perseverare in æternam.

¶ 67 Quartum hoc est iudicium à Domino præstitutum ouibus suis: *Non peribunt in æternam.* Liqueat hic signum & mirabile symbolum prædestinatorum: sicut econtrario præditorum est illud, quod D. Ioan. in illis nobis proponit: quod populus sint, qui perpetua & æterna manent in perditione. Nomen, quò congruenter exponitur quid sit mortale peccatum hoc est vendicatur perditione. Eo ipso Deo: vitæ apud Oseam: *Perditio in Israël.* Quæ maior dari potest iactura danti mercatori, quam si mare fulcans nauigio cuius metes sunt pretiosissima, sericum, aurum, argentum, polymitum, gemmæ, monila omnes denique diuitiæ illius, incidit in scopulo: dissindatur nauis, omniaque profundo absorbeantur. Ecce miseri peccatoris naufragium, anima illius monilibus gratiæ Spiritus Sancti pretiosissimis onusta vehabatur: donis insuper & virtutibus insusis præditus, tantique valoris meritis opulenta, ut minimum eorum tori non sit mendo comparabile. In scopulos illidit peccati mortalis, nauis animæ dirumpitur, consensum & ingresum dando libero suo arbitrio: & ecce cuncta demerguntur, pereunt gratiæ, doctæ, & merita quibus sola fides & spes superest, sed hæ

Oseæ 13. 9.
I.
Mortale peccatum dicitur perditio.

mortuæ. Tu iudex esto, an non grauis hæc perditio?

Hoc nomine familiariter Iob appellat peccatum. Aliqua do illud inferno coniungit: quia ab eo ad infernum nihil interest quam paries vitæ luteus in medio, atque ne credideris, quòd quantumlibet secreto peccatum committas; illud oculis abscondas diuinis: habet etenim Deus oculos lucidissimos, peccatum intructur in quod laberis, atque infernum quem tibi per illud acquiris & præparas. *Nudus est infernus coram illo.* Iob 26. 6. *Et nullum est operimentum perditioni.* Alas illud morti consociat; etenim verè mors est anima: *Perditio & mors dixerunt.* Simul colloquantur, & simul gradiuntur peccatum, quod est perditio, & mors. Quæ res iudicium tibi reproborum & homines sunt, quos semper in hac peccati perditione reperies contumaces, & ut tales describit nobis istos D. Ioan. *Circumdederunt eum Iudæi dicentes. Situ es Christus dic nobis palam.* *Situ es Christus, dic nobis palam.* Ut optiuor Euangelista nobis in illis particulariter declarat illud Davidici de præscitis in generali: *In circuitu impij ambulans: secundum altitudinem tuam multiplicasti filios hominum.* Opinatur Iansenius Episcopus modernus & doctissimus Dauidem clarè voluisse declarare id quod mali cum bonis agunt, quos vocant (interpretare D. Augustin.) *Filios hominum*, & quod Deus cum illis, quid agunt impij & præscit electis? *Circumdauit illo. & circumcingunt: In circuitu impij ambulans.* Hoc est, illis bella mouent, ut inimici cingentes coronâ ciuitatem, filij sunt diaboli, teste Christo, ut tales ipsi sem flagrant impij desiderijs: *Vos ex parte diaboli estis, & desideria eius vultis facere.* Diaboli exercitus sunt illi, quos dicit Apostolus Petrus *circuire ut leones rugientes: Aduersarius vester diabolus, tanquam leo rugiens, circuiti quærens quem deuoret: Illi sunt filij diaboli: In circuitu impij ambulans.*

Verumtamen non arbitreris, quòd Deus illorum curam dimiserit: imo iuxta altissimam suam prouidentiam eorum curam suscipit, eos tuetur, conseruat, & amplificat. Hoc significat verbum illud. *Multiplicasti*, quod in Græco proprie significat: *Magnificasti aut plurimum curasti.* Reprobos illos, viles dicitis esse muscas seu papilionas qui nescio quàm habeant cum luce repugnantiam; etenim illam continuò circumvolitant, quasi vellent aut extinguere aut obcurare: verum in eorum hoc cedit incommodum: nam

Iob 26. 6.
II.
Dicitur etiã mors Iob 28. 22

Ps. 11. 9.

III.
Reprobi in circuitu ambulans: id est bonos obfidunt.

IV.
Similitudo.

nam tandem te lucis sollicitudinem gerente, ipsa splendet & lucefcit: illi vero vftulatur, imo etiam exuritur. Sic infaustus illis contigit: qui cum odio mortali Christum veram lucem non pefecerunt, illum circumuolant, conati illi bellum fufcitare quacunq; parte poffunt: nunc operibus illius intentando calumnias, iam verbis illius, modo vita, modo difcipulorum actionibus, modo conuerfione populi, cum quo familiariter agebat: verumtamen luce micante clarius, & filio hominis gloriificato fplendidius, illi vftulantur & verecunde femper expelluntur. Quadrat hoc optime fed quid amplius. Dauid his verbis innuit, & vidit in illis D. Ioan. in eo quod commemorat: *venite in peccatis suis & fure, te malitia perfeuera: tiam: quod enim Dauid exponit: in circuiu impij ambulans, explicat alius: Circumfiderunt enim Iuda.* Hoc clare capietur, fi diligenter attendo- ris, quod ille qui in circuiu ambulat, femper ad punctum reuertatur, vnde cepit & eppellus est. Hoc impij proprium est peccatoribus: femper enim perfeuerant in peccato & fi paruo tempore illo egrediantur vel illud deferere videantur, rili- co tamen licet eos: tueri ad idem reuertos, vt alias declarauimus.

V.
Teletiam
femper
in pecca-
to perfe-
uerant.

¶ 68. Porro profundius phrafam hanc confiderans, quam dixit Dauid in conuuiui, & D. Ioan. de his in particulari quoad illud: *Circumfide: in me- mo figuram nobis & fymbolum indicati pafce: totum: homines enim funt, qui ambulat in circuiu.* Aristoteles Philofophiz Doctor antefigna- tus hoc tradidit documentum: ne nimium re- vexes agendo cum illis, qui femper ambulat in circuiu, non enim poffunt reuertari. Quid est ambulare in circuiu? Eo modo procedere, vt fi illum hac infequaris, ille fugiat, fi ille fequaris, hac reuertatur, nec extra terminos hos potest e- duci, fi ab aliquo quaras: Domine, vnde lux? Respondet: quia dies lucefcit: fi percunxeris, vnde dies lucefcit? Tibi respondet quia lux est: nec aliud ab illo extorqueas, vel oportet ab in- quirendo defiftere, vel nunquam finem habebit interrogatio: etenim cum circuiu, qui nunquam finit. Alteri loqueris: Domine mi quando mihi folues? Respondet, quando volueris: quod fi qua- fiteris, quando voles? Respondet, quando tibi fol- nam: Itaque hinc illuc, & illinc huc tranfit: nihil aliud hic agendum, quam vt illum deferas, tanto namque magis teipsum fatigabis quanto amplius interrogaueris.

VI.
Non est
cum eis
difputan-
dum, quia fem-
per idem
repeunt
principia.

VII.
Talis fuit
Pharao. Ille reprobus ille, & reprobus exemplar Pha-

rao superbiffimus. Accedunt Moyfes & Aaron: illic ex Dei nomine loquuntur: *Par: ipit, Do- mine mi Rex, Dominus Deus Hebraeorum vt populum tuum quem dura nimis premis fetuitur- te, liberum abfoluas: Quid, ergo, respondet ille: an ego folis mouendus fum verbis? Opera videa- mus quibus confirmetis Deum esse hunc qui vos delegat. Confestim ad opera confugiunt fed gra- ui Pharaonis impendio: erant etenim omnia pla- ga & quidem graues, illi populoque molefte ranarum, gaudius, pestis &c. iam video (sic il- le) hanc opera, ab illis abstinere, & verbis nego- tium expletemus: & hoc modo circulum perfici- ebat de verbis ad opera, & de operibus ad ver- ba prouocans, ipse femper sua pertinax obfina- tio: e. illum damnatum reputa: qui namque eo modo in fua procedit perdicione, quis tandem eis- fuis expectat, nisi vt profundo maris abfcriptus intareat? Confidera Pharifeos circumfiran. es, & circulum perficientes. Sefe Christus illis repra- fentat, dicitque verbis: Ego fum Meffias a Patre meo miffus caelefti: respondent illi: verba funt hanc, & opera querimus quibus, verba confirmes, hoc modo fapies illum a: cefferunt: *Volumus a te fignum videre, quod fignum efendit nobis? Signa concedit illis adeo manifesta, vt illi met faceantur: mai: ta parate non poffe, cum qui non effer- tus Meffias: Vafis ad verba recurrunt, a iuntque fignis non loquuntur, nec nobis hanc fatisfaciunt, fed verbis nobis loquere, idque clare: Si tu es Christus, dic nobis palam, & fic femper circun- eunt de verbis ad opera & de operibus ad verba recurrentes, ac femper in fua perfeuerant in a- ternum perdicione. Illos igitur annuera repro- batus.**

VIII.
Tales &
Pharifei.

Illum oves mox modum minime fequuntur, inquit Christus, fed in te facile dignofces illas: quod *Non peribunt in aeternum: Si quem videas, qui bona fua & diuitias fpirituales atque per pec- catum etiam feipsum amittit, fi ceciderit fibi: oculos eruent non est hic caufus in aeternum nec lapsus perfeuerans, fed ab eo ferio atque ex ani- mo refurgit, itaque per virtutem poenitentia: omnia quorum iacturam paffus fuerat, imo fe- ipfum recuperat: indicium hoc est euidentis pae- deftinatorum: Confirmatur etiam in Dauid, Petro & Magdalena, Librum edidit Diuus Chry- fofomus quem infcripsit: *De reparatione impij.* Ex- occafione Monachi euuldam, qui cum multos annos magna virtutum laude tranfegiffet, in- quandam lapsus est mentis infirmitatem & pec- cavit: porro ab illa refurgens tantam fufcepit poenitentiam, vt per eum Deus non pauca patra-*

Kkkkk 3 uer

ut sic miracula. Igitur in illo disputat neminem debere in via tristitia absorberi, si forte sua negligentia in aliquod lapsus fuerit peccatum: etenim per iram Sancti cupit in flagitia corrumpi: hoc autem apud est peccatis, ut in peccato viter perseverantia quæ si fuorit, se perditum quis arbitretur.

D. GREG. Tem. 3. Hinc congruè propositionem illam elucidat, quam toties ore repetimus: *Peccasse est, humanum. Perdusse autem in flagitijs, non humanum est, sed penitus diabolicum.* Q. d. In hoc facile di-

Persecutio in guoscus vitæ aliquis reprobus sit diabolus, si nimirum in peccato pertinax obduret, quem nec conscientia tremoribus pungit, nec interiores Dei clamores in anima provocant, nec prædicatoris vox perterret, nec inferni timor perturbat, nec mortis in-pinata metus ad meliora provocat penitentem. Quam appositè Iudæ nomen congruit à Christo illi impositum, nempe diaboli: *Vnus ex vobis diabolus est*: etenim lapsus in peccatum nullum illi superavit remedium, nec à lapsu surrexit quantumvis illi Christi prædicaret, pedes illi sordidos ablueret, corpus suum traderet in cibum, & sanguinem in potum: quantumvis bonum cerneret in condiscipulis exemplum, & Christus illum minus appropinquaret: *Va homini*

Ioan. 6. 27.

Matt. 26. 24.

Ioan. 8.

44.

Matt. 12. 36.

illi: Eodem planè modo ad regulam cadit nomen Pharisæis à Christo impositum, quo compellat illos filios diaboli: *Vos ex parte diaboli estis.* Illos ut peccatis malisque profertibus: *Generatio prava & adultera est.* Quia Christo persecutione tentantes illos à scelere non revocavit tanta miraculorum illius multitudo, tantæ blanditiæ, tantæ promissa, tantæ terribilitatis, tantæque reprehensiones: sed semper in malitia pernicaces obdurarunt.

69. X. Hoc signum Deus Ieremias statuit, quodque ille intellexit ut certum ad argenti reprobationem: nimirum quod illi scoria sic esset misceatur, ut nec fornace, nec igne nec multiplex solium statu posset a ferri: licet sufficerent quibus mens æreus incenderetur & liqueficeret. Sume ô Vates (sic illi Deus) argentum hoc sordidum, misce fornaci, carbonum ad hęc copiam, folles infentur, igni: ut fornax incendatur, quibus tandem possit emundari. Mandatum exequitur Propheta & adhibita omni diligentia, sic ut illi vires deficerent, folles rumpentur, carbones in cineres vertentur, argentum ceterum eadem adhuc scoria inquinatum. Quid tibi videtur, ô Propheta? Domine rei: *Deficit suffinatorium, consumptum est in igne plumbum, & malicia eorum non sunt consumpta; argentum reprobum vocate*

Hiera. 6. 29.

vos: quoniam Dominus præscit illos. Hoc est, inquit Dominus, quod intendo: si quando videtis animam cui se est misceatur malitia, ut nec status sufficiant inspirationum, nec prædicatorum folles, nec igni exemplorum sanctorum carbones, nec ignis inferni representatio: fatigantur prædicatores, sinitur Quadiagesima, illi vero in sua remanent obdurati malitia. Quid dices? *Argentum reprobum vocate eos: quoniam Dominus præscit illos.*

Heu Domine mi, quantus est eorum numerus! Inhonesto tuo languoribus sordidus concubitu Adelt quadagesima, quot voces? quot conaciones? quot nunæ? quot diuine inspirationes? quanta Ecclesiæ diligentia? quot exempla sanctorum in evangelio proposita? Videamus vitrum mundatum sit à scoria argenti? An aliena possidebas, & in anima habendi flagrabas cupiditate? quanta diligentia per Deum eiusque ministris adhibita? Quoties acclamatum tibi est: *Ece rapit te diabolus bursâ ad collum suspensâ: collum tibi nullum est: te manet infernus, nisi relinuas.* An ergo consumpta est scoria: diabolico flagrabas odio, quid non effecerunt folles suffinatorij divini, & verba prædicatoris, quibus tibi christiani status dignitas proponitur, & cum inimico reconciliatio suavelatur, nec vllam tibi spem affulgere criminum remissionis, nisi & ipse in te commissa remittere? Eia sciamus vitrum consumptum sit odium? O te perduellenti: *Argentum reprobum vocate eos: quia Dominus præscit illos.*

Quod in peccato corruas, non hoc tantum est, sed in æternum hoc diabolicum est & proprium reprobatis. Oves Dei licet cadant, non tantum in peccato perseverant: *Non peribunt in æternum.* Corruit Divus Petrus in puteum illum XII. perditionis negando non semel Dominum suum: Oves Dei sed quæ non volentes promptè egressus est: cadunt, *Egressus Petrus foras sicut amare.* Cecidit sed resurrexit Magdalena in crimen impudicitie, puteum progit, fundit: sed quàm cito audita Dei voce eiusque gratiâ confortata resurrexit *Et cognovit.* Quam ex-75. preste indicavit nobis Dominus ex ore Zacharæ illud omnium sanctorum iudicium? *Et sicut eos Zachar. 9. Dominus Deus eorum in die illa, ut gregem populi sui, quia lapides sancti eleuabuntur super terram.* Loquitur ad litteram de prædestinatis, eosque nominat lapides sanctos, quos etiam nomine D. i. Petr. 2. Petr. iustos appellat: *Vos tanquam lapides vivi, Ex quibus urbs Ierusalem dicitur ædificanda, Præclarum latet hic mysterium, prout omnes aduertunt auctores, qui hebraici verbi vim perpen-*

XI. Obstant in peccatis argenti dicuntur reprobi.

XII. perditionis negando non semel Dominum suum: Oves Dei sed quæ non volentes promptè egressus est: cadunt, Egressus Petrus foras sicut amare. Cecidit sed resurrexit Magdalena in crimen impudicitie, puteum progit, fundit: sed quàm cito audita Dei voce eiusque gratiâ confortata resurrexit Et cognovit. Quam ex-75. preste indicavit nobis Dominus ex ore Zacharæ illud omnium sanctorum iudicium? Et sicut eos Zachar. 9. Dominus Deus eorum in die illa, ut gregem populi sui, quia lapides sancti eleuabuntur super terram. Loquitur ad litteram de prædestinatis, eosque nominat lapides sanctos, quos etiam nomine D. i. Petr. 2. Petr. iustos appellat: Vos tanquam lapides vivi, Ex quibus urbs Ierusalem dicitur ædificanda, Præclarum latet hic mysterium, prout omnes aduertunt auctores, qui hebraici verbi vim perpen-

diut: non enim lapides solummodo significant sanctos: sed *Lapides diadematis*, vt alij legunt: sunt enim prædestinati diu: & coronæ seu regni lapides pretiosi quibus capiti un-Christus coronabit. *Vino ego dico Dominus, quia circumdabis tibi eas quasi sponsa.* Sic illi loquitur per Iſaiam Patet eccl. his.

77a. 49.
28.

Illæ sunt oues illius, quas vocat *Greges populi sui*. Et quid cum illis efficiet? In quo se oues Dei esse demonstrabunt? In eo quod eleuabunt & super terram: si lapsi fuerint, in lap. su petri iaces non tenentur. Si peccaverint & offenderint, non in æternum in eo perseuerabunt, sed per Dei gratiam exierint & *Super terram eleuabuntur*. Hoc exemplo patet in sanctis qui peccauerunt. Qualiter surrexit a lapsu Dauid? à peccato Magdalenæ? Qualiter Mathæus D. Paul. D. Petrus, D. Thomas? Tu videris qualiter assurgas, & ab illa te perditione sustollas in quam conuulsi, vtum in illa perseueres: quod si ita sit, time ne forte præcitis annumeris: porro si peccato, in quod lapsus fueras, valeat exieris at: ne ex illa perditione melior euaseris: nec perpeto in illa pernix iudicaberis, cui fite te innumerum oculum Dei referendum, de quibus ait: *Non peribunt in æternum.*

§. 28. Nemo rapit eas de manu mea. *Symbolum ouium Dei hoc est quod de manu illius non eripiantur: quoniam enim mobiles sunt vt nauis: firma sament sunt vt columna.*

70
2. 2. 4. 6.
4. 4.
L. 5. E. hi.
e. 2. ad. in.
I.
Peccatū
debet
esse vo-
luntariū.

Quintum hic patet iudicium oculum Dei & prædestinatorum. Vt in Ch. istus hoc verbo *Rapit*: vt enim declarat D. Th. ex doctrina Aristotelis, significat per vim tollere, declarando nostri libertatem arbitrij cui nulla creatura potest in ferre vim at violentiam, atque hoc i. a commune est prædestinatis & præcitis in hac vita, vt nullum præcitur rapturus sit diabolus illo repugante, & quem liber prædestinatum rapit, si ille se tradere voluerit diabolo loquendo absolute & sensu diuiso: vt loquitur Theologi. Et ratio euidens est: quia neminem rapere potest diabolus qui non se illi subijciat per peccatum, atque tam naturale peccato esse voluntarium, vt sine libero voluntatis consensu non possit interueniri: sicut discursu Theologico subtiliter declarat D. Aug. & nos aliis diximus.

Con. 2. 6.
3. in. p.
218.
Ho. 23. n.
64.
legq.

Hoc ipsum est, quod sicut magis declarat implicitam Dei respectu hominis misericordiam,

ita eiusdem hominis contra seipsum malitiam declarat gravitatem. An Deus aliquid tui gratia potest amplius facere, quam loco te statere securiori ex quo si tu nolueris, non potest te rapere diabolus, nec tibi nocere, & si per tuam inuoluntatem ad inferos propetare, non eo deuenies? an grauior esse potest hominis in seipsum malitia, quam vt ipse sit qui voluntarie se tradat diabolo, vt eum rapiat & in profundum demergat flammatarum incendium? Quis hoc claris exponit, quam Spiritus Sanctus? *Deus ad Eccl. 35. iusto constituit hominem, & reliquit eum in manu consilij sui Ec. Apposuit tibi aquam signum, ad quod volueris, forrige manum tuam.* i. propria tu manu nolueris igitur capere inferni, ne timere: non enim tibi, pproximabit. Hoc S. Iob in persona peccatoris exponit, interpretate D. Gregor. locutus de cacodæmone: *Circumdedit me lanceis suis, conuulserunt lumbos meos Lanceis circumdedit me: etenim in quamecumque, ne partem conuerto, in vulnus meum illas direxi Conuulserunt lumbos meos Negate non possumus cum Diuo regione, quin nos diabolus ex omni parte circumcingat tuatum tentari nunt lanceis: Bene circumdedit lanceis dicitur, quia antiquus hostis conuulserunt sua vulnere ab omni parte nos impetit. Hec Dominica i. Quadrag. ex varijs scriptura locis expendimus, qua præmonet nos quod ab omni parte nobis diabolus laqueos parat & lanceas suas ac spicula sua in nos collinet, quibus incautos transfodiat deinde: *conuulserunt lumbos meos.* De omnibus hoc membris dicere potest, porro singulariter loquitur de lumbis, quia in ipsis principaliter residet luxuria: in lumbis quippe luxuria est. Vnde se, qui cupiebat voluptatem libidinis ab corde extirpare, prædicans dicens: *Succipiet lumbos mentis vestrae.* i. magis ordinaria atque periculosa dæmonis certamina & spicula, quibus nos oppugnant sunt in materia libidinis.*

Eccl. 35.
14.
Eccl. 35.
14.
Eccl. 35.
14.
Eccl. 35.
14.
Eccl. 35.
14.

Iob 16. 14.
D. Greg.
L. 13. Mer.
e. 9.
II.
Probatut
ex Iob.

Ipsæ quidem lanceas contorsit sed *Conuulserunt lumbos meos*. In, ut Iob. Non aut vulnerant, sed eorum lacerant. *Notandum est*, quod non ait vulnerant sed, *conuulserunt lumbos*: sicut enim loqui aliquando vnus est: colloqui vero duorum, vel fortasse multorum: sic antiquus hostis, qui nos ad culpam sine nostra voluntate non rapit, nequaquam lumbos nostros vulnerare, sed eorum lacerare dicitur: quia hoc quod ille nobis male suggerit nos sequentes ea voluntate propria implemus, & quasi in ipso nos pariter vulneramus: quia ad perpetranda mala ex libero simul arbitrio ducimur. Potest quæ & antiquus hostis hamum intorquere tentionis, quo

I. Pet. 1. 15

te

removeat ad impudicitiam, & honorum futum alienorum, & actiones tibi indecentes: porro non est verendum, quod si tu hancum hunc non apprehenderis teque ipsum illo involveris, ipse te possit vel rapere vel deicere. Perperne Spiritus S. similitudinem, qua ratione te rapiat diabolus. Sicut pisces capiuntur hamo, sic homines tempore malo Injicit aquæ piscator hamum vermiculo cooperitum, non est periculum, quod suspicis os non aperiat illumque diglutiatur, illum piscator sit capturus.

Ecc. 9. 12.

77

a Ia. c. 15. Isai. c. 51. b Ho. 31. in Evang. Isai. 51. 23. Diabolus tantum potest te ad peccatum hortari.

Dixit hoc eleganter Isaias prout notat D. Hieronymus. a locum hunc interpretatus ex quo quantum sapio idem Iulphus D. Gregor. b Te humiliaverunt: & dixerunt omnia tua. Incutiant ut transierunt: & posuisti in terra corpus tuum, & quasi vitam transierunt. Hostes tui te calcaverunt, humiliaverunt pedibus protruserunt & prostraverunt: hoc enim est: Te humiliaverunt. Qualem te rapiat diabolus, heu infortunate; pedibus subtermit, & ista luxuria atque inhonestis te proterit actionibus, hac vili tritum assium humiliat cupiditate & quomodo hoc egit? Ipse rogavit te, ducit in te, pedibus meis prosterne: te namque humiliare, te volo concutere, extende te ipsum in terra te mila submitte calcibus enim impetere te gestio, & calcare desidero: Dixerunt autem ista: Incutiant ut transierunt. Vitiis non parva valet hostis auster (ut credimus D. Hieronymus) quibus te deiciat: hoc solummodo potest dicere tibi, in terram te ipsum projice, & meis te prosterne pedibus. Quam eleganter exprimit tuam mollissime pepo, tuque venis color, & auri suavissime calamitatem: Quæ gravius potest accideret calamitas nobili Dominæ. Regis filix formâ venustissimæ, gemmis, non oculibus, munusque muliebri adornatæ; quam si prospicientem ad fenestras accerterent eam Mauri dicerentque: Eia Domina, te deorsum præcipita, atque in Ierosolam hanc te merge voraginem, quo te possimus pedibus protrudere, concutere & omnes si per te choreas ducamus & tripudiemus? Hoc igitur agis mortalium infelicitissime. Nequit te diabolus per vim deicere, & adhibita violentiâ nolentem præcipitare: ad summum hoc potest te monere, tibi persuadere, hortari te ut illi locum tribuas, & permittas ut te agat præcipitem: de quibus fufius egimus alibi.

His conformiter expendunt ambo SS. Doctores historiam quam D. Luc. conscribit de muliere quæ decem & octo annis operâ diaboli ad terram incutia incedebat: hoc etenim est, quod ipse a vobis desiderat: ita ut si vos nolitis non vos

diabolus de manibus capiet Domini: quod si te vnguibus arripiat, sibi que prædam austerat, hoc tux imputandum est voluntati. Hoc Christus Dominus exposuit in casu perfdi Apolloli sui Iudæ, quem cum Dominus in sua secum societate haberet, illum tamen diabolus eripuit ledentem in mensa coniviam, atque ad exectandum illud abduxit proditiouis seclus, quo Christum triginta denarijs distrahit: quam primum enim ditcessit, ait Evangelium: Turbatus est Iesus id est graviter commotus, hoc indicio demonstrans, quam esset ab eius voluntate alienum quod sibi diabolus discipulum hunc abstulisset: Et protestatus est. Quamnam est hæc protestatio? Protestor quod ego te diabolo minime tradiderim, nec me consentiente te rapuerit: verum nulli vim infero, & ego neminem: si ve is ut te rapiat, rapiat sed in tuum detestamentum.

Supra Hom. 5. §. 11. Tract. 8. §. 40. 42. 43.

IV.

Hoc protestatus est Christus in Iuda.

Ioan. 13. 28.

Ioan. 17. 12.

Insuper eandem paulo post ratificavit protestationem suam mortuus: dixit enim Patri suo coelesti; ha sego tibi pater oves meas vince commendo: Quos dedisti mihi custodiam, & nemo ex eis perit, nisi filius perditionis. Quis est iste filius perditionis? Ille qui sponte sua seipsum perdere voluit & diabolo tradere. Hoc supposito, commune est & prædestinatis & freperobatis neminem de manu Dei auferi: nihilominus dat Dominus ut ovium suarum indicium, quod illas nemo de manibus suis de facto eripiat; quia ad ipsas pertinet dono suæ gratiæ locum non cedere diabolo, quo rapiat illas & abducat, suntque ita Deo copulati, tamque firmiter in eius manibus requiescunt per gratiam & donum celeste quo conseruat illas, ut nullo tempore illas hinc eripiat aut diueller, quantumvis potens sit & violenta machina diaboli.

V.

Electi se Dei tradunt manibus & voluntati.

Maximè proprium est electis se diuini committere manibus hoc est, eius se voluntati per omnia submittere, dicendo: Fiat voluntas tua sicut in celo & terra. Eoque modo Deus illos sibi retinet subiectos ut de illis pro beneplacito disponat, quo tu illud quod ais te manus eius continere. Sic illos vidit Moyses quando Dominum aspexit venientem in cuius manu lex erat ignea, quem nulle sanctorum millia contabantur. Cum eo sanctorum multitudo in dextera eius ignea. Deut. 33. lex, dixit: populos omnes sanctos in manu illius sunt. Quam mystriosa est hæc unio sanctorum & legis Dei: nullus etenim sanctus est, nisi qui diuine adhæret legi, vitamque suam ducit hinc conformem. Diuina fuit illa vox D. Ioan. Filii, nemo vos seducat: qui facit iustitiam, iustus est; & qui facit peccatum eo diabolo est. Nemo vos decipiat dicendo

Ioan. 7. 7.

dicendo

ascendo: sanctus eris tuis in iudicando desiderijs: non enim sanctus eris, nisi faciendo iustitiam, hoc est, Dei legem adimplendo.

77. Error est, si solam fidem sufficere ad sanctitatem

Docuit Lutherus cuiusque affectu quod post redemptionem salutatoris nollet nihil superit agendum, nisi ut credat, quis & per fidem iustus sit & sanctus, opera licet faciat omnia peccatoris. O te uebulonem (ait D. Ioan. misse & quingentis annis senect) iam v. deo quid do. eas & ad nos conuersus sic ait: Filii non nos in laqueam trahant perfidi illi & maledicti: etenim mententur: nam hoc ut verum dicimus, quod ille qui vitam suam & actiones diuinae conuincit legi, aque ex eius vivit prescripto, hic iustus est: qui vero contrarium operatur, filius arguitur esse diabolus. Tanto tu sanctior eris, quanto diuina legi conformior. *Sanctorum vitia & ignea lex.*

78. Ait. 9. 5.

Porro notandum legem & sanctos, Dei manu continetur: quia precipere & disponere eius iustitiae voluntati, & ipse hoc tibi precipit quod voluit per legem suam sibi que placuit: huic autem decet voluntati te subiectum esse & resignatum ut cum Apostolo loquaris, *Domine quid vis me facere?* Hoc autem tibi persuadeas sanctitatem in hoc non consistere, quod tunc seuias libidini & proprio iudicio, sed in agendo & patiendo, quod Deus vult ut agas & patiaris, tantoque sanctior euades, quanto ex animo dices magis sincere, *Non mea, sed tua voluntas fiat: non sicut ego volo, sed sicut tu.* Hoc etenim est quod spiritus S. notissima illa dixit sententia, *Iustorum animi in manu Dei sunt.* Deinde notandum, quam primum se quis Dei manibus committit, illico totum moueri: tartarum omnesque demones, ut illum illis eripiant. Quot capita draconis sese accollunt inhiante ore, contra mulierem illam sanctam quae in caelum se recepit, hoc est, quae se diuinae submisit voluntati, iam prompta in terris obediencia, quam iam in caelo coelites obseruauit? Ad partum appropinquat ut opera eantur sancta, quae concipit & propoluit in oratione scelerumque confessione. Quot capita sese opponunt ut filium rapiant namque deorent?

Matth. 26. Sap. 3. 1. Diabolus impugnat eos qui conuertuntur.

Qua n. primum ex Aegypto discedunt israelitae diuinae traditi manus, iam parati ad quodlibet preceptum, exurgit Pharaon aduersarius & omnis conspirat illius exercitus, ut illos ab incepto retrahant, in Aegyptum reducant sub manu sua coniungant, & subijciant imperio. Vix Gababnitae fedus sanxerant cum populo Dei, & ecce numerus increuit continuo in ipsos inimicorum in hincis vilitissime plebis, quo sibi illos seruos subijciant. An diuisus te commissisti manibus? An Hieron. Bapt. de Lanuz. a. Tom. III.

diabolo repudium misisti? An diuinae leg. iurasti custodiam? hoc tibi per ad eas quod mille n. illes te diabolus circumbit ut leo rugiens, quatenus ex illis te rapiat sibi mancipium. *Sobrii stete 1. Petr. 4. & vigilate: quia aduersarius vester diabolus est. tamquam leo rugiens, cuius quarens quem deuoreret. Vep. animum canis patrem in manu tua conspiciat, qui non edit saltus, quoties circumbit ut illum rapiat.*

VIII. Repti bi minimo Deo manu punitur. E. sal. 4.

Inter alias qualitates ex quibus Spiritus Sanctus nobis indicat praesentos, haec una est, quod positos in manu Dei quolibet illos rapiat, & abducatur Voluptas & iudium, diuitiae & paupertas, timor, suspicio, verbum ab alio tibi dictum, si episcopus vnus crepita pellarum. *Tamquam puluis quem proiecit ventus.* Ventus carnis tuae denotat appetitus continuo sufflantes, & diabolus indicatur, qui incessanter omnem adhibet diligentiam, qua te perdendum abripit. Non te manuum pedumque viribus tollit hoc est violenter, sed flatibus, persuasioneibus, incitationibus, adhortationibus, illecebris: te vero, ita quolibet, vnico flatu ad aedes impellit alterius, altero ad domum lufuriam, altero ad vindictam, tunc te rapiunt appetitus ut aridam foliorum congeriem, ut dicere tibi liceat ex Isai: *Iniquitates nostrae quasi ventus abstulerunt nos.* Peruerfa nostrae nos libidines, ut ventus arida folia, quaversum dispergunt. Quam velociter tua te luxuria in domum rapit meretricis? habendi cupiditas ad iniquos contractus? Ira tua ad vindictam? Vix te diuina tradidisti manibus tua confessus peccata, ingemiscens & vitae spondens emendationem, nouumque faciendi librum Deoque seruiendi: & ecce vel tenuis flatus te hinc abripit, atque a tam pio Patre diuellit in aeternum perituum.

Isa. 64. 6.

Isa. 36. 1.

IX. Electi vero constantes permant vt patet ind. Paul. in. 19.

Hac de causa nostram Deus deplorans miseriam filios nos vocat desertores. *Ve filij desertores: nullus enim in enitur filius, quanta patrem facilitate deserat abiturus quanta tu Deum, atque de eius te subtrahis manu ac regimine & Satanae committis te moderamini, verumtamen oves Dei, praedestinati tam constantes sunt, ut nihil sit quod illos abducatur vel de manibus Dei rapiat involuntarios. *Iustorum animi in manu sunt.* Oves inuere Dei ad eum accedentem cuiusque manibus se tradentem dum ait: *Domine, quid vis me facere?* Ecce quam animosus paulo post totum provocet mundum in certamen. *Dus nos separabit a charitate Christi? Tribulatio? An angustia? An fimes? An nuditas? An periculum? An persecutio? An gladius?* Omnes conspirent vel ti omnesque*

neſque conueniat vires creaturarum, illaſque ſuas in me experiant: vitium: nō timeo, nihil horū vereor. *Certus ſum: quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque principatus, neque virtutes, neque inſtantia, neque futura, neque fortuna, neque alitudo, neque profundum, neque creatura alia, poterit nos ſeparare à charitate Dei.* Quotquot ſunt omnes mihi bella moueant, & quælibet le mihi opponat creatura. Certus etenim ſum, quòd me de manibus Dei nequaquam eripient neque ab illo poterunt ſeparare.

1. Mach. 13
17.
X.
Allegoria
de ſepulchro
Machabæo-
tum.

Non prætereimus hieroglyphicum illud admirabile Simonis Machabæi, quòd quia tale eſt, nobis depingit Spiritus S. etenim ſepulchrum erat quòd erexit in viſe Modin, quòd tatis ſcietet myſterijs, vt quamuis aliàs hoc expendimus, multa nobis adhuc ſuperſunt expendenda. Vt verè pius & fidelis extruere propoſuit celebre Mauſoleum parentibus ſuis & quinque fratribus: *Edificium altum viſu, lapide polito ante Chæro.* Cæterum hoc enituit potiſſimum, quòd ſeptem huic circumpoſuerit pyramidas pulcherrimas & maximas columnas, quibus naues ſuperpoſuit adeo magnas, vt viderentur ab omnibus nauigantibus mare. His ſymbolis parentes ſuos indicauit & fratres, qui fuerunt velut quædam pyramides ætæternæ veſtus cælum erecto, inſtar flammæ ignis: idcirco namque dicuntur pyramides, quia Græca *πυρ* ſignificat ignem, vt per hoc iudicaret viros illos ſanctiſſimos, ſiquidem corpore in terra manſerunt, tamen huic præ cæteris intendiſſe, vt cælos aſcenderent, eò namque cuncta eorum tendebant deſideria, eò vires omnes, cõnatus, cunctaque opera ſua dirigebant.

Cant. 5.
15.
1. Timot. 3.
25.

Congruum eſt hoc Hieroglyphicum, ſed alterum videtur inordinatum ad columnas apponere elatas, naueſque magnas. Nihil enim ita contrarium vt columnæ nauibus. Columna ſymbolū eſt fortitudinis & conſtantia: ſic habeo ex D. Greg. Nyſſeno vbi declarat ſponſæ cœleſtis verba in laudem ſponſi ſui cœleſtis: *Cruca illius columna marmorea*, quibus ſignificat eius conſtantiam. D. Paulus expoſiturus Eccleſiæ firmitatem in veritate fidei illam inſcribit: *Columna & firmamentum veritatis.* Nauis ſymbolum eſt mutabilitatis & inſtabilitatis: cum nihil illi magis ſubijciatur quàm nauis: cum enim tam inſolido nitatur fundamento, aqua ſcilicet, quilibet ventus eam hinc inde abripit & quaquaueſum impellit. Quia ratione igitur ſapientiſſimus Simon hæc duo ſibi copulauit: Grande ſubefſe debet hic myſterium, quandoquidem vt notat D. Thom. hoc exponens, Pater illius Machabæus iam moriturus

ſiſſis ſuis hunc Simonem commendauit vt magiſtrum, vtique ſcientia & conſilio cæteris ſuperiorem: *Ecce Simon frater veſter, ſcio quòd vir conſilij eſt, ipſum audite ſemper, & ipſo erit vobis pater.* Noui ego, ſic pater, quòd prudentia polleat & iudicio, nec id tantum ſuſpicor, verum me reddidit experientia certiorum.

Vir tanti conſilij ac ſcientia, procul dubio in re adeo graui & operoſa non leuem hic concludit ſapientiam & præclara voluit declarare myſteria. Nec aliter licet iudicare. Hic voluit hieroglyphicis parentes ſuos fratresque deſignare: fuerunt illi vt columnæ firmæ, & naues quolibet vento motubiles. Naues fuerunt: etenim illos turbines mûdi ſucceſſum ac poteſtatis hæc & illac agitarunt: nunc pace nunc bello, nunc in domibus hærent quieti, modò peregrini: nunc in propria regione, nunc extores: modò diuites modò pauperes: nunc ſani nunc inſani: illis optimè conuenit quòd in omnibus non poteſt non inueniri quibus natura ineſt humana, de quibus ait Iob: *Namquam in eodem ſtatu permæſet.* Qualiter illos Antiochus hæc & illac agitauit? Quoniam bellorum ſunt agitati fluctibus? Nulla nauiſ illis mobilior. Nihilominus columnæ fuerunt conſtantes & firmi in obſequio Dei: etenim illos non exilia, non exercitus, non perſecutiones, non gladij, non proditiones, non inimici, non omnis Græcorum monarchiæ fortitudo, non Romanorum vires, poterunt à Deo ſeparare, eiufque diuiniſ manibus euellere: ſed illi ſemper rupibus exitere fortiores. Tales vtique ſunt oues Dei, tales prædeſtinati, atque vt taleſ ex hoc ſigno diabolus cognouit eſſe. Iob Verſipellis eſt proditor, nouitque quòd communiter te Dei conſignes manibus illique ad hæreas: porro non hoc tantopere illum angit: etenim experientia didicit, quòd ad vicium ſtatum te rapiat, atque ad vicium vngdem quem tibi leo hic infernalis miſcit, te deſiciat, & quælibet voluptas ab illo tibi exhibitæ Dei manibus eripiat.

XI.
Machabæi
naues
fuerunt
& colum-
næ.

Iob 14. 7.

§. 29. Nemo rapiet eas &c. *Oſtendis ſe Iob ouem Dei, in eo quòd diabolus illum minime potuerit Dei manibus eripere.*

Talem eſſe Iob ſibi perſuaſit Diabolus, & talem coram Deo de ipſo dedit teſtimonium: *74* diuino præſens conſpectui interrogatur: *vide venis? Domine mi, regnum meum iocundè perambulauit.* Totus mundus meus eſt, eumque ſic percurro vt Dominus donum ſuum. Hoc ver-
bis

Iob 1.7. bis illi indicavit: *Circum terram, & perambulans eam.* Omnes mortales, Domine, mei sunt, inter illos nec unam quidem tibi potes ovicidiam arrogare: falleris, inquit Deus. An non vidisti servum meum Iob? Ille non tuus sed meus est servus, & ut talem illum complector: *Numquid considerasti servum meum Iob? O Domine, ille ne servus tuus? Tuus est quamdiu ego non sufflavero, illique manus iniecero.* Illum tibi copulasti mille muneribus, divitijs, salute, filijs &c. & his famulatus eius innotuit: illum habes ut naum in portu, quam defendis, ne ventus illum contrarius oppugnet: unde nemo miratur ibidem immotam consistere: *Tu vastasti eum, ac domum eius videri sanque substantiam eius per circumitum.* Nulla manus adeo tuto gaudet portu & a turbinibus hæret quæta ob montes in circuitu eius, quam Iob sub ymbra manus tuæ securè delitescit.

Hoc 3. de parentia Iob.

I. Quomodo dicitur Iob traditus diabolo.

Sic est, inquit Deus: verum tamen plenam tibi concedo licentiam ut impugnes & turbines excites ventorum, evertas & dilipes hoc fundamentum cui tua lætètia innititur. Prodit diabolus & impugnare incipit & cedere tempestatem in caput Iob: oves occidit, camelos eripit, boves furatur, bona deprædat, & filios enecat, & eandem nihilominus rotat mentis in illo stabilitatem. Expendit D. Chrysostom. dum illi greges & armenta diripit, quod diabolus ille esset, qui assumptâ figurâ pastoris hanc nuntiabat illi calamitatem, auditque quod illam intelligens respondeat: *Dominus dedit, Dominus abstulit &c.* Et alius similiter esset diabolus, qui co-tuente domo, contritusque filijs festinus aduolavit triaria nunciaturus, auditque hoc eius responsum: *Dominus dedit, Dominus abstulit.* Reversus ad Dominum sic ait: fateor licet sufflauerim, & de manibus tuis non exciderit, ratio est: quia in illum mittere manum meam mihi non erat permillum, nec licentiam mihi dedisti ut vnguem eius corpori iniecerem, sed hoc mihi indulgeas, & certo certius tibi illum euellam. Per me licet, ait Dominus, manum illi pro libidine tua inijece: *Ecce in manu tua est, verum tamen animam illius serua.* Eximium sane mysterium: quid hoc Domine mihi quid agis? Numquid Iob manui tradis diaboli? An ergo hoc ita conuenit? Ipse se tuæ commisit manui ut in illa custodiretur, quatenus à diaboli tutus esset insidijs: tu autem illum tradis eiusdem potestati? Num te forsan proditorum arguam, qui ad manum tuam recurrentem, ut ab ea tatus ab hostium furore proteparatur, illum hostium tradis potestati? Actus esset crudelitatis, si quis pas-

serculum à miluo fugientem atque ad manus suas conuolantem, caperet miluoque traderet eius vnguibz dilacerandum. Hoc agere tu videris: *Ecce in manu tua est.* Nihil mali veteris, *Lib. 3.* inquit D. Gregor. adeo namque firmiter Dei manui Iob inhæret, ut licet diabolicis tradatur manibus, securus tamen sit futurus: quia illum Deus diaboli non tradidit manibus, quasi de sua diuiteret à diabolo deuorandum: *Idem in manu Dei, idem in manu est diaboli.*

Do similitudinem: contingit aliquando ut aureum in manu habeas anulum digitoque suspendas: illum puerulus appetit & ais illi: era fume & eius illum consignas manibus, tuo tamen illum infertens digito, ita ut illum nec minime quidem deferens totum eius manibus cõsignes: iple verò roto nititur conamine namque iniecit nunc ex illa nunc ex altera parte circumagitando totoque nisu & industria conatur euellere & de manu tua educere: tu verò subrides, & paulo post viribus fatigatus puer deficit, cum illum nec parum quidem potuerit amouere. Hoc egit: ut verum fateor, anulus ille pretiosus Iob scilicet potestati traditur diaboli, sed à sua illum Deus manu non amouit Manui tradit illum diaboli: *Ecce in manu tua est:* eamque in Iob iniecit: eo fortiter, ut vnguibz illum excarnificans, omnibus expoliet vestimentis, illa discerpas & vnguentibus dilaniet, ut nihil in eo dimirat non vulneratum, lepiâ à capite ad calcem illum perfundit, totumque illi corpus vermibus & pœdore horrebat ut tandem in puridum cogeretur se recipere sterculinium: & cum ita sit quod super hæc vxorem proptiam inligauerit, quâ viro dolores crescerent acerbiores: paulo post tamen cernit eum adeo constantem, ut hymnum illum alta voce modularetur: *Si bona suscepimus de manu Domini, mala quare non sustineamus.* His arma proijcit diabolus, arenæ cedit, seq. victum fatetur, & fractus viribus illum deserit: Deus autem diabolum ridet, atque: *Iob 2.3.* *Euge age nefandissime blatero, quid rerū egisti? Omnia in summum abierunt: Commosissime aduersus eum, ut affererem eum fr̄strat: præterit enim ego, quod cum nihil de manibus meis amoueret. lam nunc, inquit diabolus, me fateor superatum & pleno gurgite agnosco Domine hunc esse onem tuam: cum enim eam velut vim tanto tempestatu furore concusserim, stetit tamen instat columen immobilis, eumque manum illi iniecerim tãta vi & pro libidine meos impellerim vngues peruenitatis, non illum tamen valui de manu tua separare. Hic utique tuus est, tuus est*

LIIII 2. præ-

75 II. Similitudo.

verborum horum explicat altitudinem? Primò declarat illi Saluator noſter æternam ſuam generationem, quã à Patre procedit diuerſam multum à temporali, quã de matre ſua p. ceſſit. Naturam habeo ex matre mea, & de Patre meo. Quam dedit mihi mater mea, hæc eſt humana, quam videtis, vt veſtra infirma. Quam dedit mihi Pater diuina eſt, omnibus dignior creaturis & ſicut per illam verus ſum homo in tempore: per hanc verus ſum, in æternitate Deus. Hòc ſignificat: *Quod dedit mihi Pater, manus omnibus eſt.*

II. Myſteria SS. Trinitatis hiſ verbis exprimitur.

Secundò declarat myſterium Sanctiſſimæ Trinitatis quantum ad perſonam ſuam Patrisq; ſui æterni, in eo quod dicit: *Ego & Pater vnus ſumus.* Iſtis verbis clarè veritatem docet catholicã; illa namque ſunt quibus in mundo locutus eſt manifeſtiſſimè, & quibus hæretes conuincuntur maxime pernitioſe, quæ veritatem hanc Catholicam iniquam oppugnant. Quidam hæretici docuerunt nullam perſonarum eſſe diſtinctionem ſed omnes vnã eſſe & eandem, quæ diuerſis nominibus Patris, Filij & Spiritus S. vocaretur ſecundum oblatas orationes. Ita profelius eſt Sabellius cuiusq; diſcipuli, & hic error Luſitanus eſt ordinarius. Alij conſiderant realiter perſonas eſſe diſtinctas, & quòd inter ſe diſtincti Pater & Filius, ſed quòd ſimiliter diſtinctas haberent naturas ſicut tu & ego: nam vnusquique ſuum habet corpus & animam diſtinctè. Hæc ſunt Atij hæretici, quã plurimo tempore maximam Eccleſiæ partem erroribus inſecit. Omnes hæc hæretes Chriſti ſi duobus verbis confodit: *Ego & Pater vnus ſumus.*

Vnde illa opportunè perpendunt omnes SS. Doctores Græci D. Baſil. Nazian. Nyſſenus, Athanaſius, Chryſoſt. & Cyrillus, quos moderni referunt commentatores huius Euangelij. Eodem modo SS. Doctores Latini nominati D. Hier. a. D. Ambr. b. D. Aug. c. Hey perduelles hæretici (ſic illi) duas attendite perſonas: *Ego & Pater.* Vnam attendite naturam: *Vnus ſumus.* Conatus antiquus Tertullianus egregio argumento verbis illis confundere malã famã celebrem hæreticum Praxeam qui ex Aſia Romam profectus eſt, vt perſuaderet Patrem & Filium vnã eandemque eſſe perſonam, contra quem doctiſſimum edidit tractatum atque in eo præ ceteris hæc verba perpendit, notatque ſingulariter quod Chriſtus non dixerit *Vnus*: quia *Vnus* in genere mafculini perſonam ſignificat ſed *Vnum* in neutro quod naturam denotat; annotatio hæc licet Grammaticam ſapiat, profundiffimam tamen

complectitur Theologiam, quam cuiſdem prima- rius profeſſor D. Thom. expoſuit.

Inſuper aliud occurrit notatu ſingulare: videtur enim quòd Chriſtus vrbantate non loquatur. Cui Chriſtina debita dicendo vt dicit, *Ego & Pater vnus ſumus*: ſtus ſe non enim filij ſapientiam, vt loquendo de prius quã ſe & Patre ſuo, ſeipſum Patri præponat. dicendo Patrem ego & Pater meus. Nobis etenim conſeretur magna ſtupiditas; ſi Regis filius diceret: *Ego & Pater meus* hoc regnum moderamur, ſed dicendum illi foret: *Pater meus & ego.* Ne hoc ſuſpicetis quod inurbanus fuerit, quiſpla eſt diuina ſapientia ſed quod ex inſultu ſic loqui voluerit, vt Eccleſiam ſuam ab errore liberaret. Præmouerat oriundos hæreticos qui docerent quod Pater illius illo eſſet tempore anterior, dignitate, natura & potentia ſublimior: & quod ipſe in his omnibus Patre eſſet inferior: quatenus intelligas rem ſic ſe non habere ſed Patri, bonitate, ſublimitate, æternitate, & dignitate eſſe cõequalẽ atque in nullo inferiorẽ, idcirco ſi ipſum prius nominauit.

Dubium propoſuit D. Aug. illum interpretatus: *Psalmum in quo Dauid hoc tangit myſterium, quod numquam Iudæi intelligere & credere voluerunt, orditur igitur Propheta Rex: tur, nunc dixit Dominus Domino meo: ſede à dextris meis.* ſtus ſe dixit Dominus, Pater ſcilicet, Domino meo, nempe filio: ſi ſede à dextris meis. Hòc datò dextris, videtur Pater locum natiſci principalem, ſicut nunc Pater Rex qui Principem filium ad dextram ſuam ſtatuit. Progreditur Dauid filioque loquitur, dicit: *Ps. 109. 1.* que ea quæ Pater illi dicit: *Tu es Sacerdos in æternum, ſecundum ordinem Melchizedech.* O Domine mi, Sacerdos æternus, Dominus à dextris tuis conſegit in die ira ſua Reges. Dominus à dextris tuis reſidet, cuius virtute mirabilia operatis. Quid hoc Prophecia ſanctiſſime: numquid dixit Dominum hunc tuum federe ad dextram Domini Patris ſui, qui dixit illi: *Sede à dextris meis.* Quomodo igitur nunc huic Domino tuo dicit Sacerdoti æterno, quòd Dominum ſuum Patrem habeat ſibi à dextris aſſidentem? *Dominus à dextris tuis.* An forſitan ſedes mutauerit, & ille qui dexteram tenebat, ſe tranſtulit in ſiniſtram? *Dominus dixerat: ſede à dextris meis: nunc Dominus à dextris eius, quaſi mutauerint ſedes.* Præclara latent hic myſteria, quorum ſit primum: ne intelligas inter Patrem & filium manum eſſe dextram vel ſiniſtram: quaſi vnus alterum dignitate præcederet: nam omnia dextra manus eſt, nec imaginis filio manum aliquam eſſe ſiniſtram quaſi Patre minor eſſet: quia & illi manus

IV. Quomodo dicat: *Dixit Dominus Domino meo: ſede à dextris meis.* ſtus ſe dixit Dominus, Pater ſcilicet, Domino meo, nempe filio: ſi ſede à dextris meis. Hòc datò dextris, videtur Pater locum natiſci principalem, ſicut nunc Pater Rex qui Principem filium ad dextram ſuam ſtatuit. Progreditur Dauid filioque loquitur, dicit: *Ps. 109. 1.* que ea quæ Pater illi dicit: *Tu es Sacerdos in æternum, ſecundum ordinem Melchizedech.* O Domine mi, Sacerdos æternus, Dominus à dextris tuis conſegit in die ira ſua Reges. Dominus à dextris tuis reſidet, cuius virtute mirabilia operatis. Quid hoc Prophecia ſanctiſſime: numquid dixit Dominum hunc tuum federe ad dextram Domini Patris ſui, qui dixit illi: *Sede à dextris meis.* Quomodo igitur nunc huic Domino tuo dicit Sacerdoti æterno, quòd Dominum ſuum Patrem habeat ſibi à dextris aſſidentem? *Dominus à dextris tuis.* An forſitan ſedes mutauerit, & ille qui dexteram tenebat, ſe tranſtulit in ſiniſtram? *Dominus dixerat: ſede à dextris meis: nunc Dominus à dextris eius, quaſi mutauerint ſedes.* Præclara latent hic myſteria, quorum ſit primum: ne intelligas inter Patrem & filium manum eſſe dextram vel ſiniſtram: quaſi vnus alterum dignitate præcederet: nam omnia dextra manus eſt, nec imaginis filio manum aliquam eſſe ſiniſtram quaſi Patre minor eſſet: quia & illi manus

est dextra, & ambæ sunt dextræ: & æqualis dignitas: ita ut si filius stet à dextris Patris, Pater est ad dextram filij.

V. Secundum mysterium tale est: nam de eo quod dixit David, quod filius sederet ad dextram Patris, aliquis suspicari posset quandam superioritatem in Patre respectu filij: sicut per hoc eam ostendit Rex, quo Principem, ad manum suam dextram collocat: ut autem totalis intelligatur æqualitas sicut dicitur quod filius sedit ad dextram Patris, statim dicitur Patrem ad dextram filij residere. Quod si ad exprimentam æternam filij generationem, quæ de Patre procedit, primò nominetur Pater: ad declarandam omnimodam suam in essentia & potentia æqualitatem primò se nominet filius & dicat: *Ego & Pater unum sumus.* Hoc intelligimus de filio secundum diuinam naturam: nam secundum humanam sicut est Patre inferior, ita ut talis sedere dicitur ad Patris dextram, phrasè SS. litteris familiaris: cui non licet modo diutius immolari. Cum una eademque sit filij & Patris essentia, sequitur viam eandemque esse potentiam, & quidquid potest & agit Pater, hoc posse & agere filium eadem potentia: *Ego & Pater unum sumus.*

VI. Primum ceremoniale præceptum à Deo de cæto fabricam spectabat altaris, de quo duo inueniunt. Primum: *Altare de terra facietis mihi, & offeretis super eo holocausta & pacifica vestra, oues vestras & boues, &c. veniam ad te & benedicam tibi.* Quid hoc rei, quaerit Abbas Rupertus? an nõ postmodum mandauit erigendum altare de lignis? Sedim de auro vel de ære? Secundum: *Non ascendes per gradus ad altare meum ne reueletur superstitio tua.* Loquitur Rupert. & ait: *Quid hoc? Salomon fecit in templo altare aereum, altitudinis decem cubitorum. Numquid sine gradibus illis ascendi poterat? D. Thom. dicit hoc ita factum: Ad uitandam idololatriam in populo proclius ad illam. Idololatra: idolis suis erigebant altaria exposita præclaris suis facinoribus: sic Achaz, fecit idolorum cultor spurci simus: Semoto & sublato altari Salomonis. Statuit ut altare ex marmore fieret elaborato: quatenus in illo conspicientes industriam & laborem omnibus manifestum quem idololatra: dijs suis consecrabant, non haberent cur oculos suos ad illos diuerterent, atque per hoc ex iudicio D. Thom. omnem illis adimebat ansam idololatræ: eo sine præcipit Deus altare edificari sed sine gradibus: quia credebant quod si altum foret, multum conduceret ad adorationem & sacrificia Deo consecranda. Sed ratio præualeat in sensu spirituali.*

VII. Altare Christi est, super quo Deo nostro curam debemus offerre sacrificia nostræque opera. De In Christo terra componitur, ad veram illius exprimentam nulli sunt humanitatem: fides eius diuinitatis nullos habeat gradus. Proditor Arius, maledictus hæreticus quoad diuinitatem inter personas Sanctissimæ Trinitatis statuit unitatem. Gradus. Patrem attollit maiorem, & filium deprecatur. Morum minorum. Ita dicunt D. Greg. & D. Iulianus: *Non ascendes per gradus ad altare meum, id est, Pater non gradum meum altare perficiens. Gradus hi de vere poenitentur: sunt enim Pater & filius æquales & in Exod. nius eiusdemque potentia.*

VIII. Ex his verba illa lucè accipiunt quæ suis Christus locutus est discipulis iam discessurus ab eis: *Quodcumque petieritis Patrem in nomine meo, dabo uobis.* Quomodo dicis hoc Domine mi, quodcumque petitur à Patre tuo in nomine tuo, hocine facies? ad quid ergo ad Patrem tuum recurrendum? Cur nobis expedit nomen tuum interponere medium apud Patrem tuum si ea quæ petimus tu sis ipse facturus? Nonnulli hoc verbum deradunt *Patrem*, & legunt: *Si quid petieritis in nomine meo, hoc faciam.* sed non est cur illud expungamus, nec D. Chryl. a. nec D. Cyrillus, b. hoc eraserunt, & apposuit propositum significat mysterium: quidquid enim Pater agit, hoc agit & filius, & quidquid petierimus Patrem in nomine filij, secundum quod homo est, qui nostram operatus est redemptionem, hoc eo modo Pater faciet, ut similiter hoc facturus sit filius eodem modo, eademque potentia. Satis ampla pateret hic materia, quæ mysterium Dominiæ scrutaretur incarnationis, modum quoque filius nostram perfecit redemptionem, & qua liter suis fecerit & eum, utrum soli Patri vel etiam sibi ipsi. Porro hæc classibus discutenda relinquamus. Ita clarè confirmat Christus manus suæ potentiam, quæ suas in tuo conseruet oues: quia eadem cum Patre potest potestate: *Nemo rapiet eas de manu mea: quia nemo potest rapere eas de manu Patris mei.*

IX. Eleganter hanc doctrinam intellexit Protomartyr Stephanus ut liquet, ex D. Ambr. cum enim D. Stephanus iam Deo redditurus inter terræ interitum illum lapidum, quibus eum corda lapidibus ipsis pro se quæ duriora præfocabant, videret patentes cælos pro inimi Christum: statim à dextris Dei, duo hæc egit: eis creauit primò spiritum suum manibus commendauit Saluatoris: *Domine Iesu suscipe spiritum meum.* Deinde de pro lapidantibus populois indulgentiam: *Ne scias illis hoc peccatum.* Quis forte dixerit ordinem hunc præcaudum incongruum: cum enim discipulus esset Christi, materis eius erat Christi fecerat.

Etati vestigia. Christus in Cruce pendulus iam moriturus, hæc duo similiter fecit: ad Patrem suum cœlestem conuersus; Primum, libellum obsequii supplicem pro suis crucifixoribus: Pater dimitte illis. Secundum rogauit, ut spiritum suum recipere dignaretur: Pater, in manus tuas commendo spiritum meum: ut autem ostendisset, quod Patri suo loqueretur, in duobus illis proprio eum nomine compellat Pater. Illud igitur idem facere D. Stephanus conueniebat.

Notandum ergo ex D. Ambr. quod loqueretur velut qui patientes conspiceret cœlos ut tibi confirmaret, quod prudenter ageret: qui vero seniret aliter, cœlos claus. s. inueniret. Claudum sibi cœlum qui aliter confiteatur. Voluit igitur martyrum ille primipilus protestari, quod pro fidei veritate sanguinem profunderet, atque in eius confessione, quod Christus verus esset Deus Patriq; coequali, ac eiusdem potentia moreretur. Duo sunt diuina omnipotentia singularia: vnam remissio peccatorum: hæc enim solus Deus potest operari: nam domesticæ noxæ est, quod offensam remittere, eum dumtaxat tangat qui læsus est, & cui eiusdem debetur ex iure satisfactio. Alterum, esse Dominum animarum: ut enim ipse solus eas creare potest, ita ipse solus eis cedere potest, tam eas custodire, & in illis efficaciter operari. Voluit Christus moriturus protestari, quod Pater suus verus esset Deus omnipotens: quocirca ab illo postulat ut ignoscat peccatū hoc crucifixoribus, eiusq; manibus animam suam commendat. Hoc quod Christus de Patre suo in cruce pendens voluit confiteri: hoc protestari voluit & confiteri D. Stephanus. inter lapides inter quos vitam exspirabat, quod equalis cum Patre Deus esset; eandemq; haberet peccata remittendi, saluandis, & animas glorificandi potestatem. Illud autē singulari quadam protulit consideratione contra te hæreticum dicentem: quandoquidem Christū viderit ad dextram Dei stantem, ipse Pater est inferior. Pater est non inferior sed equalis in tantum ut id ipsum & eodem modo quod de Patre creditur, credendum sit de filio: Vt euidentius

D. AMBR. cognoscere, nulla esse stantis iniuria, sed potestas, L. 3. de fide filium Stephanus obsecrat dicens: Domine Iesu, suscipe spiritum meum. Et ut eandem Patris & filij potestatem esse ostenderet, repetens dicens: Domine, ne statuas illis hoc peccatum. Perpende cum D. Ambr. quo nomine eum compellet semel & bis: Domine Iesu, Dominus illimitatus. Epitethum Deo proprium, ut diximus cum de Centurione loqueremur. Ut Deum meum te confiteor, ut Deū meū te supplex adoro, ut Deum meum te veneror &

habeo, tibiq; ut tali tuisque manibus meum commendando spiritum: etiam: tui quod in illis adeo requiescet securus, ac tuus in manibus Patris tui requiescet commendatus.

Igitur considera num Christus loquatur euidenter: Ego & Pater vnum sumus. Hoc ita clare perfidi illi intellexerunt, ut continuo sese inclinauerint ad lapides, quibus eum profocarent, illos suo verbo capiunt, brachia manusq; tollunt, quo lapidibus manus eum opprimant & interficiant. Quid agitis, inquit cœlitus, manus continete: An ut me lapidatis? Multa bona opera ostēdit vobis ex Patre meo: propter quod eorum opus me lapidatis? Emphasim continent hæc verba, imo eorum singula: Multa bona opera: non tantum loquitur de bonitate moralium bonorum operum suorum, quantum de mirabilibus & prodigijs in se factis: vnde in Cæcico sic legitur: Multa opera egregia & pulchra. Multa eaque excellentia opera, quæ considerata sicut illa considerastis & vndeque reuolastis, non solum nullum in se defectum continent arguendum, sed illa vidistis perfecta, omnique laude digna: Illa perfecti nullis praestigijs, nullis magis incantationibus, sed euidenter vestrisque oculis inspicentibus: Ostēdit vobis.

Metaphorā sumit à Prorege, qui nomine Regis adest regnum gubernaturus, qui quatenus ut talis recipiatur, extendit & propalam ostendit eorum regi primatibus privilegium suum regio sigillo consignatum. Veni ego ut Messias à Patre meo missus, ostēdit vobis meæ sigillum legationis & referam auctoritatis, opera scilicet ita prodigijsa ut nullum sit sigillum manus Regis ita proprium, ac opera hæc diuina sunt propria potestati. Non illa edidi secretò in angulis, non in tenebris sed in meridie, clara luce vobisque spectantibus. Ob quod igitur eorum opus me lapidatis? q. d. an in operibus meis defectum inuenistis, quas vobis ostēdit, quibus me verum Messiam esse confirmo? Cur igitur ut talem acceptare renuitis, cur me lapidatis? Respondent illi: De bono opere non lapidamus te, sed quia tu homo euanstis, facis te ipsum Deum. O nebulones, o perduelles! An non rogastis: Dic nobis palam? Cur igitur dum palam loquitur illum ideo lapidatis? Ad quid enim interrogastis? Lapidis illi quos manibus gestatis peruersam coram vestri produnt intentionem: quod scilicet non ea mente ab illo percunctati estis, ut veritatem sciretis atque in ea plenius instructemini, sed ut calumniam illi strueretis & persecutionem.

O Lapidis exclamat D. Cyrill. qui siquidem cordis eorum perfidam testimonij leditionē, ipsi tamen

78 D) X.

Christus venit ad lapides, quibus eum profocarent, illos suo verbo capiunt, brachia manusq; tollunt, quo lapidibus manus eum opprimant & interficiant. Quid agitis, inquit cœlitus, manus continete: An ut me lapidatis?

XI. Similitudo de Prorege.

L. 12. The. sa. c. 15.

tamen manifestè proditores arguitis Arianos: ut dicere possemus cum Christo: licet omnes nos tamen eam, ipsi loquuntur: *Si hi tacuerint, lapides clamabunt.* Etenim illos interrogate, cur Christum lapidibus velint impetere? An non exploratum est, quia illis clarè significavit quod Deus esset æterni Patris cœqualis? Igitur ne crediderit, quod Christus in hoc hæserit, insuper idem verbis confirmat & repetebat. Primò operibus confirmat, diuinam suam declarans potentiam, cum solò suo verbò perfidos illos cohibeat: nam dicendo: *sistite, cohibent se & erectis stant manibus, sic tamen ut nullus lapidem iniiciat: opus certè non minus prodigiosum illò, quod die Lucae scribitur. Secundo ratione astruit, quã illis manus pedesque constringit. Dicit mihi in lege vestra numquid illi dicuntur Dii, quos Deus verbi sui diuinum creauit ministros: sic dixit: Ego dixi Dii estis. Si ergo illos dixit Deos, ad quos sermo Dei factus est, quem Pater sanctificauit &c.*

XII.
Verbo & opere se Deum ostendit.

Ps. 81. 6.

XIII.
Christus à rebellibus lucẽ suam abscendit.

Notat D. Chrys. quod Christus dictum suum attemperauerit, licet retrahens, quam inceptat aperire, ex eo quod se illi oppolerint & rebelles ostenderint, illis similes, de quibus Iob: *Ipsi rebelles fuerunt luminis: hæc etenim pena est, quã Deus tales castigat, qui ostensam sibi lucem oppugnant, illam illis auferendo, sicut Apostolus ait de Pharisæis: cum enim supernæ luci refragarentur à Deo præostentat, ipsam illis subtrahit, quò factum est, ut obsecrarentur, & in horrendas bonumationes, profundasque laberentur iniquitates, quas ipse commemorat Apostolus. Dixit igitur illis Christus quod hoc vos admittamini quod me Deum appellem, quandoquidem hoc nomen etiam in lege vestra Dei ministris attribuitur? Porro communis Sanctorum habet interpretatio, quod non solum quæ dixerat*

non reuocauerit, quinimo in eis perseverauerit & clarissimo confirmauerit argumento. Dixi vobis quod Deus sum æqualis Patri. Ne cogitetis quod dicta reuocet eo quod videt vos lapidibus armatos, & in me cõmotos: imò potius dicta cõfirmo dico; quod nec mentiar nec desti me perniteat.

Si tanta sit Domini verbi efficacia, ut faciat, ut dicantur in lege vestra Dii, talesque sint per diuinam quandam participationem, illi quibus hoc Pater commendauit, quomodo cum illo misit, ut prædicarent & docerent. An vobis videtur blasphemum esse dicere, Deum esse hoc idem verbum diuinum substantiale? Etenim ipsum est, quod Pater sanctificauit & misit in mundum. *Quem Pater sanctificauit, & misit in mundum, vos dicitis quia blasphemus, quia dixi filius Dei sum.* Incomprehensibilia sunt ea mysteria, quæ verbis illis continentur; est autem consultius illa non scrutari, quam non prout oportet expedire. Vela igitur contrahamus illo verbo D. Apostoli: quos nos præmonet: *Vos ipsos tentatis. Signa perpendistis cuium Dei Prædestinatorum & Reprobatorum: ex illis vos ipsos examine. Non sit hic vestræ sollicitudinis & terminus disputationis (sic te monet D. Aug.) verum hic sit prædestinatus vel non, quare hic & non alius: sed huic diligenter incumbite ut in vobis inueniantur signa prædestinatorum, & si hæcenus in vobis non patuerint, modo patebunt. *Quem trahat, & quem non trahat; noli velle iudicare, si non vis errare. Semel accipe & intellige. Non dum traheris: Ora ut traheris. Deum deprecare ut diuinã suã clementiã te quem suã efficiat, quatenus audiendo eius vocem, sectando gressus, fruendo bonæ conscientie gloriã, eius manibus inhaerens in hac vita per gratiã vocem audias, quã tuas alliciet oues: Venite benedicti ad æternæ gloriæ fruitionem. Amen.**

1. Cor. 13.
D. Aug.
Traç. 26.
in Ioann.
Tom. 9.

S V M M A R I V M
HOMILIAE TRIGESIMOCTAUE SEQUENTIS.

DESCRIPAM nobis proponit in Evangelio diuinus ille pictor D. Lucas conuersionem magnæ cuiusdam peccatricis penicillo adeo subtili, & industria singulari, ut velut eminentem quandam imaginem nostris obijciat oculis practices profundæ Theoriæ, quam heri nos docuit Christus de qualitatibus ouium suarum. *a.* & materia, quam sæpè proposuit de verã penitentiã. *b.* Linteũ, in quo deplingit historiã, domus est cuiusdam Pharisæi, qui Dominũ ad conuiuũ inuitauerat. *c.* Accepit istud, quare nus in eo ouis suæ salutẽ operaretur. *d.* In quã merito monet Euangelista, ut oculos conijciamus.

a. s. 1.
b. s. 2.
c. s. 4.
d. s. 6.